

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH (TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİ)
ANABİLİM DALI

TÜRKİYE VE YUNANİSTAN ARASINDAKİ
KARŞILIKLI ZİYARETLER (1950-1955)

Yüksek Lisans Tezi

Buke OĞUL

Ankara-2018

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH (TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİ)
ANABİLİM DALI

TÜRKİYE VE YUNANİSTAN ARASINDAKİ
KARŞILIKLI ZİYARETLER (1950-1955)

Yüksek Lisans Tezi

Buke OĞUL

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Neşe ÖZDEN

Ankara-2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (...../...../20...)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin
Adı ve Soyadı

.....

İmzası

.....

Türkiye ve Yunanistan Arasındaki Karşılıklı Ziyaretler (1950-1955)

Buke Oğul

ÖZET

Bu Yüksek Lisans tezi, 1950-1955 yıllarını kapsayan dönemde Türkiye ve Yunanistan arasında gerçekleştirilen karşılıklı ziyaretleri değerlendirmektedir. Ön plana çıkan siyasi ziyaretlerin yanı sıra, askeri ve sosyokültürel amaçlı ziyaretler de tez kapsamında incelenmiştir. Dönemin Türk basını, ziyaretlerin belirlenip, detaylarının bulunmasında büyük katkı sağlamıştır. Özellikle *Akşam*, *Büyük Doğu*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Tan*, *Ulus*, *Vatan*, *Yeni İstanbul*, *Yeni Sabah* ve *Aydın Tarihi* gibi gazete ve dergilerin bu ziyaretlere geniş yer verdiği görülmektedir. Ayrıca meclis tutanakları ve konuyla ilgili literatür de taranmıştır.

Diplomatik, askeri ve sosyokültürel amaçlı ziyaretler incelendiğinde, Türk-Yunan ilişkilerinde daha çok siyasi gündemin ağırlık taşıdığı, özellikle Atlantik Paketi'nin imzalanma sürecinde askeri heyet ziyaretlerinde artış olduğu, sosyokültürel amaçlı ziyaretlerin çok boyutlu ve sık gerçekleştiği ancak yeterince basında bilgilerinin yer bulmadığı görülmektedir.

Bilateral Visits Between Turkey and Greece

(1950-1955)

Buke Oğul

ABSTRACT

This master thesis evaluates the reciprocal visits between Turkey and Greece between the years of 1950-1955. Along with the prominent political visits, military and socio-cultural visits will also be analyzed within this thesis. Turkish press of the mentioned era made a great contribution to determining the visits and analyzing the details. It is observed that newspapers and journals such as *Akşam*, *Büyük Doğu*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Tan*, *Ulus*, *Vatan*, *Yeni İstanbul*, *Yeni Sabah* and *Aydın Tarihi* gave wide coverage to these visits. Furthermore, Parliamentary Debates and relevant books have also contributed to the thesis in terms of relevant information.

Looking further into diplomatic, military and sociocultural visits, it is seen that mainly the political agenda gained importance in the Turkish-Greek relations, especially there had been an increase in the military delegation visits during the signing of the Atlantic Pact. It is also seen that the visits for socio-cultural purposes were multidimensional and frequent, however, they did not receive sufficient press coverage.

ÖNSÖZ

Dönemin politik yapısı itibariyle, 1950-1955 yıllarında Türk-Yunan ilişkileri değişkenlik gösteren bir yapıya sahipti. İki ülke arasında imzalanan antlaşmalar ilişkileri yakınlaştırırken, dönemin sonuna doğru yaşanan özellikle Kıbrıs'ta çıkan olaylardan kaynaklanan gelişmeler, Türk-Yunan ilişkilerini zor bir yola sokmuştur. Bu çalışmada, dönem içerisinde gerçekleştirilen siyasi, askeri ve sosyokültürel amaçlı ziyaretler incelenmiştir. Siyasi ve diplomatik ziyaretlere, çalışma kapsamında daha çok yer verilmiştir. Bunun nedeni, kullanılan kaynaklarda bu ziyaretlerin detaylarına geniş yer verilmiş olmasıdır. Daha önce buna benzer bir çalışmanın olmayışı, basılı eser bulunmasında sıkıntı yaratmıştır. Dolayısıyla, Türk Basını bu tezde ana kaynak olarak ele alınmıştır. Türk basının yanı sıra, IX. Dönem TBMM'nin meclis tutanakları da ziyaretlerle ilgili önemli noktaların bulunmasına katkı sağlamıştır.

Üç bölümden oluşan tezin **birinci bölümünde** siyasi, diplomatik ve askeri ziyaretlere yer verilmiştir. 1952 yılında başlayan siyasi ziyaretler, ilk iki yıl çok yoğun sürerken 1954 ve 1955 yıllarında azalarak sona ermiştir. Bu bölümde yer alan ziyaretler altı alt başlık halinde incelenmiştir. Kral Paul ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın ziyaretleri ilk alt başlıkta yer almıştır. 1952 yılında yaşanan ilk üç ziyaret Atlantik Paktı'nın imzalanma döneminde yapıldığı için bu ziyaretler ayrı bir alt başlıkta değerlendirilmiştir. Üçüncü alt başlıkta ise mülki yöneticilerin gerçekleştirmiş olduğu ziyaretler incelenmiştir. 1953 yılında imzalanan Balkan Paktı nedeniyle de bir dizi ziyaret yaşanmış ve bunlarda dördüncü alt başlıkta incelenmiştir. 1953-1955 yılları arasında ziyaretlerin seyrekleşmeye başladığı dönemde gerçekleştirilen başbakan ve dışişleri bakanlarının ziyaretlerine de beşinci bölümde yer verilmiştir. İmzalanan paktlar nedeniyle her iki ülkenin ortak savunmasını ilgilendiren konular ortaya çıkmıştır. Bu konular da askeri ziyaretlerde konuşulmuş ve tartışılmıştır. Birinci bölümün son alt başlığında ise bu askeri ziyaretlere yer verilmiştir. Türkiye'ye ve Yunanistan'a yapılan ziyaretler ayrı ayrı başlıklar altında incelenmiştir.

Yine siyasi kişiliklerin yapmış olduğu, fakat hiçbir siyasi amaç gütmeyen, sadece tatil maksatlı yapılan ziyaretler ve her iki ülkenin milli sporcularının gerçekleştirdikleri ziyaretler tezin **ikinci bölümünde** yer almıştır. Sporcu ziyaretleri boks müsabakaları, futbol maçları ve atletizm karşılaşmaları olmak üzere üç alt başlığa bölünmüştür.

Tezin üçüncü ve son bölümünde ise eğitim ve sosyokültürel amaçlı yapılan ziyaretler yer almaktadır. Bu ziyaretler sayı bakımından tüm bölümlerden daha fazla olmasına rağmen ulaşılan bilgiler incelendiğinde en az detaya sahip olan ziyaretlerdir. Üç alt başlığa ayrılan bu bölümde öğrenci ve eğitimcilerin ziyaretleri ile cemiyet ve kâfilerin ziyaretlerinin yanı sıra sanatçıların yapmış olduğu ziyaretler de incelenmiştir. Ayrıca tezin sonuç bölümünden sonra ziyaretlerin kronolojik listesine ve ziyaretlerdeki önemli şahıslarının yer aldığı isim listesine de yer verilmiştir.

Bu çalkantılı dönemde yaşanan ziyaretlerin seyri, sıklığı ve hatta verilen her bir beyanat, dönemin politik yapısını gözler önüne sermekteydi. Tez konusu olarak ziyaretlerin seçilmesinin ilk nedeni de budur. İkinci neden ise Literatürde yaşanan sıkıntıdır. Bu döneme ait gerçekleştirilen ziyaretlere dair değil detay bulmak, kronolojik bir sıra bulmak bile mümkün değildi. Nitekim tezin yazılma amacını doğuran bu iki neden sayesinde 1950-1955 yılları arasında gerçekleştirilen ziyaretlerin sıralaması ve içeriği bu teze birlikte saptanmaya çalışılmıştır.

Tezin hazırlanma aşamasında ilk olarak gazeteler ana kaynak olarak ele alınmış ve her ziyaretin tarihi ile detayları buradan aktarılmıştır. Tüm ziyaretlerin listesinin oluşturulmasından sonra *Akşam*, *Büyük Doğu*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Tan*, *Ulus*, *Vatan*, *Yeni İstanbul* ve *Yeni Sabah* gazeteleri ile *Ayın Tarihi* dergisi tekrar taranarak ziyaretlerle ilgili ekstra bilgiler eklenmiştir. Akşam Gazetesi hükümet yanlısı bir gazete olmasından ötürü diğer gazetelere oranla ziyaretlerle ilgili daha fazla detaya yer verilmekteydi. Taranan diğer gazeteler Akşam Gazetesi kadar detaylı bilgi vermediği için ağırlıkla siyasi ziyaretler bulunarak onlara bilgi eklenmiştir. Tezin hazırlanmasının son aşamasında ise meclis tutanakları ve basılı eserler ele alınarak bulunan farklı bilgiler teze dâhil edilmiştir.

Fakat daha önce bu konuyla ilgili çalışmanın olmayışı kaynakların çoğaltılmasını önemli ölçüde engellemiştir.

TEŞEKKÜR

Üzerimde emeği geçen ve bıkmadan usanmadan bizlere bir şeyler öğretmeye çalışan Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin tüm eğitimci bilge insanlarına ve özellikle her an ve her sıkıntıda yanımda olan, engin bilgisi ve deneyimleriyle bana hep yol gösteren sevgili hocam tez danışmanım Prof. Dr. Neşe ÖZDEN'e teşekkürlerimi borç bilirim. Ayrıca bugüne kadar Türk-Yunan ilişkileri konusundaki tüm bilgilerini bizlere aktaran çok değerli hocalarım, Doç. Dr. Serdar SARISIR'a ve Dr. Aleksandros LAMPROU'ya teşekkür ederim. Bu zorlu süreçte her daim yanımda olan ve başaracağıma hep inanan sevgili ailem; annem Zekiye OĞUL'a, babam Savaş OĞUL'a, ablam Buse OĞUL'a, tüm sıkıntılarımı benimle birlikte yaşayan Bekir Salih FIRINCIOĞLU'na ve sevgili dostum Pembe COŞKUNER'e çok teşekkür ederim.

Buke OĞUL

KISALTMALAR

B.: Birleşim

bkz.: bakınız

C.: Cilt

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

CISM: The International Military Sports Council/Milletlerarası Askeri Sporlar Konseyi

ET: Erişim Tarihi

Gnkur.: Genelkurmay

haz.: hazırlayan

NATO: North Atlantic Treaty Organization; Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

Prof.: Profesör

s.: sayfa(lar)

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

t.y.: Tarih Yok

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

yay.: yayını

ZC: Zabıt Cerideleri

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ	iii
TEŞEKKÜR.....	vi
KISALTMALAR	vii
GİRİŞ	4
BİRİNCİ BÖLÜM: SİYASİ VE DİPLOMATİK ZİYARETLER	10
1.1. Devlet Başkanlarının Ziyaretleri	10
1.1.1. Kral Paul ve Kraliçe Frederika’nın Türkiye Ziyareti (8–15 Haziran 1952) ...	11
1.1.2. Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ın Yunanistan Ziyareti (25 Kasım – 2 Aralık 1952).....	20
1.2. Kuzey Atlantik Paktı Kapsamındaki Ziyaretler	28
1.2.1. Yunanistan Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sofokles Venizelos’un Türkiye Ziyareti (29 Ocak – 5 Şubat 1952).....	29
1.2.2. Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü’nün Yunanistan Ziyareti (26 Nisan – 3 Mayıs 1952).....	41
1.3. Belediye Başkanlarının Ziyaretleri.....	54

1.3.1. Atina Belediye Başkanı Konstantinos Koçyas'ın İstanbul Ziyareti (6-11 Temmuz 1951).....	55
1.3.2. Vali ve Belediye Başkanı Prof. Fahrettin Kerim Gökay ve Şehir Meclisi üyelerinin Atina Ziyareti (29 Mart – 4 Nisan 1952).....	57
1.3.3. Yunan Belediye Başkanlarının İstanbul Ziyareti (7–23 Nisan 1954).....	62
1.4. Balkan Paktı Kapsamındaki Ziyaretler.....	64
1.5. Başbakan ve Dışişleri Bakanlarının 1953-1955 Aralığında Gerçekleştirdikleri Ziyaretleri	71
1.5.1. Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Atina Ziyareti (31 Mayıs 1953)	72
1.5.2. Yunanistan Başbakanı Mareşal Aleksandros Papagos'un Türkiye Ziyareti (16-21 Haziran 1953).....	72
1.5.3. Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Atina Ziyareti (5 Temmuz – 12 Temmuz 1953)	75
1.5.4. Başbakan Adnan Menderes'in Atina Ziyareti (7–8 Haziran 1954)	79
1.5.5. Yunan Dışişleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos'un Ankara Ziyareti (27 Şubat – 3 Mart 1955)	80
1.6. Askeri Ziyaretler.....	84
1.6.1. Türkiye'ye Yapılan Askeri Ziyaretler.....	84
1.6.2. Yunanistan'a Yapılan Askeri Ziyaretler	92

İKİNCİ BÖLÜM: GEZİ VE SPOR AMAÇLI ZİYARETLER.....	98
2.1. Siyasilerin Gezi Amaçlı Yaptığı Ziyaretler.....	98
2.1.1. Vali ve Belediye Başkanlarının Yaptığı Ziyaretler.....	98
2.1.2. Bakan ve Milletvekillerinin Yaptığı Ziyaretler	100
2.1.3. Kraliyet Ailesinin Yaptığı Ziyaretler	105
2.2. Milli Sporcuların Yaptığı Ziyaretler.....	107
2.2.1. Boks Müsabakaları	107
2.2.2. Futbol Maçları.....	110
2.2.3. Atletizm Karşılaşmaları	117
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: EĞİTİM VE SOSYOKÜLTÜREL AMAÇLI ZİYARETLER ...	122
3.1. Öğrenci ve Eğitimcilerin Ziyaretleri	122
3.2. Cemiyet ve Kafilelerin Ziyaretleri	130
3.3. Sanatçıların Ziyaretleri	137
SONUÇ	142
KAYNAKLAR	147
ZİYARETLERİN KRONOLOJİK LİSTESİ	149
ZİYARETLERDEKİ ÖNEMLİ ŞAHISLARIN LİSTESİ.....	154
EKLER LİSTESİ VE EKLER	162

GİRİŞ

Yüzyıllar öncesinde başlayan Türk-Yunan ilişkileri, birçok zamanlarda zorlu süreçlerden geçti. Etkileşen tarihleri, dilleri, kültürleri, adetleri ve değerleri incelendiğinde aslında birbirleriyle yakın düzlemlerde ilerleyen bu iki ülkenin çok yönlü ikili ilişkileri kapsamında değişkenlik gösteren bir tablo ortaya çıkmaktadır. Tezin ele aldığı 1950-1955 yılları da bu değişkenliğin açıkça görüldüğü bir dönemdi. Tez konusu olarak bu dönemin seçilme nedeni ise bu değişkenlikte etkisi olan çok yönlü gelişmeleri; siyasi, diplomatik, askeri ve sosyokültürel ziyaretler kapsamında ele almaktır.

Tarih boyunca Türklerin, Yunanlara karşı tutumları incelendiğinde dikkat çeken ilk şey yüz yıllar boyunca yönettikleri tüm topraklarda yaşayan Yunan halka çok geniş idari, dini ve ekonomik ayrıcalıklar tanımış olmalarıdır. Bunun örneklerini özellikle Mora Yarımadası'nda, Ege Adaları'nda ve İstanbul'da görmek mümkündü. Tarih boyunca buralarda yaşayan Yunanlara tanınan hak ve hürriyetler, Türklere tanınanlarla neredeyse aynıydı. Özellikle Yunanlara tanınan dini ayrıcalıklar Ortodoks Kilisesi'nin güçlenmesine yardımcı olurken, ticari ve ekonomik ayrıcalıklar, Yunanların güçlenerek yönetimi altında oldukları devlete karşı çıkma gücü bulmalarına neden oldu.

Bu süreç içerisinde Yunanların amaçları ise Türk egemenliği altında yaşamak değil, tüm Yunanları toplayım büyük bir Yunan devleti kurmak oldu. Tarihe "*Megali İdea*" adıyla geçen ve "*Büyük Ülkü*" anlamını taşıyan bu akım da bahsi geçen amaca ulaşmak için benimsendi. XVIII. Yüzyıl itibarıyla Yunanlar, Megali İdea'yı gerçekleştirmek için her yolu denemeye başladı. Çökmekte olan Osmanlı Devleti'nden en önemli toprak parçalarını almayı, Ege'yi bir "Yunan Denizi" haline getirmeyi ve bununla birlikte bir ayağı Avrupa'da bir ayağı da Asya'da olan, atalarının yaşadığı büyük Bizans-Grek İmparatorluğu'nu tekrar kurarak tüm Yunanları bir çatı altında toplamak istediler.

Bu amacı gerçekleştirmek için birçok adım atılmış ve birçok cemiyet kurulmuştur. Bu cemiyetlerin en önemlilerinden biri 1814 yılında Odessa’da kurulan ve gizli siyasi bir örgüt olan Filiki Eterya’dır. Filiki Eterya, Yunan isyanlarında büyük bir rol oynadı. Aleksandr İpsilanti tarafından yönetilen cemiyetin ilk büyük girişimi Mora’da gerçekleşti. Türklerin, Yunanlara tanıdığı siyasi ayrıcalıklar nedeniyle devlet yönetiminde çok sayıda Filiki Eterya üyesi bulunmaktaydı. Dolayısıyla Mora’daki isyanın başladığı bilgisinin yetkililere ulaşması beklendiğinden daha geç oldu.

1821 yılında başlayan ve yıllar süren isyanların sonucunda batılı devletler de konuya müdahil olarak özerk bir Yunanistan kurulmasını istediler. 1827 yılında harekete geçen Rusya, İngiltere ve Fransa Londra Protokolü’nü imzalayarak bağımsız Yunanistan’ın kurulması için çalışmalara başladılar. Osmanlı Devleti’nin protokolü reddetmesiyle, İngiliz ve Fransız donanmaları Akdeniz’de bulunan Rus filolarıyla birleşerek 20 Ekim 1827’de Navarin’de bulunan Osmanlı donanmasını imha etti. Böylece “Navarin Olayı” ile Yunanistan’ın bağımsızlığa giden yolu tamamlandı. Bunun üzerine milli nitelikte ilk Yunan Devleti 3 Şubat 1830’da resmen kuruldu.

Osmanlı Devleti’nden koparak Megali İdea yolunda ilk hedefini başaran Yunanlar, diğer hedefleri için de durmadan çalışmaya devam etti. Batılı devletler ise yeni kurulan devleti dışardan yönetmek için oldukça çaba sarf etmekteydi. 1864 yılında İngiltere, Yunanistan üzerinde daha çok etkili olmak amacıyla 1815’ten beri denetimi altında olan Yedi Adalar’ı Yunanistan’a devretti. Böylelikle Yunanistan savaşmadan Osmanlı’ya karşı ilk toprağını kazanmış oldu. “93 Harbi” olarak bilinen, 1877-78 yıllarında gerçekleşen Osmanlı-Rus Savaşı sonrası yenilgi yaşayan Osmanlı Devleti, Yunanistan’a Teselya ve Epir’in bir bölümünü vermeyi kabul etti. Dolayısıyla Yunanistan bir kez daha savaşmadan Osmanlı’dan toprak kazanmış oldu.

Bu dönemde Osmanlı yönetiminden çıkmak isteyen Giritliler de isyan etmeye başladı. Birkaç sene arayla çıkan isyanları Osmanlı Devleti bastırmanın bir yolunu buldu. Fakat 1894 yılında Filiki Eterya’nın devamı niteliğinde olan Etniki Eterya’nın faaliyetleri bu durumu değiştirdi. Askeri Akademi mezunu on dört subay tarafından Atina’da gizlice

kurulan ve Megali İdea'yı gerçekleştirecekleri umudunu yayan bu örgütün üye sayısı çok kısa bir süre içinde binleri aştı. Girit'teki Yunanlar da Etniki Eterya'nın telkinleriyle tekrar ayaklanmaya başladı. 1897 yılında Yunanistan da bu isyanlara destek vererek adaya asker gönderdi.

Tüm bu olaylar 1897 yılında gerçekleşen Türk-Yunan Savaşı'na neden oldu. Türk ordusunun taarruzu başarılı bir şekilde ilerlerken, Yunan ordusunun başkomutanı Veliaht Prens Konstantin savaştan kaçarak büyük devletlerden yardım istedi. Rus Çarı II. Nikola'nın Padişah II. Abdülhamit'e telgraf çekerek savaşın durdurulmasını istemesiyle ateşkes imzalanmış oldu. Osmanlı Devleti ateşkes için Yunanistan'ın Teselya'yı vermesini ve on milyon altın savaş tazminatını ödemesini istedi. Aylarca süren konferans sonunda Osmanlı Devleti Teselya'yı alamamış, savaş tazminatı dört milyon altında kalmış ve üstüne bir de Girit'e özerklik tanınmıştı. Osmanlı Devleti'nin savaş meydanındaki başarısı masada başarısızlığa dönmüştü. Bir kez daha büyük devletlerin de yardımıyla Yunanistan, Osmanlı Devleti'ne karşı başarı kazanmış oldu.

Yedi Adalar, Teselya ve Girit'i topraklarına kattıktan sonra Yunanistan, Megali İdea'yı gerçekleştirmek için gözünü Epir, Makedonya, Trakya, Ege Adaları, İstanbul ve Batı Anadolu'ya dikti. Megali İdea'nın en büyük savunucularından, Girit doğumlu ve Girit'teki isyanlarda rol alan Elefterios Venizelos da artı siyaset sahnesindeydi. Venizelos'un bu ülküyü gerçekleştirmek için en büyük şansı ise Balkan Savaşları oldu. 1912 yılında Karadağ, Bulgaristan ve Sırbistan ile başlayan I. Balkan Savaşı'na dahil olan Yunanistan, savaş bitimine kadar Selanik, Bozcaada, Limni, Semadirek ve Taşoz'u ele geçirdi. 1913'te yaşanan II. Balkan Savaşı ile de Girit, Güney Epir ve bazı Ege Adaları'nı topraklarına kattı.

Osmanlı Devleti, Balkan Savaşları'nın hemen ardından başlayan I. Dünya Savaşı'na, 1914 yılında İttifak Devletleri'nin yanında katıldı. Karşı taraftaki büyük devletler ise Yunanistan'a İzmir ve çevresini vaadiyle Osmanlı Devleti'ne karşı savaş açmasını istedi. Venizelos ve Kral arasında yaşanan anlaşmazlıklar nedeniyle Yunanistan'ın savaşa girmesi 1917 yılında oldu. I. Dünya Savaşı'nı kaybeden Osmanlı

Devleti yapılan antlaşmayla topraklarını diğer ülkelere vermek zorunda kaldı ve bu olay da Osmanlı Devleti'nin sonunu getirdi. Bunun üzerine 15 Mayıs 1919'da İzmir ve çevresi Yunanlar tarafından işgal edilmiş oldu.

Kurtuluş Savaşı'nın başlamasıyla Yunanistan ve diğer ülkeler Türk topraklarından püskürtüldü. Mustafa Kemal önderliğinde toplanan Türk ulusu Yeni bir devlet kürara büyük bir başarıya imza attı. Uzun yıllar savaş durumunda olan Türkiye ve Yunanistan 1923 yılında imzalanan Lozan Antlaşması ile barış sürecine girmiş oldu. Lozan Konferansı sürecinde, 30 Ocak 1923 günü imzalanan Mübadele Antlaşması ile Türk ve Yunan halkları arasında zorunlu nüfus mübadelesi yapılması kararı alındı. Mübadeleye Türk topraklarında yaşayan Ortodoks Rumlar ve Yunan topraklarında yaşayan Müslüman Türkler dahil edildi. Batı Trakya'da yaşayan Müslüman Türkler ve İstanbul'da yaşayan Ortodoks Rumlar ise mübadeleye dahil edilmedi. Her iki ülkenin de homojen bir nüfusa sahip olmaları için mübadele zorunlu tutuldu.

Cumhuriyet Dönemi'ne girildikten sonra, iki ülke arasındaki sorunlar çözülmeye çalışıldı. Türkiye artık dış politikasında barış ve istikrar arayışına girdi. 1928 yılında tekrar iktidara gelen Venizelos'un da Türkiye ile tekrardan savaşa girmenin yersiz olduğunu söylemesi ve iki ülkenin yakınlaşması yönünde bir tutum izlemesi ülkeler arası buzların erimesine yardımcı oldu. 1930 yılında başlatılan dostane komşuluk ilişkileri ve 1932 yılında Yunanistan'ın desteğiyle Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne girmesi iki ülkenin yakınlaşmasını sağladı. 1934'te imzalanan Balkan Paktı ile de Türkiye ve Yunanistan arasında dayanışmaların yaşandığı gözlemlenmekteydi. Atatürk ve Venizelos'un bu dönemde kurduğu yakın dostluk ilişkileri de Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkilerin olumlu yönde ilerlemesinin önünü açtı.

Atatürk'ün 1938 yılında vefat etmesinin ardından cumhurbaşkanlığına seçilen İsmet İnönü, 1939 yılında başlayan II. Dünya Savaşı karşısında tarafsız bir dış politika izleyip, Türkiye'yi savaş dışında tutmayı başardı. Savaşın sonuna kadar denge politikasını izleyen İnönü, savaş sona ermeden hemen önce savaşa girerek Yunanistan'a göre daha farklı bir politika izledi. Savaşa en başından dahil olan ve yoğun işgaller yaşayan

Yunanistan ise savaş sürecinden büyük yaralarla ayrıldı. Savaş sonrası kutuplaşan Yunan halkı arasında ise iç savaş yaşandı. Türkiye ise savaş sonrasında 1946'da çok partili döneme geçiş yaparak siyaseten yeni bir döneme girdi. 1950 yılındaki seçimlerle başa geçen Demokrat Parti Hükümeti, Türk-Yunan ilişkilerinin bu döneminin odak noktasında kaldı.

Türkiye ve Yunanistan'ın incelenen dönemdeki ilişkilerine bakıldığında, özellikle 1952 yılının Şubat ayında her iki devletin de Atlantik Paktı'na alınmasıyla kırıgınlıklar askıya alındığı ve yeniden sıcak komşuluk ilişkileri kurulduğu gözlemlenmekteydi. 28 Şubat 1953'te Yugoslavya, Yunanistan ve Türkiye'nin Ankara'da imzaladığı Balkan Paktı ile de Türk-Yunan ilişkileri bir boyut daha ileriye taşındı. Yapılan her açıklamada, Türklerin ve Yunanların kardeş olduklarını belirttiklerini görmek mümkündü. Fakat dönemin yükselen siyasi tansiyonu, dostluk ilişkilerini olumsuz etkilemekte diğer yandan küçük bir adanın sorunu da her iki ülkenin büyük derdi olmak üzereydi. Bu ada, Türk ve Rumların birlikte yaşadığı Kıbrıs adasıydı. Ancak Soğuk Savaş'ın yansımaları da hem dünyada hem de Kıbrıs'taki gelişmeler üzerinde etkin rol oynamaktaydı.

Akdeniz'in doğusunda yer alan Kıbrıs, yüzyıllarca çok farklı milletlere ev sahipliği yaptı. Dolayısıyla adanın hâkimiyeti konusunda farklı süreçler yaşandı. Özellikle 1878'de bir askeri üs elde etmek suretiyle adaya yerleşen Birleşik Krallık'ın 5 Kasım 1914'te Osmanlıya savaş açtığı tarih itibarıyla orayı ilhak etmesiyle başladı. Kıbrıs'ın İngiliz kontrolündeki sürecinde Rumların tepkileri İngiliz sömürgeciliğine karşıydı. Ancak 1950 yılına gelindiğinde adadaki Rumlar, Yunanistan'a bağlanmak için bir plebisit düzenledi. İşte fitili ateşleyen bu olaydan çok az bir süre sonra iyi ilerleyen Türk-Yunan ilişkilerinin üzerinde de kara bulutlar esecekti. Her geçen gün Kıbrıs'ta artan olaylar 1953 sonu ve 1954 başında Türk-Yunan ilişkilerinde etkisini göstermeye başladı. 1955 yılında gerçekleşen ve yıllar sonra adını tarih kitaplarına "*6-7 Eylül Olayları*" olarak yazdıracak olan ve İstanbul'da yaşayan Rumların da olumsuz etkilendiği gösteriler, tezin konu aldığı

dönemde Türk-Yunan ilişkilerinin neredeyse tamamen sona ermesine neden olan gelişmeler arasındaydı.¹

¹ Türk-Yunan Tarihi için bkz.; Ahmet Gazioğlu, Londra Dosyası, Cyrep yay., Lefkoşa 2006; Ali Fuat Örenç, Balkanlarda İlk Dram Unuttuğumuz Mora Türkleri ve Eyaletten Bağımsızlığa Yunanistan, Babıali Kültür yay., İstanbul 2011; Ayhan Aktar, Varlık Vergisi ve Türkleştirme Politikaları, İletişim yay., İstanbul 2012; Ayşe Nühket Adıyeke, Osmanlı İmparatorluğu ve Girit Bunalımı (1896-1908), Türk Tarik Kurumu yay., Ankara 2000; Damla Demiröz, Savaşın Barışa Giden Yol, İletişim yay., İstanbul 2007; Dr. Fuat Aksu, Türk-Yunan İlişkileri, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 2001; Herkül Milas, Sözde Masum Milliyetçilik, Kitap Yayınevi, İstanbul 2010; Herkül Milas, Yunan Ulusunun Doğuşu, İletişim yay., İstanbul 2006; Murat Hatipoğlu, Yakın Tarihte Türkiye ve Yunanistan 1923-1954, Siyasal Kitabevi, Ankara 1997; Oğuz Kalelioğlu, Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri ve Megali-İdea, Bilgi yay., İstanbul 2009; Selahattin Salıh, Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri Tarihi ve Etnik-i Eterya, Kitapçılık Ticareti Şirketi yay., İstanbul 1975; Şükrü S. Gürel, Tarihsel Boyut İçinde Türk Yunan İlişkileri (1821-1993), Ümit yay., Ankara 1993; T.C. Gnkur. Başkanlığı, Türk Yunan İlişkileri ve Megalo İdea, Gnkur. Basımevi, Ankara 1985.

BİRİNCİ BÖLÜM: SİYASİ VE DİPLOMATİK ZİYARETLER

Siyasi ve diplomatik ziyaretler kapsamında dönem itibariyle, devlet başkanı, başbakan, dışişleri bakanları ve mülki yöneticilerin yanı sıra ittifakların doğurduğu ilişkiler ağı da ön plana geçmişti. Dolayısıyla Kuzey Atlantik Paktı ve Balkan Paktı kapsamında siyasi ve askeri ziyaretler de gündeme gelmişti. Özellikle 1952-1953 yıllarında çok yoğun gerçekleştirilen siyasi ziyaretler bulunmaktaydı.

1.1. Devlet Başkanlarının Ziyaretleri

Türkiye ve Yunanistan Devlet Başkanları tarafından 1952 yılında iki önemli ziyaret gerçekleştirildi. İlk ziyaret Yunan Kral Paul ve Kraliçe Frederika'nın ziyareti oldu. 8 Haziran'da Türkiye'ye gelen Kral ve Kraliçe bir hafta boyunca Ankara ve İstanbul'u gezdi. Kral ve Kraliçe ziyaretlerinde, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın adını taşıyacak olan okulun temellerinin atılmak üzere olduğunun bilgisini verdi. Bunun üzerine Bayar, hem Kral ve Kraliçe'nin ziyaretlerini iade etmek hem de okulun açılışına katılmak üzere 25 Kasım'da Yunanistan'a gitti. Bayar'a bu ziyaretinde kızı ve damadı eşlik etti. Önce Atina'ya giden Bayar daha sonra Kral ve Kraliçenin de eşlik etmesiyle Kuzey Yunanistan'a giderek okulun açılışına katıldı.

1.1.1. Kral Paul ve Kraliçe Frederika'nın Türkiye Ziyareti (8–15 Haziran 1952)

Kral Paul ve Kraliçe Frederika 7 Haziran 1952'de saat 16.00'da Faller Limanı'ndan kalkan Helli Kruvazörü ile İstanbul'a doğru yola çıktı.² Kral ve himayesi 8 Haziran 1952 günü saat 17.00 civarında Haydarpaşa önlerine demirleyen Helli Kruvazörü, Selimiye Kışlası'ndan atılan 21 pare top atışı ile karşılandı.³ Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay, Yunan Büyükelçisi Aleksandros Kontumas, kralın refakatçileri, Cumhurbaşkanının Genel Sekreteri Nurullah Tolon ve Başyaver Kurmay Yarbay Nurettin Alpkartal misafirleri karşılamak için kruvazöre gittiler. General Behçet Türkmen, Tuğamiral Fahri Korutürk, Tümgeneral Suphi Gökleri, Kurmay Yarbay Emin Dırvana ise misafirlerin refakatine tayin edildiler.⁴ Saat 18.30'da Acar motoru ile Haydarpaşa Rıhtımına çıkan misafirleri, rıhtımda askeri bando, Yunan Marşı ve İstiklal Marşı ile karşıladı.⁵ Türk savaş filosu misafirleri karşılamak amacıyla Haydarpaşa açıklarına demir attı.⁶

Marşlarla karşılanan misafirler saat 19.15'te özel bir trenle Ankara'ya doğru yola çıktı. Yolculuk edecekleri özel trenin etrafı büyük bir kalabalıkla çevriliydi. Trenin pencerelerinden halkı selamlayan ziyaretçiler, ellerinde tuttıkları Türk ve Yunan bayraklarını kaldırarak, kalabalığa “*Yaşasın Türkiye*” sözleriyle hitap etti.⁷

Kral Paul ve Kraliçe Frederika 9 Haziran 1952 günü, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü ve refakatindeki heyeti ile birlikte özel bir trenle saat 10.00'da Ankara'ya gitti. Kral ve Kraliçe'yi garda, Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başbakan, Bakanlar, Yunanistan'ın Ankara Büyükelçisi, milletvekilleri, Ankara Belediye Başkanı ve protokole dâhil diğer kişiler karşıladı. Kral ve Kraliçe garda bulunan bir askeri

² “Yunan Kral ve Kraliçesi”, Akşam, 7 Haziran 1952, s.1.; “Dost Yunan Kral ve Kraliçesi büyük bir törenle karşılanacak”, Ulus, 9 Haziran 1952, s.1.

³ “Dost Yunan Kral ve Kraliçesi büyük bir törenle karşılanacak”, Ulus, 9 Haziran 1952, s.1.

⁴ “Yunan hükümdarlar bu akşam geliyorlar”, Akşam, 8 Haziran 1952, s.1.

⁵ “Ankara'ya hareket”, Akşam, 9 Haziran 1952, s.2.

⁶ “Yunan Kral ve Kraliçesi”, Akşam, 7 Haziran 1952, s.1.

⁷ “Ankara'ya hareket”, Akşam, 9 Haziran 1952, s.2.

birliği teftiş ettikten sonra özel arabalar ile ankaya’da kalacakları misafir köşküne gittiler.⁸ Kral Paul ve Kraliçe Frederika Ankara’da geçirdikleri ilk günlerinde saat 13.00’da öğle yemeğini Cumhurbaşkanı Celal Bayar ile birlikte yiyip saat 16.00’da, yanlarında Yunan Büyükelçisi Kontumas, maiyetindeki kişiler, Protokol Umum Müdürü Tevfik Kazım Kemahlı ve refakatçisi Kurmay Yarbay Emin Dirvana ile birlikte Atatürk’ün kabrini ziyaret ederek bir elenk bıraktılar.⁹ Ardından saat 17.00’da ankaya misafir köşkünde yabancı temsilcileri kabul etti. 9 Haziran gecesı saat 20.15’te ise Cumhurbaşkanı Bayar’ın, Kral ve Kraliçe şerefine düzenlediği akşam yemeğine ve ardından da kabul resmine katıldılar.¹⁰

Cumhurbaşkanı, yemek sonrası verdiği resmi nutukta Kral ve Kraliçeyi ağırlamaktan duyduğu memnuniyete, Yunan milletine duyduğu sevgiye ve çoğu yönden birbirine bağlı olan bu iki ülkenin dostluğunun mecburiyetine değinerek şunları söyledi:

“Haşmetmeap, Kraliçe Hazretleri, Majestelerimizin kudumiyle şeref bahşettikleri memleketimiz, mert Yunan milletine karşı, içten bir muhabbet ve hayranlık besliyen bir memlekettir. Daha bundan bir kaç yıl önce, tarihinin yaman imtihanlarından biri sırasında ve zatişahanelerinin insanda derin intiba bırakan bir fedakarlık ve hamiyet timsali halinde yükseldikleri bir zamanda şecaatinin tam ölçüsünü vermiş, istiklal aşkını fedakarlık ruhunu ispat etmiş bulunan asil Yunan milletine sevgimiz büyüktür.

Bugün dünyanın bütün hür milletleri, türlü şekiller altında, fakat cesaretle vereceklerinden şüphe olmayan böyle bir imtihanla karşı karşıya gelmek gibi büyük bir tehlikeye maruz bulunmaktadırlar. Aralarında tefrika bulunan milletlere barışın hiçbir zaman nasip olamayacağına inanan hür dünya, hayata bir mana veren kıymetleri korumak üzere yekvücut bir hamle içinde birleşmektedir. Sulhun ve umumi güvenliğin kaderi, hürriyetlerimizi ve ortak mirasımızı muhafaza

⁸ “Misafirler Ankara’da”, Akşam, 9 Haziran 1952, s.1.; “Misafirler dün hararetle karşılandı”, Ulus, 10 Haziran 1952, s.1.

⁹ “Yunan hükümdarlarının Ankarada ikinci günü”, Akşam, 10 Haziran 1952, s.1.

¹⁰ “Misafirler Ankara’da”, Akşam, 9 Haziran 1952, s.1.

uğrunda gösterilmesi gerekli fedakarlığı kabul etmekteki müşterek azmimize bağlıdır.

Bundan dolaydır ki, müşterek hudutlarından başlayarak mukadderat ve ideal birliğine kadar her şeyin birbirlerine bağladığı iki memleketimiz arasında, günden güne daha faal bir dostluğun mevcudiyeti, hayati bir zaruret halini almıştır.

Türk ve Yunan milletleri modern zamanın mühim ve aynı zamanda içtimal, iktisadi ve kültürel kalkınma yollarında muhteşem bir işbirliğine de imkan sağlayan bir müşterek müdafaa teşkilatı içinde müttefik olmuşlardır.

Böylece, Türk-Yunan işbirliği, sınırlarımızın ötesine kol salarak hür ve sulh davasına samimiyetle bağlı bir memleketler topluluğunun hayırına da büyük hizmetler ifa edecektir. Bütün bu mesut hâdiselere dayanarak diyeceğim ki, en haklı olanın en kuvvetli de olması için lüzumlu şartların, kendi hissemize düşenini gerçekleştirme yolundayız.

İnsanlığın daha iyi bir dünya içinde, daha bahtiyar olması için, asil Yunan milletin saadet ve refahı için, ve iki memleketimiz arasında her gün biraz daha sıkı bir dostluk için en hararetili dileklerde bulunurken, kadehimi majestelerinizin sağlık ve saadetine kaldırıyorum.”¹¹

Yunan Kralı Paul ise cevabında her iki ülkenin zor zamanlar yaşamasına rağmen ortak tarihlerini dostluğa çevirmenin büyük bir başarı olduğunun altını çizerek şunları söyledi:

“Tarihi sebepler, bitmez tükenmez harbler milletlerimizi iyiden iyiye birbirinden ayırmıştı. Bununla beraber, bu ayrılık esnasında bile milletlerimiz yekdiğerini tanımağı ve takdir etmeyi öğrenmişlerdir. Fakat bu kafi değildi. Geniş görüşlü siyaset adamlarının cesurca rehberlik ettikleri Yunanlılar ve Türkler,

¹¹ “Yunan hükümdarlarının Ankarada ikinci günü”, Akşam, 10 Haziran 1952, s.1.

asırlarca süren bu ayrılığı sıkı bir dostluğa kalbetmesini bildiler. Bu dostluğun ne kadar samimi olduğunu şimdi Yunan kralının Türkiyede karşılanmasında gösterilen fevkalade hararet ve geçenlerde Yunan milletinin, iki ünlü Türk devlet adamının Yunanistanda misline nadiren tesadüf edilmiş bir şekilde alkışlanması ispat etmektedir.

Vaktiyle iki memleketi ayıracak mahiyette hatıralar tenmiye edilirken, şimdi bunları birleştiren hatıralar tenmiye edilmektedir. Bugün Yunan-Türk harblerinden bahsedilecek olursan bu, tarihi amiller objektif olarak tartılmak suretiyle yapılmakta ve iki milletten her birinin öteki kadar kahraman olduğu teslim olunmaktadır. İşte milletlerimiz bundan böyle maziyi bu şekilde görmekte. Atı için böyle yapıcı bir şekilde müştereken çalışmaya muvaffak olmakta ve memleketlerine böylece son derece mühim hizmetlerde bulunmaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanı, şimdiye kadar hayli uzun bir yol katedilmiş bulunuyor. Hükümetlerimizin, Yunan-Türk işbirliğine bugünkü çerçevesini vermeğe muvaffak olduklarından dolayı kendimizi tebrik etmeliyiz, gayet iyi ifade buyunduruğunuz veçhile, bu işbirliği bundan böyle iki memleketin milli politikası olacaktır.

Etraflarını saran tehlikeleri müdrik olan, bu tehlikelere göğüs germeğe azmetmiş ve hazır bulunan ve aralarındaki sıkı işbirliği ile kuvvet bulan milletlerimiz faaliyetlerini sulhun hizmetine vakfetmektedirler.

Kuvvetli oldukları kadar cömert de olan dost milletlerin yardımı ile ve dahil bulundukları müşterek savunma teşkilatı çerçevesi içinde milletlerimiz icap ettiği takdirde, bütün sınırlarını müdafaa edeceklerdir. Sizin ve bizim evlatlarımız tarafından halen Korede parlak bir şekilde tekrarlanan geçmişteki yiğitlik ve azimkarlık destanları, bu hususta kafi bir teminattır.

Sayın Cumhurbaşkanı, başkentinizde bulunuşumun yalnız milletimin milletinize karşı olan dostluğunun bir sembolünü teşkil eylediği değil, aynı

zamanda memleketlerimiz arasındaki münasebetleri de en verimli devrenin başlangıcını ifade ettiği kanaatini ifade ederken, kadehimi Türk milletinin refahı ve sıhhatinize şerefinize içmek ve Kraliçe ile birlikte Bayan Celal Bayarın en kısa bir zamanda iadei afiyet etmesini temenni eylemek için kaldırıyorum.”¹²

Yenilen akşam yemeğinin ardından, 22.30’da resmi bir kabul töreni düzenlendi. Bu törene Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü ve meclis grubu başkanı Faik Ahmet Barutçu da katıldı. Doğu Blok’u ülkelerinden törene yalnızca Sovyetler Birliği ve Çekoslovakya büyükelçileri davet edildi. Polonya, Romanya, Bulgaristan ve Macaristan elçileri ise törene çağrılmadı. Sovyetler Birliği ve Çekoslovakya büyükelçileri ise davete katılmadı. Ayrıca bahsi geçen elçilerin hiçbiri Kral ve Kraliçe’nin saat 17.00’da köşkte yaptıkları kabul merasimine katılmayarak elçiliklerinde de bayrak çekmediler.¹³ Bu da göstermekteydi ki Sovyetler ve doğu bloku ülkeleri, Atlantik Paktı’na giren Türkiye ve Yunanistan’a bir açıdan gizli bir tepkisel tavır sergilenmekteydiler.

10 Haziran 1952 günü öğleden önce kral ve kraliçe Arkeoloji Müzesini gezip ardından da Hacı Bayram’daki Ogüst Mabedini ziyaret etti. Öğle yemeğinde ise TBMM Başkanı Refik Koraltan tarafından Marmara Köşkü’nde verilen yemeğe katıldılar. Yemeğe Cumhurbaşkanı Celal Bayar da katıldı.¹⁴ Yemekten sonra, misafirler şerefine düzenlenen ve iki saat süren, hipodromdaki askeri resmigeçide katıldılar. Tören başlamadan önce Kral Paul ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar açık bir askeri arazi otomobiliyle 19 Mayıs Stadyumu tarafından hipodroma girerek halkın yoğun alkış ve tezahüratları arasında pistten geçtiler. Kral Paul ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar, birlikleri teftiş ettikten sonra şeref tribününe oturdular. Kraliçe Frederika ise TBMM Başkanı Refik Koraltan ile birlikte daha önceden şeref tribününe geldi. Tüm geçit törenini ayakta takip eden Kral Paul ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar saat 18.30’da töreni bitirdiler. Tören sonrası Kral ve Kraliçe, Yunan Büyükelçiliği’nde, Celal Bayar şerefine bir yemek verdi

¹² “Yunan hükümdarlarının Ankarada ikinci günü”, Akşam, 10 Haziran 1952, s.1.

¹³ “Yunan hükümdarlarının Ankarada ikinci günü”, Akşam, 10 Haziran 1952, s.1.

¹⁴ “Kıral, Bayara nişan verdi”, Akşam, 11 Haziran 1952, s.1.; “Hipodromda büyük bir geçit töreni yapıldı”, Ulus, 11 Haziran 1952, s.1.

ve bu ziyareti Ankara Palas'taki kabul töreni takip etti.¹⁵ Kral Paul, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a Yunanistan'ın en büyük nişanı, yalnız hükümdarlara ve devlet başkanlarına verilen, Yunanistan'da da beş kişiden fazla kişiye de verilmemiş olan Saint Sauveur Nisanı'nın büyük kordonunu verdi. Ayrıca Kral Paul, Bayar'ı ekim ayında Atina'ya gelmesi için resmen davet etti ve Bayar da bunu kabul etti.¹⁶ Ayrıca Kral Paul, Refik Koraltan'a da "Grand Croix de L'ordre Royal de George Premier" Nişanını verdi.¹⁷

11 Haziran 1952 tarihinde, Başbakan Adnan Menderes ve eşi Berrin Menderes, Kral Paul ve Kraliçe Frederika şerefine Ankara Palas'ta bir öğle yemeği düzenledi.¹⁸ Daha sonra, misafirler 19 Mayıs gösterilerine katılmak için hipodroma gittiler. Törenler sırasında Harp Okulu öğrencilerinin, bir kale kurarak NATO'yu temsil etmesi yoğun bir alkışla karşılandı. Kore sahnesinin de canlandırıldığı törende, tüm Kore şehitleri ve şehit düşen Albay Nuri Pamir'in anısına, balonlara sarılmış bir Türk bayrağı göğe yükseldi.¹⁹ Ayrıca öğrenciler, Kral Paul ve Kraliçe Frederika'nın baş harflerinden oluşan gösteriler yaptılar. Törenin sonunda, Kral Paul, Harp Okulu'nun Beden Eğitimi Hüsameddin Güreli'yi şeref tribününe çağırarak bizzat tebrik etti. Aynı gün Kraliçe Frederika ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın kızı Nilüfer Gürsoy, Çocuk Esirgeme Kurumu'nun Keçiören yuvasını, Kral Paul ise Erkek Sanat Enstitüsü'nü ziyaret etti.²⁰ 11 Haziran akşamı ise saat 20.00'da Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü ve eşi tarafından Hariciye köşkünde düzenlenen akşam yemeğine katıldılar. Cumhurbaşkanı Celal Bayar da bu yemeğe katıldı. Yemeğin ardından misafirler, akşam saat 21.15'te Devlet Tiyatrosu'nda düzenlenen baloya katıldılar.²¹

Misafirler 12 Haziran 1952 günü ise öğle yemeğini Ankara Belediye Başkanı Mehmet Atıf Benderlioğlu'nun davetlisi olarak Baraj'da yiyerek akşam saat 20.00'da

¹⁵ "Hipodromda büyük bir geçit töreni yapıldı", Ulus, 11 Haziran 1952, s.1.

¹⁶ "Hipodromda büyük bir geçit töreni yapıldı", Ulus, 11 Haziran 1952, s.1.

¹⁷ "Büyük misafirlerimiz yarın Ankaradan geliyorlar", Akşam, 12 Haziran 1952, s.1.

¹⁸ "Kıral, Bayara nişan verdi", Akşam, 11 Haziran 1952, s.1.

¹⁹ "Spor gösterileri çok parlak oldu", Ulus, 12 Haziran 1952, s.1.

²⁰ "Büyük misafirlerimiz yarın Ankaradan geliyorlar", Akşam, 12 Haziran 1952, s.1.

²¹ "Kıral, Bayara nişan verdi", Akşam, 11 Haziran 1952, s.1.; "Spor gösterileri çok parlak oldu", Ulus, 12 Haziran 1952, s.1.

Cumhurbaşkanı Celal Bayar ile birlikte özel trenle İstanbul'a doğru hareket ettiler. Dört gün boyunca Ankara'da kalan misafirler, 13 Haziran 1952 Cuma günü saat 9.50'de, özel bir trenle İstanbul'a geldi. Haydarpaşa Garı'nda yapılan karşılama töreninde; Vali, Belediye Başkanı Gökay ve eşi, İstanbul milletvekilleri, İstanbul Üniversitesi ve Teknik Üniversitesi Rektörleri, İstanbul Belediye Meclisi Üyeleri, Birinci Ordu müfettişi, Filo Kumandanı, Garnizon ve Merkez Komutanları, İstanbul Deniz Kumandanı, Emniyet Müdürü, Yunanistan'ın İstanbul Başkonsolosluğu çalışanları, Helli Kruvazörü ile ona eşlik eden Yunan savaş gemilerinin askerleri ve Türk-Yunan Dostluk Cemiyeti üyeleri bulunmaktaydı.²² Misafirler, Haydarpaşa'dan çıkarak, Sarayburnu, Sultanahmet, Beyazıt, Aksaray, Atatürk Köprüsü ve Beyoğlu istikametinden geçip Dolmabahçe'ye vardı.²³ Misafirler yol boyu halkın yoğun ilgi ve tezahüratıyla selamlandı. Misafirlerin geçecekleri yollar tamamen Türk ve Yunan bayraklarıyla donatıldı. Ayrıca misafirler İstanbul'da kaldığı süre boyunca resmi ve özel binalar da bayraklarla süslendi. Geceleri ise binalar, tarihi anıtlar ve limandaki gemiler ışıklandırıldı.²⁴ Kral Paul, Sarayburnu'ndaki Atatürk Heykeli'ni görünce hemen karşısında saygı duruşuna geçerek resmi selam durdu.²⁵ 15.30'da Fener Rum Kilisesine giderek Patrik Athenagoras ile görüştü ve ona bir nişan takdim etti. I. Athenagoras ise Kral ve Kraliçeye kıymetli taşlarla süslü bir inci hediye etti.²⁶ Aynı günün gecesi, misafirler şerefine Boğaz'da, bir fener alayı düzenlendi. Bu alaya, motorlar ve Denizcilik Bankası'nın üç vapuru katıldı. Halktan oluşan alay ise, saat 21.20'de Kabataş'tan, Köprü'den ve Kadıköy'den kalkan bu vapurlara katıldı. Gemilerde çeşitli folklor ve müzik ekipleri bulunmaktaydı.²⁷

Ziyaretçiler 14 Haziran 1952 günü İstanbul'u gezdiler. Öğleden önce özel bir gezinti yaparak Kariye Cami, Kapalı Çarşı, Yerebatan Sarayı, Topkapı Sarayı, Süleymaniye Cami ve Ayasofya Müzesini dolaştılar. Öğle yemeğinde ise Vali ve Belediye Başkanı Gökay tarafından Emirgan Köşkü'nde verilen ve Cumhurbaşkanı Bayar, Dışişleri

²² "Büyük misafirlerimiz bu sabah şehrimize geldiler", Akşam, 13 Haziran 1952, s.1.

²³ "Yunan Kral ve Kraliçesi İstanbul'da", Ulus, 13 Haziran 1952, s.1.

²⁴ "Majeste'nin asil bir jesti", Akşam, 14 Haziran 1952, s.1.

²⁵ "Majeste'nin asil bir jesti", Akşam, 14 Haziran 1952, s.1.

²⁶ "Yunan Kral ve Kraliçesi İstanbul'da", Ulus, 13 Haziran 1952, s.1.

²⁷ "Majeste'nin asil bir jesti", Akşam, 14 Haziran 1952, s.1.

Bakanı Köprülü ile kordiplomatiklerin de bulunduğu ziyafete katıldılar.²⁸ Akşam 18.00'da ise Beyoğlu'ndaki Yunan Konsolosluğu'nu ziyaret ettiler. Daha sonrasında Yunanistan'ın Ankara Büyük Elçisi Aleksandros Kontumas, Vali ve Belediye Başkanı Gökay'ı arayarak Kral'ın şehrin yoksul kesimine dağıtılması için valilik emrine beş bin liralık bir çek bıraktığını söyledi.²⁹

Ayrıca Kral Paul, Trakya Türkleri için bir Türk Lisesi inşasına karar verdiğini ve bu liseye Cumhurbaşkanı Bayar'ın ismini vermek istediğini söyledi. Cumhurbaşkanı Bayar ise bu isteği memnuniyetle kabul etti.³⁰

14 Haziran 1952 gecesi Cumhurbaşkanı Bayar tarafından misafirlerin şerefine Dolmabahçe Sarayı'nda bir suare düzenlendi. Bu baloya binden fazla davetli katıldı.³¹ 1952 Türkiye Güzellik Kraliçesi Gelengül de baloya katılanlar arasındaydı.³² Cumhurbaşkanlığı Filarmoni Orkestrası'nın Türk ve Yunan milli marşlarını çalmasıyla balo başladı. Açılışı, Kütahya Milletvekili Ahmet Gürsoy'un Kraliçe Frederika'yı, Kral Paul'un ise Fuat Köprülü'nün eşi Ayşe Behice Köprülü'yü dansa kaldırması takip etti.³³

Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Kral ve Kraliçe'ye, masa üzerine konulabilecek 18 ayar altından yapılmış bir sigara kutusu ve yine 18 ayardan yapılmış bir pudralık hediye etti. Hediyelerin fermuarları platinden yapılmış ve üzerleri pırlantalarla süslüydü. Her bir hediyein üzerine Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın imzası da işliyd.³⁴

15 Haziran 1952 günü Türkiye'den ayrılmadan önce Kral ve Kraliçe, Cumhurbaşkanı Bayar ile birlikte Savarona Yatı'na binerek adaları gezdiler. Heybeliada Deniz Harp Okulu'nu da ziyaret eden Kral, öğrencilerin gösterilerini izledikten sonra Savarona Yatı'na dönerek öğle yemeğine katıldı.³⁵ Saat 16.00 sıralarında Dolmabahçe Sarayı'na geri döndüler. Saat 17.35'te misafirler ve onlara eşlik eden Cumhurbaşkanı

²⁸ "Yunan Kral ve Kraliçesi", Ulus, 14 Haziran 1952, s.1.

²⁹ "Yunan hükümdarları bu akşam gidiyorlar", Akşam, 15 Haziran 1952, s.1.

³⁰ "Yunan Kral ve Kraliçesi", Ulus, 15 Haziran 1952, s.1.

³¹ "Yunan hükümdarları bu akşam gidiyorlar", Akşam, 15 Haziran 1952, s.1.

³² "Majeste'nin asil bir jesti", Akşam, 14 Haziran 1952, s.1.

³³ "Yunan hükümdarları bu akşam gidiyorlar", Akşam, 15 Haziran 1952, s.1.

³⁴ "Celal Bayarın Majeste Yunan hükümdarlarına hediyesi", Akşam, 14 Haziran 1952, s.1.

³⁵ "Misafirlerimiz dün törenle uğurlandı", Ulus, 16 Haziran 1952, s.1.

Bayar ile Dışışleri Bakanı Köprülü, orada bekleyen kalabalık halkın alkışları arasında Dolmabahçe'den ayrıldı. Ayrılmadan önce tüm protokol ile vedalaşan Kral son olarak Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın elini sıkarak gösterdikleri misafirperverliğe teşekkür edip Bayar'ı ülkesinde görmekten mutluluk duyacağını söyledi. Kral ve Kraliçe'ye ayrılmadan önce Başbakan Adnan Menderes'in eşi tarafından çok kıymetli bir el işi örtü ve Belediye Başkanı Gökay tarafından şehir adına, 1312'de İstanbul'da yapılmış kıymetli bir vazo, işlemeli bir örtü ve ziyaretin fotoğraflarından oluşan bir albüm hediye edildi. Kral son olarak, İstanbul'da kaldığı süre boyunca, alınan emniyet önlemlerinden dolayı İstanbul Emniyet Müdürü Ahmet Tekelioğlu'na teşekkürlerini beyan etti.³⁶ Cumhurbaşkanı Bayar, Acar motoruna binerek Üsküdar açıklarında demirleyen Helli Kruvazörüne kadar misafirlere eşlik etti. Helli Kruvazörü saat 18.20'de top atışları eşliğinde Türkiye'den ayrıldı.³⁷

8 Haziran günü Türkiye'ye gelen Kral Paul ve Kraliçe Frederika, 15 Haziran 1952 günü Türkiye'den ayrıldı.³⁸ 1952 yılında mecliste gerçekleştirilen bir konuşmada, bu ziyaretten “*kalbimizde unutulmaz hatıralar bırakan ziyaret*” olarak bahsedilmekteydi.³⁹

Basında yer alan haberler incelendiğinde bu ziyarete farklı yaklaşımı olan yayımlar da bulunmaktaydı. Bunlardan biri, 11 Haziran 1952 günü Büyük Doğu Gazetesi'nde yayımlanan “*Yunan Devlet Reisini Selamlarken*” başlıklı yazısıydı. Bu yazıda genel olarak Yunanistan'ın tarihinin yüz yıllardır Anadolu'yu ve dolayısıyla Türkiye'yi nasıl etkilediğini anlatarak tarih boyunca Yunanların yükselişinin Türklerin batışına ve Türklerin yükselişinin de Yunanların batışına neden olduğunu savunmaktaydılar. Türkiye'nin 1918'deki durumunu “*emperyalizmin haczine uğramış*” olarak değerlendiren yazar, Yunanistan'ı da “*haciz memuru*” olarak nitelendirdi. Yıllarca birbirine zıt olanaklarda yaşayan iki milletin ise şu an çıkarları doğrultusunda birbirlerine

³⁶ “Misafirlerimiz dün törenle uğurlandı”, Ulus, 16 Haziran 1952, s.1.

³⁷ “Misafirlerimiz dün şehrimizden ayrıldılar”, Akşam, 16 Haziran 1952, s.1.

³⁸ “Misafirlerimiz dün şehrimizden ayrıldılar”, Akşam, 16 Haziran 1952, s.1.

³⁹ Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, Cilt VI, Türkiye Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara 1999, s.7272

sarıldığı da anlatılan yazı “Bizimle beraber düşmana en yakın burçlardan biri olarak gördüğümüz Yunan devlet Reisini selamlarız.” cümlesiyle sona ermekteydi.⁴⁰

Kral ve kraliçenin ziyareti süresince, yapılan programlar ve davetler göz alıcı nitelikteydi. Misafirlere verilen zarif hediyeler ise hafızalarda kalıcı bir nitelik taşımaktaydı. Kral’ın Celal Bayar adına açacağı okulun bilgisini vermesi ise, yine aynı yıl Bayar’ın Yunanistan’a yapacağı ziyaretin nedeni olacaktı.

1.1.2. Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ın Yunanistan Ziyareti (25 Kasım – 2 Aralık 1952)

Türkiye’ye gelen Yunan Kral Paul ve Kraliçe Frederika’nın 1952 yılının Haziran ayındaki ziyaretini iade etmek üzere, Cumhurbaşkanı Celal Bayar 25 Kasım Salı günü saat 16.30’da, iki savaş gemisinin eşlik ettiği Savarona Yatı ile Yunanistan’a gitmek için İstanbul’dan hareket etti.⁴¹ Gemi hareket etmeden önce saat 15.30’da Dolmabahçe Sarayı’nda bir tören düzenlendi.⁴² Cumhurbaşkanını uğurlamak için orada bulunan halk tüm meydanı ve rıhtımı dolduracak kadar kalabalıktı.⁴³ Uğurlama töreninde başta sancağı ve bandosuyla birlikte bulunan bir alay ve deniz kıtası tarafından selamlanan Bayar, daha sonra protokolde bulunan askeri ve siyasi kişiler tarafından uğurlandı.⁴⁴ Protokolde, Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başbakan ve birçok bakan da bulunmaktaydı.⁴⁵ Acar motoruyla Savarona Yatı’na giden Bayar Savarona’ya yaklaşırken yirmi bir pare top

⁴⁰ Necip Fazıl Kısakürek, Başmakalelerim 1, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 2013

⁴¹ “Bayar yarın sabah pire’de”, Akşam, 26 Kasım 1952, s.1.

⁴² “Cumhurbaşkanı bugün büyük bir törenle uğurlanacak”, Akşam, 25 Kasım 1952, s.1.

⁴³ “Bayar yarın sabah pire’de”, Akşam, 26 Kasım 1952, s.1.

⁴⁴ “Cumhurbaşkanı bugün büyük bir törenle uğurlanacak”, Akşam, 25 Kasım 1952, s.1.

⁴⁵ “Bayar yarın sabah pire’de”, Akşam, 26 Kasım 1952, s.1.

atışıyla karşılandı.⁴⁶ Bu seyahatte Celal Bayar’a, kızı Nilüfer Gürsoy, Kütahya milletvekili Ahmet Gürsoy, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Nurullah İhsan Tolon, özel kalem müdürü Fikret Belbez, Başyaver Kurmay Yarbay Nureddin Alpkartal, diğer kara, deniz ve hava kuvvetlerinden üç yaveri ve muhafız kıtası komutanı refakat etti.⁴⁷ TBMM Başkanı Refik Koraltan da Bayar’a refakat edenler arasında yer almaktaydı.⁴⁸ Ayrıca heyete Dışişleri Bakanlığından genel sekreter Büyükelçi Cevat Açıkalın, Yunanistan Ankara Büyükelçisi ve eşi ile protokol umum müdürü ve muavini de eşlik etti.⁴⁹ Türk gazetecilerden oluşan yirmi üç kişilik bir ekip de Bayar’ın yanında Yunanistan’a gitti. Gazetecilerden dördü Savarona yatıyla, dokuzu yata eşlik eden savaş gemileriyle ve on tanesi ise özel uçakla Atina’ya gitti.⁵⁰ Cumhurbaşkanı Bayar’ın Kral ve Kraliçeye hediye edeceği iki binek Arap atı ise 23 Kasım 1952 günü Sirkeci’den trene bindirilerek Yunanistan’a gönderildi.⁵¹

26 Kasım 27 Kasımı bağlayan gecenin şafağında Yunan donanması birliklerinden Aetos ve Panter savaş gemileri Limni adası açıklarında, 65 yelkenli ve motorlu gemi ise Saronikos körfezinde Bayar’ın yatını karşılayarak Pire Limanına kadar ona eşlik ettiler.⁵² Günün ilk ışıklarıyla birlikte, refakat gemileri 21 pare top atışıyla resmi selamlarını verdiler.⁵³ Savarona yatı saat 10.00 civarında, Pire Limanında kendisine özel inşa edilen Zea iskelesine demirledi.⁵⁴ Büyük Amiral üniformasıyla Kral Paul, gemiye çıkarak Bayar’ı selamladı.⁵⁵ Rıhtıma Kral ile birlikte inen Cumhurbaşkanı rıhtımda “*eşi benzeri görülmemiş*” bir karşılama töreni hazırlandı.⁵⁶ Atina Belediye Başkanı Konstantinos

⁴⁶ “Bayar yarın sabah pire’de”, Akşam, 26 Kasım 1952, s.1.

⁴⁷ “C. Bayarın Yunanistan seyahati”, Akşam, 21 Kasım 1952, s.1.

⁴⁸ Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, Cilt VI, Türkiye Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara 1999, s.6946

⁴⁹ “C. Bayarın Yunanistan seyahati”, Akşam, 21 Kasım 1952, s.1.

⁵⁰ “Celal Bayar bu sabah geldi”, Akşam, 22 Kasım 1952, s.1.

⁵¹ “Celal Bayar yarın gidiyor”, Akşam, 24 Kasım 1952, s.1.

⁵² Ahmet Hilali Sıyman, “Celal Bayar bu sabah Pire’de karaya çıktı”, Akşam, 27 Kasım 1952, s.1.

⁵³ “Celal Bayar bu sabah geldi”, Akşam, 22 Kasım 1952, s.1.

⁵⁴ “Celal Bayar bu sabah geldi”, Akşam, 22 Kasım 1952, s.1.; “C. Bayarın Yunanistan seyahati”, Akşam, 21 Kasım 1952, s.1.

⁵⁵ “Cumhurbaşkanı Celal Yunanistan’da”, Ulus, 28 Kasım 1952, s.1.

⁵⁶ Ahmet Hilali Sıyman, “Celal Bayar bu sabah Pire’de karaya çıktı”, Akşam, 27 Kasım 1952, s.1.

Nikopoulos 26 Kasım 1952 günü, tüm Atina halkının bu karşılama törenine katılımının ne kadar önemli olduğunu anlattığı şu beyannameyi yayımladı:⁵⁷

“Atinalılar!

*Yarın Atina şehri kardeş ve dost milletin reisi, Türkiye Cumhurbaşkanı Ekselans Celal Bayar istikbal ediyor. Bundan bir kaç ay evvel Majeste kral ile kraliçemiz, kardeş Türk devletini ziyaret etmişler ve Türk milleti tarafından en sıcak bir şekilde karşılanmışlardır. Atina Belediye Reisi sıfatıyla bu büyük hadiseyi kutlamak maksadiyle şehrin bayram manzarası arzemesi için elinizden geleni yapmanızı rica ediyorum. Türk Devletinin Reisine, müttefik ve kardeş Türk Devletine, Atina halkı hissiyatının, bütün Yunan Devletinin hissiyatına tercüman olduğunu göstermek için hepinizin karşılama törenine iştirak etmenizi rica ediyorum.”*⁵⁸

Atina Belediye Başkanının bu beyannamesine, Atina İşçi Merkezi hemen cevap vererek 27 Kasım sabahı tüm üyeleriyle birlikte rıhtımdaki karşılama törenine katıldı.⁵⁹

Kral, rıhtıma indikten sonra Bayar’a orada hazır bulunan devlet erkânını takdim etmesinin hemen ardından kendilerine tahsis edilen özel arabalarla birlikte Atina’ya gittiler.⁶⁰ Yunanistan’a ayak bastığı andan itibaren gittiği her yerde resmi bir törenle karşılanan Cumhurbaşkanı’nın geçtiği her yola büyük ve güzel kemerler inşa edildi. Türk ve Yunan bayraklarıyla süslenen tüm yollar, dükkânlar ve evlerin yanı sıra yol boyunca binlerce kişi ellerinde bayraklarla Celal Bayar’ın gelişini kutladı. Atina Polis Müdürlüğü ise halkı 27 Kasım ve 2 Aralık tarihleri arasında dükkân ve evlerini Türk ve Yunan bayraklarıyla süslemeye ve konvoyun geçeceği caddelerde düzen ve güvenliği sağlamaya davet etti.⁶¹ Ayrıca konvoyu Atina’ya varana kadar motosikletli polisler refakat etti.⁶² Aynı arabada yola çıkan Kral Paul ve Celal Bayar’ın aracının etrafında altı motosikletli

⁵⁷ Ahmet Hilali Sıyman, “Celal Bayar bu sabah Pire’de karaya çıktı”, Akşam, 27 Kasım 1952, s.1.

⁵⁸ Ahmet Hilali Sıyman, “Celal Bayar bu sabah Pire’de karaya çıktı”, Akşam, 27 Kasım 1952, s.1.

⁵⁹ Ahmet Hilali Sıyman, “Celal Bayar bu sabah Pire’de karaya çıktı”, Akşam, 27 Kasım 1952, s.1.

⁶⁰ “C. Bayarın Yunanistan seyahati”, Akşam, 21 Kasım 1952, s.1.

⁶¹ Ahmet Hilali Sıyman, “Celal Bayar bu sabah Pire’de karaya çıktı”, Akşam, 27 Kasım 1952, s.1.

⁶² “Cumhurbaşkanı Celal Yunanistan’da”, Ulus, 28 Kasım 1952, s.1.

polis bulunmaktaydı. Yaklaşık otuz adım gerisinde ise yirmi bir motosikletli polis onları takip etmekteydi.

Konvoyun Atina'ya girmesiyle büyük bir karşılama töreni başladı. Şehrin girişinde duran araçları milli marşları çalan bir bando takımı karşıladı. Üstü açık bir araçla yolculuk eden Kral ve Bayar marşları araçta ayağa kalkarak dinledi. Marşların ardından heyetiyle birlikte aracın yanına gelen Atina Belediye Başkanı Nikopoulos, “*Şerefinize bayram yapan Atina şehri, ekselansınızı selamlamakla bahtiyardır. Ziyaretinizden dolayı ekselansınıza şükranlarımızı takdim eder, hoş geldiniz deriz.*” sözleriyle Bayar'ı selamladı.⁶³

Bir saat süren yolculuğun ardından saraya giden Bayar, Kraliçe ve saray erkânı tarafından karşılandı. Bir süre dinlendikten sonra Bayar saat 13.30'da sarayda yapılan özel öğle yemeğine kızı ve damadı ile birlikte katıldı.⁶⁴ Daha sonrasında Kral Paul ona ziyaret süresince ikamet edeceği devlet konağına kadar eşlik etti.⁶⁵ Cumhurbaşkanı ziyareti süresince Yunan devletinin yeni satın aldığı ve eski Başbakan Dimitris Maksimos'a ait Devlet Konağında kaldı.⁶⁶ Saat 17.00'da ise Misyon şefleri Cumhurbaşkanı'na takdim edildi.⁶⁷ Yunanistan'da geçirilen ilk gece saat 21.00'da Kral Paul, Bayar'ın şerefine sarayda resmi bir ziyafet verdi. Tüm hükümet ve ordu erkânı, kordiplomatik şefler, parti liderleri ve Atina'nın ileri gelenleri bu ziyafette hazır bulundular.⁶⁸ Kadehini Celal Bayar'a kaldıran Kraldan sonra sözü alan Bayar, Kral ve Kraliçenin yaptıkları ziyaretten kendi halkının nasıl samimi duygularla mutlu olduklarını söyleyerek Türk-Yunan dostluğunun sarsılmaz bütünlüğüne dikkat çektiği nutkunda şunları dile getirmiştir:⁶⁹

⁶³ Ziya Şakir, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Seyahat Hatıraları, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1953, s.17-21

⁶⁴ Ahmet Hilali Sıyman, “Celal Bayar bu dün geceki ziyafette mühim bir nutuk söyledi”, Akşam, 28 Kasım 1952, s.1.

⁶⁵ “Celal Bayar bu sabah geldi”, Akşam, 22 Kasım 1952, s.1.

⁶⁶ Ziya Şakir, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Seyahat Hatıraları, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1953, s.16

⁶⁷ “Celal Bayar bu sabah geldi”, Akşam, 22 Kasım 1952, s.1.

⁶⁸ “Cumhurbaşkanı Celal Yunanistan'da”, Ulus, 28 Kasım 1952, s.1.

⁶⁹ Ahmet Hilali Sıyman, “Celal Bayar bu dün geceki ziyafette mühim bir nutuk söyledi”, Akşam, 28 Kasım 1952, s.1.

“Haşmetmeap, Kıraliçe hazretleri, uzun yıllardan sonra bu sabah dost Yunanistan toprağına heyecanla ayak bastım. Bu yıllar zarfında Yunan milleti maruz kadığı ıstırap ve işkencelerden kurtulmağı ve şeref ve itibarını bir kat daha arttırmağı muvaffak olmuştur. Burada şahsıma gösterilen hüsni kabulün ve memleketim hakkında yapılan coşkun dostluk tezahürlerinin tesiri altında zatı haşmetpenahilerine bu asil misafirperverlikten dolayı teşekkürlerimi arzederim.

Memleketimize yaptığınız son seyahatin parlak hatırası vatandaşlarımın kalblerinde ve zihinlerinde hala canlıdır. Zatı haşmetpenahileri nezdinde vatandaşlarımın samimi hayranlıklarının tercümanı olmak ve Yunan milletine Türk milletinin dostluğu ve kardeş selamını getirmek benim için büyük bir şereftir.

Derin bir mana taşıyan bu günde, memleketlerimiz yaklaşımlarının en canlı bir anını yaşamaktadırlarlar. Müşterek bir ideal etrafında toplanmış olan memleketlerimiz, biri hissi, diğeri ahdi, fakat her ikisi yekdiğerinin zaruri mütanamimi ve kuvvet kaynağı iki cepheli bir ittifak içinde birleşmiş bulunmaktadır.

Coğrafi durumumuz dolayısıyla memleketlerimiz mevcudiyetlerini ve istiklallerini korumak için birleşmek mecburiyetindedirler. Aramızda en emin ve en kuvvetli bağı teşkil eden ve hakkile iftihar edebileceğimiz eserin en sağlam teminatı olan müşterek idealimiz, yalnız memleketlerimizin karşılıklı siyasetinin sembolü değil, aynı zamanda, bazan çok çetin imtihanlar şeklinde tecelli etmiş müşterek tarihimizin ve dünya hadisatından edinilmiş tecrübelerin de hayırlı semeresidir.

Bugün iftiharla söyleyebiliriz ki, bu müşterek ideal, mevcudiyetimizin mana ve sebebini teşkil eder. Bu ideal aynı prensiplere bağlı olanlarla sulh ve ahenk içinde yaşamaktan başka gayeleri olmıyan istiklallerine aşık milletlerin idealidir. Bu, uzun ve tecrübeli bir çalışmanın müşterek tehlikeler karşısında mukadderat birliği yapmadığı bilmiş milletlerimizin olgunluk ve sağ duyguları mahsulüdür. Milletlerimiz, bir milletin saadatinin hodbin esaslara

dayanamayacağına inanmış bulunmaktadırlar. Bu idealleri muhafaza ve müdafaaya azmetmiş olduğumuz içindir ki, birliğimizi ve kuvvetlerimizi liman ile sulh davasının hizmetine vermiş bulunuyoruz.

Türk-Yunan iş birliği artık asrın en güzel eserlerinden biri olarak tarihe kaydedilmiş bulunmaktadır.

Bu temiz ve güzel eseri yıkıcı rüzgarlara karşı korumak azmindeyiz ve bu eserin kendi ufuklarımızı aşarak dünyaya yayıldığını bildiğimiz içindir ki, bunun aynı sulh ve adalet idealine bağlı kardeş millet davasına ithaf etmiş bulunuyoruz.

Kadehimi şanlı Yunan milletine, onun saadetine ve daima artmasını temenni eylediğim refahına, sarsılmaz Türk-Yunan dostluğu şerefine kaldırır ve majestelerinin sıhhat ve şahsi saadetlerine içerim.”

Sarayda saat 22.45'te resmi bir kabul töreni düzenlendi.⁷⁰ Kral ve Kraliçe burada, Celal Bayar ve kızı Nilüfer Gürsoy'a hediyelerini takdim etti. Celal Bayar'a Peloponez'de bulunan, M.Ö. 1500 yılına ait olan ve Atina müzesinde sergilenen vazoların örnekleri çıkartılarak som altından tekrar imal edilen halleri hediye edildi. Bu vazolar Miken sanatının şaheseri olarak kabul edilmekteydi. Vazolar, üzerinde kralın altınla işlenmiş armasının bulunduğu kadife bir kutuda takdim edildi. Cumhurbaşkanının kızı Nilüfer Gürsoy'a ise orta çağ devrine ait, o dönemde kadınların şahsi eşyalarını koydukları som altından yapılmış ve omalt taşlarla süslenmiş tuvalet kutusu hediye edildi. Cumhurbaşkanının yanında bulunan heyetine ise üzerinde platinden Kral ve Kraliçenin isimlerinin ilk harflerinin işlendiği ve 92 adet pırlanta taş bulunan altın kol düğmeleri hediye edildi.⁷¹

Atina Belediyesine gitmek için 28 Kasım 1952 sabahı saat 10.00'da Kral, Bayar'ın misafir edildiği konağa giderek Bayar'ı aldı. Bayar'ın ikametgâhından belediye binasına kadar giden yol, birer metre aralıklarla Yunan askerleri tarafından kordon altına alındı.⁷²

⁷⁰ “Celal Bayar bu sabah geldi”, Akşam, 22 Kasım 1952, s.1.

⁷¹ Ahmet Hilali Sıyman, “Celal Bayar yarın Selanik'e gidecek”, Akşam, 29 Kasım 1952, s.1.

⁷² “Cumhurbaşkanının Atina'da ziyaretleri”, Ulus, 29 Kasım 1952, s.1.

Belediye binasının önünde onları Harbiye Okulu talebeleri bayraklar ve merasim elbiseleriyle karşıladı. Otomobilin yanaşmasıyla “Yaşa” ve “Hoş geldiniz” tezahüratlarıyla karşılandılar. Bayar ve Kral Paul’u Belediye Binasının kapısında Başbakan Aleksandros Papagos, Türkiye’nin Atina Büyükelçisi Cemal Hüsnü Taray ve Atina Belediye Başkanı Konstantinos Nikopoulos karşıladı. Atina Belediye Başkanı Nikopoulos’un düzenlediği törende Bayar’a Atina şehri fahri hemşerilik unvanı verildi.⁷³ Nikopoulos’un konuşmasının ardından Fransızca bir cevap veren Bayar, *Yunanların akıl, hikmet, ilim ve irfan* merkezi olarak kurdukları Atina Belediyesi’nin hemşeriliğini büyük bir memnuniyetle kabul ettiğini söyledi.⁷⁴ Belediyede yapılan törenin ardından Bayar, Meşhul Asker Anıtı’na çelenk koydu.⁷⁵ 28 Kasım 1952 gecesi ise Yunan Hükümeti, Bayar’ın şerefine Subaylar Kulübü’nde Kral Paul’un da katıldığı bir ziyafet verdi.⁷⁶

29 Kasım 1952 günü Cumhurbaşkanı Bayar Kral ve Kraliçe ile birlikte şehri dolaşp, Korint’e kadar uzanan bir gezinti yaparak Yunan donanmasının gösterilerine katıldı.⁷⁷ Cumhurbaşkanı şehrin her yerinde tezahüratlarla karşılandı. Anadolu göçmenlerinden bir kadın, üzerinde Bayar’ın resmi bulunan bir halıyı Türkiye’den gelenler adına ona hediye etti. Lutraki’de ise Niğde’den gelmiş göçmenler, Bayar’ı yolda Anadolu kıyafetleriyle karşılayarak Türkçe şarkılar ve İzmir Marşı’nı söylediler.⁷⁸ Meşhur Yunan armatörlerinden Latzis de, kendi özel motorunu bu gezi için Türk gazetecilere tahsis etti.⁷⁹ Öğle yemeğini Kral ve Kraliçe ile geçiren Bayar, 29 Kasım gecesi, Türk Elçiliğinde Kral Paul ile Kraliçe Frederika şerefine bir yemek verdi. Elçilik aynı gece Grande Bretagne Oteli’nde bir balo düzenledi.⁸⁰

⁷³ Ahmet Hilali Sıyman, “Celal Bayar yarın Selanik’e gidecek”, Akşam, 29 Kasım 1952, s.1.

⁷⁴ Ziya Şakir, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ın Yunanistan Seyahat Hatıraları, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1953, s.31

⁷⁵ Ahmet Hilali Sıyman, “Celal Bayar yarın Selanik’e gidecek”, Akşam, 29 Kasım 1952, s.1.

⁷⁶ “C. Bayarın Yunanistan seyahati”, Akşam, 21 Kasım 1952, s.1.

⁷⁷ “Celal Bayar Korent’i dün ziyaret etti”, Ulus, 30 Kasım 1952, s.1.

⁷⁸ Ahmet Hilali Sıyman, “Celal Bayar akşam üzeri Kral ile Selaniğe gidiyor”, Akşam, 30 Kasım 1952, s.1.

⁷⁹ Ziya Şakir, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ın Yunanistan Seyahat Hatıraları, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1953, s.33

⁸⁰ “C. Bayarın Yunanistan seyahati”, Akşam, 21 Kasım 1952, s.1.; “Celal Bayar Korent’i dün ziyaret etti”, Ulus, 30 Kasım 1952, s.1.

Cumhurbaşkanı Celal Bayar yanında Kral Paul ve Kraliçe Frederika ile 30 Kasım 1952 günü saat 17.00'da Yunan savaş gemisi Helli Kruvazörüne binerek Pire Limanından Selanik'e gitmek için yola çıktı.⁸¹ Savarona yatı ise Selanik'e gidecek gazetecilere tahsis edildi.⁸² Bayar Selanik'e varmadan önce, gazetede yayımlanan haberlere göre "*tam bir bayram havası*" yaşanmaktaydı.⁸³ Gümölcine, İskeçe ve Batı Trakya'nın diğer kasabalarında yaşayan Türkler cemaat liderlerini karşılamak için Selanik'e gittiler.⁸⁴ Selanik'teki yollar ve limandaki gemiler, bayraklar ve ışıklarla süslendi.⁸⁵ 1 Aralık 1952 günü Selanik Limanı'na varan Celal Bayar, burada çok büyük bir törenle karşılandı. Helli Kruvazörü limana girdiği sırada, 21 pare top atışı Celal Bayar için, 21 pare top atışı da Kral Paul için atıldı. Bayar, Kuzey Yunanistan Valisi, Kolordu Komutanı ve Selanik Valisi tarafından karşılandı.⁸⁶ Törenden sonra saat 15:00'da Atatürk'ün evini ziyaret eden Bayar, burada bazı eksikler görmüş ve bunların hemen düzeltilmesi için emir vererek, evin ayrıntılarıyla ilgili bilgi toplanmasını istedi.⁸⁷ Atatürk'ün evinden ayrıldıktan sonra Yunan askeri kuvvetlerinin ve hava kuvvetlerinin düzenlediği resmigeçit törenine katıldılar.⁸⁸ 1 Aralık gecesi Cumhurbaşkanı, Kral ve Kraliçe ile birlikte, Kuzey Yunanistan Umumi Valisi Stantos tarafından verilen ziyafete katıldılar. Gece ise çok geç saatlerde Helli Kruvazörüne binerek Kavala'ya doğru yola çıktılar.⁸⁹ Savarona yatı da aynı şekilde 1 Aralık gecesi Kavala'ya gitmek üzere Selanik'ten ayrıldı.⁹⁰

2 Aralık 1952 günü Kral Paul ve Kraliçe Frederika ile birlikte Kavala'ya varan Cumhurbaşkanı Celal Bayar, çok büyük bir halk grubu tarafından tezahüratlarla karşılandı. Şeref kıtasını teftiş ettikten sonra araçlara binerek önce İskeçe'ye daha sonra da ismine açılacak olan lisenin bulunduğu Gümölcine'ye gitti. Yunanistan'da yaşayan

⁸¹ "C. Bayar bugün Selanik'te olacak", Ulus, 1 Aralık 1952, s.1.

⁸² Ahmet Hilali Sıyman, "Celal Bayar yarın Selanik'e gidecek", Akşam, 29 Kasım 1952, s.1.

⁸³ "C. Bayar bugün Selanik'te olacak", Ulus, 1 Aralık 1952, s.1.

⁸⁴ Ahmet Hilali Sıyman, "Celal Bayar yarın Selanik'e gidecek", Akşam, 29 Kasım 1952, s.1.

⁸⁵ Ahmet Hilali Sıyman, "Celal Bayar Selanik'te", Akşam, 1 Aralık 1952, s.1.

⁸⁶ "Cumhurbaşkanı Selanik'e gitti", Ulus, 2 Aralık 1952, s.1.

⁸⁷ Ahmet Hilali Sıyman, "Bayar yarın şehrimizde", Akşam, 2 Aralık 1952, s.1.

⁸⁸ Ahmet Hilali Sıyman, "Bayar yarın şehrimizde", Akşam, 2 Aralık 1952, s.1.; "Cumhurbaşkanı Selanik'e gitti", Ulus, 2 Aralık 1952, s.1.

⁸⁹ Ahmet Hilali Sıyman, "Bayar yarın şehrimizde", Akşam, 2 Aralık 1952, s.1.

⁹⁰ Ahmet Hilali Sıyman, "Celal Bayar Selanik'te", Akşam, 1 Aralık 1952, s.1.

Türk öğrenciler için, Kral tarafından yaptırılan Celal Bayar Lisesi'nin açılış törenine katılan Cumhurbaşkanı, açılış kurdelesini bizzat kendi kesti.⁹¹ Açılış töreninden sonra Kavala'ya dönen Bayar, Kral ve Kraliçe ile vedalaştıktan sonra Savarona Yatı'na binerek Yunanistan'dan ayrıldı. Yunan kara sularının sınırına kadar, iki Yunan savaş gemisi Savarona Yatı'na refakat ederken, iki uçak birliği de Savarona üzerinde uçuşlar yaptı.⁹²

27 Kasım'da Kral Paul ve Kraliçe Frederika'nın davetlisi olarak Yunanistan'a giden Cumhurbaşkanı Celal Bayar, 2 Aralık'a kadar süren altı günlük bir ziyaretin ardından 3 Aralık 1952 günü saat 16.00'da Savarona Yatı ile Türkiye'ye geri döndü.⁹³

Süreç içinde birçok siyasinin karşılıklı ülke ziyaretleri olmuştu. Fakat her iki ülke de tüm ziyaretler arasından en çok devlet başkanlarının yapmış oldukları ziyaretlerle dikkat çektiler. Yapılan hazırlıklar, şehrin süslenmesi, hazırlanan programlar, verilen ziyafetler balolar ve törenler karşılaştırılacak olursa bu iki ziyaret kayda değer bir fark yaratmaktaydı. Hem Türkiye hem de Yunanistan için durum aynıydı. Devlet Başkanlarının ziyaretleri en çok özen gösterilen ziyaretlerdi.

1.2. Kuzey Atlantik Paktı Kapsamındaki Ziyaretler

20 Eylül 1951 günü Ottawa'da gerçekleştirilen konsey toplantısı sonucu, Türkiye ve Yunanistan'ın Atlantik Paktı'na girecek olması kesinleşti. Beş gün süren görüşmelerin son toplantısında oylamaya sunulan bu durum ortak kararla kabul edildi.⁹⁴ 1951 yılının Eylül ayında yaşanan bu gelişme sonrası, Türkiye-Yunanistan arasındaki siyasi ziyaretler

⁹¹ “Bayar Yunanistan'dan dün akşam hareket etti”, Ulus, 3 Aralık 1952, s.1.

⁹² Ahmet Hilali Sıyman, “Celal Bayar bugün saat 16da dönüyor”, Akşam, 3 Aralık 1952, s.1.

⁹³ “C. Bayar döndü”, Akşam, 4 Aralık 1952, s.1.

⁹⁴ Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, Cilt VI, Türkiye Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara 1999, s.4153

başladı. 1952 yılının ilk beş ayında Başbakan ve Bakanlar düzeyinde gerçekleştirilen ziyaretler iki ülkenin Atlantik Paktı ile ilgili müzakerelerini içermekteydi.

Bu dönemde gerçekleşen ilk ziyaret Yunan Dışışleri Bakanı Sofokles Venizelos tarafından 29 Ocak günü gerçekleştirilmişti. Türkiye ve Yunanistan'ın Atlantik Paktı'nın imzalanma dönemine denk gelen bu ziyarette, Venizelos Türk yetkililerle askeri, ticari ve ekonomik işbirliği konularını görüşmüştü. Venizelos, Türkiye'de kaldığı bir hafta boyunca temelleri Atatürk döneminde atılan dostluğu geliştirmek için önemli bir çaba göstermişti. Ardından gelen ikinci ziyaret, eski Yunan Havacılık Bakanı ve Türk-Yunan Dostluk ve Kültür Cemiyeti Başkanı Anastasios Bakkalbaşı tarafından 25 Mart'ta Ankara'ya yapılmıştı. Bu ziyaret, Venizelos'un ziyareti sırasında kararlaştırılan ticari ve ekonomik iş birliği konusunu kesinleştirmişti. Beş ay içerisinde gerçekleştirilen üçüncü ve son ziyaret ise Başbakan Adnan Menderes ve Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Yunanistan ziyaretiydi. Burada heyetlerin yapmış olduğu müzakereler her iki ülkenin güvenliğini güçlendirme amacını taşımaktaydı.

1.2.1. Yunanistan Başbakan Yardımcısı ve Dışışleri Bakanı Sofokles Venizelos'un Türkiye Ziyareti (29 Ocak – 5 Şubat 1952)

Yunanistan Başbakan Yardımcısı ve Dışışleri Bakanı Sofokles Venizelos, Ocak 1952'deki yaklaşık altı günlük ziyaretinde hem Türkiye ile olan ittifak boyutuna hem de bunun yanı sıra iki ülkeyi ilgilendiren ortak menfaatlere dair çok yönlü konuları müzakere etti. Böylece geçmişteki tarihsel dostluk boyutu ile birlikte, geleceğe ilişkin gümrük ve ticaret gibi konuları somutlaştıracak önemli bir hazırlık aşaması kaydedilmiş oldu.

Sofokles Venizelos, yirmi iki kişilik heyeti ile birlikte 29 Ocak 1952 günü saat 16.00'da Tarsus Vapuru ile İstanbul limanına gitti. Sofokles Venizelos'a refakat edenler

arasında on gazeteci de bulunmaktaydı. Sofokles Venizelos, rıhtımda merasimle karşılandı. Tarsus Vapurundan telsizle verilen bilgiye göre Yunan Dışişleri Bakanı, Ankara'ya Türkiye hükümetinin davetlisi olarak geldiğini ve babası Elefterios Venizelos'un kurmuş olduğu dostluğu devam ettirmeye çalışacağını söyledi. Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı'na dostluk konusundan bahsedildi ve Atina'da Kıbrıs için yapılan gösteriler ile mitingler hakkında bilgisi soruldu.⁹⁵ Venizelos bu gösteriler sırasında çıkan olayların Türkiye aleyhine değil İngiltere'ye karşı olduğunu vurgulayarak şunları söyledi:

“Bu nümayişler Türkiye aleyhine değildir: Kıbrısta yapılacak bir kongre için sendika murahhaslarına izin verilmediğinden İngiltere'ye karşı yapılmıştır. Ben, Türk-Yunan dostluğunun büyümesi ve gelişmesi için çalışıyorum. Gönlüm istiyor ki aramızda hiçbir pürüzlü nokta kalmasın ve olanlar da zamanla halledilsin.”⁹⁶

Ankara müzakerelerinde birçok önemli konu görüşülecekti. Ziyaret öncesinde Atina'dan telgrafla bildirilen bir haber Akşam gazetesine yansımıştı. Buna göre Venizelos'un karşılaşacağı en zor konu Kıbrıs adası ile ilgili olacaktı. O dönemde hala İngilizlere ait olan bu ada üzerinde hak iddia eden Yunanistan karşısında Türk Hükümeti henüz konu ile ilgili resmi tutumunu açıklamamıştı. Buna rağmen Türk basınında birkaç yıl boyunca zaman zaman Yunanistan'ın aleyhinde sayılabilecek yayınlar yapılmıştı. Atina'da bazı siyasi kesimler bu tür yayınların İngiliz diplomasisi tarafından körüklendiğini savunmaktaydılar.⁹⁷

Sofokles Venizelos'un, Amiral Halkipoulos, eski bakanlardan Anastasios Bakkalbaşı, Türk-Yunan dostluk cemiyeti başkanı Orfanidis, General Russos, Yunan milletvekillerinden Osman Üstünel, Nuri Fettahoğlu, özel kalem müdürü ve Yunan gazetecilerinden oluşan heyeti 29 Ocak 1952 akşamı saat 17.00'da Tarsus Vapuru ile

⁹⁵ “Ankara'da Yunan Dış Bakanı ile görüşülecek meseleler”, Akşam, 29 Ocak 1952, s.1.

⁹⁶ “Ankara'da Yunan Dış Bakanı ile görüşülecek meseleler”, Akşam, 29 Ocak 1952, s.1.

⁹⁷ “Yunan Meselelerden biri Kıbrıs adası ile alakalı”, Akşam, 29 Ocak 1952, s.2.

İstanbul'a geldi.⁹⁸ Rıhtımda İstanbul Valisi Prof. Gökay, İstanbul Komutanı, Merkez Komutanı, Yunan Büyükelçisi, Yunanistan'ın İstanbul Konsolosu, Dışışleri Protokol Şefi ve iki binden fazla Rum vatandaşı tarafından karşılanan Dışışleri Bakanı gemiden inmeden önce kabul ettiği basın mensuplarına Türkiye'ye yapacağı ziyaretten duyduğu mutluluğu ve bu ziyaretin amacının babası Elefterios Venizelos'un kurmuş olduğu dostluğu desteklemek olduğunu vurgulayarak şunları söyledi:

*“Biraz sonra Türk topraklarına ayak basacağımdan dolayı kendimi son derece bahtiyar addediyorum. Türkiye'ye gelmeyi uzun zamandan beri tasarlıyordum. Bu seyahati, son defa, Atina Büyükelçi'nizle görüşerek kararlaştırdık. Seyahatimin sebebi: babam tarafından kurulan dostluğu takviye ve ikmal etmektir.”*⁹⁹

Dışışleri Bakanı ayrıca Atlantik Paktı ile ilgili gelen bir soru için ise Türkiye ve Yunanistan'ın tam üye olarak Atlantik Paktı'na girmelerinin çok memnuniyet verici olduğunu söyleyerek yanıtına şöyle devam etti:

*“Memleketlerimizin tam üye olarak Atlantik Paktı'na girmeleri çok memnuniyet verici bir hâdisedir. Bundan böyle iki memleket de yalnız değildir. Atlantik Paktı, yaşamasını seven hür milletlere büyük bir itimat telkin etmektedir. Türkiye ve Yunanistan'ın General Eisenhower Karargâhı'na bağlanmaları da bizleri fevkalâde memnun edecektir. Bu suretle Akdeniz'deki bölgemizi beraberce müdafaa edeceğiz. Süveyş Kanalı meselesinin dünya sulhu için bir tehlike olmayacağını tahmin ediyorum. Yeni Mısır kabinesinin teşekkülü ile bu meselenin hallolunacağını ve bir formül bulunacağını arzu ve ümid ediyoruz.”*¹⁰⁰

⁹⁸ “Venizelos bugün İstanbul'a geliyor”, Milliyet, 29 Ocak 1952, s.1.

⁹⁹ “Yunan Dış Bakanı bu sabah Ankarada hararetle karşılandı”, Akşam, 30 Ocak 1952, s.1.

¹⁰⁰ “Yunan Dış Bakanı bu sabah Ankarada hararetle karşılandı”, Akşam, 30 Ocak 1952, s.1.

Rıhtımda halk tarafından karşılanan Venizelos, Park Otel’de birkaç saat konakladıktan sonra 29 Ocak 1952 gecesi eksprese bağlanan özel bir vagonla Ankara’ya hareket etti.¹⁰¹

Yunanistan Başbakan Yardımcısı ve Dışışleri Bakanı Sofokles Venizelos ve refakatindeki heyet 30 Ocak 1952 sabahı İstanbul Ekspres’ine bağlanan özel bir vagonla Ankara’ya gitti ve garda Dışışleri Bakanı, Dışışleri Bakanlığı ve Yunan Elçiliği çalışanları ile gazeteciler ve kalabalık bir halk tarafından büyük bir ilgiyle karşılandı. Venizelos, Cumhurbaşkanlığı Köşkü yanında bulunan ve Makbule Atadan’a ait evde misafir edildi.¹⁰²

30 Ocak 1952 sabahı Ankara’ya gelen Venizelos Çankaya’da bulunan Cumhurbaşkanlığı köşküne giderek Özel Defteri imzaladı. Atatürk’ün kabrini ziyaret edip saygı duruşunda bulunduktan ve bir çelenk koyduktan sonra Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü’yü, Başbakan Adnan Menderes’i ve Meclis Başkanı Refik Koraltan’ı ziyaret etti. Daha sonra Fuat Köprülü ve eşi Ayşe Behice Köprülü tarafından Hariciye Köşkü’nde Sofokles Venizelos şerefine bir akşam yemeği düzenlendi. Türk ve Yunan Dışışleri Bakanları arasında dostane konuşmalar yapıldı ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından Yunanistan Kralı şerefine ve her iki ülkenin halklarının mutluluğuna kadehler kaldırıldı.¹⁰³

Yunan Dışışleri Bakanı, 30 Ocak 1952 günü yapılan görüşmede Cumhurbaşkanı Celal Bayar’a, Yunanistan Kralı Majeste I. Paul’un gönderdiği mesajı takdim etti ve 1930 senesinde Ankara’ya gelen babası Elefterios Venizelos’un, Atatürk’e söylemiş olduğu Türk-Yunan dostluğu ile ilgili sözlerinden bazılarının yazılı olduğu bir metni hediye etti. Bu görüşmede Dışışleri Bakanı Prof. Fuat Köprülü ve Yunanistan’ın Ankara Büyükelçisi Kontumas da hazır bulundular.¹⁰⁴ Köprülü ve Venizelos arasında geçen bir karşılıklı sohbet sırasında her iki devlet adamının da iki ülke hakkındaki olumlu sözleri dikkat

¹⁰¹ “Misafir Bakanın şehrimize gelişi ve beyanatı”, Akşam, 30 Ocak 1952, s.2.

¹⁰² “Yunan Dış Bakanı bu sabah Ankarada hararetle karşılandı”, Akşam, 30 Ocak 1952, s.1.; “M. Venizelos dün şehrimize geldi”, Milliyet, 30 Ocak 1952, s.2.

¹⁰³ “Ankarada Yunan Dış Bakanı ile görüşülen meseleler”, Akşam, 31 Ocak 1952, s.1.

¹⁰⁴ “Ankarada Yunan Dış Bakanı ile görüşülen meseleler”, Akşam, 31 Ocak 1952, s.1.

çekmekteydi. Sözü ilk alan Köprülü, Türkiye'nin barış ve iş birliğiyle ilgili yaptığı konuşmasında özetle şunları söyledi:

“Komşu Yunanistan gibi Türkiye de milletlerarası sahada hak eşitliği prensibine, ekonomik ve kültürel işbirliğine ve müşterek güvenlik ile iyi komşuluk münasebetlerine istinat eden bir barış ve işbirliği politikası takip etmektedir.”

Bu konuşmaya Türkiye ve Yunanistan arasındaki dostluktan bahsederek cevap veren Venizelos ise sözlerine şöyle devam etti.

“Biz Yunanlılar Türklerin dostu olmakla iftihar ediyoruz. Aranızda bulunmaktığının memleketlerimiz arasındaki sulh ideali, karşılıklı anlayış ve menfaat birliğine müstenit bulunan ve o nisbette sağlam olan dostluğun yeni ve parlak bir tezahürüne meydan verdiğini görmekte bahtiyarım.”¹⁰⁵

Misafir Dışişleri Bakanı 30 Ocak 1952 günü itibariyle ilgili devlet adamları ile görüşmelere başladı. Siyasi çevreler Venizelos'un bu ziyaretine çok önem verdiler. Bu ziyaretin Türkiye ve Yunanistan arasındaki belli başlı konuların görüşülüp, sorunların çözüleceğine ve aradaki dostluğu kuvvetlendireceğine inanılmaktaydı.¹⁰⁶

Venizelos'un Ankara'daki ikinci günü de resmi ziyaret ve şahsına düzenlenen ziyafetlerle geçti. Cumhurbaşkanı Celal Bayar 31 Ocak 1952 günü saat 11.30'da Çankaya Köşkü'nde Venizelos'u kabul etti ve görüşmeleri bir saatten fazla sürdü. Venizelos'un Türkiye hükümetiyle yapacağı resmi görüşmelerin 1 Şubat 1952 günü başladı. Görüşmeler Dışişleri Bakanlığı'nda yapıldı.¹⁰⁷

Görüşülen konular hakkında resmi bir gündem yayımlanmasa da müzakerelerde; her iki ülkenin de Atlantik Paktı'na alındıktan sonra bir Türk-Yunan askeri ittifakının gerekli olup olmadığı, Orta Doğu'da güvenlik ve istikrarın sağlanması için iki devlet

¹⁰⁵ Asım Bezirci, İnceleme ve Şiirlerle Türk-Yunan Dostluk ve Barışı, Milliyet Yayınları, İstanbul 1987, s.29

¹⁰⁶ “Ankarada Yunan Dış Bakanı ile görüşülen meseleler”, Akşam, 31 Ocak 1952, s.1.

¹⁰⁷ “Resmi müzakerelere bugün başlanıyor”, Akşam, 1 Şubat 1952, s.1.

tarafından ne gibi girişimlere ve tedbirlere başvuruabileceği, Türkiye ile Yunanistan arasında gümrük ve para birliği kurulması ile pasaport ve vizesiz seyahat imkânlarının sağlanması bulunmaktaydı. Bu konuların yanı sıra Yunanistan'daki Türk azınlıklara yapılan muamelelerle ilgili meseleler de görüşüldü.¹⁰⁸ Aynı gün İstanbul'dan gelen bir haberle, İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Kerim Gökay'ın Yunanistan'da faaliyet gösteren Türk-Elen Dostluk ve Kültür Cemiyeti'ne karşılık Türkiye'de de Türk-Yunan Dostluk Cemiyeti kurulmasına karar verdiğini açıkladığı bildirilir.¹⁰⁹

Sofokles Venizelos, 1 Şubat 1952 günü Büyük Millet Meclisi'ne giderek kordiplomatik locasından bir süre devam eden müzakereleri takip etti. Venizelos meclise girdiği sırada milletvekillerinin samimi tezahüratı ile karşılandı.¹¹⁰ Bunun üzerine sözü alan Meclis Başkanı Refik Koraltan, Venizelos'un orada bulunmasından duyduğu mutluluğa ve Atatürk ile misafir bakanın babası Elefterios Venizelos'un kurmuş olduğu dostluğu devam ettirmenin önemine değindi ve şunları söyledi:

“Komşumuz ve dostumuz Yunanistan'ın Sayın Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Ekselans Mösyö Venizelos'un başkanlığındaki heyeti, Yüksek Meclisinizin çatısı altında selâmlamaktan bahtiyarlık duyduğumu ifade etmekle hissiyatınıza tercüman olduğuma emin bulunuyorum. Bildiğiniz gibi senelerden beri muvaffakiyetli birçok tecrübelerden geçmiş olan Türk-Yunan dostluğu ve iş birliği Cumhuriyet'imizin kurucusu büyük Atatürk ile aziz misafirimizin babası mümtaz devlet adamı Venizelos tarafından 1930 da sağlam bir temel üzerine kurulmuştu. Bu dostluk ve beraberlik geçici politika icaplarının mahsulü olmaktan çıkarak ve her İki memleket için, partilerin üstünde bir milli politika haline gelmiştir. Filhakika bu dostluk her iki memleketin hakikî menfaatlerine, coğrafi zaruretlerine, ideal ve mukadderat birliğine istinat etmektedir.”¹¹¹

¹⁰⁸ “Ankarada Yunan Dış Bakanı ile görüşülen meseleler”, Akşam, 31 Ocak 1952, s.1.

¹⁰⁹ Asım Bezirci, İnceleme ve Şiirlerle Türk-Yunan Dostluk ve Barışı, Milliyet Yayınları, İstanbul 1987, s.30

¹¹⁰ “Resmi müzakerelere bugün başlanıyor”, Milliyet, 2 Şubat 1952 s.1.

¹¹¹ “Ankaradaki müzakereler”, Akşam, 2 Şubat 1952, s.1.

Kısacası, TBMM’de dostluk mesajlarıyla ağırlanan misafir bakan, salonu terk ederken aynı samimi ortamda uğurlandı.

Başbakan Adnan Menderes ise 1 Şubat 1952 akşamı Yunanistan Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sofokles Venizelos’un şerefine Ankara Palas’ta bir ziyafet verdi. Kordiplomatik ve önemli mevkide bulunan devlet adamlarının da katıldığı gece çok samimi bir hava içinde gerçekleşti.¹¹²

Venizelos, İstanbul’a doğru yola çıkmadan önce misafir olarak kaldığı Çankaya köşkünde bir basın toplantısı yaptı. Venizelos burada gördüğü ilgi ve alakadan çok memnun kaldığını ve babası ile Atatürk tarafından kurulan dostluğun her zamankinden daha güçlü olduğunu tekrar belirtti. Devamında şu hususlara dikkat çekti:

- Her iki devletin Atlantik Paktı’na girmesiyle Akdeniz bölgesinde sağlanacak barışın korunması için her iki hükümetin ortak çalışacağı,
- Atlantik Paktı’nın hükümlerine göre Türkiye ve Yunanistan’ın General Eisenhower’ın kumandası altında olduğu,
- İki devlet arasındaki bazı küçük anlaşmazlıkların çözülme yoluna girdiği,
- Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü ve eşini Atina’ya davet ettiği,
- Görüşmelerde aldıkları bir karar doğrultusunda milletvekilleri, profesörleri ve öğrencileri karşılıklı olarak davet etmek yolu ile dostluğun pekiştirilmesini sağlayacakları.¹¹³

Venizelos basın toplantısında, Atlantik Paktı ile ilgili konular, iki ülke arasındaki anlaşmazlıkların çözümüne yönelik katkılar ve dostluğu pekiştirecek çeşitli ziyaretlerin karşılıklı olarak teşvik edilmesi hususlarını Türk kamuoyuyla paylaştı.

¹¹² “Ankaradaki müzakereler”, Akşam, 2 Şubat 1952, s.1.

¹¹³ “Venizelos’un basın toplantısı”, Akşam, 3 Şubat 1952, s.2.

Ayrıca Venizelos Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Başbakan Adnan Menderes ve Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü ile yaptığı görüşmelerde onların şahsına karşı duyduğu hayranlığı da belirtti.¹¹⁴

Venizelos'un Türkiye'yi ziyaretiyle ilgili resmi bir tebliğ de yayımlandı. Tebliğde Venizelos'un Ankara'da yaptığı görüşmelere ve bu görüşmelerin samimi bir hava içerisinde gerçekleştiğine dikkat çekildi. Ayrıca ortak çalışacak bir komisyonun kurulma kararı alındığını da açıkladıkları yazı şu şekildedir:

*“Yunanistan Başbakan Yardımcısı ve Dışışleri Bakanı ekselans Venizelos, maiyeti erkânı ile birlikte 29 Ocak 1952’de resmi ziyarette bulunmak üzere Türkiye’ye gelmiştir. Türkiye Hükümeti’nin, mümtaz misafirleri Ankara’da bulundukları sırada Cumhurbaşkanı ve Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından kabul edilmişlerdir. Başbakan ve Dışışleri Bakanı ile müteaddit ve uzun görüşmeler yapılmıştır. Büyük bir samimiyet havası içinde cereyan eden bu görüşmeler iki memleketin müştereken menfaattar oldukları bilcümle hususlara müteallik bulunmuş ve milletlerarası mahiyetteki siyasi meseleler hakkında taraflar arasında mükemmel bir fikir birliğinin varlığını göstermeye hizmet etmiştir. İki memleketin devlet adamları, memleketleri arasındaki itimadlı iş birliğinin, her gün biraz daha sıkılaştırılarak idame ettirilmesi zaruretinde ittifak etmişlerdir. Bu zihniyet ile, üzerinde böyle bir iş birliğinin faydalı ve arzuya şayan olduğu mülâhaza olunan meselelerin etraflıca gözden geçirilmesine olduğu gibi halli gereken herhangi başka bir meselenin tetkikine de en yapıcı ve en seri bir şekilde tevessül etmekle vazifeli bir muhtelit komisyonun, vakit geçirilmeden kurulmasına karar verilmiştir. Bu komisyon, iki memleketin takdirine arz edilmek üzere, mufassal bir rapor ve hini hacette, anlaşma projeleri hazırlayacaktır.”*¹¹⁵

¹¹⁴ “Venizelos’un basın toplantısı”, Akşam, 3 Şubat 1952, s.2.; Ek olarak belirtmek gerekirse, Ankara’da bulunan Yunan muhabirlerinin gazetelerine bildirdikleri habere göre, Fuat Köprülü, Lizbon’daki Atlantik Paktı toplantısından sonra Atina’ya giderek Venizelos’un resmi ziyaretini iade edecekti. “Ankaradaki müzakereler”, Akşam, 2 Şubat 1952, s.1.

¹¹⁵ “Resmi Tebliğ”, Akşam, 3 Şubat 1952, s.2.

Bundan başka iki memleketin silahlı kuvvetlerinin yetkili mümessilleri arasındaki temasların sıklaştırılması da kararlaştırıldı. Venizelos'un ziyaretinin Türk-Yunan dostluğunun sağlamlaşmasına yardım ettiğini memnuniyetle gözlemleyen devlet adamları, bu gibi kişisel temasları arttırma konusunda görüş birliğine vardılar.¹¹⁶

Beş gün boyunca Ankara'da bulunan Yunanistan Dışişleri Bakanı Sofokles Venizelos 3 Şubat 1952 sabahı İstanbul'a geldi. Haydarpaşa Garı'nda merasimle karşılanan Venizelos önce Vilayet makamında Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay'ı sonra Fener Patrikhanesi'nde Patrik Athenagoras'ı ziyaret etti.¹¹⁷ Patrik tarafından öğle yemeği için davet edildi ve yemekten sonra kendisine elmasla işlenmiş bir haç hediye edildi.¹¹⁸ Yemeğin ardından Venizelos, Konsoloslugu'nu ziyaret etti. Daha sonra Vali Prof. Gökay 17:30'da Park Otel'de Venizelos'u ziyaret etti.¹¹⁹ Venizelos akşam ise Yunan Konsoloslugu'nda verilen resmi davete katıldı.¹²⁰

4 Şubat 1952 günü Venizelos; Kapalıçarşı'yı, Topkapı Müzesi'ni ve Ayasofya'yı gezdi, akşam yemeğini Rum cemaati ile birlikte yedi ve daha sonra Vali Konağı'nda verilen kokteyle katıldı.¹²¹

Venizelos 5 Şubat 1952 günü saat 15.00'da Atina'ya gitmek üzere Yeşilköy Havaalanı'ndan özel bir uçak ile ayrıldı. Meydanda vali, komutanlar ve halk tarafından uğurlanan Venizelos'a uçağa binmeden önce Vali ve Belediye Başkanı Prof. Gökay iyi dileklerini sundu ve memnuniyetlerini dile getirdi. Ayrıca Prof. Gökay Venizelos'a Başbakan adına Türk işi ve Başbakan'ın adını taşıyan bir gümüş tepsisi ile şehir adına olgunlaşma enstitüsünde sırma ile işlenmiş bir albüm hediye etti.¹²²

¹¹⁶ "Resmi Tebliğ", Akşam, 3 Şubat 1952, s.2.

¹¹⁷ "Yunan Dış Bakanı", Akşam, 4 Şubat 1952, s.1.

¹¹⁸ "Venizelos Ankaradan bu sabah şehrimize geldi", Akşam, 3 Şubat 1952, s.1.

¹¹⁹ "M. Venizelos dün Ankaradan geldi", Milliyet, 4 Şubat 1952, s.1.

¹²⁰ "Yunan Dış Bakanı", Akşam, 4 Şubat 1952, s.1.

¹²¹ "Yunan Dış Bakanı bugün gidiyor", Akşam, 5 Şubat 1952, s.1.

¹²² "Venizelos dün gitti", Akşam, 6 Şubat 1952, s.1.

Türkiye ziyaretinden dönen Dışışleri Bakanı Venizelos havaalanında “*Türkiye ile Yunanistan arasındaki dostane münasebetler o kadar sıkıdır ki, kısa bir zaman sonra iki memleketin tek ve aynı ülke olduğunu iddia edebileceğiz.*”¹²³ dedi.

Venizelos’un ziyaretinde kendisinin kişisel samimiyeti karşılık bulan dostane tavırlar eşliğinde hissedilmekteydi. Aslında ilk başta Türk Hükümeti Ankara görüşmelerine Başbakan Plastiras’ı davet etmiş ve general bu daveti kabul etmişti. Fakat fikrini neden değiştirip yerine Venizelos’u gönderdiği bilinmemekteydi.¹²⁴ Ancak bu değişiklik, mevcut ziyaretin etkileri düşünüldüğünde iki ülke arasındaki ilişkilere özellikle diplomatik boyutta dikkat çeken bir fayda sağlamıştı. Bu noktada vurgulamak gereklidir ki Venizelos’un bizzat kendisinden kaynaklanan pozitif tavırları da bunda etkiliydi.

Yunan Başbakan Yardımcısı ve Dışışleri Bakanı Sofokles Venizelos’un Ankara’yı ziyareti sırasında görüşülen gümrük ve ticaret gibi konuları kesin bir karara bağlamak amacıyla Yunan ticaret heyeti aynı yılın Mart ayında Ankara’ya geldi. Bir ay boyunca hükümetle temaslarda bulunan heyet, birçok konuda sonuca ulaşmayı başardı.

Başında eski Yunan bakanlarından, Atina Türk-Elen Dostluk ve Kültür Cemiyeti Başkanı Anastasios Bakkalbaşı ve refakatinde eşi ile Yunanistan Dışışleri Umum Müdürü M. Triandafilidis’in bulunduğu heyet, 25 Mart 1952 günü saat 17.00’da Batı Akdeniz seferinden dönen yüz kırk beş yolcu ve sekiz yüz elli ton yükle limana giren Tarsus Vapuru ile İstanbul’a geldi.¹²⁵ 25 Mart 1952 gecesi ekspresle Ankara’ya hareket eden heyet, 27 Mart 1952 günü saat 17.00 ve 18.00 arasında iktisadi konularıyla ilgili Dışışleri Bakanlığı’nda temsilcilerle görüşmelere başladı.¹²⁶ Müzakereler süresince Türk heyetine Büyükelçi Cemal Hüsnü Taray başkanlık etti.¹²⁷ Ayrıca müzakere heyetinin gelmesiyle Yunan ordusu için üç yüz bin metre kumaş sipariş edildi.¹²⁸

¹²³ “Venizelos’un Atinadaki beyanatı”, Akşam, 6 Şubat 1952, s.2.

¹²⁴ “Yunan Dış Bakanı bu sabah Ankarada hararetle karşılandı”, Akşam, 30 Ocak 1952, s.1.

¹²⁵ “Yunan heyeti geliyor”, Akşam, 26 Mart 1952, s.3.; “Yunan ticaret heyeti geldi”, Vatan, 26 Mart 1952, s.1.

¹²⁶ “Yunan heyeti”, Akşam, s.2., 28 Mart 1952; “YUNAN TİCARET HEYETİYLE MÜZAKERELER”, Vatan, 28 Mart 1952, s.2.

¹²⁷ “Türk-Yunan heyetlerinin temasları”, Milliyet, 1 Nisan 1952, s.1.

¹²⁸ “YUNAN TİCARET HEYETİ”, Vatan, 25 Mart 1952, s.2.

Sofokles Venizelos'un Ankara'yı ziyareti sırasında kararlaştırılan konularla ilgili müzakereler ise 1 Nisan 1952 günü yine Dışişleri Bakanlığı'nda başladı. Görüşmeler askeri meseleler haricinde iki ülke arasındaki belirli konuları içermekteydi. Başlıca konular arasında; balık avcılığı, gümrük muameleleri, seyahat kolaylıkları ve kültür antlaşmaları yer almaktaydı.¹²⁹

1 Nisan 1952'den 22 Nisan 1952'ye kadar süren müzakereler sonucunda özellikle şu konulardaki anlaşmazlıkların çözülmesi kararı alındı:

- Karşılıklı olarak iki ülke arasında yapılacak ziyaretler için vizelerin kaldırılması,
- Serbest sınır düzeni ve gümrük muafiyeti kabul edilmesi,
- İki ülkenin de yetiştirdiği, tütün, üzüm gibi ürünlerin artık rekabet konusu olmaması,
- İki ülkenin dış piyasada ortak hareket etmesi,
- Turistik seyahatler için azami kolaylıkların sağlanması,
- Kültürel temasların arttırılması,
- Ortak bölgede balık avlama.¹³⁰

Türkiye ve Yunanistan arasındaki iktisadi konuları hakkında Ankara'da görüşmelerini sürdüren Türk-Yunan ortak komisyonu 21 Haziran 1952 günü toplantılarını sonuçlandırdı. Komisyonun hazırladığı tasarılar, hükümetlerin onayına sunulmak üzere, Dışişleri Bakanlığı'nda, Yunan Delegasyonu Başkanı Bakkalbaşı ve Türk Delegasyonu Başkanı Cemal Hüsnü Taray tarafından imzalandı.¹³¹ Antlaşmaya göre pasaportu olanlar iki ülkeye de serbestçe girebilecekti. 1921 ve 1924 arasında ülkeyi terk edenler de buna dâhildi.¹³² Vizesiz seyahat edecek olanlar, gittikleri yerde bir ay süreyle kalabilecekler

¹²⁹ “Ankaradaki müzakereler”, Akşam, s.1., 2 Nisan 1952; “Türk-Yunan muhtelit komisyonu toplandı”, Vatan, 1 Nisan 1952, s.1.

¹³⁰ “Türk-Yunan Müzakereleri”, Akşam, 18 Nisan 1952, s.1.; “Türk-Yunan muhtelit komisyonu mesaisini muvaffakiyetle bitirdi” Milliyet, 27 Nisan 1952, s.1.

¹³¹ “Türk-Yunan anlaşmaları”, Akşam, 22 Nisan 1952, s.1.

¹³² 30 Ocak 1923'te imzalanan “Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi Antlaşması” adlı sözleşmenin ilk maddesi uyarınca; Mübadeleye dahil olan kimselerden hiçbiri, Türk Hükümeti'nin izni olmadan Türkiye'ye ya da

fakat daha fazla kalmak isteyenler ruhsat talebinde bulunmak zorunda kalacaktı. İmzalanan diğer iki antlaşmadan bir diğeri ise üzüm ve tütün maddeleriyle ilgiliydi. İki ülke, üzüm ve tütün maddelerinin ihracı konusunda ortak çalışma kararı aldı. Türkiye ve Yunanistan tütünlerinin satışını arttırmak ve her iki ülkeye de yeni pazar piyasaları sağlamak için iş birliği yapma kararı da alındı. İmzalanan üçüncü antlaşmaya göre ise her iki ülkenin milletvekillerine de kendi ülkelerinde tanınan seyahat hakkı karşılıklı olarak tanındı.¹³³ Ayrıca antlaşmaların içeriğinde her iki ülkenin Ege Denizi karasularının belirlenen yerlerinde ortak balık avlanmasına ilişkin madde, her iki ülkenin basın mensuplarının Türkiye ve Yunanistan’a yapacakları ziyaretlerde aynı kolaylıklardan yararlanabilmelerini sağlayan madde ve her iki ülkenin ilk ve ortaöğretim kitaplarında bir diğer ülkenin aleyhinde yer alan yazıların çıkartılmasına ilişkin madde de yer almaktaydı.¹³⁴

Heyet müzakereleri tamamladıktan sonra Ankara’dan ayrıldı. Türk-Yunan ortak komisyonunun görüşmelerini tamamladığını, Yunan delegasyonu başkanı M. Bakkalbaşı ve Türk heyeti başkanı Bay Cemal Hüsnü Taray ile komisyonun diğer üyeleri tarafından parafe edildiğini ve kararların neler olduğunu maddeler halinde açıklayan, Dışişleri Bakanlığı’ndan gelen ve 27 Nisan 1952 günü gazetelerde yayımlanan resmi tebliğ ise şu şekildeydi:

“Ekselans S. Venizelosun memleketimizi ziyareti münasebetiyle neşredilen 2 Şubat 1952 tebliğ ile ihdas edilmiş bulunan Türk-Yunan muhtelit komisyonu, 1 nisan 22 nisana kadar müzakere ettiği meselelerden bazılarını intaç etmiş ve komisyonca hazırlanan tasarılar hükümetlerin tasvibine arz edilmek üzere 22 Nisan günü Dışişleri Bakanlığında Yunan delegasyonu başkanı M. Bakkalbaşı ve

Yunan Hükümeti’nin izni olmadan Yunanistan’a dönemeyecek ve oraya yerleşemeyecekti.; Düstur (Üçüncü Tertip), Cilt V, Necmi İstikbal Matbaası, İstanbul 1931, s.205

¹³³ “Yunanistanla üç anlaşma”, Akşam, 21 Nisan 1952, s.1.

¹³⁴ “Türk-Yunan anlaşmaları”, Akşam, 22 Haziran 1952, s.1.

Türk heyeti başkanı Bay Cemal Hüsnü Taray ve komisyonun diğer üyeleri tarafından parafe edilmiştir. Varılan neticeler şunlardır:

- 1. İki memleket tütün mahsulünün dış piyasalarda revacını daha fazla temin için müşterek tedbirler.*
- 2. Kuru üzüm mahsulü ihracatının arttırılması için ittihaz edilecek müşterek tedbirler.*
- 3. İki memleket arasında karşılıklı olarak vize formalitelerinin kaldırılması.*
- 4. Türk ve Yunan milletvekillerine bahşedilecek seyahat kolaylıkları.*
- 5. İki memleket gençliği için muhtelit kamplar ihdası.”¹³⁵*

Mart-Nisan 1952 görüşmelerinde, özellikle üzüm ve tütün ürünlerinin ihracatı ve seyahatlerde vize kolaylığı konularında kayda değer sonuçlar alındı.

1.2.2. Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü’nün Yunanistan Ziyareti (26 Nisan – 3 Mayıs 1952)

Türkiye ve Yunanistan’ın Atlantik Paktı’na girmelerinden sonra gerçekleşen bu ziyaret paktla ilgili olayların tamamlayıcı unsuru olmuştu. Bu ziyarette Atlantik Paktı görüşmelerinde alınan sonuçların üzerinde durulmuştu.¹³⁶

¹³⁵ “Ankarada Türk-Yunan görüşmeleri”, Akşam, 27 Nisan 1952, s.1.

¹³⁶ “Türk heyeti yarın Atınaya gidiyor”, Milliyet, 24 Nisan 1952, s.1.

Başbakan Adnan Menderes'e 25 Nisan 1952 günü saat 12.00'da Ankara Vapuru ile Yunanistan'a doğru yola çıktığı bu ziyaretinde Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü, TBMM Dışışleri Komisyonu Başkanı Samsun Milletvekili Firuz Kerim, Aydın Milletvekili Ethem Menderes, Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korur, Basın-Yayın Umum Müdürü Dr. Halim Alyot, Dışışleri Bakanlığı Genel Sekreterlik birinci muavini Nuri Birgi, ikinci daire müdürü Rıfkı Zorlu, Basın-Yayın Umum Müdürlüğü Yayınlar Dairesi Müdürü Şerif Arzik ve diğer şehirlerden gazetelerin temsilcileri de eşlik etti.¹³⁷ Başbakan Menderes Dışışleri Bakanı Köprülü'nün ziyaretleri süresince İçişleri ve Dışışleri Bakanlıklarına, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu vekillik etti.¹³⁸ Başbakan Menderes vapurda verdiği beyanatta Yunanistan'a Türk Milletinin sevgi ve güvenlerini götürdüğünü ve bu görüşmenin her iki ülke için de verimli ve olumlu geçeceğine inandığını söylediği şu cümleleri kurdu:

*“Yunanistana yalnız Türk Hükümetinin değil, Türk Milletinin sevgi ve güvenlerini götürüyoruz. İki devlet arasında açılan yeni münasebet devresinin feyizli ve müspet neticeler vereceğini kuvvetle umuyoruz. Her sahada kaderleri müşterek olan Türkiye ve Yunanistanın ilerideki hayatları Ankarada cereyan eden müzakerelerde olduğu gibi Atinada vukua gelecek temaslarla da her halde yeni gelişmeler kaydedecektir.”*¹³⁹

Ziyaret öncesi Atina'da siyasi faaliyetler yoğunlaştı. Başbakan Adnan Menderes başkanlığında Atina'ya giden heyetten önce Atina'da İngiliz bir heyet de bulunmaktaydı. Bu heyetin başında İngiliz Başbakanı Churchill'i temsilen Lord Halifax vardı. Yapılan bu ziyareti siyasal çevreler Adnan Menderes'in ziyaretiyle alakalı görmekteydiler. Dolayısıyla Adnan Menderes ve beraberindeki Türk heyetinin müzakerelerinin daha kapsamlı geçmesi beklenmekteydi. Adnan Menderes'in Yunanistan'da yaptığı siyasi müzakerelerden önce her iki memleketi de ilgilendiren konuların gözden geçirileceği ve

¹³⁷ “Akdeniz'in Savunması”, Akşam, 25 Nisan 1952, s.1.; “Adnan Menderes bugün Atina'ya gidiyor”, Milliyet, 25 Nisan 1952, s.1.

¹³⁸ Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, Cilt VI, Türkiye Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara 1999, s.7200

¹³⁹ Ahmet Hilali Sıyman, “Türk heyeti Pire'ye vardı”, Akşam, 26 Nisan 1952, s.1.

özellikle iki memleketin ortak savunması konusu üzerinde durulacağı tahmin edilmekteydi. Ayrıca içine İtalya ve Yugoslavya'nın da katılacağı ortak bir müdafaa birliğinin tohumlarının atılacağı da düşünülmekteydi.¹⁴⁰

Sofokles Venizelos ziyaretten önce verdiği beyanatta Türkiye ile Yunanistan arasında önemli bir sorun olmadığını, Atlantik Paktı ile ilgili ortak hareket etmenin faydalı olacağına inandığını ve ziyaretle ilgili görüş birliği olması halinde gözü kapalı imza atacaklarını vurgulayarak şunları söyledi:

“Türkiye ile Yunanistan arasında hiçbir esaslı ihtilaf mevzusu yoktur. Fakat beynelmilel meselelerde, ezcümle NATO Atlantik Paktı içtimalarında müşterek bir hareket hattı takip etmenin iki memleket için de faydalı olacağına kaniyiz. Yugoslavya ve İtalya ile bir pakt imzası ancak Atlantik andlaşması çerçevesi içinde olacaktır. Türk Başbakanı ve Dışişleri Bakanı ile bu meseleyi elbette görüşeceğiz. Görüş birliği halinde böyle bir anlaşmaya Yunanistan gözü kapalı imza atar ama dediğim gibi Türkiyenin muvafakati bizim için şarttır.”¹⁴¹

Başbakan Adnan Menderes başkanlığındaki Türk heyeti 26 Nisan 1952 günü Ankara Vapuru ile Pire'ye gitti. Bayraklarla süslenen tüm gemilerin arasından limana giren vapuru karşılamak için askeri bir tören yapıldı ve Sofokles Venizelos heyeti karşılamak üzere gemiye çıktı.¹⁴² Rıhtımda, bir piyade kıtası, bir deniz kıtası ve bir hava kıtasının yanı sıra, Dışişleri Müsteşarı Averof, Milli Savunma Bakanı Georgios Mavros, Başbakanlık Özel Kalem Müdürü Maitkos, Türkiye Büyükelçisi Ruşen Eşref Ünaydın, Pire Belediye Başkanı ve meclis üyeleri, Menderes'i karşılamak için hazır beklemekteydi.¹⁴³ Pire'den Atina'ya giden heyeti yol boyunca halk onları büyük bir mutlulukla selamladı. Başbakan Menderes gazetecilere, gösterilen samimiyetten çok

¹⁴⁰ “Atinada mühim işler görüşülecek”, Akşam, 24 Nisan 1952, s.1.

¹⁴¹ “Atina’da Görüşülecek İşler”, Akşam, 25 Nisan 1952, s.2.

¹⁴² Ahmet Hilali Sıyman, “A. Menderes Atinada tezahüratla karşılandı”, Akşam, 27 Nisan 1952, s.1.

¹⁴³ “Türk heyeti Yunanistanda”, Milliyet, 27 Nisan 1952, s.1.

memnun kaldığını ve Yunanistan'ı ziyaret etmekten büyük bir sevinç duyduğunu söyledi.¹⁴⁴

Türk heyetinin Yunanistan'a gelmesi Yunan halkı tarafından büyük bir bayram havası ile karşılandı. Caddelerde “*Hoş geldiniz dost Türk milletinin ricali*” yazılı pankartlar ve hemen hemen her ticarethane, apartman ve evlerde Türk-Yunan bayrakları asılıydı. Otel önüne toplanan Yunanlar ise “*Zito!*” diye tezahüratlarda bulunmaktaydılar.¹⁴⁵

Yunan Hükümeti, Türk heyetini Büyük Britanya Otelinde misafir etti. Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü ve Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Şükrü Kanatlı ise saat 16.30'da saraya giderek Özel defteri imzalayarak saray mareşali ile baş nedimeye kart bıraktı. Saraydan sonra Başbakan Nikolaos Plastiras'ın ikametgâhını ve Meclis Başkanını da ziyaret ettiler. Son olarak Sofokles Venizelos'u ziyaret ederek otele geri döndüler. Saat 21.00'da ise Türk heyetinin tüm üyeleri, Yunan Hükümeti tarafından otelde şereflerine verilen kabul törenine katıldılar.¹⁴⁶

Türk ve Yunan heyetleri arasındaki görüşmeler 26 Nisan 1952 gecesi başladı. Yunan Hükümeti, 26 Nisan gecesi görüşmelerle ilgili bir tebliğ yayımladı. Bu tebliğde: Görüşmelerin hedefinin iki ülkenin ortak güvenliğini güçlendirmek olduğunu ayrıca bu görüşmelerin daha sıkı bir iş birliğinin temellerinin atılmasına öncülük edeceğini düşündüklerini de söylediler.¹⁴⁷

Sofokles Venizelos ise, Akşam gazetesine verdiği beyanatta iki tarafın iyi niyeti sayesinde anlaşmaya varılacağından emin olduğunu ve iki memleketin çok sağlam bir dostluğun daha ileriye gitmesi için adımlar attığını söyleyerek sözlerine şöyle devam etti:

¹⁴⁴ Ahmet Hilali Sıyman, “A. Menderes Atınada tezahüratla karşılandı”, Akşam, 27 Nisan 1952, s.1.

¹⁴⁵ Ahmet Hilali Sıyman, “Türk-Yunan işbirliği sağlam temele oturuyor”, Akşam, 28 Nisan 1952, s.1.; Yaşa! Yun. ζήτω

¹⁴⁶ Ahmet Hilali Sıyman, “A. Menderes Atınada tezahüratla karşılandı”, Akşam, 27 Nisan 1952, s.1.; “Türk heyeti Yunanistanda”, Milliyet, 27 Nisan 1952, s.1.

¹⁴⁷ Ahmet Hilali Sıyman, “Yunanlılarla görüşmelere gece başlandı”, Akşam, 27 Nisan 1952, s.1.

“Türk Başbakanının ve beraberindeki heyetin ziyareti dolayısı ile duyduğumuz memnuniyet çok büyüktür. Bu ziyaretten Yunan milleti fevkalade memnundur. Eminim ki, bu ziyaret benim Türkiye’ye bir müddet evvel yaptığım ziyarette elde edilen mesut neticeleri tamamlayacaktır.

*Türk-Yunan dostluğunun temelini tarihi iki şahsiyet olan Atatürk ve Venizelos atmışlardır. Onların bu eserleri her zaman biraz daha yükselmekte ve her iki millet bu esere ihtimam göstermekte ve onun yaşayacağına inanmaktadır. Türk heyetine gösterilen sevinç, bunun ifadesidir.”*¹⁴⁸

Aynı zamanda 26 Nisan gecesi Başbakan Adnan Menderes ve Türk heyeti şerefine, Yunan Hükümeti tarafından düzenlenen ziyafette, kadehini Türkiye Cumhurbaşkanı ve Atina’daki temsilcileri şerefine kaldıran Sofokles Venizelos, Türk heyetini misafir etmekten dolayı duyduğu memnuniyeti anlatan bir konuşma gerçekleştirdi.¹⁴⁹

27 Nisan 1952 günü ise görüşmelere Spetses Adası’na giden özel bir vapurda devam edildi. Neralda Yatı ile Ege Adaları arasında sekiz saatlik gezintiye çıkan heyet, yanından geçtikleri her adada büyük bir coşku ile selamlandı. Spetses Adası’na giden heyet ada halkı büyük bir heyecanla karşılayarak ve “Zito!” diye tezahüratta bulundu. Yunan Başbakan vekili ve Dışişleri Bakanı Sofokles Venizelos ise Türk heyeti için Spetses adasında bir ziyafet verdi. Ziyafetin yapıldığı otel önüne gelen Spetses halkı, Başbakan Adnan Menderes’i görmek için tezahüratlarda bulundu. Bu yoğun ilgi üzerine balkona çıkan Menderes halka yunanca bir konuşma yaptı. Menderes’in bu hareketi ada halkını çok mutlu ederek ve tezahüratları arttırdı. Gece 21.00’da ise Neralda Yatı, bir Yunan savaş gemisi eşliğinde Pire’ye döndü.¹⁵⁰

Heyetler gemide ve Spetses adasında siyasi görüşmelerde de bulundular. Özellikle Türkiye ile Yunanistan’ın Kuzey Atlantik Paktı içerisindeki durumları ve aynı zamanda

¹⁴⁸ Ahmet Hilali Sıyman, “Yunanlılarla görüşmelere gece başladı”, Akşam, 27 Nisan 1952, s.1.

¹⁴⁹ Ahmet Hilali Sıyman, “Yunanlılarla görüşmelere gece başladı”, Akşam, 27 Nisan 1952, s.1.

¹⁵⁰ Ahmet Hilali Sıyman, “Türk-Yunan işbirliği sağlam temele oturuyor”, Akşam, 28 Nisan 1952, s.1.

Türk-Yunan iş birliğinin güçlenmesi için yapılabilecek projeler konuşuldu.¹⁵¹ Müzakerelerle ilgili özellikle yedi konu üzerinde konuşulduğu ve karar verildiği açıklandı. Bu kararlar şunlardı:

- Trakya'nın ortak savunması,
- Yugoslavya ile iş birliği,
- Kuzey Atlantik Paktı dâhilinde Türk ve Yunan kuvvetlerinin bağlı olacakları komutanlık meselesi,
- İtalyan generalinin bu komutanlığa getirilmesine karşı ortak itiraz meselesi,
- Doğu Akdeniz'e Türk-Yunan kuvvetlerinin takviyesi,
- Arap ülkeleri ile ilişkiler,
- Milletlerarası toplantılarda ortak hareket edilmesi,
- Ticari ilişkiler,
- Türkiye'de ve Yunanistan'da kurulacak komisyonlarda bu konularla ilgili çözümler.¹⁵²

Adnan Menderes ve Sofokles Venizelos'un görüşmeleriyle eş zamanlı olarak, Türk Kara Kuvvetleri Komutanı Şükrü Kanatlı ve Yunan Genelkurmay Başkanı Theodoros Grigoropoulos askeri görüşmelerde bulundular. Konuşmaların içeriğiyle ilgili resmi bir açıklama yapılmamasına rağmen Akşam gazetesinin edindiği resmi olmayan bilgilere göre iki komutan, iki ülkeyi de ilgilendiren tüm askeri konuları gözden geçirdiler.¹⁵³

29 Nisan 1952 akşamı Başbakan Adnan Menderes başkanlığındaki Türk heyeti, özel bir trenle Atina'dan ayrılmadan önce ilk olarak rahatsızlık yaşayan Başbakan Plastiras'ı ziyaret etti. Bir saat süren görüşmede müzakerelerde şu ana kadar konuşulan konular gözden geçirildi. Heyet başbakana yaptığı ziyaretin ardından saraya, kralın yanına

¹⁵¹ Ahmet Hilali Sıyman, "Türk-Yunan işbirliği sağlam temele oturuyor", Akşam, 28 Nisan 1952, s.1.

¹⁵² Ahmet Hilali Sıyman, "Müzakerelerde hararetli bir safhaya girdi", Akşam, 29 Nisan 1952, s.2.; "A. Menderes'in Atina hitabesi", Milliyet, 28 Nisan 1952, s.1.

¹⁵³ Ahmet Hilali Sıyman, "Askeri görüşmeler", Akşam, 29 Nisan 1952, s.2.

gitti ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın özel mesajını krala ilettili. Celal Bayar bu mesajda kralı Türkiye'ye davet etmiş, kral ise bu daveti kabul etmişti. Kral, mayıs sonunda Türkiye'ye geleceğini, İstanbul ve Ankara'da bir hafta kalacağını söylemişti.¹⁵⁴ Görüşme sırasında Yunan Kralı Paul, Başbakan Adnan Menderes ile Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü'ye, Yunanistan'ın en büyük nişanı olan Salip nişanını taktı.¹⁵⁵

Sofokles Venizelos, Türk heyetinin Selanik'e doğru yola çıkmalarından önce gazetecilere verdiği beyanatta uzmanların Atina'da çalışmalarına devam edeceğini ve heyet Atina'ya döndüğünde bir sonuca varacaklarına inandıklarını şu cümlelerle söyledi:

*“Türk heyeti ile Selaniğe giderken eksperlerimiz Atinada çalışmalarına devam edeceklerdir. Selanik dönüşünde bunlar üzerinde bir neticeye varacağımızı kuvvetle ümid etmekteyiz. Selanikten Atinaya döndüğümüz zaman bir basın toplantısı yapma tasavvurundayız. Bu toplantıda beyanatımızın tatminkar olabileceğini tahmin ediyorum.”*¹⁵⁶

Başbakan Adnan Menderes ise henüz bir sonuca varılmadığını beyan ederek Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü de herhangi bir imza için Atina'ya gelmediklerini, önemli olan şeyin görüş birliğini sağlamak olduğunu vurgulayıp şunları söyledi:

*“Biz, buraya herhangi bir anlaşma imzasına gelmedik. Bütün gayemiz milletlerimizin görüş birliklerini sağlamaktır. Biz istikamette, çok şeyler yapıldığına, hayli mesafe alındığına kaniiz. İyi neticeler ummaktayız. Bir meselede, yüzde yetmiş, yüzde doksan değil, yüzde yüz netice alınmadan konuşmak adetim değildir. Bu itibarla müzakerelerin cereyanı üzerinde sarıh malumat veremem.”*¹⁵⁷

Başbakan Adnan Menderes başkanlığındaki Türk heyeti 29 Nisan 1952 gecesi Atina'dan Selanik'e gitmek üzere özel bir trene bindi. Heyetin geleceğini öğrenen Selanik

¹⁵⁴ Ahmet Hilali Sıyman, “Müzakereler yarın akşam sona eriyor”, Akşam, 30 Nisan 1952, s.1.

¹⁵⁵ Ahmet Hilali Sıyman, “Menderes ve Köprülüye Yunanistanın en büyük nişanı takıldı”, Akşam, 30 Nisan 1952, s.2.; “Heyetimiz Selaniğe hareket etti”, Milliyet, 30 Nisan 1952, s.1.

¹⁵⁶ Ahmet Hilali Sıyman, “Yunan Dışışleri Bakanının beyanati”, Akşam, 30 Nisan 1952, s.2.

¹⁵⁷ Ahmet Hilali Sıyman, “Adnan Menderesle Fuat Köprülünün beyanatlari”, Akşam, 30 Nisan 1952, s.2.

halkı bir bayram günü yaşamaktaydı. Tüm şehir Türk-Yunan dostluğunu gösteren ve Türkçe-Yunanca yazılmış levhalarla süsledi. Özellikle Atatürk'ün doğduğu ev ve çevresi çiçeklerle süslenerek ve yol boyunca ciddi güvenlik önlemleri alındı. Civar şehir ve köylerden binlerce Yunan, Batı Trakya şehir ve köylerindense özellikle Türkler, Selanik'e giderek, Selanik'teki tüm otellerin kapasitelerini doldurdu ve otellerde hiç boş yerleri kalmamasını sağladı.¹⁵⁸

Türk heyeti Selanik'te muhteşem bir tezahüratla karşılandı. Bütün yollar kalabalık halkla doluydu ve her yer Türk-Yunan bayraklarıyla donatılmıştı. Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü ve Orgeneral Kanatlı, Atatürk'ün evini ziyaret ettiği sırada Menderes, evin balkonundan dışardaki halka seslendi. Heyete eşlik eden Yunan Generali Manidakis ise hediye olarak Atatürk'ün evinin hatıra resimlerini verdi. Heyet, Atatürk'ün evinin ardından da Meçhul Asker anıtını ziyaret etti.¹⁵⁹

Menderes ile Köprülü 1 Mayıs 1952 günü özel bir trenle Selanik'ten Atina'ya döndü. Beş gün boyunca iki ülkenin devlet adamları arasında gerçekleşen müzakereler 1 Mayıs 1952 günü sona erdi. Heyetler arasındaki son görüşme öğleden sonra yapıldı ve açıklanan tebliğin metni bu görüşmede belirlendi. Adnan Menderes ile Venizelos, bu beş günlük müzakerelerde hükümetlerinin düşüncelerini birbirlerine sundular. Bu karşılıklı müzakereler iki ülke arasında daha büyük bir iş birliğinin zeminini hazırladı.¹⁶⁰

Toplantıdan çıkan heyetler durumdan çok memnun kaldılar. Başbakan Adnan Menderes toplantı sonrasında kralın haziran ayında Ankara'ya geleceğini söyledi. 1 Nisan akşamı ise Türk Büyükelçiliği'nde bir eğlence düzenlendi. Bu eğlenceye Yunan Kralı Paul ile Kraliçe Frederika da katıldı.¹⁶¹

Türk heyetinin Atina'dan ayrılmasından önce Yunan Başbakan vekili ve Dışişleri Bakanı Sofokles Venizelos ve Başbakan Adnan Menderes, dünya basınına mensup

¹⁵⁸ Ahmet Hilali Sıyman, "Heyetimiz Selanik'te", Akşam, s.1., 29 Nisan 1952; "Heyetimiz Atatürk'ün evini ziyaret etti", Ulus, 1 Mayıs 1952, s.1.

¹⁵⁹ Ahmet Hilali Sıyman, "Selanikte Atatürk'ün evini ziyaret", Akşam, 1 Mayıs 1952, s.2.

¹⁶⁰ Ahmet Hilali Sıyman, "Resmi tebliğ hazırlanıyor", Akşam, 1 Mayıs 1952, s.1.

¹⁶¹ Ahmet Hilali Sıyman, "Dünkü toplantı ve kralın ziyareti", Akşam, 2 Mayıs 1952, s.2.

kalabalık bir gazeteci kitlesine Atina'daki görüşmelerle ilgili bilgi verdi. Başbakan sürekli kendisine yöneltilen antlaşma sorularının öncelik olmadığını, önceliğin antlaşma öncesi her iki ülkenin de antlaşmanın getireceği sorumluluklara hazırlanması olduğunu vurgulayarak özetle şunları dedi:

“Bana her taraftan, hangi anlaşmayı imzaladınız diye soruyorlar. Anlaşma imzalamak için önce iki memleketin bunun zarureti anlaması şarttır ve bu da şimdi Yunanistan ile Türkiye arasında semeresini vermiş ve husule gelmiş bulunmaktadır. Şimdi herşey kıvamına gelmiştir.

İkimiz için esas dava, bugünkü kritik şartlar içinde hayatiyetimizi sağlayabilmektir. Ana hatlar üzerindeki anlaşma esasen tahakkuk etmişti. Atina görüşmeleri bunların müspet birer zaruret haline getirilmesi hususunda iki tarafa tam kanaat vermiştir. Hususi anlaşmalar esasına dayanarak güvenliğimizi temin yolunu arıyoruz. Ümid ederimki bu anlaşmalar başka memleketlere de örnek olacaktır. Müşterek tehlike muvacehesinde işbirliği yapmalı ve savunma vasıtalarımızı takviye etmeliyiz. Yugoslavyanın da bu zarureti anlayacağına kaniim.”¹⁶²

Kifisy'a da ki köşkünde iyileşme sürecinde olan Yunan Başbakanı Plastiras kabul ettiği Türk ve yabancı gazetecilere ise Türkleri ne kadar sevdiğini ve iki ülkenin iş birliği yaptıkları takdirde büyük şeyler başarabileceklerini anlattığı şu beyanatı verdi:

“İki milletimiz arasında maddi ve manevi bir birlik kurulması için basın, bütün kuvvetiyle yardımda bulunmalıdır. Türk-Yunan birliği tahakkuk ettiği takdirde iki milletimiz büyük şeyler başarabilirler. Anlaşma esaslarımızı iki ay içinde tahakkuk ettirmek emelimizdir. Bu münasebetle Atlantik paktı içinde müşterek çalışmalarımızın tatbikat sahası ve birliğimizin idare merkezi olarak İstanbulu teklif ettim ve bu işlere Türkiye'nin rehberlik etmesini de istedim.

¹⁶² Ahmet Hilali Sıyman, “Dünkü basın toplantısı”, Akşam, 3 Mayıs 1952, s.12; “Türkiye ile Yunanistan arasında tam işbirliği”, Ulus, 3 Mayıs 1952, s.1.

Ben Türkiyede dört sene bulundum. Türkleri benim kadar tanıyan ve seven bir Yunanlı yok gibidir. Annem de Türkçeyi fasih olarak bilen bir Tesalyalı idi."¹⁶³

Yunan Hükümeti tarafından müzakereler sonrasında yayımlanan ve görüşmelerin samimi bir havada, iki ülkeyi de ilgilendiren ortak konularda görüşerek iş birliği yapma konusunda anlaştıklarını anlatan resmi tebliğ ise şu şekildedir:

"Türkiye Başbakanı ekselans Menderes ve Dışışleri Bakanı ekselans Prof. Fuat Köprülü refakatlerindeki heyetle birlikte yirmi altı nisan 1952 tarihinde resmi ziyaret için Yunanistan'a gelmişlerdir.

Kıraliyet hükümetinin mümtaz misafirleri Yunanistandaki ikametleri esnasında majeste Kıral, ekselans Başbakan ve Mebusan Meclisi Başkanı tarafından kabul edilmişler ve Başbakan Yardımcısı Dışışleri Bakanı ekselans Sofokles Venizelos ve Dışışleri müsteşarı Averof'la uzun görüşmelerde bulunmuşlardır. Büyük bir samimiyet içinde cereyan eden bu görüşmelerde müttefik iki memleketin müşterek alaka duydukları bütün milletlerarası davalar bahis mevzuu edilmiş ve bu davalar üzerinde tam bir görüş mütabakatı müşahede olunmuş ve iki memleket Devlet adamları esasen ekselans Venizelos'un Ankarayı son ziyaretinden beri hissölunur bir terakki kaydetmiş bulunan bütün sahalardaki işbirliklerini gittikçe daha sıkı yapmak lüzumu üzerinde mutabık kalmışlardır. Bütün gayretlerle muvaffakiyetine yardım ettikleri Atlantik camiası zihniyeti içinde iki dost milletin hayat seviyelerinin ıslahı vazifelerine devam hususunda mutabık kalmışlardır. Nihayet bu çetin gayretlere aynı azimli zihniyet dairesinde devam şartıyla iki milletin istikbali makul bir iyimserlikle müşahede etmek hakkına malik bulundukları kanaati üzerinde de mutabık kalmışlardır."¹⁶⁴

Başbakana refakat eden Akşam muhabiri Ahmet Hilali Sıyman'ın bildirdiğine göre 26 Nisan Cuma günü Atina'ya giden Başbakan Adnan Menderes başkanlığındaki

¹⁶³ Ahmet Hilali Sıyman, "Yunan Başbakanının beyanâtı", Akşam, 2 Mayıs 1952, s.2.

¹⁶⁴ "Resmi tebliğ", Akşam, s.1., 3 Mayıs 1952; "Türkiye ile Yunanistan arasında tam işbirliği", Ulus, 3 Mayıs 1952, s.1.

Türk heyeti Türkiye'ye dönmek için 3 Mayıs 1952 günü 14.00'da Pire Limanı'ndan hareket etti. Uğurlama törenine Yunan Başbakan vekili ve Dışişleri Bakanı Sofokles Venizelos başta olmak üzere kalabalık bir Yunan heyeti ve binlerce Yunan katıldı. Adana Vapuru, limandan ayrılırken limandaki tüm gemiler düdük çalarak onları selamladı. Maluller Cemiyeti adına aralarında Türklerle savaşta kolunu kaybetmiş bir gazinin de olduğu kırk Yunan savaş gazisi, Menderes'e pembe karanfillerden oluşan muhteşem bir buket hediye etti.¹⁶⁵

3 Mayıs 1952 günü saat 15.30'da Adana Vapuru ile İstanbul'a dönen heyeti, Milli Kalkınma Partisi lideri Nuri Demirağ'ın çocukları tarafından kullanılan altı uçak, Yeşilköy açıklarında karşılayarak selamladı. Vali ve Belediye Başkanı Prof. Gökay, şehirde bulunan milletvekilleri, Birinci Ordu Komutanı Orgeneral Zekai Okan, On beşinci Kolordu Komutanı Korgeneral Nazmi Ataç, Birinci Ordu Kurmay Başkanı Tümgeneral Suad Kuyaş, Merkez Komutanı Tuğgeneral Reşit Erkmen, Deniz Üssü Komutanı Tuğamiral Tacettin Talayman, Yıldız motörüyle Adana Vapuruna giderek heyeti karşıladı. Galata Rıhtımına gelen vapuru, rıhtımda askeri bando eşliğinde törenle selamladılar.¹⁶⁶ Ziyaret sonrasında mecliste yapılan bir konuşmada, yapılan bu ziyaretten *"Türk-Yunan dostluk münasebetlerinde yeni ve yapıcı bir çıkış açan seyahat"* olarak bahsedilmekteydi.¹⁶⁷

İki ülkeyi de ilgilendiren konular üzerinde ortak hareket etme kararı alınan müzakerelerde özellikle askeri açıdan da kararlar alınmış olması dikkate değerdı. Dış ilişkiler konusun yanı sıra askeri konuların da açıklığa kavuşturulabilmesinin nedeni Adnan Menderes'in görüşmeleri dışında Şükrü Kanatlı'nın da askeri müzakerelerde bulunmuş olmasıydı. Menderes ve Köprülü'nün Nisan-Mayıs 1952 tarihli bir haftalık Yunanistan ziyareti kısa olmakla birlikte çok yönlü gündemiyle ileriki aşamalarda Türk-Yunan dostluğunun siyasi yönden gelişmesine de olanak sağladı.

¹⁶⁵ "Her sahada Türk-Yunan işbirliğine karar verildi", Akşam, 3 Mayıs 1952, s.1.

¹⁶⁶ "Türk-Yunan Dostluğu", Akşam, 4 Mayıs 1952, s.1.

¹⁶⁷ Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, Cilt VI, Türkiye Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara 1999, s.7271

Atlantik Paktı'na giriş sürecinde mecliste konuyla ilgili dikkate değer konuşmalar da yapıldı. Bunlardan biri Türkiye'nin Atlantik Paktı'na katılmasından sonra 18 Şubat 1952 günü Adnan Menderes tarafından gerçekleştirildi. Şiddetli alkışlar arasında kürsüye çıkan Menderes, elde edilen başarıyı sunarken, bu başarının Türk milletinin başarısı olduğunu da vurguladığı konuşması şu şekildedir:

“Muhterem arkadaşlar; eser hiç şüphe yok, Türk milletinindi! Yine hiç şüphe yok ki, Türk milletinin iradesini tıpkı Türk milletinin kendisi gibi, en geniş salahiyyetle yürütmekte olan sizlersiniz, binaenaleyh eser sizlerindir. Hükümete teşekkür, bu itibarla, bahismevzuu almamak lazımgelir. Bu sözlerimle itiraz etmek vaziyetinde olan arkadaşlarımızı da göstermekte olduğumuz heyecan karşısında cidden güçleşen bu itiraz külfetinden kurtarmış olacağım.

Muhterem arkadaşlar; bu Pakta girişimiz hadisesinin, memleketimiz için olduğu kadar bütün dünya için de hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ederken heyecanımın daha fazla söz söylemeye müsaade etmediğini görmüş olmanızı tahmin ederek, özür diliyorum ve huzurunuzdan ayrılıyorum.”¹⁶⁸

Dışişleri Bakanı Köprülü ise, mecliste Trabzon Milletvekili Faik Ahmet Barutçu'nun Ankara'da ve Atina'da gerçekleştirilen görüşmeler hakkında meclise bilgi vermesine dair 12 Mayıs 1952 tarihli önergesi üzerine, Köprülü istenen açıklamayı yaptı. Türk-Yunan dostluğunun son yirmi yıldaki gelişimini anlatmakla söze başlayan Köprülü, hükümetlerinin bu dostluğu ve iki ülkenin ortak çıkarlarını göz önünde bulunduran planlarını hemen uygulamaya başladıklarını açıkladı. Venizelos'un şubat ayındaki ziyareti ve kendilerinin nisan ayında gerçekleştirdikleri ziyaretlerin detaylarını da anlatan Köprülü'nün konuşması şu şekildeydi:

“Muhterem arkadaşlar, size bugün dost ve müttefik Yunanistan ile olan münasebetlerimizden, bu münasebetlerin son zamanlarda kaydettiği hayırlı

¹⁶⁸ Faruk Sükan, Başbakan Adnan Menderes'in Meclis Konuşmaları, Kültür Ofset Yayınları, Ankara 1992, s.118

inkişâflardan, kıymetli dostumuz Yunan Başbakan Vekili ve Dışişleri Bakanı Mösyö Venizelosun Ankara'yı ziyareti ile Başbakanımızla birlikte Yunanistan'a vâki mukabil ziyaretimizden ve bu resmî ziyaretler esnasında yapılan temas ve görüşmelerimizden bahsetmek istiyorum. Bana bu fırsatı verdiğinden dolayı soru sahibi arkadaşşıma bilhassa teşekkür ederim. Malûmunuz olduğu veçhile Türk-Yunan dostluğu 20 küsur senelik bir ananeye dayanmaktadır. Büyük inkılâpımız Atatürk ile mümtaz büyük Yunan Devlet adamı Elefteros Venizelos, geniş bir anlayışla maziden kalan zıddiyet, ihtilâf ve pürüzleri tasfiye ederek, her iki memleket arasındaki samimi ve verimli bir iş birliğinin esaslarını kurmuşlardır. Aramızdaki bu dostluk ve iş birliği jeopolitik unsurlara, menfaat ve ideal birliği gibi sağlam temellere isnat etmektedir. Filhakika aynı coğrafi bölgede yanyana yaşayan iki memleket, aynı tehlikeye mâruz ve aynı medeniyet ve insanlık ideallerine bağılı bulunmaktadır.

Bu esasları göz önünde tutan Hükümetiniz iktidara gelir gelmez, komşu ve dost Yunanistan ile münasebetlerini yeni zaruretlere göre ayarlamayı, daha faal ve verimli bir şekle ifrağ etmeyi kendisine ehemmiyetli bir vazife bilmiştir. Ezcümle Birleşmiş Milletler ve muhtelif beynelmilel teşekküllerde Türkiye ve Yunanistan arasında hayırlı neticeler veren sıkı bir iş birliği çağırısı açılmıştır. Ekselans Mösyö Venizelos'un geçen Şubat ayında Ankara'ya vâki ziyareti bu iş birliği vadisinde yeni terakkiler kaydedilmesine fırsat bahsetmiştir. Bu ziyaret esnasında iki memleket arasındaki iş birliği sahasını tevsie ve müşterek meseleleri tetkika memur bir Muhtelif Komisyon kurulmasına karar verilmiştir. Nisan başında Ankara'da büyük bir hüsnüniyet ve anlayışla faaliyete geçen Muhtelif Komisyon Türk-Yunan iş birliğinin icabettirdiği iktisadî, kültürel ve turizm sahalarında şimdiden birçok müspet neticelere varmış bulunmaktadır.

Nisan sonunda Yunanistan'a yapmış olduğumuz seyahat, Türk – Elen dostluğu mevzuunda mevcut mutabakatın sebebini daha iyi anlamamıza imkân vermiştir. Dost memlekete ayak bastığımız andan itibaren geçtiğimiz her yerde hararetili tezahüratla karşılandık. Yunan ricalinin Türkiye ile dostluk siyasetinin

temellerini, ziyaretimiz vesilesiyle fevkalâde kuvvetle bir ifade bulmuş olan Yunan milletinin hissiyatında aramak lâzımdır. Türk milletinin Elen milletine karşı beslediği derin dostluk hisleriyle bu tezahürat karşılaştırılınca iki memleket arasındaki dostluğun millî anane mahiyetini almış, köklü, şuurulu bir dostluk olduğu meydana çıkar. Bu ise hepimizi ziyadesiyle sevindirecek mühim bir hâdisedir. Bu vesile ile seyahatimiz esnasında gerek Yunan Hükümetinden gerek Elen milletinden gördüğümüz içten gelen hüsnü kabul, misafirperverlik ve hararetli tezahüratı yüksek huzurunuzda anmayı zevkli bir vazife bilirim. Bu karşılıklı ziyaretler esnasında vâki temas ve görüşmelerimizde dünya meseleleri üzerinde tam bir görüş mutabakatını memnuniyetle müşahade etmiş bulunuyoruz. Şurasını da ilâve etmek isterim ki, aramızda açık ve sıkı iş birliğinin inkişafına mâni olabilecek, hiçbir mesele yoktur.”¹⁶⁹

Türkiye ve Yunanistan’ın Atlantik Paktı’na aynı ayda katıldıkları önemli bir dönemde, başbakan ve bakanların yapmış olduğu karşılıklı ziyaretlerin sıklığı şaşırtıcı olmamalıydı. Atlantik Paktı’na dâhil olma süreçlerinde her iki ülkenin de iş birliği yapmak ve iyi bir dostluk kurmak zorunda oldukları açıkça belliydi. Dolayısıyla, Atlantik Paktı’na girer girmez güçlenmek ve aradaki bağları güçlendirmek amacıyla her iki ülkenin siyasetçileri yoğun çaba gösterdiler. Önemli olan nokta ise bu kadar kısa dönemde her iki ülke heyetlerinin de ülkelerine somut kararlarla dönebilmiş olmalarıydı.

1.3. Belediye Başkanlarının Ziyaretleri

Belediye başkanlarının ziyaretleri, Atina Belediye Başkanı Konstantinos Koçyas’ın 6 Temmuz 1951 yılındaki ziyaretiyle başladı. İstanbul Sergi Kupası’na katılmak için İstanbul’a gelen Atina Futbol Takımı ile birlikte İstanbul’a gelen Koçyas, İstanbul’daki sosyal görevini tamamlayıp siyasilerle görüşmek için Ankara’ya geçti.

¹⁶⁹ Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, Cilt VI, Türkiye Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara 1999, s.7524-7527

Ankara'daki siyasi ziyaretlerinde her iki ülkenin gençlerinin daha sıkı dostluğa sahip olabilmeleri ve karma futbol takımı oluşturmak için talep ve görüşlerini iletmişti. Koçyas'ın ziyaretinden dokuz ay sonra İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay ve İstanbul Şehir Meclisi Üyeleri 29 Mart 1952 günü Atina'ya gitti. Atina Belediyesi'nin misafiri olarak şehri gezen Gökay ve şehir meclisi üyeleri belediyenin altyapısı ve çalışmaları ile ilgili bilgi edindiler. Üçüncü ve son ziyaret ise Atina Belediye Başkanı Konstantinos Nikopoulos, Pire Belediye Başkanı Yorgos Andrianopoulos, Nea Smirni Belediye Başkanı Athanasios Karillos ve Nea İyonya Belediye Başkanı Kiriakos Kioftercis'in İstanbul Belediyesi'nin daveti üzerine 7 Nisan 1954 günü İstanbul'a varmalarıyla gerçekleşti.

1.3.1. Atina Belediye Başkanı Konstantinos Koçyas'ın İstanbul Ziyareti (6-11 Temmuz 1951)

İstanbul sergisi dolayısıyla Atina, Tel Aviv ve İstanbul takımları arasında Sergi kupası futbol maçları düzenlenmekteydi. Bu maçlara katılmak üzere Atina Futbol Takımı ve Atina Belediye Başkanı Konstantinos Koçyas İstanbul'a geldi. Maçlar 6 Temmuz 1951 ve 8 Temmuz 1951 tarihleri arasında -bayram günlerinde- Mithat Paşa Stadı'nda yapıldı. Hava çok sıcak olmasına rağmen maçların yapıldığı her üç günde de halkın yoğun ilgisini çekti ve stadı tamamen doldurdular.¹⁷⁰ Oyun öncesinde Koçyas, Vali ve İstanbul Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay ile birlikte sahaya çıktı. Oyuncuların ellerini tek tek sıkan başkanlar topa ortak bir vuruş yaparak maçı başlattı.¹⁷¹

¹⁷⁰ “İstanbul takımı dün Atina'yı 1-0 yendi”, Akşam, 9 Temmuz 1951, s.2.

¹⁷¹ “İstanbul takımı dün Atina'yı 1-0 yendi”, Akşam, 9 Temmuz 1951, s.2.; Atina ve İstanbul takımları, üçüncü günde Sergi kupasının final maçında karşılaştılar. İki sene önce Atina'da meydana gelen hoş olmayan olaylardan dolayı her iki memleketin gençliği arasında o olay esnasında oluşan soğukluk, 1951'deki bu karşılaşmalarla sona erdi. Bunun göstergesi ise iki takımın oyuncularının sahaya çıkışı esnasında gerçekleşti. Oyuncular sahaya birbirine bağlanmış Türk ve Yunan bayraklarıyla çıktı. Bu şekilde sahaya çıkmış olmaları halkın büyük tezahüratıyla karşılandı ve bundan sonrada spor sahasında el ele yürüyeceklerinin canlı bir sembolü oldu.

İstanbul’da birkaç gün kalan Koçyas, 9 Temmuz 1951 sabahı Ankara’ya gitti.¹⁷² Ankara’da misafir bulunan Atina Belediye Başkanı Koçyas 10 Temmuz 1951 günü saat 16.00’da Gazeteciler Cemiyeti’ni ziyaret ederek basın mensupları ile sohbet etti. Koçyas Türkiye’nin gelişimine dikkat çektiği konuşmasında Türkiye’nin güçlü olmasının Yunanistan’ın da işine geldiğini vurgulayıp ve şunları söyledi:

“Siz Türkler kaydedilen terakkinin içinde yaşadığınız için onları bizim kadar anlayamazsınız. Bu terakki sayesinde Türkiye bugün Avrupanın en kuvvetli devletlerinden biri haline gelmiştir. Yunanistan Türkiyeyi böyle kuvvetli devlet olarak görmeğe muhtaçtır. Yunanistanın da kuvvetli bir devlet olması iki memleketin menfaatine uymaktadır.

*Sayın Celal Bayar tarafından kabul edilmekten şeref duydum. İki milletin birbirleriyle daha sıkı dostluk duygularıyla bağlı bulunmaları lüzum ve zarureti ve bu dostluğun iki memleketin menfeati icabı olduğunu anlamış bulunmaktayız. Gerek Cumhurbaşkanınızdan ve gerek Başbakanınızdan Atina halkına birer mesaj götürüyorum. Sizlere gıpta etmiyorum. Sizleri seviyor ve bu duygumla iftihar ederek sizi tebrik ediyorum.”*¹⁷³

Koçyas, Türk-Yunan dostluğunun pekişmesi için iki milletin gençlerinin arasında daha sıkı bir işbirliği yapılması gerektiğini ve diğer milletlerle karşılaşmak üzere Türk-Yunan karma futbol ve atletizm ekiplerinin kurulmasının lazım olduğu görüşünü de belirtti. Ayrıca davet üzerine Ankara Belediye Başkanı’nın, İstanbul Valisi ve İstanbul Belediye Başkanı’nın yakında Yunanistan’ı ziyaret edeceklerini sözlerine ekledi.

Koçyas 10 Temmuz günü ayrıca belediyeyi de ziyaret etti. Misafir başkan, Şehir Meclisi salonunda vilayet ve belediyenin ileri gelenleri ile Şehir Meclis üyeleri ve konsolosluk mensupları tarafından karşılandı. Koçyas takdim töreninden sonra yaptığı ve İkinci Dünya Savaşı sırasında İstanbul Belediyesi’nden gelen gıda paketlerini

¹⁷² “Atina Belediye Reisi Ankara’ya gitti”, Akşam, 10 Temmuz 1951, s.5.

¹⁷³ “Yunanistan kuvvetli bir Türkiye’ye muhtaç”, Akşam, 11 Temmuz 1951, s.1.

unutmanın mümkün olmadığını ve İstanbul Belediyesi'nden büyük bir heyeti Atina'ya davet ettiğini söylediği konuşması da şu şekildedir:

*“Aziz dostlarımız: aranızda bulunmakla bahtiyarım. İkinci Dünya Harbi sırasında Atina çok sıkıntılı günler geçirdi. O günlerde İstanbul Belediyesi memurları tarafından gönderilen gıda paketlerini hatırdan çıkarmağa imkan yoktur. İstanbul Belediyesinden 25 kişilik bir heyeti, Atina Belediyesinin misafiri olarak davet ediyorum. Türkiye’de ve İstanbul’da gördüğüm samimi kabulede ayrıca teşekkür ederim.”*¹⁷⁴

Koçyas, Atina Belediyesi’nin isminin işlendiği özel bir mermer levhayı belediyeye hediye etti. Şehir meclisi adına hediyeyi kabul eden Dr. Fedon, hediye’nin Belediye Müzesi’nde kıymetli bir hatıra olarak saklanacağını Bay Koçyas’a bildirdi.¹⁷⁵ Misafir belediye başkanı ülkesine dönmek üzere 11 Temmuz 1951 günü uçakla Ankara’dan ayrıldı.¹⁷⁶

Konuşmalarında, Türk milletine ve Türkiye’ye duyduğu sevgiden sıkça bahseden Koçyas, özellikle Türkiye’nin İkinci Dünya Savaşı sırasındaki duyarlı tavrını ve gıda yardımı konusunda yaptığı somut desteği unutmadığını vurguladı.

1.3.2. Vali ve Belediye Başkanı Prof. Fahrettin Kerim Gökay ve Şehir Meclisi üyelerinin Atina Ziyareti (29 Mart – 4 Nisan 1952)

Atina Belediyesi’nin daveti üzerine İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Prof. Fahrettin Kerim Gökay’ın başkanlığında; eşi, İl Genel Meclisi Başkan Vekili Ferzan Aras, Genel Meclis üyelerinden Fahamet Köprülü, Enver Kaya, Dr. Fedon Skuros, Dr. Zakar Tarver, Belediye Başkan Muavini Suat Kutay, Basın Müdürü Rakım Ziyaoğlu, Özek

¹⁷⁴ “Yunanistan kuvvetli bir Türkiye’ye muhtaç”, Akşam, 11 Temmuz 1950, s.1.

¹⁷⁵ “Yunanistan kuvvetli bir Türkiye’ye muhtaç”, Akşam, 11 Temmuz 1950, s.1.

¹⁷⁶ “Yunanistan kuvvetli bir Türkiye’ye muhtaç”, Akşam, 11 Temmuz 1950, s.1.

Kalem Müdürü Nebi Up ve Basın-yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Dış Basın Temsilcisi Nazif Bölükbaşı'ndan oluşan belediye heyeti 29 Mart 1952 günü saat 12.00'da Pire Limanı'na varmak üzere İstanbul'dan yola çıktı.¹⁷⁷ Galata Rıhtımında yapılan uğurlama töreninde; İstanbul Merkez Komutanı, Emniyet Müdürü, Şehir Meclisi üyeleri, Demokrat Parti İl Başkanı ve idare heyeti üyeleri, belediye mensupları, Yunan Başkonsolosu, Türk-Elen Dostluk Cemiyeti üyeleri, Rum Ortodoks Patrik vekili, sendikalar ve Üniversite Talebe Birliği temsilcileri hazır bulundu. Ayrıca Üniversite Talebe Birliği Yunan gençliğine hitaben, altın yıldızla süslü bir levha üzerine yazılmış bir dostluk mesajını Belediye Başkanı'na teslim etti.¹⁷⁸

30 Mart 1952 günü Pire'de büyük bir merasimle karşılanan heyeti, iskelede yüzlerce insan, ellerinde Türk bayraklarıyla beklemekteydi. Atina Belediye Başkanı Konstantinos Nikopoulos, Atina Valisi, Meclis üyeleri, Atina Büyükelçisi Ruşen Eşref'in eşi ve elçilik çalışanları da karşılama törenine katıldılar. Heyetin rıhtıma çıkmasıyla İstiklal Marşı ve Yunan Milli Marşı çalındı. Her iki belediye başkanının yaptığı konuşmanın ardından heyet, Türk bayrakları ile donatılmış yollardan Atina'ya geçti. Heyetin programı çok yoğun hazırlandı. Heyet ziyaretlerine ilk olarak elçilikle başladı. Atina Büyükelçisi Ruşen Eşref Ünaydın'ı ziyaret ettikten sonra sırasıyla Belediye Başkanı'nı, Atina Valisi'ni, İçişleri Bakanı Konstantinos Rendis'i ve Dışişleri Bakanı Venizelos'u makamlarında ziyaret etti. Ziyaretler dostane bir havada ilerledi. Özellikle Venizelos bir önceki ziyaretinden anılarını paylaşarak tekrar Türkiye'ye gelip bir hafta kadar istirahat etmeyi istediğini söyledi. Bu ziyaretlerin hemen ardından Gökay, saraya giderek Özel Defteri imzaladı.¹⁷⁹

Heyet aynı günün akşamı Türk-Yunan Dostluk Cemiyeti'nde düzenlenen kabul törenine katıldı. Törene İçişleri Bakanı Rendis, Dışişleri Bakanı Venizelos, eski

¹⁷⁷ "Belediye heyeti dün Atinaya hareket etti", Milliyet, 29 Mart 1952, s.1.; "Vali Atina'ya gitti", Vatan, 29 Mart 1952, s.1.

¹⁷⁸ "Vali dün Atinaya gitti", Akşam, 29 Mart 1952, s.2.

¹⁷⁹ Hıfzı Topuz, "Yunan Valinin Atinadaki ziyaretleri", Akşam, 31 Mart 1952, s.1.

başbakanlardan Stylianos Gonatas, tanınmış şahsiyetler, elçilik çalışanları ve gazeteciler de katıldı. Gece ise heyet, “Kont Hofman’ın Maceraları” adlı opera oyununa katıldı.¹⁸⁰

Atinalılar, Türk heyetin şehri gezebilmesi için çok zengin bir program hazırladılar. Heyet her yerde yoğun bir ilgiyle karşılandı. Heyetin misafir edildiği Büyük Britanya Otelı Türk ve Yunan bayraklarıyla donatıldı. Heyet Atina’ya gelişinin ikinci günü olan 31 Mart 1952 günü öncelikle meçhul asker anıtına çelenk bıraktı. Bu törene İçişleri Bakanı Rendis, Belediye Başkanı Nikopoulos, Atina Belediye Meclis üyeleri ve Türkiye Büyükelçiliği çalışanları da katıldı.¹⁸¹

Atina’ya 150 kilometre uzaklıktaki Lutraki’ye gitti. Yol üzerinde bulunan Haydari ve Megara kasabalarından geçerken milli kıyafetlerini giymiş Yunan çocukları heyeti selamladı. Bu kasabaların Belediye Başkanları ve Gökay arasında karşılıklı konuşmalar gerçekleşti. Lutraki’de belediye, heyeti ağırlamak için yoğun bir uğraşta bulundu. Lutraki’deki geziye İçişleri Bakanı Rendis ve Atina Belediye Başkanı Nikopoulos da eşlik etti. KöprülÜ gezi sırasında iki şehrin dostluğunun tüm dünya şehirlerini kışkandıracak bir seviyeye geldiğini vurgulayarak, Belediye Başkanı Nikopoulos ile Atina’yı övdü ve dikkat çeken şu cümleleri söyledi:

“Siz ve ben dünyaya örnek olacak iki kardeş şehrin başlarında bulunuyoruz. İki şehir arasındaki dostluk bugün bütün dünya şehirlerinin kışkanacağı bir seviyeye varmış bulunmaktadır. Kalplerimiz sizinle birlikte çarpıyor. Gözlerimiz aynı surette görüyor. Sizinle her şeyi aynı surette görüyoruz. Bu dostluğun temelini Atatürk ve Venizelos attı. Onlar bu ağacı dikti. Biz meyvelerini yiyoruz. Yarın da çocuklarımız bu eseri iftiharla seyredecekler.”

“Bana sordular: Atina Belediye Reisi olsan ne yapabilirsin? diye. Cevap verdim: Atina’nın öyle bir Belediye Reisi var ki ona kim rakip olabilir?”

¹⁸⁰ Hıfzı Topuz, “Yunan Valinin Atinadaki ziyaretleri”, Akşam, 31 Mart 1952, s.1.

¹⁸¹ “Valinin Atinadaki ziyaretleri”, Vatan, 1 Nisan 1952, s.3.

*“Demokrasinin beşiği olan Atina’da ve dünyaya ilk demokrasi dersi veren Atinalılar’ın çocukları arasında kendimi hissetmekten dolayı duyduğum heyecanı ifade etmek isterken aziz dostum rahmetli Koçyas’ın hatırası önünde hürmetle eğilirim.”*¹⁸²

Heyet, Lutraki’den sonra Atina Belediye Meclisi üyelerinin Yat Kulübü’nde gece düzenledikleri ziyafete katıldılar.¹⁸³

Vali ve Belediye Başkanı Prof. Fahrettin Kerim Gökay başkanlığındaki İstanbul Belediyesi heyeti 1 Nisan 1952 günü Akropol ve Arkeoloji müzelerini ziyaret ettiler. Öğle yemeğini ise Laurium Belediyesi’nin davetlisi olarak yediler. Yemekten sonra Atina Belediyesi, İstanbul Belediye heyetini çok muhteşem bir toplantıyla kabul etti. Meclis azası ayağa kalkarak heyeti kabul etti ve uzun bir süre alkışladı. Toplantı salonu Türk ve Yunan bayraklarıyla donatıldı. Atina Belediye Başkanı bir konuşma yaparak iki ülkenin dostluğunun gerekliliğine değindi. Ardından büyük bir kabul töreni gerçekleşti. Bando, Türk ve Yunan milli marşlarını çaldı. Gökay, Türkiye’nin tarihi şehirlerine ait fotoğrafların bulunduğu albümü Atina Belediye Başkanı’na, İstanbul’un büyük bir resmini ise Belediye Meclisi Başkanı’na hediye etti. Belediye binasının önüne gelen halkı ise Gökay, balkona çıkarak selamladı.¹⁸⁴ Aynı gün, saat 18.00’da Atina Üniversitesi’nde bir kabul töreni düzenlendi. Bu törende, Atina Üniversitesi, Prof. Fahrettin Kerim Gökay’a fahri profesörlük unvanını verdi. Daha sonra saat 19.00’da Türkiye Büyükelçiliğinde düzenlenen törene katılan heyet, saat 21.00’da da Büyük Britanya Otel’de bir yemek düzenledi.¹⁸⁵ Türk heyeti, gece saat 22.00’da Büyük sinemada özel bir seansa katıldı. Sinemada Yunan Kralı, devlet adamları ve elçilikten kişiler de bulunmaktaydı.¹⁸⁶

Gökay başkanlığındaki İstanbul Belediyesi heyeti 4 Nisan 1952 günü saat 15.00’da Adana Vapuru ile tamamen Türk ve Yunan bayraklarıyla donatılan Pire’den

¹⁸² Hıfzı Topuz, “Gökay ve arkadaşları her yerde tezahüratla karşılandılar”, Akşam, 4 Nisan 1952, s.1.

¹⁸³ Hıfzı Topuz, “Gökay ve arkadaşları her yerde tezahüratla karşılandılar”, Akşam, 4 Nisan 1952, s.1.

¹⁸⁴ Hıfzı Topuz, “Belediye heyetinin Atinadaki temas ve ziyaretleri”, Akşam, 2 Nisan 1952, s.1.

¹⁸⁵ “Atina Üniversitesi Gökay’a fahri doktorluk tevcih etti”, Vatan, 3 Nisan 1952, s.1.

¹⁸⁶ Hıfzı Topuz, “Belediye heyetinin Atinadaki temas ve ziyaretleri”, Akşam, 2 Nisan 1952, s.1.

İstanbul'a dönmek üzere hareket etti. Atina ve Pire Belediye Başkanları ve Belediye Meclisi üyeleri ile halk, Türk heyetini büyük bir sevgi ve samimiyetle uğurladı. Sabah vapurda Gökay'a ziyaretle ilgi düşünceleri sorulunca Atina'da çok iyi ağırlandığını ve güzel geçen günlerden dolayı zamanın nasıl akıp gittiğini anlamadığını söylediği cevabı şu şekildeydi:

“Yunanistan’da gösterilen sıcak alakayı gördünüz. Bir haftanın nasıl geçtiğini hatırlamıyorum. Türkiye’ye beslenen muhabbet çok geniştir. Atina üzerinde tetkiklerde bulundular. İki memleket arasındaki ekonomik münasebetlerin genişlemesi, vizelerin kaldırılması, telefon muhaberatının tesisi derhal tahakkuku istenilen şeylerdir. Diğer milletlere örnek olacak bu anlaşma Atatürk’le Venizelos’un eserleridir. Bu eseri Cumhuriyet Türkiye’si bütün ihtişamıyla olgunlaştırmaktadır.”¹⁸⁷

Vali ve Belediye Başkanı Prof. Fahrettin Kerim Gökay başkanlığındaki İstanbul Belediyesi heyeti bir haftalık Yunanistan ziyaretinin ardından 5 Nisan 1952 günü Adana Vapuru ile saat 17.00’da İstanbul’a geri döndü. Heyeti karşılamaya Vilayet ve Belediye erkânı, Garnizon Komutanı, Genel Meclis üyeleri ve basın temsilcileri geldi. Rıhtımda gazetecilere ziyaretle ilgili bilgi veren Prof. Gökay ziyarette yaşadığı güzel anları ve karşılaştığı eski vatandaşlarını anlatarak, özetle şunları dedi:

“Belediyede, Vilayette, Üniversitede, köylerde gördüğümüz dostluk tezahürlerini unutmamıza asla imkan yoktur. 30 sene önce yurdumuzdan ayrılanlar, o devirlerin acı hatıralarını unutmuşlardır. Bu eski vatandaşlar, memleketimizi bir kabe tahassürle anmakta ve Türk-Yunan milletlerinin kendi yuvalarında saadetlerini en samimi hislerle dilemektedirler.

Artık, Türk-Yunan kültürel, ekonomik ve turistik münasebetlerin tesisi yolundaki gayretler meyva vermeğe başlamıştır. Belediyeci arkadaşlarımız da bu

¹⁸⁷ “Belediye Heyeti ve Vali Bugün 17 de geliyor”, Akşam, 5 Nisan 1952, s.1.

seyehatten istifade ederek Atina Belediyesine ait muhtelif konularda faydalı incelemelerde bulunmuşlardır.”¹⁸⁸

Köyden vilayete kadar şehrin birçok köşesini inceleme fırsatı elde ettiği Atina ziyaretinde Gökay, Yunan kültürüne ve halkına olan beğenisini dile getirirken, kısa bir süre önce hayatını kaybeden Koçyas’ı da duygusal sözleriyle anmayı ihmal etmedi.

1.3.3. Yunan Belediye Başkanlarının İstanbul Ziyareti (7–23 Nisan 1954)

Atina Belediye Başkanı Konstantinos Nikopoulos, Pire Belediye Başkanı Yorgos Andrianopoulos, Nea Smirni Belediye Başkanı Athanasios Karillos, Nea İyonya Belediye Başkanı Kiriakos Kioftercis, şehir meclisi başkanları ve ikinci başkanları, İstanbul Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay’ın daha önce yaptığı ziyareti iade etmek amacı ile İstanbul Belediyesi’nin misafiri olarak 7 Nisan 1954 günü Adana Vapuru ile İstanbul’a geldi.¹⁸⁹ Misafir başkanların geldiği Galata yolcu salonu Türk ve Yunan bayraklarıyla süslendi.¹⁹⁰ Galata Rıhtımında altmış kişilik polis birliği ve şehir bandosu tarafından karşılanan misafirler, daha sonra kalacakları Konak ve Park Otellerine gittiler.¹⁹¹ Saat 15.30’da İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Gökay’ı makamında ziyaret eden misafirler daha önce kendi şehirlerinde tanıştıkları kişilerle İstanbul’da tekrar buluşmaktan çok mutlu olduklarını dile getirdi. Gökay ise bu ziyaretin tarihi bir olay olduğunu vurgulayarak dostlarını İstanbul’da görmenin onun çok mutlu ettiğini ekledi.¹⁹²

¹⁸⁸ “Türk-Yunan münasebetleri meyvalarını vermeğe başladı”, Akşam, 6 Nisan 1952, s.1.

¹⁸⁹ “Yunan Belediye reisleri yarın geliyor”, Akşam, 6 Nisan 1954, s.3.

¹⁹⁰ “Yunan Belediye reisleri yarın geliyor”, Akşam, 6 Nisan 1954, s.3.

¹⁹¹ “Yunan Belediye Reisleri şehrimize Geliyor”, Vatan, 6 Nisan 1954, s.2.

¹⁹² “Yunan Belediye Reisleri”, Akşam, s.2., 8 Nisan 1954; “Yunan Belediye Reisleri şehrimize Geliyor”, Vatan, 6 Nisan 1954, s.2.

Misafir başkanlar, 8 Nisan 1954 sabahı Taksim Anıtı'na çelenk bırakarak saat 11.00'da Patrikhaneyi ziyaret etti. Öğle yemeğini Liman Lokantası'nda geçiren ziyaretçiler 17.30'da başlayan Şehir Meclisi'nin toplantısına katıldı. Türk ve Yunan bayraklarıyla süslenen Şehir Meclisi'nde misafirler, üyeler tarafından ayakta alkışlanarak karşılandı.¹⁹³ İstanbul Belediye Başkanı Gökay, yaptığı konuşmasında iki dost ülkenin milletleri arasında çok özel ve sıcak bağların bulunduğunu, tarihin getirisi olarak birbirlerini çok sevdiklerini söyledi. Ayrıca Atatürk ve Venizelos'un kurduğu dostluk üzerinden yirmi beş yıl geçmesine ve neslin değişmesine rağmen bu dostluğu emanet sayıp sürdürmeye devam edeceklerinden bahsettiği konuşması şu şekildedir:

“İki dost memleket belediycilerini bir araya toplayan şu salona hakim olan sıcak havanın çok büyük manası vardır. Atina'da da söylediğim gibi iklim, coğrafya ve tarihin birbirine kardeş yaptığı bu iki millet arasında çok esaslı ve içli bağlar mevcuttur. Birbirlerini çok sevmeleri ve birbirlerine çok dayanmaları tarihin bir zarureti ve icabı olan bu iki millet arasında bazan acı hadiseler geçmiştir. Tarihten ibret almak geleceğin en esaslı garantisidir. Atatürk ve Venizelos'un realist bir görüşle kurdukları dostluk misakinin üzerinden bugün 25 yıl geçmiştir. Tarih ve biyo-sosyal varlık bakımından 25 yıl manalı bir devirdir. Nesil değişmiştir. İşte biz Kemalist inkılabın emanet edildiği nesil, Atatürkün sonsuz eserleri arasında Türk ve Yunan dostluğunu da kıymetli bir emanet olarak elde tutuyoruz. Yürüdüğümüz yol çetindir, dikenlidir, büyük davaların ve yüksek ideallerin yolcuları kolay kolay yorulmazlar, zorlukları yenerler ve hedefe ulaşırlar. İşte Türk-Yunan dostluğu da böyledir. Yurdunuza döndüğünüz zaman Türk milletinin bu mevzuda duyduğu hassasiyeti ve fedakarlığı naklediniz. İstanbul şehri adına hepinize hoş geldiniz, deriz.”¹⁹⁴

Heyet üyeleri adına Atina Belediye Başkanı Nikopoulos, İstanbul Belediye Başkanı Gökay'a Atina'nın Şeref Madalyası'nı verdi. 8 Nisan 1954 gecesi Gökay,

¹⁹³ “Yunan belediycileri Şehir Meclisini ziyaret ettiler”, Akşam, 9 Nisan 1954, s.1.; “Yunan Belediyecleri dün Genel Meclisi ziyaret etti”, Vatan, 9 Nisan 1954, s.1.

¹⁹⁴ “Yunan belediycileri Şehir Meclisini ziyaret ettiler”, Akşam, 9 Nisan 1954, s.1.

misafirler şerefine Emirgan Korusu'nda bir akşam yemeği düzenledi.¹⁹⁵ Bu yemek sırasında Atina Belediye Başkanı tarafından Gökay'a, Atina'nın altın şeref madalyasını, Şehir Meclisi üyelerinden Ferzan Aras ve Cahit Evranos'a ise şehrin gümüş madalyalarını verdi.¹⁹⁶

11 Nisan 1954 gününe kadar şehri gezen ve incelemelerde bulunan misafir başkanlar şerefine 11 Nisan gecesi İstanbul Şehir Meclisi tarafından bir ziyafet verildi. Saat 20.30'da Taksim Belediye Gazinosu'nda gerçekleşen ziyafete İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay, Şehir Meclisi üyeleri ile askeri ve siyasi kişiler katıldı. Yemekte sözü alan Atina Belediye Başkanı Nikopoulos, burada geçirdikleri günlerde gördükleri samimi ve dostane tavırlara teşekkür etti. Gördükleri dostluğu, Türk Milleti'nin Yunan Milleti'ne karşı beslediği gerçek dostluğun en büyük göstergesi olarak kabul ettiklerini söyleyen Nikopoulos'un bu sözleri çok alkışlandı.¹⁹⁷ Vatan gazetesinin haberine göre başkanlar, İstanbul'da altı gün kalarak 13 Nisan 1954 günü İstanbul'dan ayrıldılar.¹⁹⁸

Sonuç olarak bakıldığında her iki belediye başkanının da ziyaretleri siyasi görüşmeden ziyade gezi havasında ilerlemişti. Gökay'ın, Nikopoulos ve Koçyas ile olan yakın ilişkileri dikkat çekerken, başkanların gazetecilere verdikleri beyanatlarda birbirleriyle ilgili sözleri akılda kalıcı olmuştu. Dönem gereği yakınlaşan siyasilerin ötesinde, bu başkanların dostluğunun daha da ileri olduğu beyanatlarıyla da kanıtlanmaktaydı.

1.4. Balkan Paktı Kapsamındaki Ziyaretler

¹⁹⁵ “Yunan belediycileri Şehir Meclisini ziyaret ettiler”, Akşam, 9 Nisan 1954, s.1.; “Yunan heyeti Bugün geliyor”, Vatan, 7 Nisan 1954, s.2.

¹⁹⁶ “Misafir Yunan Belediyeçilerinin Temasları”, Vatan, 10 Nisan 1954, s.2.

¹⁹⁷ “Yunan belediycileri”, Akşam, 12 Nisan 1954, s.1.

¹⁹⁸ “Yunan Belediye Reisleri şehrimize geliyor”, Vatan, 6 Nisan 1954, s.2.

28 Şubat 1953 günü Ankara’da imzalanan Balkan Paktı öncesi Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan arasında yoğun ziyaretler gerçekleştirildi. Bu karşılıklı etkileşim, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü’nün 26 Ocak’ta Yugoslavya’daki ziyaretini tamamlayıp Atina’ya geçmesiyle başladı. Atina’daki görüşmelerinde, Yugoslavya’da yapılan görüşmelerle ilgili Başbakan Aleksandros Papagos ve Dışişleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos’a bilgi vermiş ve Balkan Paktı ile ilgili istişarelerde bulunmuşlardır. Yunan Genelkurmay İkinci Başkanı Yannis Davos ve generallerden oluşan bir askeri heyet ise Yugoslav askeri heyetiyle birlikte Balkan Paktı’nın askeri görüşmelerini tamamlamak üzere 15 Şubat’ta Ankara’ya gitti. Balkan Paktı’nın siyasi görüşmeleri ise Atina’da yapıldı. Türkiye’nin Atina Büyükelçisi Cemal Hüsnü Taray, Yunanistan Dışişleri Bakanlığı Siyasi Daire Müdürü Mostras ve Yugoslavya’nın Atina Büyükelçisi Yovanoviç’in katıldığı müzakereler sonucunda Balkan Paktı’nın son hali parafe edilmiş ve imzalanması için Ankara’ya gönderilmişti. 26 Şubat’ta Yugoslavya Dışişleri Bakanı Koca Popoviç, Yunanistan Dışişleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos ile birlikte giderek son müzakerelere katılmış ve son istişarelerini yaptılar. Balkan Paktı’nın 28 Şubat’ta imzalanmasıyla görüşmeler sona ermişti.

Balkan Paktı ziyaretlerinin ilki Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü tarafından Atina’ya 26–29 Ocak 1953 tarihleri arasında gerçekleşti. Balkan Paktı görüşmeleri için Yugoslavya’da bulunan Fuat Köprülü, 25 Aralık 1953 günü Atina’ya gitmek üzere Yugoslavya’dan ayrıldı.¹⁹⁹ 26 Ocak 1953 gecesini Yunanistan’a varan Köprülü merasimle ve tezahüratlarla karşılandı. 27 Ocak sabahı temaslarına başlayan Köprülü, Başbakan Aleksandros Papagos ve Dışişleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos ile görüşerek onlara Yugoslavya’da gerçekleşen görüşmelerle ilgili bilgi verdi.²⁰⁰ Ziyaretin ilk gününde saraya giderek Özel Defteri de imzalayan Köprülü, öğle yemeğini Türk Elçiliğinde yiyerek ardından görüşmelere aynı hızda devam etti. Aynı günün akşamı Mareşal Papagos, Köprülü’nün şerefine Grande Bretagne Oteli’nde bir ziyafet ve balo düzenledi.²⁰¹ 28 Ocak 1953 günü de devam eden görüşmelerin ardından bir konferans düzenlendi. Bu konferansa

¹⁹⁹ “Balkan Antantı kurulması ihtimali kuvvetli”, Akşam, 25 Ocak 1953, s.1.

²⁰⁰ “Atinada temasara bu sabah başlandı”, Akşam, 27 Ocak 1953, s.1.

²⁰¹ “Atinada bu akşam bir tebliğ neşri bekleniyor”, Akşam, 28 Ocak 1953, s.1.

Türkiye Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü, Dışışleri Bakanlığı Müsteşarı Nuri Birgi, Dışışleri Bakanlığı Umum Müdürü Adnan Kural, Dışışleri Bakanlığı Özel Kalem Müdürü Sadi Eldem, Atina Büyükelçisi Cemal Hüsnü Taray, Yunan Dışışleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos, Yunan Dışışleri Bakanlığı Siyasi İşler Müdürü Mostras, Yunan Dışışleri Bakanlığı Özel Kalem Müdürü Frabzis ve Yunanistan'ın Ankara Büyükelçisi Kontumas katıldı. Müzakereler büyük bir samimiyet ve anlayış havası içerisinde sürmüş ve bu konferansla birlikte sona erdi. 28 Ocak gecesi Türkiye Büyükelçiliği'nde bir ziyafet ve bir kabul resmi düzenlendi. 29 Ocak 1953 günü Köprülü ve heyeti Ankara'ya dönmek üzere Atina'dan ayrıldı.²⁰²

Balkan Paktı'nın askeri boyuttaki görüşmeleri 15–21 Şubat 1953 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleşti. Bu kapsamda, 15 Şubat 1953 gecesi saat 23.45'te Yunan askeri heyeti İstanbul'a geldi.²⁰³ 16 Şubat 1953 gecesi saat 23.40'ta ise Toros Ekspresi ile Ankara'ya vardı.²⁰⁴ Yunan heyeti, Yunan Genelkurmay İkinci Başkanı Yannis Davos, General Theodosios Papathanasiadis, Deniz Kuvvetleri Komutanı Saris ve Hava Albayı Margoridis'ten oluşmaktaydı.²⁰⁵ Balkan Paktı görüşmeleri için Yugoslavya'dan da gelen askeri heyetle birlikte üçlü görüşmeler 17 Şubat 1953 günü saat 15.00'da Genelkurmay Başkanlığı'nda başladı.²⁰⁶ Müzakerelere Türk heyetini temsilen, Milli Savunma Bakanı Seyfi Kurtbek, Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Zekai Okan, Genelkurmay Harekât Başkanı Korgeneral Necati Tacan, Kara Kuvvetler Kurmay Başkan Vekili Tümgeneral Canip İskilipligil, Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanı Korgeneral Fevzi Uçaner, Deniz Kuvvetleri Kurmay Başkanı Tuğamiral Zeki Özak, Erkânı Harbiye Haber Başkanı Tümgeneral Mithat Akçakoca ve Harekât Dairesi Başkanı Tümgeneral Cevdet Sunay katıldı.²⁰⁷ Üç gün süren askeri müzakereler 20 Şubat 1953 günü sona erdi. Her iki ülke heyetleri de Ankara'dan ayrılmadan Milli Savunma Bakanı Seyfi Kurtbek'i makamında ziyaret ederek ona veda etti. Heyetler müzakerelerle ilgili resmi bir açıklamada

²⁰² “Üçlü Balkan savunma paktı tahakkuk etti”, Akşam, 29 Ocak 1953, s.1.

²⁰³ “Balkan Paktı”, Akşam, 16 Şubat 1953, s.1.

²⁰⁴ “Askeri görüşmeler”, Akşam, 17 Şubat 1953, s.1.

²⁰⁵ “Balkan Paktı”, Akşam, 16 Şubat 1953, s.1.

²⁰⁶ “Askeri görüşmeler”, Akşam, 17 Şubat 1953, s.1.

²⁰⁷ “Balkan Paktı”, Akşam, 18 Şubat 1953, s.1.

bulunmadı. Fakat bu görüşmelerin belirli aralıklarla devam edeceğini bildirdiler. Yunan heyeti, trenle 21 Şubat 1952 günü İstanbul'a vardı ve oradan ülkelerine dönmek üzere yola çıktılar.²⁰⁸

Balkan Paktı'nın siyasi görüşmeleri ise, 19–26 Şubat 1953 tarihleri arasında Atina'da gerçekleşti. Pakt metnini hazırlamak için bir dış ülke ziyareti kapsamında ziyade Atina'daki ilgililerin konuya müdahil olması söz konusuydu. Türkiye'nin Atina Büyükelçisi Cemal Hüsnü Taray, Yunanistan Dışişleri Bakanlığı Siyasi Daire Müdürü Mostras ve Yugoslavya'nın Atina Büyükelçisi Yovanoviç, Atina'da buluştular. Müzakereler 19 Şubat 1953 günü Dışişleri Bakanlığı'nda resmen başladı.²⁰⁹ 21 Şubat 1953 günü, müzakerelere Türkiye Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Muharrem Nuri Birgin de katıldı.²¹⁰ Yetkililer 22 Şubat 1953 günü metnin tamamını bitirdiler.²¹¹ 25 Şubat 1953 gününe kadar süren müzakereler sonucunda oluşturulan metin, üç ülkenin Büyükelçileri tarafından 25 Şubat 1953 günü saat 18:00'da Atina'da parafe edildi.²¹² Parafe törenine katılan Yugoslavya Dışişleri Bakanı Koca Popovic, Yunanistan Dışişleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos, Türkiye Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Muharrem Nuri Birgin ve Türkiye Büyükelçisi Cemal Hüsnü Taray tarafından altı günde hazırlanan metin tek tek parafe edildi.²¹³

Balkan Paktı'nın imzalanması için 26 Şubat – 3 Mart 1953 tarihleri arasında Ankara'da görüşmeler gerçekleştirildi. Bu çerçevede 22 Şubat 1953 günü Atina'ya giden Yugoslavya Dışişleri Bakanı Koca Popoviç, orada dört gün kalarak Yunanistan Dışişleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos ile birlikte 26 Şubat 1953 günü Ankara'ya doğru hareket etti.²¹⁴ 26 Şubat 1953 öğleni Ankara Etimesgut Havaalanı'na varan iki ülkenin Dışişleri Bakanları'nı, Türkiye Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, Genel Sekreter Büyükelçi

²⁰⁸ “Askeri müzakereler sona erdi”, Akşam, 21 Şubat 1953, s.2.

²⁰⁹ “Dostluk Paktı”, Akşam, 20 Şubat 1953, s.1.

²¹⁰ “Dostluk Paktı”, Akşam, 20 Şubat 1953, s.1.

²¹¹ “Balkan Paktı”, Akşam, 23 Şubat 1953, s.1.

²¹² “Balkan Paktı”, Akşam, 25 Şubat 1953, s.1.

²¹³ “Balkan Paktı”, Akşam, 26 Şubat 1953, s.1.

²¹⁴ “Balkan Paktı”, Akşam, 25 Şubat 1953, s.1.

Cevat Açıkalın, Yunan ve Yugoslav Büyükelçileriyle, ataşeleri karşıladı.²¹⁵ İki ülkenin Dışişleri Bakanları'nın Türkiye'de kalacakları süre boyunca resmi bir program hazırlandı.²¹⁶ Uçaktan indikten sonra, bir süre Ankara Palas'ta dinlenen misafirler daha sonra Çankaya Köşkü'ne giderek Özel Defter'i imzaladı. Saat 16:00'dan itibaren ise sırasıyla, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'yü, Başbakan Adnan Menderes'i ve Meclis Başkanı Refik Koraltan'ı ziyaret ettiler.²¹⁷ Misafir bakanlar Meclis Başkanlığını ziyaret ettikten sonra meclis müzakerelerini takip ettiler.²¹⁸

27 Şubat 1953 sabahı saat 10.30'da Yunanistan Dışişleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos ve 10.45'te Yugoslavya Dışişleri Bakanı Koca Popoviç, Anıtkabir'i ziyaret etti ve ardından Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Misafir Bakanları kabul etti. Bu kabule ayrıca Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, Genel Sekreter Büyükelçi Cevat Açıkalın, Yunanistan ve Yugoslavya'nın Ankara Büyükelçileri ile Türkiye'nin Atina ve Belgrad Büyükelçileri katıldı.²¹⁹ Adnan Menderes ve eşi Berrin Menderes ise 27 Şubat 1953 gecesi Ankara Palas'ta misafir bakanlar için bir yemek düzenledi. Yunanistan'ın Ankara Büyükelçisi Aleksandros Kontumas, Yunanistan Büyükelçiliği Müsteşarı Yorgos D. Warsamy, Yugoslavya'nın Ankara Büyükelçisi Ljubomir Radovanoviç, Yugoslavya Büyükelçiliği Müsteşarı Hadzi Vasiliev, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, Meclis Başkanı Refik Koraltan ve diğer bakanlar ile eşleri de yemeğe katıldı. Yemeğin ardından düzenlenen kabul törenine ise, milletvekilleri, müsteşarlar, kordiplomatlar ile yabancı ve yerli basın mensupları da katıldı.²²⁰

Türk-Yunan-Yugoslav Paktı 28 Şubat 1953 günü saat 11.15'te, üç ülkenin dışişleri bakanları tarafından Camlı Köşk'te törenle imzalandı.²²¹ Törene, Meclis Dışişleri Komisyonu Başkanı Nihat Reşat, komisyon üyeleri, Genel Sekreter Büyükelçi Cevat Açıkalın, Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Muharrem Nuri Birgin, Atina Büyükelçisi Cemal

²¹⁵ "Balkan Paktı", Akşam, 26 Şubat 1953, s.1.

²¹⁶ "Balkan Paktı", Akşam, 26 Şubat 1953, s.1.

²¹⁷ "Üçlü Pakt yarın saat 11'de törenle imzalanıyor", Akşam, 27 Şubat 1953, s.1.

²¹⁸ "Üçlü Pakt yarın saat 11'de törenle imzalanıyor", Akşam, 27 Şubat 1953, s.1.

²¹⁹ "Üçlü Pakt imzalanıyor", Akşam, 28 Şubat 1953, s.1.

²²⁰ "Üçlü Pakt imzalanıyor", Akşam, 28 Şubat 1953, s.1.

²²¹ "Misafir Bakanlar bu sabah şehrimize geldiler", Akşam, 1 Mart 1953, s.1.

Hüsnü Taray, Belgrad Büyükelçisi Ağâh Aksel, Yunanistan ve Yugoslavya'nın Ankara Büyükelçileri ve elçilik çalışanları ile Ankara'da bulunan yerli yabancı tüm basın mensupları katıldı.²²² “Dostluk ve İşbirliği Antlaşması” başlığını taşıyan antlaşmanın bir başlangıç kısmı ve on maddesi bulunmaktaydı. Başlangıç kısmında: taraflar, Birleşmiş Milletler Anayasası ile belirlenmiş ilkelere inançlarına ve barışçıl ilkelere sadık kalacaklarını garanti etmekte, özgürlüklerini koruma yolundaki azimlerini ve kendi bölgelerindeki güvenlik sorunlarını ortak kararlarla ele alacaklarını ifade etmekteydiler.²²³

28 Şubat 1952 gecesi, Misafir Bakanlar trenle İstanbul'a gitmek için Ankara'dan ayrıldı. 1 Mart 1953 sabahı İstanbul'a giden Misafir Bakanları, Haydarpaşa Tren Garı'nda, Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Gökay karşılayarak misafir edilecekleri Park Otel'e götürdü.²²⁴ Misafir Bakanlara, Atina Büyükelçisi Cemal Hüsnü Taray, Belgrad Büyükelçisi Ağâh Aksel, on altı kişilik Yugoslav ve Yunan gazeteciler heyeti de eşlik etti.²²⁵ Misafirler 1 Mart 1953 günü Fener Patrikhanesi'nde yapılan ayine de katılarak Patrik Athenagoras ile görüştü. Görüşmenin ardından, Yunan Dışişleri Bakanı Stephanopoulos saat 10.45'te, Yugoslav Dışişleri Bakanı Popoviç ise saat 11.00'da Vali ve Belediye Başkanı Gökay'ı makamında ziyaret etti. Gökay, 2 Mart 1953 gecesi saat 20.30'da Nişantaşı'ndaki Vali Konağı'nda misafirler şerefine bir akşam yemeği verdi.²²⁶

2 Mart 1952 günü şehri ve müzeleri gezen misafir bakanlara, Gökay iade i ziyarette bulundu. Gökay, bu ziyaretler sırasında her iki bakandan da bir hafta daha İstanbul'da kalmalarını rica etti. Daha fazla kalamayacağını bildiren Yugoslav Bakan akşam düzenlenen resmî kabul töreninin ardından heyeti ile birlikte ülkesine döndü. Daveti kabul eden Yunan Bakan ise bir süre daha İstanbul'da kalarak tatil yaptı.²²⁷

Mevcut tez çalışmasının kapsamında, Balkan Paktı görüşmelerinin Yugoslavya'da gerçekleşen boyutu bu bölüme dâhil edilmemiştir. Balkan Paktı müzakerelerinin basına

²²² “Misafir Bakanlar bu sabah şehrimize geldiler”, Akşam, 1 Mart 1953, s.1.

²²³ “Üçlü Pakt yarın saat 11'de törenle imzalanıyor”, Akşam, 27 Şubat 1953, s.1.

²²⁴ “Yunan ve Yugoslav Bakanları şehrimizde”, Akşam, 1 Mart 1953, s.1.

²²⁵ “Yunan ve Yugoslav Bakanları şehrimizde”, Akşam, 1 Mart 1953, s.1.

²²⁶ “Yunan ve Yugoslav Bakanları şehrimizde”, Akşam, 2 Mart 1953, s.1.

²²⁷ “Yugoslav Dış Bakanı düz gece gitti”, Akşam, 3 Mart 1953, s.1.

yansımalarıyla Türkiye ve Yunanistan'da gerçekleşen ziyaretlerine odaklanılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Krallığı ve Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti arasında Ankara'da imzalanan "Dostluk ve İşbirliği" antlaşmasının onayı münasebetiyle hem basında hem de TBMM'de konuya önem verilmiş ve bu çerçevede Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü, mecliste söz alarak fikirlerini beyan etmiştir.²²⁸ Türkiye-Yunanistan arasındaki bağların daha da güçlenmesine vesile olan Balkan Paktı, üç ülkenin her açıdan birbirlerinin yanında olacaklarının beklentisini taşımaktaydı.

²²⁸ Fuat Köprülü'nün konuşması için bkz. ZC, C. 22, B. 84, s. 297-299

1.5. Başbakan ve Dışışleri Bakanlarının 1953-1955 Aralığında Gerçekleştirdikleri Ziyaretleri

1953-1955 yıllarında Türkiye ve Yunanistan arasındaki siyasi ziyaretlerde başbakan ve dışışleri bakanlarının ziyaretleri olmuştur. İlk ziyaret 31 Mayıs 1953 günü gerçekleşen Başbakan Adnan Menderes ve Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü'nün tek günlük ziyaretiydi. İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth'in taç giyme törenine giderken Atina'ya uğrayan Menderes ve Köprülü orada bazı konularla ilgili Yunan Dışışleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos ile görüşmüş ve yolculuklarına devam etmişti. Bu ziyaretten yaklaşık on beş gün sonra 16 Haziran'da Yunan Başbakanı Mareşal Papagos Menderes'in 1952 yılında yaptığı ziyareti iade etmek için Türkiye'ye gitti. Papagos yaptığı görüşmelerde Türkiye ve Yunanistan'ı ilgilendiren ortak konuların yanı sıra dünyada olan olayları da Türk heyetiyle birlikte değerlendirmişti. 5 Temmuz 1953 günü ise Köprülü, tekrar Atina'ya giderek orada Ankara Paktı ile alakalı toplanan Dışışleri Bakanlarının görüşmelerine katıldı. Orada dört toplantıya katılan Yugoslav, Yunan ve Türk Bakanlar çok önemli kararlar aldılar. 1954 yılının haziran ayında ise Amerika'daki ziyaretini tamamlayan Adnan Menderes dönüş yolunda Atina'ya gitti. Atina'da sadece iki gün kalan Menderes, orada her iki ülkeyi de ilgilendiren konuların yanı sıra Balkan Paktı'nın askeri müttefik olmasıyla ilgili de görüşmüştü. Siyasi ziyaretlerin sonuncusu ise Yunan Dışışleri Bakanı Stephanopoulos'un 27 Şubat 1955 günü gerçekleştirdiği Ankara ziyaretiydi. Balkan Paktı Konseyi'ne katılmak için Yugoslavya Dışışleri Bakanı Koca Popoviç ile birlikte Ankara'ya gittiler. Kendi ülkeleri ve dünyanın durumu ile alakalı görüşen bakanlar beş gün boyunca Ankara'da kaldı.

1.5.1. Başbakan Adnan Menderes ve Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Atina Ziyareti (31 Mayıs 1953)

İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth'in 2 Haziran 1953 tarihinde gerçekleşen taç giyme törenine katılmak üzere Başbakan Menderes ve Dışışleri Bakanı Köprülü, 30 Mayıs 1953 sabahı özel bir uçak ile İngiltere'ye doğru yola çıktı. Uçağın Atina'ya uğraması sırasında Menderes ve Köprülü, Yunan Dışışleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos ile görüştü. Görüşme sırasında Stephanopoulos, birkaç gün önce Atina'yı ziyaret eden Amerikan Dışışleri Bakanı Foster Dulles ve Fransa Dışışleri Bakanı Georges Bidault ile Yunan Hükümeti arasında geçen görüşmeler hakkında bilgi verdi. Menderes ve Köprülü, görüşmenin ardından İngiltere'ye doğru yollarına devam etti.²²⁹

1.5.2. Yunanistan Başbakanı Mareşal Aleksandros Papagos'un Türkiye Ziyareti (16-21 Haziran 1953)

Yunanistan Başbakanı Mareşal Aleksandros Papagos, Başbakan Adnan Menderes'in yapmış olduğu ziyareti iade etmek amacıyla Türkiye'ye geldi.²³⁰ Başbakan Mareşal Papagos'a eşi ile birlikte Dışışleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos, Devlet Bakanı Panagiotis Sifnaios, Siyasi Kalem Müdürü Dimitrios Karacenis, Genel Sekreter Mostras, Türkiye'nin Atina Büyükelçisi Cemal Hüsnü Taray ve Dışışleri Bakanlığı sekreterlerinden Sesidis ile Vardas eşlik etti.²³¹ 15 Haziran 1953 günü Pire'den hareket eden Ankara Vapuruna binen Mareşal Papagos, 16 Haziran 1953 günü saat 17.30'da İstanbul'a geldi ve Galata Rıhtımında büyük bir merasim ve halkın tezahüratlarıyla

²²⁹ "Başbakan Yunan ricaliyle görüştü", Akşam, 31 Mayıs 1953, s.1.

²³⁰ "Mareşal Papagos", Akşam, 15 Haziran 1953, s.1.

²³¹ "Yunanistan Başbakanı Papagos bugün geliyor", Vatan, 16 Haziran 1953, s.1.

karşılandı.²³² Rıhtımdaki karşılama törenine, Vali ve Belediye Başkanı Prof. Fahrettin Kerim Gökay, Yunanistan'ın Türkiye Büyükelçisi Aleksandros Kontumas, Yugoslav Başkonsolosu ve basın mensupları katıldı. Mareşal Papagos Yunan ve Türk Milli Marşları ile karşılandı ve tören birliğini teftiş etti.²³³

Başbakan ve beraberindekiler, araçlarıyla Park Otel'e giderek bir süre dinlendikten sonra 16 Haziran gecesi 20.05'de eksprese bağlanan özel bir vagonla yola çıktı ve 17 Haziran 1953 sabahı 09.05'de Ankara'ya vardı.²³⁴ Misafirleri tren garında Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, Ticaret Bakanı Fethi Çelikbaş, Maliye Bakanı Hasan Polatkan, Milli Eğitim Bakanı Sıtkı Salim Burçak, Ulaştırma Bakanı Yümnü Üresin, Milli Savunma Bakanı Seyfi Kurtbek, bakanlık çalışanları ve askeri şahıslar karşıladı.²³⁵ Mareşal Papagos çalınan milli marşın ardından tören birliğini selamladı.²³⁶ Başbakan ve beraberindekiler saat 11.00'da Çankaya Köşkü'ne giderek, Özel Defteri imzaladı. Öğleden sonra Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü ve Meclis Başkanı Refik Koraltan'ı ziyaret eden Mareşal Papagos'a, saat 18.00'dan sonra iade i ziyaretler gerçekleştirildi. 17 Haziran gecesi saat 20.15'te ise Başbakan Menderes ve eşi, misafirler şerefine bir ziyafet verdi. Menderes yemekte yaptığı konuşmasında, Mareşal Papagos'un ve eşinin Türkiye'ye gelmelerinden duyduğu memnuniyetini dile getirdi.²³⁷

18 Haziran 1953 günü Yunan Başbakanı Mareşal Papagos ve Dışişleri Bakanı Stephanopoulos, Başbakan Menderes, Dışişleri Bakanı Köprülü ve iki ülkenin konuyla alakalı kişileri bir toplantı gerçekleştirdi. Toplantıda dünyada olan olaylara ortak bir bakış açısıyla değerlendirilerek, üçlü pakt ve özellikle Türkiye ile Yunanistan'ı ilgilendiren ortak konular üzerinde fikirler sunuldu.²³⁸

²³² "Yunan Başbakanı bugün geliyor", Akşam, 16 Haziran 1953, s.1.; "Yunan Başbakanı ile Devlet ve Dış Bakanları Ankara'ya gitti", Vatan, 17 Haziran 1953, s.1.

²³³ "Misafirler bu sabah Ankarada", Akşam, 17 Haziran 1953, s.1.

²³⁴ "Yunan Başbakanı bugün geliyor", Akşam, 16 Haziran 1953, s.1.

²³⁵ "Mareşal Papagos, Ankara'da büyük merasimle karşılandı", Vatan, 18 Haziran 1953, s.1.

²³⁶ "Misafirler bu sabah Ankarada", Akşam, 17 Haziran 1953, s.1.

²³⁷ "Yunanistan, daha sıkı bir iktisadi işbirliği istiyor", Akşam, 18 Haziran 1953, s.1.

²³⁸ "Balkan Paktı Dış Bakanları toplanıyor", Akşam, 19 Haziran 1953, s.1.

Toplantı sonrasında misafirler, Menderes ve Köprülü'nün de eşlik etmesiyle Çankaya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından şereflerine verilen ve saat 15.00'a kadar sürmüş olan yemeğe katıldılar. Ayrıca yemeğe Meclis Başkanı Refik Koraltan, Milli Savunma Bakanı Seyfi Kurtbek ve Genelkurmay Başkanı Nuri Yamut da katıldı.²³⁹

Yunanistan Devlet Bakanı Panagiotis Sifnaios, Yunan Kralının hediyesi olan ve Bayar'ın Yunanistan'a yaptığı ziyarette çekilen resimlerin bulunduğu hatıra albümünü Cumhurbaşkanı Bayar'a takdim etti. Diğer yandan Mareşal Papagos, Başbakan Menderes'e eski Yunan sanatına ait kıymetli antika bir vazo, Dışişleri Bakanı Köprülü'ye ise Yunanistan'a ait güzel resimleri içeren bir albüm hediye etti.²⁴⁰ Yemekten sonra Mareşal Papagos saat 16.30'da CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'yü evinde ziyaret etti.²⁴¹

19 Haziran 1953 günü görüşmelerini tamamlayan Mareşal Papagos, eşi ve beraberindekiler, gece saat 20.05'te trenle İstanbul'a doğru yola çıktılar.²⁴² Misafirler 20 Haziran 1953 günü sabah saat 9.00'da İstanbul'a vardı. Haydarpaşa Garı'nda törenle karşılanan misafirler, Park Otel'e giderek orada bir süre dinlendiler. Mareşal Papagos, saat 11.00'da Dışişleri Bakanı Stephanopoulos ve Devlet Bakanı Sifnaios ile birlikte önce Vali ve Belediye Başkanı Gökay'ı, daha sonra da Rum Ortodoks Patriği Athenagoras'ı ziyaret etti ve Boğaziçi'nde gezinti yaptı.²⁴³ Öğle yemeğini ise bölgedeki lokantalardan birinde özel olarak yedi. Mareşal Papagos, akşamüzeri Yunan Konsoloslukunda Valinin ve Rum Patriğinin iade i ziyaretlerini kabul etti. Vali ve Belediye Başkanı Gökay, 20 Haziran gecesi Emirgan köşkünde misafirler şerefine bir yemek ve balo düzenledi.²⁴⁴

Mareşal Papagos 21 Haziran 1953 günü, eşi ve beraberindekilerle birlikte Boğaziçi'nde gezinti yaptıktan sonra Sarıyer'deki lokantalardan birinde öğle yemeğini yedi. Saat 17.30'da ise Yeşilköy'den uçakla Atina'ya dönmek üzere yola çıktı.²⁴⁵ Papagos

²³⁹ "Bayar, Mrşl. Papagos şerefine ziyafet verdi", Vatan, 19 Haziran 1953, s.1.

²⁴⁰ "Balkan Paktı Dış Bakanları toplanıyor", Akşam, 19 Haziran 1953, s.1.

²⁴¹ "Balkan Paktı Dış Bakanları toplanıyor", Akşam, 19 Haziran 1953, s.1.

²⁴² "Türk-Yunan görüşmelerine dair bir resmi tebliğ yayınlandı", Vatan, 20 Haziran 1953, s.1.

²⁴³ "Papagos bu sabah geldi", Akşam, 20 Haziran 1953, s.1.

²⁴⁴ "Papagos bu sabah geldi", Akşam, 20 Haziran 1953, s.1.

²⁴⁵ "Papagos dün gitti", Akşam, 22 Haziran 1953, s.1.

havaalanında, Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korur, Vali ve Belediye Başkanı Gökay, her iki ülkenin büyükelçileri, önemli siyasetçilerle askeri şahsiyetler, emniyet müdürü, şehir meclisi üyeleri ile yerli ve yabancı basın mensupları tarafından uğurlandı.²⁴⁶

Ziyaretten sonra mecliste yapılan bir konuşmada, bu ziyaretin Türk-Yunan dostluğunu bir kat yukarıya taşıdığı söylenmekteydi. Ayrıca Papagos ve Stephanopoulos, Türkiye’yi ziyaret eden devlet adamları arasında “*en seçkin kişiler*” olarak adlandırılmaktaydı.²⁴⁷

Yunanistan’ın üç önemli bakanının gerçekleştirdiği ziyarete basın da önem göstermekteydi. İncelenen tüm gazetelerde ilk sayfada yer alan ziyaret süresince bakanlar Üçlü Pakt konularının yanı sıra dünyayı ilgilendiren konular Türkiye ve Yunanistan’ın ortak değerleri ön plana konularak incelendi.

1.5.3. Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü’nün Atina Ziyareti (5 Temmuz – 12 Temmuz 1953)

8 Temmuz 1953 günü Atina’da başlayan Ankara Paktı ile ilgili Dışişleri Bakanları görüşmelerine katılmak için Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, eşi, kızı, Dışişleri Vekâleti ikinci daire şube müdürlerinden İsmail Sosyal ve Özel Kalem Müdürü Sadi Eldem ile birlikte 5 Temmuz 1953 gecesi saat 20.55’de İstanbul’dan Avrupa Ekspresine bağlanan özel bir vagona binerek Atina’ya doğru yola çıktı.²⁴⁸ Dışişleri Bakanı Köprülü’nün

²⁴⁶ “Mareşal Papagos Atina’ya döndü”, Vatan, 22 Haziran 1953, s.1.

²⁴⁷ Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, Cilt VI, Türkiye Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara 1999, s.7295

²⁴⁸ “Fuat Köprülü”, Akşam, 4 Temmuz 1953, s.1.; “Prof. Fuat Köprülü Atina’ya hareket etti”, Akşam, 6 Temmuz 1953, s.2.

ziyareti süresince Dışışleri Bakanlığına, İçişleri Bakanı Ethem Menderes vekillik etti.²⁴⁹ 7 Temmuz 1953 günü Atina'ya varan Fuat Köprülü, garda onu karşılayan basın mensuplarına, bu konferansın her üç-dört ayda bir yapılması kararlaştırılan Üçlü Pakt Dışışleri Bakanlarının ilk toplantısı olduğunu söyledi.²⁵⁰ Aynı günün gecesi, Yunan Dışışleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos Türk ve Yugoslav yetkililer şerefine, Büyük Britanya Otelinde ziyafet verdi.²⁵¹ Ziyafette sözü alan Stephanopoulos, bir sonraki gün başlayacak olan müzakerelerde üç devleti de ilgilendiren hayati meselelerin inceleneceğini söyledi.²⁵²

Türkiye ve Yunanistan Dışışleri Bakanları ile Yugoslavya Dışışleri Müsteşarı'nın katıldığı görüşmeler 8 Temmuz 1953 günü sabah saat 10.00'da başladı.²⁵³ İki saat süren ilk görüşmede özellikle Rusya'nın "*sulh taarruzu*" hakkında konuşuldu.²⁵⁴ Bakanların konuyla ilgili ikinci görüşmeleri ise yine 8 Haziran akşamüzeri saat 18.00'da gerçekleşti.²⁵⁵

9 Temmuz 1953 sabahı saat 10.00'da Bakanlar, Dışışleri Bakanlığı'nda üçüncü görüşmelerini gerçekleştirdi.²⁵⁶ Yapılan üçüncü görüşmeyle ilgili açıklama yapmayan yetkililer, görüşmelerin sonunda ortak bir tebliğ yayınlayacaklarını ve görüşmenin bilgilerinin orada yayımlanacağını söyledi.²⁵⁷ Atina'daki tüm gazeteler Türk ve Yugoslav yetkililerin katıldığı bu görüşmelere çok önem göstererek gazetelerinde sütunlarca bu haberlere yer verdiler.²⁵⁸

10 Temmuz 1953 günü Köprülü ve eşi, Yugoslav müsteşarla birlikte Kral Paul'un düzenlediği öğle yemeğine katıldı.²⁵⁹ Dördüncü ve son görüşme ise 10 Temmuz 1953

²⁴⁹ Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, Cilt VI, Türkiye Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara 1999, s.7202

²⁵⁰ "Atina'da görüşmeler başlıyor", Cumhuriyet, 8 Temmuz 1953, s.1.

²⁵¹ "Balkan Birliği", Akşam, 8 Temmuz 1953, s.1.

²⁵² "Atina'da görüşmeler başlıyor", Cumhuriyet, 8 Temmuz 1953, s.1.

²⁵³ "Balkan Birliği", Akşam, 8 Temmuz 1953, s.1.

²⁵⁴ "Atina konferansı dün çalışmalarına başladı", Cumhuriyet, 9 Temmuz 1953, s.1.

²⁵⁵ "Balkan Birliği", Akşam, 9 Temmuz 1953, s.1.

²⁵⁶ "Balkan Birliği", Akşam, 9 Temmuz 1953, s.1.

²⁵⁷ "Atina Üçlü konferansı sona eriyor", Cumhuriyet, 10 Temmuz 1953, s.6.

²⁵⁸ "Balkan Birliği", Akşam, 9 Temmuz 1953, s.1.

²⁵⁹ "Köprülü Belgrada gidiyor", Cumhuriyet, 11 Temmuz 1953, s.1.

akşamı yine Dışişleri Bakanlığında saat 18.30'dan 20.30'a kadar sürmüştür.²⁶⁰ Üç bakan arasında geçen müzakereler, tamamen dostane ve karşılıklı anlayış çerçevesinde sona erdi.²⁶¹ Üçlü Paktın imzalanmasından sonra ilk kez gerçekleştirilen üç bakanın toplantısı başarılı şekilde sonuçlandı. Resmi tebliğ ise aynı gün her üç ülkenin de başkentlerinde resmi olarak yayımlandı.²⁶²

Görüşmelerle ilgili yayımlanan ve Balkanlar konusunda ortak bir karara varmış olduklarını, yaşanacak bir durumda ortak müttefik olacaklarını, amaçlarının ise Balkanlarda barış ve istikrarı sağlamak olduğunu açıklayan ve alınacak tedbirleri maddeler halinde yazan resmi tebliğ şu şekildeydi:

“Bu konferans esnasında üç Bakan, dünya durumunu ve bilhassa üç memleketin civarındaki durumu tetkik etmişlerdir. Bu tetkikin ışığı altında üç memleketin, dünya hadiselerinin gelişimi mevzusunda tam bir görüş birliğine sahip oldukları müşahade olmuştur. Üç hükümet, umumi vaziyette ve ezcümle Balkanlardaki vaziyette vukubulacak bir değişikliğin icabettireceği her defasında müşterek bir hattı harekette bulunmak için istişare edeceklerdir. Üç memleketin gayesi Balkanlarda sulhun ve istikrarın tarsinine yardım etmek olduğu cihette, üç Balkan devleti, bu bölgedeki halihazır durumun muhtelif veçhelerini tetkik ettikten sonra, memleketlerinin komşularına karşı sulhperver emellerini teyit etmişler ve bilhassa Arnavutluğun istiklalinin Balkanlarda ehemmiyetli bir sulh ve istikrar unsuru olduğu hususunda mutabık kalmışlardır.

Diğer taraftan üçlü işbirliğinin muhtelif sahalarında şimdiye kadar elde edilen neticeler memnuniyetbahş görülmüştür. Üç hükümetin bu işbirliğini kuvvetlendirmek ve derinleştirmek hususundaki evvelce ilan edilmiş bulunan kararını gözönünde tutan üç Bakan aşağıdaki tedbirleri almayı kararlaştırmışlardır.

²⁶⁰ “Balkan Birliği”, Akşam, 11 Temmuz 1953, s.1.

²⁶¹ “Balkan Birliği”, Akşam, 10 Temmuz 1953, s.2.

²⁶² “Balkan Birliği”, Akşam, 11 Temmuz 1953, s.1.

1. Vazifesi Dışışleri Bakanları konferanslarını hazırlamak ve aynı zamanda üç memleket arasındaki siyasi ve kültürel işbirliği çerçevesi dahiline giren her meseleyi tetkik ve hükümetlerin nazarı dikkatine arz etmek olan bir daimi sekreterlik ihdas etmek. Bu sekreterlik her üç memleketin yüksek rütbeli birer diplomatik temsilcisi ile daimi bir bürodan terekküp edecektir.

2. Tavsiyeleri üç Bakan tarafından memnuniyetle tasvip edilmiş bulunan Genelkurmayları, gelecek toplantılarında üçlü askeri iş birliğinin ilerletilmesini temin edecek esasları ve bu iş birliğine verilmesi münasip düşecek şekilleri tetkik ile tanzif etmek.

3. Bu maksatta, üçlü iktisadi iş birliği imkanlarını ve yollarını araştırmak üzere, iktisat ve ticaret mevzularında ihtisası olanlardan mürekkep bir komite teşkil etmek.”²⁶³

Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü, eşi ve kızı 12 Temmuz 1953 akşamı trenle İstanbul’a doğru hareket etti.²⁶⁴ Köprülü ve ailesini garda uğurlamaya gelenler arasında Yunan Dışışleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos, yüksek siyasi kişiler, Türkiye’nin Atina Büyükelçisi Cemal Hüsnü Taray ile yerli ve yabancı birçok basın mensubu da bulunmaktaydı.²⁶⁵

Üçlü Pakt için her üç veya dört ayda bir yapılması planlanan Dışışleri Bakanlarının katılacağı toplantıların ilki olmasından dolayı bu ziyaret çok önemliydi. Köprülü’nün görüşmeler dışında Atina’da neler yaptığını dair bir haberin basında yer almayışı, bu ziyaretin yoğun siyasi görüşmelerle geçtiğini doğrulamaktaydı.

²⁶³ “Balkan Paktı Konferansı müşterek tebliğini neşretti”, Akşam, 12 Temmuz 1953, s.1.

²⁶⁴ “Balkan Paktı Konferansı müşterek tebliğini neşretti”, Akşam, 12 Temmuz 1953, s.1.

²⁶⁵ “Köprülü geliyor”, Akşam, 13 Temmuz 1953, s.1.

1.5.4. Başbakan Adnan Menderes'in Atina Ziyareti (7-8 Haziran 1954)

Başbakan Adnan Menderes, Amerika'da resmi ziyaretlerde bulunduğu sürenin ardından 6 Haziran 1954 günü Amerika saatiyle 10.30'da özel bir askeri uçakla Atina'ya gitmek üzere oradan ayrıldı. Başbakan Adnan Menderes'e bu ziyaretinde, Dışışleri Vekâleti Müsteşarı Nuri Birgi, Milli Savunma Bakanı Ethem Menderes ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nurettin Baransel eşlik etti.²⁶⁶ Merasimle uğurlanan Başbakan Menderes 7 Haziran 1954 günü saat 18.00'da Atina'ya vardı.²⁶⁷ Menderes'i havaalanında, Yunan Başbakan Aleksandros Papagos, Savunma Bakanı, Dışışleri Bakanı, Türkiye'nin Atina Büyükelçisi Cemal Hüsnü Taray, yüksek mevkili askerler, Yugoslav ve Amerikan Büyükelçileri ile basın mensupları karşıladı. 7 Haziran 1954 gecesi Yunan Hükümeti tarafından Adnan Menderes şerefine açık havada bir ziyafet düzenlendi.²⁶⁸

8 Haziran 1954 sabahı saat 10.00'da Adnan Menderes Dışışleri Bakanlığı'nda bir toplantıya katıldı. Toplantıda, Başbakan Adnan Menderes, Dışışleri Vekâleti Müsteşarı Nuri Birgi, Türkiye'nin Atina Büyükelçisi Cemal Hüsnü Taray, Yunanistan Başbakanı Aleksandros Papagos, Dışışleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos ve Dışışleri Müsteşarı Aleksandros Kirou bulunmaktaydı. Toplantıda iki ülkeyi ilgilendiren ve özellikle Balkan Paketi'nin askeri müttefik olmasıyla ilgili konular görüşüldü. Bu toplantının haricinde Yunan Savunma Bakanı Panagiotis Kanellopoulos, Milli Savunma Bakanı Ethem Menderes ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nurettin Baransel ile görüştü. Öğle yemeğini Kral Paul ile birlikte Saray'da yedikten sonra Başbakan Menderes, 8 Haziran 1954 günü saat 17.30'da özel bir uçakla Atina'dan ayrıldı.²⁶⁹

Adnan Menderes'in bu ziyareti sırasında Kıbrıs'ta sorunlar yaşanıyordu. Bu ziyaretin daveti ve ısrarı Mareşal Papagos tarafından yapılmaktaydı. Başbakan Yardımcısı

²⁶⁶ "Menderes bu akşam geliyor", Akşam, 8 Haziran 1954, s.1.

²⁶⁷ "Başbakan bugün saat 18 de Atinada", Akşam, 7 Haziran 1954, s.1.

²⁶⁸ "Menderes bu akşam geliyor", Akşam, 8 Haziran 1954, s.1.

²⁶⁹ "Menderes bu akşam geliyor", Akşam, 8 Haziran 1954, s.1.; "Başbakan bugün saat 18 de Atinada", Akşam, 7 Haziran 1954, s.1.

Fatin Rüştü Zorlu, Menderes’e bu daveti iletteğinde başbakan bu ısrarın nedenini öğrenmesi için Zorlu’ya emir verdi. Zorlu getirdiği cevapta konunun Kıbrıs’ın Yunanistan’a bağlanmasıyla ilgili olduğunu ilette. Bu cevap karşısında sinirlenen Menderes, “Fatin, Kıbrıs’ı kastediyorlar. Olmaz öyle şey. Hükümet olarak sarıh vaziyet alacağımız milli meselelerimiz ayaküstü konuşulacak şeyler değildir. Amerika meşgul olur, Atina ile temasa geçer, müzakere gündemine Kıbrıs meselesi teklifini koyar ise derhal ret edersiniz.” Diyerek ziyaret öncesi kesin tavrını ortaya koydu.²⁷⁰

Amerika ziyareti dönüşü Yunanistan’a uğrayan Menderes’in bu ziyareti, Türk-Yunan ilişkileriyle ilgili kısa toplantılar yapılmasına neden oldu. Fakat bu toplantılar siyasi konuların yanı sıra askeri açıdan da önem taşımaktaydı. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Baransel’in Yunan Savunma Bakanı Kanellopoulos ile görüşmesi bu ziyaretin altı çizilmesi gereken bilgisiydi. Kıbrıs konusunun görüşmelere dâhil olduğu tahmin edilse de bu görüşmenin kesin detaylarına ulaşamadı.

1.5.5. Yunan Dışışleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos’un Ankara Ziyareti (27 Şubat – 3 Mart 1955)

Ankara’da toplanan Balkan Paktı Konseyi’ne katılmak için 27 Şubat 1955 günü Yugoslav Dışışleri Bakanı Koca Popovic 15.20’de, Yunan Dışışleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos ise saat 18.10’da uçakla Ankara’ya geldi.²⁷¹ Stephanopoulos ve Popovic, Havaalanında Türk Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü, Dışışleri Bakanlığı çalışanları ve

²⁷⁰ Erdal Şen, Bir Yiğit Vardı, Yitik Hazine Yayınları, İzmir 2010

²⁷¹ “Balkan konseyi” Akşam, 28 Şubat 1955, s.1.

Büyükkelçiler tarafından karşılandılar.²⁷² Havaalanında bir karşılama bölüğü misafirleri selamlarken, bando takımı da ülkelerin milli maçlarını çaldı.²⁷³

Misafir bakanlar, 28 Şubat 1955 sabahı Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne giderek Özel Defteri imzaladı ve ardından da Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü ve Başbakan Adnan Menderes'i makamlarında ziyaret etti. 28 Şubat günü öğle yemeğinde ise Dışişleri Bakanı Köprülü'nün misafirler şerefine Hariciye Köşkü'nde verdiği yemeğe katıldılar.²⁷⁴ 28 Şubat akşamı saat 18.00'da başlayan üç dışişleri bakanının ilk müzakereleri saat 20.00'a kadar sürdü. Başbakan Menderes'in başkanlık yaptığı toplantıya Başbakan Yardımcısı Fatin Rüştü Zorlu, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, Yugoslav Dışişleri Bakanı Koca Popovic ve Yunan Dışişleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos katıldı.²⁷⁵ Toplantıda dünya durumu hakkında ve son toplantılarından sonra ülkelerindeki durum hakkında görüştüler.²⁷⁶

1 Mart 1955 sabahı, müzakerelerine başlayan üç bakan, öğle yemeği vaktinde Yunanistan Büyükelçiliği'nde düzenlenen yemeğe katılıp, sonrasında müzakerelere devam ettiler.²⁷⁷ Müzakerelerde İtalya'nın Balkan Paktı'na alınması, pakta dâhil devletlerarasında ortak bir ordu kurulması ve Balkan Paktı İstişare Meclisi kurulması gibi konular yer almaktaydı.²⁷⁸

Misafir bakanlar, 2 Mart 1955 sabahı tekrar devam eden müzakereleri iki ayrı toplantıda gerçekleştirdi. Bunların ilki sabah 10.00'da 14.00'a kadar sürerken, ikincisi akşam 18.00 ile 20.00 arasında gerçekleşti.²⁷⁹ Toplantıların arasında misafirler, bu kez de Yugoslavya Büyükelçiliği'nde düzenlenen öğle yemeğine katıldı.²⁸⁰ Son gün gerçekleşen toplantılarda Balkan Paktı İstişare Meclisi ile ilgili de kararlar alındı. Alınan bu kararlara

²⁷² "Balkan Paktı Konseyi toplanıyor" Akşam, 27 Şubat 1955, s.1.

²⁷³ "Balkan ittifakı toplantısı" Tan, 28 Şubat 1955, s.1.

²⁷⁴ "Balkan Paktı Konseyi toplanıyor" Akşam, 27 Şubat 1955, s.1.

²⁷⁵ "Balkan ittifakı konseyi toplandı" Tan, 1 Mart 1955, s.1.

²⁷⁶ "Balkan Paktı toplantısı ve Yugoslavyanın durumu" Akşam, 1 Mart 1955, s.1.

²⁷⁷ "Balkan Paktı Konseyi toplanıyor" Akşam, 27 Şubat 1955, s.1.

²⁷⁸ "Balkan ittifakı konseyi toplandı" Tan, 1 Mart 1955, s.1.

²⁷⁹ Nusret Baban, "Balkan Paktı toplantısı" Tan, 2 Mart 1955, s.1.

²⁸⁰ "Balkan Paktı Konseyi toplanıyor" Akşam, 27 Şubat 1955, s.1.

göre üç devletin yirmişer milletvekilinin katılacağı konsey, yılda iki kere toplanacak ve bu toplantıların her biri otuz gün sürecek. Ayrıca konsey her sene üç devletten birinin merkezinde toplanacaktı.²⁸¹ 2 Mart gecesini ise Başbakan Adnan Menderes ve eşi Berrin Menderes, Ankara Palas'ta misafirler şerefine bir resmi kabul töreni düzenledi.²⁸²

Misafir bakanlar 3 Mart 1955 günü Ankara'dan törenle uğurlandı.²⁸³ On beş dakika arayla kalkan iki özel uçakla ayrılan misafir bakanları havaalanında, Adnan Menderes, milletvekilleri ve büyükelçiler uğurladı.

Ek olarak belirtmek gerekirse şubat ayında Yunan Bayındırlık Bakanı Konstantinos Karamanlis de İstanbul'u ziyaret etti ve orada Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinoğlu ile görüştü.²⁸⁴ Müzakerelerde, Tunca ve Meriç Nehirlerinin iyileştirilmeleriyle ilgili konular görüşüldü.²⁸⁵ Fakat görüşmeye dair daha fazla bilgiye basında yer verilmedi.

1953-1955 yılları arasında Başbakan ve Dışışleri Bakanlarının ziyaretleri devam ediyor olsa da özellikle Kıbrıs'ta gerilimli olayların yaşanmaya başlamasıyla bu ziyaretlerin sıklığının azaldığı görölmekteydi. Bu dönemdeki ziyaretler genellikle Balkan Paktı'nın üç ülkesini direkt olarak ilgilendirmekte ve Türkiye-Yunanistan ilişkileri daha geri planda kalmaktaydı. Dahası Türk Basını da diğer yıllara oranla bu dönemdeki ziyaretlere daha az ilgi göstermekteydi. 1954 ve 1955 yıllarında birer ziyaret yaşanması ilişkilerin, eskiye oranla daha mesafeli olduğunun göstergesi sayılabilir.

Antalya Milletvekili Burhanettin Onat, mecliste Dışışleri Bakanı Köprülü'nün cevaplandırması için Türkiye ve Yunanistan arasındaki sıkı dostluk politikalarını anlatmasını istemiştir. Bu soru üzerine sözü alan Köprülü ilk olarak hükümetlerinin belirlemiş olduğu ve tüm barış isteyen devletlerle mümkün olduğu kadar iyi bir dostluk kurma politikalarına değindi. Yunanistan ve Yugoslavya ile kurdukları yakın ilişkilerin,

²⁸¹ Nusret Baban, "Balkan Paktı toplantısı" Tan, 2 Mart 1955, s.1.

²⁸² "Balkan Paktı Konseyi toplanıyor" Akşam, 27 Şubat 1955, s.1.

²⁸³ "Yugoslav ve Yunan Nazırları gittiler" Akşam, 4 Mart 1955, s.2.

²⁸⁴ "Türk-Yunan görüşmeleri" Akşam, 16 Şubat 1955, s.2.

²⁸⁵ "Türk-Yunan görüşmeleri" Akşam, 16 Şubat 1955, s.2.

hükümet politikalarına uygun olarak gerçekleştiğini de sözlerine ekleye Köprülü'nün konuşması şu şekildeydi:²⁸⁶

“Muhterem arkadaşlar; daha geçen gün Cumhurbaşkanımızın, bir kere daha tebarüz ettirdikleri gibi, bizim takip ettiğimiz siyaset, bütün iyi niyet sahibi ve sulhsever devletlerle mümkün olduğu kadar sıkı, sağlam ve faal dostluk tesis eylemek siyasetidir. Çünkü, memleketimizin yüksek menfaatleri ve merbut bulunduğumuz yüksek idealler cihanda samimi iş birliğine müstenit sağlam bir sulhun tesisi için çalışmamızı âmir bulunuyor.

Bu itibarla, bu iyi niyetlerimize karşı aynı niyeti ve anlayışı gösteren devletlerle olan münasebetlerimiz her gün biraz daha inkişaf etmektedir. Sayın Burhanettin Onat arkadaşımızın buna misal olarak zikrettiği Türk-Yunan sıkı dostluğuna, Yugoslavya ile münasebetlerimizin son mesut inkişaflarına da ilâve etmek isterim.”²⁸⁷

²⁸⁶ Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, Cilt V, Türkiye Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara 1999, s.6249-6250

²⁸⁷ Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi, Cilt V, Türkiye Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara 1999, s.6249-6250; Fuat Köprülü'nün konuşması için bkz. ZC, C. 17, B. 4, s. 118-119

1.6. Askeri Ziyaretler

1952-1953 yılları arasında, özellikle Atlantik Paktı ve Balkan Paktı'nın imzalanmasından dolayı Türkiye-Yunanistan arasında birçok askeri ziyaret gerçekleşti. Askerleri ziyaretlerin sonucunda iki ülkeyi ilgilendiren askeri ittifakın yanı sıra diğer ülkelere karşı savunmayı güçlendirecek konularda da gelişmeler kaydedildi.

1.6.1. Türkiye'ye Yapılan Askeri Ziyaretler

Askeri ziyaretlerin dokuzu Yunan askeri heyetlerinin Türkiye'ye gerçekleştirdikleri ziyaretlerdi. Bunlardan ilki 28 Ocak 1950 günü Yarbay Papoulsis komutasındaki Yunan havacılarından oluşan on sekiz kişilik askeri heyetin Ankara ziyaretiydi. 1951 yılında General Sfetsion'un başkanlığında Yunan Milli Savunma Okulu'na mensup otuz yedi subaydan oluşan Yunan askeri heyeti 16 Temmuz'da Türkiye'yi ziyaret etti. General Sfetsion yaptığı açıklamada bu ziyaretin askeri bir pakt ile ilgisi olmadığına bir dostluk ziyareti olduğuna dikkat çekti. 1952 yılının Nisan ayında Ankara'ya giden bir askeri heyet ise Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı'nda görüşmelerde bulundu. Her iki devletin askeri yönden savunması konularını görüşen heyetlerin müzakereleri birkaç gün sürmesine rağmen ziyaretle ilgili basında çok fazla bilgi yer almadı. 1952 yılında gerçekleşen bir diğer ziyaret ise Yunan Bahriyesine mensup Armatolos Okul Gemisi ve Alfios Çıkarma Gemisi ve komutanları Yarbay Jean Kontoyannis ve Mendrinos ile askeri heyetinin 3 Temmuz 1952 günü gerçekleştirdiği İstanbul ziyaretiydi. 1952'de Türkiye'ye gerçekleştirilen son askeri ziyaret ise Yunan Deniz Kuvvetleri Kurmay Başkanı Koramiral Panagiotis Konstas'ın Türk Deniz Kuvvetleri Komutanı Koramiral Sadık Altıncan'ın daveti üzerine Türkiye'ye gelmesiyle gerçekleşti. Türkiye ve Yunanistan'ın Kuzey Atlantik Paktı Teşkilatı'na

girmelerinden sonra her iki ülkenin deniz kuvvetleri komutanları arasında geçen Ankara'daki görüşmelerde bu durumla ilgili konular görüştü. Daha sonra Koramiral Konstas ve Koramiral Altıncan özel bir uçakla İzmir'e geçti. İzmir'de gerçekleştirilen Türk-Yunan Filolarının Ortak Manevrasına katılan Koramiral Konstans, görevini tamamlayıp Yunanistan'a döndü.

1953 yılına bakıldığında İstanbul'da gerçekleşen Güneydoğu Avrupa Savunma Müzakerelerine katılmak üzere, Yunan Genelkurmay Başkanı Stilianos Kitrilakis başkanlığında bir askeri heyetinin 7 Nisan 1953 günü İstanbul'a gerçekleştirdiği ziyaret görülmekteydi. Aynı yılda gerçekleşen ikinci ve son ziyaret ise Yunanistan Hava Kurmay Başkanı Korgeneral Emmanuel Kelaidis ve yüksek rütbeli askeri heyetinin 14 Eylül 1953 günü gerçekleştirdikleri Ankara ziyaretiydi. Türk Hava Kuvvetlerinin misafiri olarak Ankara'ya gelen Kelaidis, Türkiye Hava Kuvvetleri Komutanı Fevzi Uçaner ile görüştü ve bu görüşmelerde iki ülkeyi de ilgilendiren askeri havacılık konuları konuşuldu. 1954 yılına bakıldığında ise basında sadece iki askeri ziyaret görülmekteydi. Bunlardan birincisi Genelkurmay İkinci Başkanı General Theodosios Papathanasiadis başkanlığındaki 9 kişilik heyetin, Yunanistan, Yugoslavya ve Türkiye'nin katılımıyla Ankara'da gerçekleşen Balkan Konferansı'na katılmak üzere 22 Mart 1954 günü Türkiye'ye gelmesiydi. Heyetler konferansta Belgrad görüşmelerinde belirlenen savunma planlarını inceleyerek planların detaylarını belirledi. Hem 1954 yılında hem de çalışmanın kapsadığı yıllarda gerçekleştirilen son askeri ziyaret ise Albay Evangelos Triandafilidis başkanlığındaki üç kişilik askeri heyetin Ankara Genelkurmay Başkanlığı'nda görüşmelere katılmak üzere 9 Mayıs 1954'te yapılan Türkiye ziyaretiydi. Fakat bu ziyaretle ilgili basında fazla bilgiye yer verilmedi.

Türkiye'ye gerçekleştirilen askeri ziyaretlerin ilki, Yarbay Papoulsis'in başkanlığında bir askeri heyetin Ankara ziyaretiydi. Papoulsis'in başkanlığında beş binbaşı, iki yüzbaşı, bir üsteğmen ve on erbaştan oluşan heyet 28 Ocak 1950 günü saat 13.20'de, Akdeniz'de turneye çıkan C.47 tipi bir nakliye uçağı ile Rodos'tan Etimesgut

havaalanına indi.²⁸⁸ Gelen heyet; Türk hava kuvvetleri komutanlığı adına Etimesgut Garnizon Komutanı Albay Şevket Acar, Komutanlık Moral Şubesi Müdürü Albay Hulki Gökdeniz, Hava Nakliye Alayı Komutanı Yarbay Şakir Türsen, Komutan Muavini Binbaşı Cemal Göker, komutanlık protokolünden Kurmay Binbaşı İhsan Aras ile hava nakliye alayı subay ve erbaşları, Yunan büyü elçisi adına elçilik başkâtibi ve Yunan Hava ve Deniz ataşeleri tarafından karşılandı.²⁸⁹ Uçakta bulunan sekiz subay ve on gedikli Yunan havacısı Cumartesi gününü Ankara’da geçirdiler. Pazar sabahı Eskişehir’i ziyaret eden ziyaretçiler aynı günün akşamı Ankara’ya geri döndüler.²⁹⁰ Beş gün boyunca Türkiye’de misafir edilen Yarbay Papoulsis komutasındaki Yunan havacıları, 1 Şubat 1950 günü saat 12.00’da askeri merasim ile Etimesgut Havaalanı’ndan Atina’ya dönmek için yola çıktı.²⁹¹ Görülen oydu ki Yunan askeri heyetini Türk tarafı yoğun ilgi ve geniş bir kadroyla birlikte karşılayarak ağırladı.

Türkiye’ye yapılan ikinci askeri ziyaret General Sfetsion’un başkanlığında Yunan Milli Savunma Okulu’ndan bir askeri heyetin ziyaretiydi. General Sfetsion’un başkanlığında Yunan Milli Savunma Okulu’na mensup otuz yedi subay ve on mürettebattan oluşan Yunan askeri heyeti, 16 Temmuz 1951 günü 11.30’da iki Dakota uçağı ile İstanbul’a indi.²⁹² Heyet, Yeşilköy havaalanında Ordu komutanı Albay Suat Kuyaş, Merkez Komutanı Albay Reşit Erkmén ve İstanbul Deniz Komutan vekili Albay Kemal Argun tarafından karşılandı. İstanbul’da üç gün kalan heyet daha sonra uçakla Ankara’ya geçti.²⁹³

Heyet başkanı General Sfetsion, havaalanında gazetecilerle yaptığı görüşmede bu ziyaretin bir dostluk ziyareti olduğunu ve askeri bir pakt yapılmasıyla ilgili olmadığını açıkladı. Heyet, 16 Temmuz 1951 günü Ordu Komutanı’nın, İstanbul Komutanı’nın ve İstanbul Deniz Komutanı’nın makamlarına ziyarette bulunarak saat 17.00’da Taksim

²⁸⁸ “Yunan Hava Okulu heyeti Ankaraya geldi”, Yeni İstanbul, 29 Ocak 1950, s.2.

²⁸⁹ “Yunan Hava Okulu Heyeti bir nakliye uçağı ile Ankara’ya geldi”, Akşam, 29 Ocak 1950, s.2.; “Yunan askeri uçağı dün Ankaraya geldi”, Yeni Sabah, 29 Ocak 1950, s.3.

²⁹⁰ “Yunan Havacıları yarın 18 Yunan havacısı Ankara’ya geliyor”, Akşam, 27 Ocak 1950, s.2.

²⁹¹ “Yunan havacıları Ankaradan ayrıldılar”, Akşam, 2 Şubat 1950, s.1.

²⁹² “Yunan askeri heyeti geldi”, Cumhuriyet, 17 Temmuz 1951, s.5.

²⁹³ “38 kişilik bir Yunan askeri heyeti geldi”, Akşam, 17 Temmuz 1951, s.1.

Abidesi'ne bir çelenk bıraktılar. Daha sonra Dolmabahçe'den motor ile giderek Deniz Harp Okulu ve Koleji'ni ziyaret ettiler.²⁹⁴

İstanbul'da bulunan askeri heyet 17 Temmuz 1951 günü ise Ayasofya, Deniz müzeleri ile camilerini ve İstanbul sergisini ziyaret edip ardından da şereflerine Sarıyer'de Birinci Ordu Komutanlığı tarafından düzenlenen ziyafete katıldılar.²⁹⁵

General Sfetsion başkanlığında Yunan Milli Savunma Okulu'na mensup otuz yedi subay ve on uçak mürettebatından oluşan heyet, 19 Temmuz 1951 sabah 9.45'te iki Dakota uçak ile Eskişehir'e doğru yola çıktı. Yeşilköy havaalanından Ordu komutanı Tuğgeneral Suat Kuyaş, Merkez Komutanı Albay Reşit Erkmen ve İstanbul Deniz Komutan vekili Albay Kemal Argun tarafından uğurlanan heyet, aynı günün öğlenini Eskişehir Hava Okulu'nda geçirdi. Saat 14.00'te tekrar yola çıkan heyet, saat 15.00'te Etimesgut havaalanına vardı.²⁹⁶ Heyet, 19 Temmuz günü yine uçakla Atina'ya döndü.²⁹⁷

1952 yılının Nisan ayında Ankara'ya gelen bir tümgeneralin başkanlığındaki askeri heyet, Genelkurmay Başkanlığı ve Milli Savunma Bakanlığı'nda görüşmelerde bulundu. Her iki devletin askeri yönden savunması konularını görüşen heyetin müzakereleri, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut'un Ankara'ya dönmesine kadar devam etti. İngiltere'de temaslarını bitiren Orgeneral Nuri Yamut ise 21 Nisan 1952 günü Ankara'ya döndü.²⁹⁸ Heyetin dönüş tarihi basında kesin bulunamamış olsa da önceki haberlerden hareketle, Yamut'un Ankara'ya gelmesiyle onların oradan ayrıldığı tahmin edilebilir.

1952 yılında gerçekleşen bir diğer ziyaret, Yunan Bahriyesine mensup Armatolos Okul Gemisi ve Alfıyos Çıkarma Gemisi ve komutanları Yarbay Jean Kontoyannis ve

²⁹⁴ "38 kişilik bir Yunan askeri heyeti geldi", Akşam, 17 Temmuz 1951, s.1.

²⁹⁵ "Yunan askeri heyeti şerefine verilen ziyafet", Akşam, 18 Temmuz 1951, s.1.

²⁹⁶ "Yunan askeri heyeti Eskişehir yolu ile Ankaraya gitti", Akşam, 20 Temmuz 1951, s.1.

²⁹⁷ "Yunan askeri heyeti şerefine verilen ziyafet", Akşam, 18 Temmuz 1951, s.1.

²⁹⁸ "Türk-Yunan askeri görüşmeleri", Akşam, 20 Nisan 1952, s.1.

Mendrinios ile askeri heyetinin İstanbul ziyaretiydi. Yunan Bahriyesine ait gemiler 3-7 Temmuz 1952 tarihleri arasında İstanbul limanlarını ziyaret etti.²⁹⁹

3 Temmuz 1952 sabahı saat 8.30'da Dolmabahçe önünde demirleyen Yunan Bahriyesine mensup Armatolos Okul Gemisi ve Alfios Çıkarma Gemisi komutanları Yarbay Jean Kontoyannis ve Mendrinios saat 9.30'da karaya çıkarak, Yunan Başkonsolosunu ve ardından Vali ve Belediye Başkanı Prof. Fahrettin Gökay'ı ziyaret etti. Komutanlar, gerçekleştirdikleri ziyaretlerde bu görüşmelerin her iki ülkenin aralarındaki sıkı dostluk ilişkisini pekiştirdiğini ifade ederek Türk deniz öğrencilerini de Yunanistan'da görmekten memnun olacaklarını söylediler. Komutanlar 3 Temmuz'da son olarak İstanbul Kara ve Deniz Komutanlıklarını ziyaret ettiler.³⁰⁰

Heyet, 4 Temmuz 1952 günü törenle Cumhuriyet Abidesi'ne çelenk koyduktan sonra Heybeli Ada'ya gitti.³⁰¹ 5 Temmuz 1952 günü ise İstanbul Deniz Komutanlığı tarafından, misafir komutan ve subaylar şerefine düzenlenen özel öğle yemeğine katıldılar. Askeri heyet, 7 Temmuz 1952 sabahı limandan ayrıldı.³⁰²

1952 yılında gerçekleştirilen son ziyaret ise Yunan Deniz Kuvvetleri Kurmay Başkanı Koramiral Panagiotis Konstas'ın ziyaretiydi. Koramiral Panagiotis Konstas, Türk Deniz Kuvvetleri Komutanı Koramiral Sadık Altıncan'ın daveti üzerine 14 Ağustos 1952 günü Atina'dan, Ankara'ya doğru yola çıktı.³⁰³ 15 Ağustos 1952 günü Ankara'ya gelen Koramiral Konstas, Milli Savunma Bakanını, Genelkurmay Başkanını ziyaret ettikten sonra Anıtkabir'e giderek çelenk bıraktı.³⁰⁴ Her iki ülkenin deniz kuvvetleri komutanları arasında geçen müzakerelerde ise Türkiye ve Yunanistan'ın Kuzey Atlantik Paketi Teşkilatı'na girmeleri üzerine ortaya çıkan çeşitli konularla ilgili konuları görüştüler. Koramiral Konstas ve Koramiral Altıncan müzakerelerin ardından aynı günün akşamı özel bir uçakla İzmir'e gitti.³⁰⁵ Koramiral Konstas müzakerelerin ardından yapılan basın

²⁹⁹ "Bir Yunan mektep gemisi geliyor", Akşam, 2 Temmuz 1952, s.2.

³⁰⁰ "Yunan okul gemisi", Akşam, 4 Temmuz 1952, s.3.

³⁰¹ "Yunan mektep gemisi bugün geliyor", Cumhuriyet, 3 Temmuz 1952, s.2.

³⁰² "Yunan okul gemisi bu sabah geldi", Akşam, 3 Temmuz 1952, s.3.

³⁰³ "Egede Türk-Yunan müşterek manevraları", Akşam, 11 Ağustos 1952, s.1.

³⁰⁴ "Türk-Yunan manevraları", Akşam, 16 Ağustos 1952, s.1.

³⁰⁵ "Türk-Yunan manevraları", Akşam, 16 Ağustos 1952, s.1.

toplasında verdiği beyanatta Türk ve Yunan bahriyelerinin muhteşem bir tarihe sahip olduklarını söyleyerek yapılacak manevraların başarıya ulaşacağına dair olan inancını anlattı. Koramiralın beyanatı şu şekildeydi:³⁰⁶

“Gerek Türk gerek Yunan bahriyelilerinin muhteşem bir tarihleri vardır. Burada bulunan filolar yarın müşterek manevralara başlıyacaktırlar. Bu manevralar cesur ve kifayetli Türk, Yunan komutanlarının idaresinde olacaktır.

*Manevralar sonunda çok iyi neticeler alınacağını umuyorum. Haddizatında bu meselenin ana gayesi, iş birliği olduğundan, manevraların muvaffak olmaması ihtimali yoktur. Bu işin şimdiden tahakkuk ettiğine, bugün için en iyi misal, Türk-Yunan filolarının yan yana demirlemiş olmalarıdır. Bana, cesur Türk bahriyesinin kıymetli komutanı Amiral Altınca, hayatımın en unutulmaz anlarını yaşattı. Bu cihetten kendisine müteşekkirim.”*³⁰⁷

Koramiral Altınca ise Koramiral Konstas’ın her şeyi ayrıntısıyla açıkladığını kendisinin bunun üzerine söyleyecek sadece tek bir cümlesi kaldığını ifade etti. Koramiral Altınca *“Türk ve Yunan filoları arasında gerçekleşecek ortak manevrayı ilk kez Yunanlar teklif ettiğinden, bu manevralardan doğacak her türlü şeref de onlara aittir”* dedi.³⁰⁸

Her iki ülkenin koramiralleri 16 Ağustos 1952 günü İzmir’e gelen Gayret, Gaziantep, Gelibolu, Muavenet, Sultanhisar ve Demirhisar isimli altı Türk ve altı Yunan gemisinden oluşan filoyu karşıladı.³⁰⁹ Koramiral Konstas karşılamının ardından 17 Ağustos 1952 günü saat 12.00’da askeri bir Yunan uçağı ile Yunanistan’a döndü.³¹⁰

³⁰⁶ “Türk-Yunan deniz manevraları başladı”, Akşam, 17 Ağustos 1952, s.1.

³⁰⁷ “Türk-Yunan deniz manevraları başladı”, Akşam, 17 Ağustos 1952, s.1.

³⁰⁸ “Türk-Yunan deniz manevraları başladı”, Akşam, 17 Ağustos 1952, s.1.

³⁰⁹ “Türk-Yunan manevraları”, Akşam, 16 Ağustos 1952, s.1.; “Egede Türk-Yunan müşterek manevraları”, Akşam, 11 Ağustos 1952, s.1.

³¹⁰ “Türk-Yunan manevraları”, Akşam, 18 Ağustos 1952, s.1.

Gelen altı Yunan gemisi 16 Ağustos günü saat 9.00'da 21 pare top atışı ile şehri selamladıktan sonra Mendirek dışına demirledi. Program gereğince gemiler demirledikten sonra Akdeniz Üsler Komutanlığı adına bir vizite subayı, gemiye çıkarak gemi komutanına hoş geldiniz dedi. Ardından gemi komutanı E. Panas, sahile çıkarak valiyi, Yunan konsolosunu ve garnizon komutanını ziyaret etti. Misafir komutan, saat 11.30'da Yunan filosuyla birlikte gelen Türk harp filosu komutanını da ziyaret etti. Yunan komutanı E. Panas, Türk harp filosu komutanının yanından ayrılırken top atışı ile selamlandı ve öğleden sonra kendi gemisinde iade i ziyaretleri kabul etti. Misafir filo tatbikata katılmak için 17 Ağustos 1952 günü limandan ayrıldı.³¹¹

Türk ve Yunan gemilerinden oluşan ortak filo, 17 Ağustos ve 19 Ağustos tarihleri arasında Ege Denizi'nde bir manevra yaptı. İki aşamada yapılan manevranın birinci kısmını Yunan filo komutanı ikinci kısmını ise Türk filo komutanı komuta etti.³¹² 18 Ağustos 1952 gecesi sona eren manevralardan sonra Yunan filosu 19 Ağustos 1952 günü Türkiye'den ayrıldı.³¹³

1953 yılında Türkiye'ye gerçekleşen iki ziyaretten ilki Yunan Genelkurmay Başkanı Kitrilakis başkanlığındaki askeri heyetin müzakerelere katılmak için yaptığı ziyaretti. 8 Nisan 1953 günü İstanbul'da gerçekleştirilen Güneydoğu Avrupa Savunma Müzakerelerine katılmak üzere, Genelkurmay Başkanı Kitrilakis başkanlığında Genelkurmay muavini General Novas, General Popalarasio, Albay Deros ve Yarbay Papateodori'den oluşan Yunan askeri heyeti, 7 Nisan 1953 günü saat 15.30'da uçakla Atina'dan İstanbul'a geldi. Yunan heyetinin yanı sıra NATO Güney Avrupa Kuvvetleri Başkomutanı Amiral Robert Bostwick Carney ve heyeti de İstanbul'a geldi. 8 Nisan 1953 sabahı Harbiye'deki Birinci Ordu Karargâhında görüşmelere başlandı. Aynı günün gecesi ise tüm askeri heyetler şerefine 20.30'da Belediye Gazinosunda ziyafet verildi.³¹⁴

³¹¹ "Türk-Yunan manevraları", Akşam, 13 Ağustos 1952, s.2.

³¹² "Egede Türk-Yunan müşterek manevraları", Akşam, 11 Ağustos 1952, s.1.

³¹³ "Türk-Yunan manevraları", Akşam, 18 Ağustos 1952, s.1.

³¹⁴ "Güneydoğu Avrupa savunma müzakereleri bu sabah başladı", Akşam, 8 Nisan 1953, s.1.

İkincisi, Yunanistan Hava Kurmay Başkanı Korgeneral Emmanuel Kelaidis ve askeri heyetinin ziyaretiydi. Korgeneral Emmanuel Kelaidis, eşi ve yüksek rütbeli askeri heyeti ile birlikte 14 Eylül 1953 günü uçakla Ankara'ya geldi. Türk Hava Kuvvetlerinin misafiri olarak Ankara'ya gelen Kelaidis havaalanında törenle karşılandı. Kelaidis, bazı görüşmelerde bulunduktan sonra Türkiye Hava Kuvvetleri Komutanı Fevzi Uçaner ile de görüştü. Bu görüşmelerde iki ülkeyi de ilgilendiren askeri havacılık konuları görüşüldü. Misafir kurmay başkanı Ankara'dan sonra Eskişehir, Balıkesir, İzmir ve İstanbul'a giderek hava üslerini ve askeri tesisleri de ziyaret etti fakat bu ziyaretlerin detaylı haberlerine basında yer verilmedi.³¹⁵

1954 yılının ilk ziyareti, Genelkurmay İkinci Başkanı General Theodosios Papathanasiadis başkanlığındaki askeri heyetin Balkan Konferansı'na katılmak üzere yaptığı ziyaretiydi. General Theodosios Papathanasiadis başkanlığındaki dokuz kişilik heyet, Yunanistan, Yugoslavya ve Türkiye'nin katılımıyla Ankara'da gerçekleşen Balkan Konferansı'na katılmak üzere 22 Mart 1954 günü saat 16.30'da İstanbul'a geldi. Yunan heyeti, Yugoslavya'nın Genelkurmay İkinci Başkanı General Ljubo Vuskoviç'in başkanlığındaki sekiz kişilik Yugoslav askeri heyeti ile birlikte 22 Mart 1954 gecesi saat 20.05'de ekspresle İstanbul'dan ayrılarak Ankara'ya doğru yola çıktı.³¹⁶ 23 Mart 1954 günü Ankara'ya varan heyetler, 24 Mart 1954 günü görüşmelere başladı. Genelkurmay binasında başlayan konferansta Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı Korgeneral İsmail Hakkı Tunaboğlu başkanlığında katılan Türk heyeti ve diğer iki ülke heyetleri samimi ve anlayışlı tavırlarla görüştüler.³¹⁷ Konferansta Belgrad görüşmelerinde belirlenen savunma planları incelenerek ve detaylar belirlendi. Ayrıca üç ülkenin stratejileri de koordine edildi.³¹⁸ 24 Mart 1954 gecesi ise, misafir heyetler şerefine Korgeneral İsmail Hakkı Tunaboğlu tarafından, saat 20.00'da Ankara Orduevi'nde bir kokteyl düzenlendi. Heyetler kokteyl sonrası Türkiye'den ayrıldı.³¹⁹

³¹⁵ "Yunan hava kurmay başkanı geldi", Akşam, 15 Eylül 1953, s.1.

³¹⁶ "Balkan spor konferansı", Akşam, 23 Mart 1954, s.2.

³¹⁷ "Balkan Pakı", Akşam, 25 Mart 1954, s.2.

³¹⁸ "Balkan spor konferansı", Akşam, 23 Mart 1954, s.2.

³¹⁹ "Balkan Pakı", Akşam, 25 Mart 1954, s.2.

Türkiye'ye yapılan askeri ziyaretlerin sonuncusu ise Ankara Genelkurmay Başkanlığı'nda görüşmelere katılmak üzere Albay Evangelos Triandafilidis başkanlığındaki üç kişilik askeri heyetin yapmış olduğu ziyaretti. 9 Mayıs 1954 gecesi uçakla İstanbul'a giden heyet, oradan da Ankara'ya geçerek müzakerelerde bulundu.³²⁰ Fakat bu ziyaretin içeriğiyle ilgili basında daha fazla bilgi yer almamaktaydı.

Askeri heyetlerin ziyaretleri genel itibariyle dostane bir havada gerçekleşti. Heyetler bir yandan müzakerelerde bulunurken diğer yandan misafir edildikleri şehirleri gezdiler. Müzakerelerde çoğunlukla iki ülkenin askeri ittifakıyla ilgili konuştukları görülmektedir. Özellikle Atlantik Paktı ve Balkan Paktı'nın imzalanması, Türkiye-Yunanistan arasındaki askeri ziyaretleri arttırdı. 1950 yılındaki gerçekleşen askeri ziyaret mesleki amaçlı olup özellikle havacılık alanındayken 1951'deki ziyaret askeri okul ziyareti olup dostluk geliştirmeye yönelikti.

1.6.2. Yunanistan'a Yapılan Askeri Ziyaretler

1950-1955 yılları arasında Yunanistan'a yedi askeri ziyaret yapıldı. Bu ziyaretlerin ilki Türkiye Deniz Harp Okulu'na mensup subay ve öğrencilerin 15 Kasım 1950 günü Atina'ya ziyaretiydi. Limana demirleyen, Deniz Harp Okulu'na ait iki Türk gemisi, İkinci Dünya Savaşı sonrası ilk kez bir dost ülkenin limanına demirledi. İkinci askeri ziyaret ise 1951 yılında gerçekleşti. General Yusuf Egeli başkanlığındaki Türk askeri heyeti Yunan Genelkurmay heyeti ile görüşmek üzere 1951 yılının haziran ayında Atina'ya gitti. Heyet, Genelkurmay Başkanı General Stilianos Kitrilakis tarafından misafir edildi. 1952 yılındaki ziyaretlere bakıldığında ise toplam dört ziyaret görülmektedir. İlk ziyaret, Deniz Kuvvetleri Harekât Başkanı Albay Refet Arnom ile Deniz Binbaşı Mithat Üler'in 28 Haziran 1952 günü Atina'ya yaptıkları ziyaretleriydi.

³²⁰ "Bir Yunan askeri heyeti geldi", Akşam, 10 Mayıs 1954, s.1.

Görüşmelerde, ziyaret tarihinden birkaç ay sonra Ege Denizi'nde yapılması planlanan Türk-Yunan manevralarının hazırlıkları ile ilgili görüştüler. Bu ziyaretten yaklaşık bir ay sonra ise Hava Harp Akademisi'nden büyük bir kabile, 4 Ağustos'ta Selanik'e oradan da Atina'ya giderek temaslarda bulundu. Türk-Yunan ortak manevraları için 15 Temmuz 1952 günü Türkiye'ye gelen Yunan Deniz Kuvvetleri Kurmay Başkanı Koramiral Panagiotis Konstas Türkiye'den ayrılırken Türk Deniz Kuvvetleri Komutanı Koramiral Sadık Altıncan'ı Yunanistan'a davet etti. Koramiral Sadık Altıncan ve heyeti ise davet üzerine 19 Ağustos 1952 günü Selanik'e gitti. Türk-Yunan ortak manevrasına katılan 6 gemilik Türk filosu da aynı gün manevralarını bitirip Koramiral Altıncan'a eşlik ederek Selanik Limanı'na demirledi. 17 Aralık 1952 günü ise Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muzaffer Göksenin, Yunan Hava Kuvvetleri Komutanı ile görüşmek için özel uçağı ile Atina'ya gitti. Çalışmanın kapsadığı dönemin Yunanistan'a yapılan son askeri ziyareti ise Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nurettin Baransel ve askeri heyetinin Balkan Paketi'nin askeri konularını görüşmek üzere Yunan ve Yugoslav Genelkurmay Başkanlarının da bulunduğu görüşmeye katılmak için 20 Eylül 1954'te Atina'ya yaptığı ziyareti.

Yunanistan'a gerçekleştirilen askeri ziyaretlerin ilki Türkiye Deniz Harp Okulu'na mensup subayların yaptığı ziyareti. Türkiye Deniz Harp Okulu'na mensup subay ve öğrenciler iki Türk gemisiyle birlikte 15 Kasım 1950 günü Atina'nın Faller Limanı'na demirledi. 15 Kasım gecesi Yunan Denizcilik Bakanı Fokion Zaimis ve Yunan Hükümeti, öğrenci ve subaylar şerefine bir ziyafet verdi. Ziyafete katılan Türkiye'nin Atina Büyükelçisi Ruşen Eşref Ünaydın ziyafette sözü alarak Deniz Harp Okulu gemisinin savaştan sonra bir dost ülkenin limanına ilk kez demirlediğini ve bu dost ülkenin Yunanistan olmasından duyduğu mutluluğu anlattı.³²¹ Sözü alan Denizcilik Bakanı Zaimis ise iki büyük liderin kurduğu dostluğun bu ülkelerden silinmesinin imkânsız olduğunu söyledi. Ayrıca iki büyük liderin, ülkeler arasında iş birliği yapmalarının menfaatlerine uyduğunu çok önceden fark ettiklerini de sözlerine ekledi.³²² 16 Kasım

³²¹ "Türk-Yunan dostluğu", Akşam, 17 Kasım 1950, s.4.

³²² "Yunan Başbakanı", Vatan, 17 Kasım 1950, s.1.

1950 günü ise Başbakan Sofokles Venizelos Faller Limanı'na demirleyen iki savaş gemisini ziyaret etti. İki Türk gemisiyle Atina'ya gelen denizciler daha sonra ülkelerine dönmek üzere limandan ayrıldı.³²³

General Yusuf Egeli başkanlığındaki Türk askeri heyeti 1951 yılının haziran ayında Yunan Genelkurmay heyeti ile görüşmek üzere Atina'ya gitti. Genelkurmay Başkanı General Kitrilakis, Türk askeri heyeti şerefine bir kabul töreni düzenledi. Bu törende Yunan Genelkurmay başkanıyla Kara, Deniz ve Hava Kurmay başkanları da hazır bulundular. Yunan Başbakanı Venizelos, yakında Türkiye ile Yunanistan arasında askeri bir antlaşma yapılacağını, Paris'ten gelen ve resmi olmayan kaynaklardan aldığı haberlerden öğrendiğinden bahsettiği konuşması şu şekildeydi:

*“İki memleket, Atlantik Pakı'na alındıktan sonra askeri anlaşma için görüşmeler cereyan edecektir. Türk askeri heyetinin Atina'ya gelmesi daha ziyade Yunan Kurmay heyetinin Ankara'yı ziyaretini iadeye matuftur.”*³²⁴

General Yusuf Egeli başkanlığındaki Türk askeri heyetinin birkaç gün süren Yunan Genelkurmay heyeti ile olan görüşmeleri 6 Haziran 1951 akşamı bitti. Heyet 7 Haziran 1951 günü uçak ile Selanik'ten İstanbul'a döndü.³²⁵

Basında konuyla ilgili çok fazla bilgi verilmeyen iki ziyarete ulaşıldı. Bunlardan ilki Deniz Kuvvetleri Harekât Başkanı Albay Refet Arnom ile Deniz Binbaşısı Mithat Üler'in 28 Haziran 1952 tarihinde, ziyaretten birkaç ay sonra Ege Denizi'nde yapılması planlanan Türk-Yunan manevralarının hazırlıkları ile ilgili Yunan Genelkurmayı ile görüşmek için Atina'ya gitmesiydi. İkinci ziyaret ise başlarında Akademiler Komutanı Korgeneral Fevzi Mengüç'ün bulunduğu Hava Harp Okulu'ndan büyük bir kafilenin ziyaretiydi. Hava Harp Akademisi'nin otuz iki subayından oluşan toplamda kırk kişilik bir kfile, başlarında Akademiler Komutanı Fevzi Mengüç ile birlikte Yunanistan'a

³²³ “Türk-Yunan dostluğu”, Akşam, 17 Kasım 1950, s.4.

³²⁴ “Türk-Yunan Müzakereleri”, Akşam, 7 Haziran 1951, s.1.

³²⁵ “Türk-Yunan Müzakereleri”, Akşam, 7 Haziran 1951, s.1.

gitti.³²⁶ Kafiye 4 Ağustos 1952 günü ilk önce Selanik'e uğramış ve oradaki akademinin yapmış olduğu ziyareti iade etti ve 5 Ağustos 1952 günü ise kafiye Atina'ya gitti.³²⁷

Ege Denizi'nde yapılan Türk-Yunan ortak manevraları için 14-17 Ağustos 1952 tarihleri arasında Türkiye'yi ziyaret eden Yunan Koramiral Panagiotis Konstas'ın daveti üzerine Türk Deniz Kuvvetleri Komutanı Koramiral Sadık Altıncan ve askeri heyeti, 19 Ağustos 1952 günü Selanik'e gitti. Koramiral Altıncan'a Deniz Kuvvetleri Harekât Dairesi Başkanı Kurmay Albay Rafet Arnom, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı yaveri Binbaşı Hayri Bars, Deniz Binbaşısı Mithat Üler ve Basın-Yayın ve Turizm Gene Müdürlüğü sinema operatörü Sadi Hanef eşlik etti. Altıncan ve heyeti, saat 13.00'da Selanik'e gitmek için İzmir'den özel bir askeri uçakla yola çıktı. Heyeti İzmir'den Vali Osman Sabri Adal, yurt içi bölge komutanı Ekrem Akalın, Akdeniz üsler komutanı ve basın mensupları uğurladı.³²⁸ 19 Ağustos 1952 günü saat 16.00'da Selanik'teki Sades Havaalanı'na varan heyeti orada, Yunan Deniz Kuvvetleri Komutanı Koramiral Konstas, Amiral Lapas, Selanik Deniz Komutanı Yarbay Denezakos, Türkiye'nin Selanik konsolosu, Selanik liman başkanı, garnizon ve merkez komutanları, 60 kişilik bir tören birliği ve bando takımıyla karşıladı. Medeterranyen Oteli'nde misafir edilen Koramiral Altıncan, 19 Ağustos 1952 tarihinde saat 21.00'da Selanik Deniz Komutanı tarafından şereflerine düzenlenen yemeğe katıldı.³²⁹ Ziyaret programı gereğince Ege Denizi'nde gerçekleşen ve 18 Ağustos 1952 gecesi sona eren Türk-Yunan ortak manevrasına katılan altı gemilik Türk filosu, manevranın ardından 19 Ağustos'ta saat 18.45'te Selanik limanına demirledi ve merasimle karşılandı.³³⁰ Gazetecilere burada bulunmasının ne kadar önemli olduğunu anlatan ve Türk-Yunan dostluğu hakkında konuşan Koramiral Altıncan, daha sonra kendisine ve heyetine tahsis edilen araçlarla kalacakları otele doğru yola çıktı.³³¹ Koramiral Altıncan ve heyeti Selanik'te bir gün ve Atina'da iki gün olmak

³²⁶ "32 subayın Batı Avrupada tetkik gezisi", Akşam, 5 Ağustos 1952, s.2.

³²⁷ "Yunanistana giden Türk havacıları", Akşam, 6 Ağustos 1952, s.4.

³²⁸ "Muhrup filotillamız Selaniğe vardı", Akşam, 19 Ağustos 1952, s.7.

³²⁹ "Muhrup filotillamız Selaniğe vardı", Akşam, 19 Ağustos 1952, s.7.

³³⁰ "Muhrup filotillamız Selaniğe vardı", Akşam, 19 Ağustos 1952, s.7.

³³¹ "Amiral Altıncanın Selanikte beyanatı", Akşam, 20 Ağustos 1952, s.2.

üzere toplamda üç günlük bir iade i ziyaret gerçekleştirip 21 Ağustos 1952 günü Türkiye'ye geri döndü.³³²

1952 yılının son askeri ziyareti Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muzaffer Göksenin'in Atina ziyaretiydi. Orgeneral Muzaffer Göksenin, Yunan Hava Kuvvetleri Komutanı ile görüşmek için 17 Aralık 1952 günü özel uçağı ile Atina'ya gitti. Bu seyahatte Göksenin'e kendi karargâhından Binbaşı İhsan Köymen eşlik etti.³³³ Yunanistan'da sıcak karşılanan Göksenin yaptığı görüşmelerde iki devletin hava kuvvetlerinin iş birliğini sağlamlaştırmak dışarıdan gelecek bir tehlikeye karşı ortak hareket etmeye hazır olduklarını vurguladı. Göksenin 26 Aralık 1952 günü Türkiye'ye dönmek üzere Atina'dan ayrıldı.³³⁴

Çalışmanın kapsadığı tüm dönem boyunca Yunanistan'a gerçekleştirilen son askeri ziyaret Türkiye Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nurettin Baransel ve askeri heyetinin Atina ziyaretiydi. Balkan Paketi'nin askeri konularını görüşmek üzere Yunan, Yugoslav ve Türk Genelkurmay Başkanları 21 Eylül 1954 günü Atina'da toplandı.³³⁵ Orgeneral Nurettin Baransel ve heyeti 20 Eylül 1954 sabahı saat 08.55'de Yeşilköy Havaalanı'ndan askeri törenle uğurlandı ve uçakla Atina'ya gitti.³³⁶ Üç ülkenin Genelkurmay Başkanları'nın 21 ve 22 Eylül'de Atina'da yaptıkları toplantılarda üç ülkenin ortak askeri ve savunma konularını konuşup bu konularla ilgili ortak sonuçlarda karar kıldılar. Toplantının bu kadar kısa sürede sonuç vermesini ise üç ülkenin artık çok daha sağlam bir iş birliğine sahip olmasına bağladılar. Müzakerelerin ardından Orgeneral Baransel ve heyeti Türkiye'ye döndü.³³⁷

Türk askeri heyetlerinin Yunanistan'a yapmış olduğu ziyaretler incelendiğinde bu ziyaretlerin basında çok fazla yer almadığı görülmektedir. Daha genel bir kanıya varmak gerekirse siyasi ve diplomatik ziyaretler haricindeki Türkiye'den Yunanistan'a yapılan

³³² "Muhrip filotillamız Selaniğe vardı", Akşam, 19 Ağustos 1952, s.7.

³³³ "Hava kuvvetleri komutanı Atina'ya gidiyor", Akşam, 17 Aralık 1952, s.2.

³³⁴ "Türk ve Yunan hava kuvvetleri", Akşam, 28 Aralık 1952, s.5.

³³⁵ "Orgeneral Baransel" Akşam, 16 Eylül 1954, s.2.

³³⁶ "Orgeneral Baransel Atinaya gitti" Akşam, 20 Eylül 1954, s.2.

³³⁷ "Balkan ittifakı" Akşam, 28 Eylül 1954, s.2.

ziyaretler Türk basınında sınırlı bir bilgiyle aktarılmaktaydı. Fakat çıkan haberler incelendiğinde az bilgi verilmesine rağmen bu ziyaretlerin genelinin yakınlaştıracı bir özelliği olduğu görülmekteydi. Askeri ziyaretler arasında çok üst düzey kişilerin yaptığı görüşmelerin yanı sıra askeri okul öğrencilerinin görüşmelerinin de olması dikkat çekmekteydi.

İKİNCİ BÖLÜM: GEZİ VE SPOR AMAÇLI ZİYARETLER

Çalışmanın ikinci bölümünde gezi ve spor amaçlı ziyaretler incelenmiştir. İlk alt başlıkta siyasilerin gerçekleştirmiş oldukları fakat hiçbir siyasi amaç taşımayan sadece tatil amaçlı yapılan ziyaretlere yer verilmiştir. İkinci alt başlıkta ise milli sporcuların gerçekleştirildiği ziyaretler anlatılmıştır. Spor ziyaretleri de Boks Müsabakaları, Futbol Maçları ve Atletizm Karşılaşmaları olacak şekilde ayrı ayrı incelenmiştir.

2.1. Siyasilerin Gezi Amaçlı Yaptığı Ziyaretler

Çalışmada 1950-1955 yılları arasında, siyasilerin yapmış olduğu çoğu ziyaret görüşmelerin içeriğinden dolayı Siyasi ve Diplomatik Ziyaretler başlığı altında incelenmiştir. Fakat siyasileri sadece şahsi tatil veya özel işleri için yapmış oldukları ziyaretler de bulunmaktaydı.

2.1.1. Vali ve Belediye Başkanlarının Yaptığı Ziyaretler

Siyasilerin gezi amaçlı yaptığı ziyaretler incelendiği zaman basında, tatilini İstanbul'da geçirmek üzere Türkiye'ye gelmiş siyasilerin sadece iki ziyareti görülmekteydi. Bunlardan ilki Yunanistan'ın Batı Trakya umumi valisi B. Kalingatis'in, 2 Temmuz 1951 günü İstanbul'a yapmış olduğu üç günlük ziyaretiydi. İkinci ziyaret ise Vironas Belediye Başkanı Angelos Konstantilieris ve Drapetsona Belediye Başkanı'nın 8 Ağustos 1952 günü İstanbul'a gelerek yapmış oldukları ziyaretti.

Tatilini geçirmek için İstanbul'a gelen Yunanistan'ın Batı Trakya Umumi Valisi B. Kalingatis, 2 Temmuz 1951 günü vilayette Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay'ı ziyaret etti. Vilayetten çıkarken gazetecilere, tatilini İstanbul'da geçirmekten duyduğu mutluluğu anlatan Kalingatis, İstanbul'a turist olarak geldiğini ve tercihini İstanbul'dan yana kullanmaktan büyük zevk duyduğunu şu sözlerle anlattı: *"İstanbul'a bir turist olarak ve istirahat etmek üzere geldim. Tatilimi tercihen İstanbul'da geçireceğimden dolayı zevk duyuyorum. İstanbul'da üç gün kaldıktan sonra vazifeme döneceğim."*³³⁸ İstanbul'da üç gün kalan Kalingatis, 5 Temmuz 1951 günü ülkesine geri döndü.

İkinci ziyaret Vironas Belediye Başkanı Angelos Konstantilieris ve Drapetsona Belediye Başkanı'nın tatil amaçlı yaptığı ziyaretti. 8 Ağustos 1952 günü İstanbul'a gelerek Vali ve Belediye Başkan Vekili Fazıl Uybadın'ı ziyaret eden belediye başkanları, ziyaret sırasında temsil ettikleri şehirlerin halklarının, Türkiye ve Türk halkına hissedilen dostluk duygularını dile getirerek aynı samimi duygularla burada karşılanmış olmaktan ne kadar mutluluk duyduklarını belirttiler. Vali ve Belediye Başkan Vekili Uybadın ise İstanbul halkının da aynı hisleri taşıdığını belirtti ve iki belediye başkanının İstanbul'da kaldıkları sürece her türlü kolaylık ve yardımı göreceklerini temenni ederek görüşmeyi sonlandırdı.³³⁹ Birkaç gün boyunca İstanbul'da kalan başkanların kesin dönüş tarihi incelenen basında yer almamaktaydı.

Vali ve belediye başkanlarının gezi amaçlı yaptığı ziyaretlere basında fazla rastlanmamaktaydı. Bu iki ziyaretin basında yer almasının temel nedeni misafirlerin Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay'ı ya da Vali ve Belediye Başkan Vekili Fazıl Uybadın'ı ziyaret etmiş olmalarıydı.

³³⁸ "Batı Trakya umumi valisi şehrimizde", Akşam, 3 Temmuz 1951, s.3.

³³⁹ "İki Yunan belediye reisinin vali vekilini ziyareti", Akşam, 9 Ağustos 1952, s.7.

2.1.2. Bakan ve Milletvekillerinin Yaptığı Ziyaretler

1950-1955 yılları arasında bakan ve milletvekillerinin yapmış oldukları gezi amaçlı ziyaretler de bulunmaktaydı. Bu ziyaretlerin genellikle 1952 yılında gerçekleştiği gözlemlenmekteydi. 1952 yılında gerçekleşen ilk ziyaret Epek Partisi Başkan Vekili Koçarıs ve Yunan Maliye Bakan Yardımcısı Grigorini'nin paskalya tatili için 21 Nisan 1952 günü yapmış oldukları ziyaretti. İkinci ziyaret ise Yunanistan milletvekillerinden, Lemos ve Sakız Belediye Başkanı Patalides ile Belediye Azası Mavridoğlu'nun 20 Mayıs 1952 günü başlayan ve birkaç şehir, kasaba ve köyü kapsayan ziyaretleriydi. 24 Haziran 1952 günü ise Türkiye'deki Şeker Bayramı nedeniyle Demokrat Parti İlçe İdare Kurulu'ndan bir heyet Atina'ya gitti. 1952 yılının dördüncü ziyareti ise Yunanistan Devlet Bakanı Yorgos Varvutis'in 10 Temmuz 1952'de İstanbul'a yaptığı ziyaretti. Eşi ile birlikte gelen Varvutis, İstanbul Belediye Başkanı Gökay ve eşi tarafından misafir edildi. 1952 yılında gerçekleşen bakan ve milletvekillerinin gezi amaçlı ziyaretlerinin sonuncusu ise 26 Temmuz 1952 günü Yenişehir'in metropoliti ve iki Yunan milletvekili tarafından gerçekleştirildi. 1953 yılı incelendiğinde ise sadece iki ziyaret görülmekteydi. Bunların ilki Eğitim Bakanı Konstantinos Kallias'ın 21 Ocak 1953'te İstanbul'a gelerek Belediye Başkanı Gökay'ı ziyaret etmesi, ikincisi ise Yunanistan Dışişleri Eski Bakanı Sofokles Venizelos'un 5 Mayıs 1953'te tatilini geçirmek üzere İstanbul'a gelmesiyle yaşandı. Çalışmanın bu bölümüne dâhil olan son ziyaret ise 15 Mayıs 1954 günü İçişleri Eski Bakanı Petros Gounarakis, Koordinasyon Eski Bakanı Spyros Markezinis ve Devlet Eski Bakanı Panagiotis Sifnaios'un yapmış oldukları ziyaretti.

Bakan ve milletvekillerinin gezi amaçlı yaptıkları ziyaretlerin ilki Yunanistan Başbakanı Plastiras'ın siyasi partisi Epek'in Başkan Vekili General Koçarıs ve Yunan Maliye Bakan Yardımcısı Grigorini, Paskalya tatili sebebiyle 21 Nisan 1952 turist olarak İstanbul'a yaptıkları ziyaretti. Bir basın toplantısı yapan General Koçarıs, seçimlerle başa gelen yeni Yunan hükümetinin Marshall yardımlarını kullanmaya başladığını söylediği ve hükümetin planlarıyla ilgili bilgi verdiği konuşması şu şekildeydi:

*“Yeni hükümet iktidara geldikten sonra Marshall planından esaslı şekilde faydalanmağa başlamıştır. Yunanistan demokrasilerin selameti bakımından bütçesinin bir kısmını maalesef harb masraflarına ayırmak mecburiyetindedir. Zira Karadeniz ötesinde büyük bir tehlike mevcuttur ve bu tehlike demokrasileri istihdaf etmektedir. Yeni hükümetin bütün icraatı, fakir halk tabakalarının mali vaziyetini düzeltmek ve mali yükleri herkesin kudretine göre tevzi gayesini gütmektedir.”*³⁴⁰

Yunan Maliye Bakanı Yardımcısı Grigorini ise basın toplantısında Türk ve Yunan turistlerin her iki ülkede de yaşadıkları sorunları çözebilmek için, Yunanistan’a döner dönmez bazı radikal kararların altına imza atacağını anlattığı konuşması şu şekildeydi:

“Ankarada halen müzakere edilmekte bulunan gümrük ittifadı, iki memleket iktisadi münasebetleri için büyük bir hamle teşkil edecektir. Bundan başka Yunanistana döner dönmez imzalayacağım bir kararname ile Türk turistleri için her türlü kambiyo tahdidatı kaldırılacaktır. İki memleketin döviz teşkilatını nazarı itibare alarak muayyen bir fon tahsis edilecek ve bu fondan istifade edilerek Türk turisti parasını Türkiyede, Yunanlı turist de Yunanistanda ödeyip gittiği memleketin turist fonundan istifade ederek alabilecektir. Zannediyorum bu şekilde bir imkanla daha çok turisti Türkiyeden Yunanistana, ve Yunanistandaki turisti Türkiyeye sokabileceğiz. Ayrıca iki memleket arasında talebe mübadelesi için de bir esas hazırlanmaktadır. Gençler arasında yapacağımız mübadele Türk-Yunan dostluğunun yarınını garantileyecek ve devlet adamlarının çalışmalarına hız verecektir. Türkiyede kendimi daima bir kardeş memlekette hissettim ve buradan bu hislerle ayrılıyorum.”

General Koçaris ve Yunan Maliye Bakan Yardımcısı Grigorini yaptıkları basın toplantısının ardından 21 Nisan gecesi Yunanistan’a hareket etti.³⁴¹

³⁴⁰ “Türk-Yunan gümrük ittifadı”, Akşam, 22 Nisan 1952, s.1.

³⁴¹ “Türk-Yunan gümrük ittifadı”, Akşam, 22 Nisan 1952, s.1.

1952 yılında gerçekleşen ziyaretlerin ikincisi Yunanistan milletvekillerinden, Lemos ve Sakız Belediye Başkanı Patalides ile Belediye azası Mavridoğlu'nun 20 Mayıs 1952 günü İstanbul'a yaptıkları ziyaretti. İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Prof. Gökay'ı da ziyaret eden misafirler İstanbul'a gelmeden önce değişik şehir ve kasabalara da uğradılar. Karşılaştıkları ilgiden oldukça memnun kalan Lemos ve Sakız Belediye Başkanı Patalides, Başbakan Menderes, Dışişleri Bakanı Köprülü ve Belediye Başkanı Gökay'ın daha önce Yunanistan'a gerçekleştirdikleri ziyaretlerin iki memleket arasındaki dostluk için büyük anlam taşıdığını ifade ederek bundan duyduğu mutluluğu dile getirdi. Patalides ayrıca Menderes ile Köprülü'ye selam ve saygılarını iletmesini Gökay'dan rica etti. Gökay ise iki memleket arasındaki bu kardeşlik bağlarının gün geçtikçe artmasından dolayı büyük bir sevinç duyduğunu ve bu bağların kültürel ve turistik ilişkilerin artmasıyla daha da kuvvetleneceği inancında olduğunu söyledi. Yunan misafirler Bursa'yı da ziyaret ettikten sonra ülkelerine geri döndüler.³⁴² 22 Mayıs 1952 günü Lemos ve Sakız Belediye Başkanı Patalides ile birlikte milletvekillerinin de olduğu Sakız adalı seksen kişilik bir turist kafilesi Bursa'ya gitti. Bursa'yı çok beğenen kfile, 23 Mayıs 1952 günü Bursa'dan ayrılarak ülkelerine geri döndü.³⁴³

Türkiye'den Yunanistan'a siyasilerin gerçekleştirdiği tek ziyaret, 24 Haziran 1952 tarihinde, Türkiye'deki Şeker Bayramı nedeniyle Demokrat Parti İlçe İdare Kurulu'ndan bir heyetin Atina'ya gitmesiyle gerçekleşti. Heyetin seyahat programı Türk-Elen Dostluk ve Kültür Cemiyeti tarafından hazırlandı. Uludağ Vapuru ile Pire Limanına varan heyeti oradaki gemiler düdüklerini çalarak karşıladı. Heyeti limanda, Atina Valisi, Pire Belediye Başkanı, Türk-Elen Dostluk ve Kültür Cemiyeti Başkanı Bakkalbaşı ve Yunan halkı karşıladı.³⁴⁴ Heyetin ziyaretine dair basında, daha fazla bilgiye rastlanmamaktaydı.

1952 yılında gerçekleşen ve ziyarete dair basında çok fazla bilgiye rastlanmayan iki gezi amaçlı ziyaret bulunmaktaydı. Bunlardan birincisi Yunanistan Devlet Bakanı Yorgos Varvutis'in İstanbul ziyaretiydi. Yunan Başkonsolosu ile birlikte Vali ve Belediye

³⁴² "Türk-Yunan Dostluğu", Akşam, 21 Mayıs 1952, s.3.

³⁴³ "Bursaya Sakız'dan 80 turist geldi", Akşam, 24 Mayıs 1952, s.4.

³⁴⁴ "Atinaya Seyahat", Akşam, 22 Haziran 1952, s.7.

Başkanı Gökay'ı ziyaret eden Varvutis, konuşmasında Türk-Yunan dostluğunun sarsılmaz bir bütün olduğunu ve bu dostluğun çeşitli bağlarla sağlamlaştırıldığını ifade etti.³⁴⁵ İstanbul'da misafir olarak bulunan Yunan Devlet Bakanı Yorgos Varvutis ve eşi şerefine, 12 Temmuz 1952 günü Gökay ve eşi tarafından Florya Belediye Gazinosu'nda bir öğle yemeği düzenlendi.³⁴⁶ İkinci ziyaret Türkiye'den mübadil olarak Yunanistan'a giden Rumlar tarafından Atina yakınlarında kurulan Yenişehir metropolitenin Metropolidi ve iki Yunan milletvekili 26 Temmuz 1952 günü gerçekleştirdiği İstanbul ziyaretiydi. Sabah saatlerinde Gökay'ı makamında ziyaret eden metropolit, bu ziyaret sırasında iki dost millet arasındaki iyi gelişmelerle ilgili fikirlerini beyan etti.³⁴⁷

1953 yılı incelendiğinde ise gezi amaçlı iki ziyaret görülmekteydi. Bunlardan ilki Yunanistan'ın Eğitim Bakanı Konstantinos Kallias'ın İstanbul ziyaretiydi. 21 Ocak 1953 günü İstanbul'a gelerek Vali ve Belediye Başkanı Gökay'ı ziyaret eden Felsefe Profesörü Kallias, iki ülke arasındaki dostluktan ve iki ülkenin bilim insanları arasındaki ilişkilerden duyduğu münasebetleri dile getirdi.³⁴⁸ İkincisi Yunanistan Dışişleri Eski Bakanı Sofokles Venizelos'un tatilini geçirmek için İstanbul'a gelmesiyle yaşandı. 5 Mayıs 1953 günü Kuzey Akdeniz seferinden dönen İskenderun Vapuru ile saat 16.00'da İstanbul'a gelen Venizelos'un ziyareti tamamen şahsi ziyaretti ve hiçbir siyasi amaca dayanmamaktaydı. Venizelos, ailesiyle birlikte Park Otel'de misafir edildi.³⁴⁹ Geldiği gün bir gazeteciye yaptığı açıklamasında Venizelos, ziyaretinin resmi bir anlam taşımadığını bir hafta kadar İstanbul'da kalacağını ve Ankara'ya gitmeyeceğini de söyledi.³⁵⁰

7 Mayıs 1953 günü Venizelos, eşi ve refakatindekiler, Büyükkada'ya ve Heybeliada'ya gittiler. Öğle yemeğini Heybeliada'daki Ruhban Okulu'nda yedikten sonra Rum Ortodoks Patriği Athenagoras tarafından kabul edildiler. Venizelos ve beraberindekiler gece geç saatte İstanbul'a geri döndüler.³⁵¹ 1953 yılında gerçekleşen bu

³⁴⁵ "Eski Yunan muhripleri dün Valiyi makamında ziyaret ettiler", Akşam, 11 Temmuz 1952, s.3.

³⁴⁶ "Yunan Devlet Bakanı şerefine Valinin Ziyafeti", Akşam, 13 Temmuz 1952, s.3.

³⁴⁷ "İki Yunan mebusu şehrimizde", Akşam, 26 Temmuz 1952, s.3.

³⁴⁸ "Yunan Maarif Nazırı vilayette", Akşam, 22 Ocak 1953, s.5.

³⁴⁹ "Venizelos geliyor", Akşam, 5 Mayıs 1953, s.1.

³⁵⁰ "Venizelos dün geldi", Akşam, 6 Mayıs 1953, s.1.

³⁵¹ "Venizelos", Akşam, 8 Mayıs 1953, s.2.

iki bakanın ziyaretlerinin dönüş tarihi, incelenen basın üzerinden kesin olarak bilinmemektedir.

Siyasilerin 1954 yılında gerçekleştirdikleri gezi amaçlı ziyaretlerinden sadece biri incelenen basında yer almaktaydı. Yunanistan'ın eski bakanlarından, eski İçişleri Bakanı Petros Gounarakis, eski Koordinasyon Bakanı Spyros Markezinis ve eski Devlet Bakanı Panagiotis Sifnaios'un 15 Mayıs 1954 günü İstanbul'a gelerek yaptıkları ziyaretti.³⁵² Belediye Başkanı Gökay'ı da ziyaret eden eski bakanlar İstanbul'dan ayrıldıktan bir süre sonra Belediye Başkanı Gökay'a bir mektup yazarak İstanbul'da iken karşılaştıkları samimi misafirperverlikten dolayı teşekkür etti.³⁵³ Siyasilerin gezi amaçlı ziyaretlerinin çoğunda olduğu gibi bu ziyaretin de basında çıkan haberlerinde dönüş tarihi bulunmamaktaydı.

Bakan ve milletvekillerinin gezi amaçlı yaptıkları ziyaretler incelendiğinde bunların büyük bir çoğunluğunun sadece İstanbul'a yapıldığı görülmekteydi. Bunun haricinde Türk siyasilerinin Yunanistan'a yaptığı sadece bir ziyaret bulunmaktaydı. Ziyaretler tatil amaçlı olduğu için ziyaretlerde siyaseten dikkat çeken bir unsur yer almamaktaydı. Bulunan ziyaretler basında yer alan ziyaretlerdi. Fakat siyasi anlam taşımayan ziyaretler, basında çok fazla yer almamakta ve çok az detaylarla anlatılmaktaydı. Ziyaretlerin genellikle Belediye Başkanı Gökay'a yapıldığı tarih veya başlangıç tarihleri saptanmış fakat diğer önemli tarihlere erişilememiştir.

³⁵² "Valiyi ziyaret eden sabık Yunan Vekilleri", Akşam, 29 Mayıs 1954, s.3.

³⁵³ "Sabık Yunan Vekillerinin teşekkür mektubu", Akşam, 16 Mayıs 1954, s.3.

2.1.3. Kraliyet Ailesinin Yaptığı Ziyaretler

Çalışmanın konu aldığı dönemde, Yunan Kraliyet ailesinden sadece iki ziyaret gerçekleşti. Bunların ilki 1950 yılında Yunan Kralı Paul'un amcası, Prens Yorgos ile eşi Prenses Maria Bonapart'ın ziyaretiydi. Prens ve Prenses, tatillerini geçirmek için 12 Mart 1950'de İstanbul'a gelerek 19 Mart 1950 gününe kadar orada kaldı. Kraliyet ailesinin ikinci ziyareti ise 8 Haziran 1952 günü Yunan Kral Paul ve Kraliçe Frederika tarafından gerçekleştirildi fakat Kral ve Kraliçe'nin bu ziyaretine, çalışmanın birinci bölümündeki Devlet Başkanları kısmında yer verildi.

Yunan Kralı Paul'un amcası, Yunanistan ve Danimarka Prensi Yorgos ile eşi Yunanistan ve Fransa Prensesi Maria Bonapart, tatillerini geçirmek üzere 12 Mart 1950 gecesini İstanbul'a geldi.³⁵⁴ İtalyan bandralı Barletta Vapuru ile gece saat 21.30'da İstanbul'a gelen Prens ve Prensesi, Galata Rıhtımında Yunan konsolosluk görevlileri karşıladı.³⁵⁵ Prens ve Prenses bir hafta boyunca Park Otel'de konaklayarak ve şehri gezdiler.³⁵⁶

Prens Yorgos ve Prenses Maria Bonapart, tatil yaptıkları süreç içerisinde 13 Mart 1950 günü Milletvekili Prof. Celal Ramazanoğlu'nun refakatinde camileri ve müzeleri gezdi ve aynı günün gecesini Patrikhaneye giderek Patrik I. Athenagoras ile görüştü. 16 Mart 1950 günü İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay'ı da ziyaret ettiler. Prenses, ünlü filozof ve psikiyatr Freud'un öğrencisi olmasından dolayı Gökay ile bu konular ve özellikle psikanaliz üzerine konuşmalar yapan Prenses ayrıca İstanbul'daki psikiyatrik kurumları da görmek istedi.³⁵⁷ Vali ve Belediye Başkanı Gökay ise, aynı günün akşamı saat 19.00'da Prens ve Prensesin ziyaretini iade etti.³⁵⁸ Prens ve Prenses, 19 Mart

³⁵⁴ "Yunan Kralının amcası İstanbul'a geliyor", Akşam, 10 Mart 1950, s.2.

³⁵⁵ "Yunan Kralının amcası geldi", Yeni Sabah, 10 Mart 1950, s.1.

³⁵⁶ "Bir Yunan prens ve eşi şehrimizde", Akşam, 13 Mart 1950, s.2.

³⁵⁷ "Yunan prensi ve eşi Valiyi ziyaret etti", Akşam, 17 Mart 1950, s.2.; "Yunan kralının amcası valiyi ziyaret etti", Yeni Sabah, 17 Mart 1950, s.2.

³⁵⁸ "Yunan prensi ve eşi Valiyi ziyaret etti", Akşam, 17 Mart 1950, s.2.

1950 günü saat 14.00’da elli beş yoldcuyla Güney Doğu Akdeniz seferine çıkan Adana Vapuruna binerek İstanbul’dan ayrıldı.³⁵⁹

Siyasilerin gerçekleştirdiği gezi amaçlı ziyaretler sayı bakımından fazla olmasına rağmen siyasi bir vasıf taşımadığı için basının ilgisini fazla çekmemişti. Ziyaretler siyasilerin kendi şahsi tatillerini ve izinlerini içermekteydi. Bunun yanı sıra Yunan siyasetçilerin ziyaretleri, Türk siyasetçilerin ziyaretlerine oranla basında daha fazla yer bulmuştu.

³⁵⁹ “Yunan kralının amcası dn gitti”, Yeni Sabah, 20 Mart 1950, s.3.

2.2. Milli Sporcuların Yaptığı Ziyaretler

İki ülke arasında spor karşılaşmaları nedeniyle birçok milli sporcu ziyareti gerçekleşti. Yalnızca milli sporcuların incelendiği 1950-1955 yılları arasında gerçekleşen bu ziyaretler, boks müsabakaları, futbol maçları ve atletizm karşılaşmaları olarak üçe ayrılmaktaydı.

2.2.1. Boks Müsabakaları

İki ülke arasında gerçekleşen milli sporcuların boks müsabakalarına basında 1950 yılında rastlanmaktaydı. Bahsi geçen yıl içerisinde yapılan iki büyük boks müsabakalarından ilki 23 Eylül’de ikincisi ise aralık ayında üç aşamalı olarak yapıldı. Bu turnuvaya katılan tüm sporcular ya milli takım oyuncusuydu ya da ülkelerinde çok ünlü boksörler arasındaydı.

2.2.1.1. Yunan Boksörlerin İstanbul Ziyareti (23 Eylül 1950)

Elektrik Kulübü’nün 1950 yılında düzenlediği Türk-Yunan boks turnuvasına katılmak üzere ünlü Yunan boksörler 23 Eylül 1950 günü İstanbul’a geldi.

Yunan boksörlerinden Yorgos Lambidis, Panagiotis ve Çaldaris, Türk boksörleriyle 23 Eylül 1950 günü maç yapmak için aynı gün İstanbul’a geldi. Elektrik Kulübü’nün düzenlediği turnuvanın karşılaşmaları 23 Eylül gecesi saat 21.30’da başladı.³⁶⁰ Törenle başlayan karşılaşmaların ilki 51 kiloda Yunan boksör Panagiotis ile

³⁶⁰ “Yarın akşamki boks maçları”, Akşam, 22 Eylül 1950, s.3.; “Türk-Yunan boks karşılaşmasını 2-1 kazandık”, Akşam, 24 Eylül 1950, s.2.

Türk boksör Recep arasında geçti ve Türk boksör galip geldi. İkinci karşılaşma 71 kiloda ünlü Yunan boksör Yorgos Lambidis ile ünlü Türk boksör Garbis Zaharyan arasında gerçekleşti ve yine Türk boksör galip geldi. Üçüncü ve son karşılaşma ise 72 kiloda Yunan boksör Çaldaris ve Türk boksör Tayyar arasında gerçekleşti ve bu kez Yunan boksör galip geldi. Türk-Yunan boks karşılaşmaları 2-1 sona erdi.³⁶¹ Her iki ülkenin de çok ünlü boksörlerinin katıldığı turnuvada, Türk boksörlerin daha iyi sonuçlar aldığı gözlemlendi.

2.2.1.2. Yunan Milli Boks Takımı'nın İstanbul Ziyareti (19 Kasım – 9 Aralık 1950)

Yunanistan Başbakanı Sofokles Venizelos'un özel izniyle boks karşılaşmalarına katılmak üzere ünlü Yunan boksörler, 19 Kasım 1950 günü İstanbul'a geldi.³⁶²

Yunan Milli Boks Takımı'nın beş ünlü boksörü, katılacakları boks karşılaşmalarından bir hafta önce 19 Kasım 1950 günü antrenman yapabilmek için İstanbul'a geldi. Ünlü Yunan boksörler Panagiotis, Çaldaris, Hasakos, Papadopoulos ve Pisoros'tan oluşmaktaydı. 24 Kasım 1950 günü şehri gezen Yunan boksörler, Taksim Abidesi'ne çelenk bıraktı.³⁶³

Maçlar ise, 25 Kasım 1950 gecesi saat 21.00'da Spor ve Sergi Sarayı'nda başladı.³⁶⁴ İlk gece yapılan maçlarda, 51 kiloda Panagiotis ile Halit Ergönül, 54 kiloda Pisoros ile Yorgos İstavridis, 62 kiloda Hasakos ve Yorgos Topaloğlu, 67 kiloda Papadopoulos ile Garbis Zaharyan ve 80 kiloda Çaldaris ile Koço karşılaştı.³⁶⁵ Yunan boksör Hasakos ve Türk boksör Topaloğlu berabere kalırken Yunan boksör Pisoros, Türk rakibi İstavridis'i ve Yunan boksör Çaldaris de Türk rakibi Koço'yu yendi. Yunan boksör

³⁶¹ "Türk-Yunan boks karşılaşmasını 2-1 kazandık", Akşam, 24 Eylül 1950, s.2.

³⁶² "Yunanlılarla yapılacak boks maçları", Akşam, 24 Kasım 1950, s.5.

³⁶³ "Yunanlılarla yapılacak boks maçları", Akşam, 24 Kasım 1950, s.5.

³⁶⁴ "Yunan boksörler ile ilk maç", Akşam, 25 Kasım 1950, s.5.

³⁶⁵ "Yunanlı boksörlerle yapılacak müsabakalar", Vatan, 23 Kasım 1950, s.4.

Panagiotis ise Türk rakibi Halit tarafından mağlup edildi. Papadopoulos ile Garbis ise berabere kaldılar.³⁶⁶ Aynı gece Türkiye Profesyonel Boks Şampiyonaları da yapıldı.³⁶⁷ Vatan gazetesi ilk gece yapılan karşılaşmaları “*berbat ve keşmekeş içerisinde*” olarak betimlemekteydi.³⁶⁸

30 Kasım 1950 gecesi ise yine Sergi ve Spor Sarayı’nda Türk ve Yunan boksörler ikinci karşılaşmalarını yaptı. İkinci karşılaşmalarında Panagiotis rakibiyle berabere kalırken Pisoras ve Çaldaris mağlup oldu. Papadopoulos ve Hasakos ise rakiplerini yenerek galibiyeti aldı.³⁶⁹

Boksörlerin üçüncü ve son maçları 9 Aralık 1950 gecesi yine Sergi ve Spor Sarayı’nda yapıldı.³⁷⁰ Rövanş maçı niteliğinde olan bu son maçlarda 51 kiloda Panagiotis ile Hayrettin, 54 kiloda Pisoras ile Abdi, 62 kiloda Hasakos ile Alp, 67 kiloda Papadopoulos ile Garbis ve Çaldaris ile Muammer karşılaştı.³⁷¹ Gazete haberlerinde en önem verilen maç olarak Papadopoulos ile Garbis ve Çaldaris ile Muammer’in maçları gösterilmekteydi. Bu maçların sonucunda Muammer, Çaldaris’i yenerken Papadopoulos ile Garbis de berabere kaldı. Diğer maçlar, Hayrettin’in Panagiotis’i, Pisoras’un Abdi’yi ve Alp’in Hasakos yenmesiyle sona erdi.³⁷² Sonrasında Yunan boksörler ülkelerine geri döndü.³⁷³

Üç ayrı gecede tamamlanan boks karşılaşmaları, iki ülke arasındaki siyasi ziyaretlerin daha sıklaşmadığı bir dönemde, spor karşılaşmalarının yoğun ve iddialı bir şekilde yapıldığını göstermekteydi. Spor karşılaşmaları aralıklı bir şekilde yapıldığı ve bu ara dönemlerde sporcuların şehri gezdiği haberleri de yer yer basında yer almaktaydı. Fakat ilginç olan, Akşam gazetesi maçlarla ve sporcularla ilgili detaylı bilgi verirken

³⁶⁶ “Dünkü boks karşılaşmaları”, Akşam, 26 Kasım 1950, s.2.

³⁶⁷ “Yunanlı boksörlerle yapılacak müsabakalar”, Vatan, 23 Kasım 1950, s.4.

³⁶⁸ “Dün yapılan boks maçları”, Vatan, 23 Kasım 1950, s.8.

³⁶⁹ “Dün geceki boks maçları”, Akşam, 1 Aralık 1950, s.2.

³⁷⁰ “Bu geceki boks maçları”, Akşam, 9 Aralık 1950, s.7.

³⁷¹ “Yunanlılarla yapılacak üçüncü boks karşılaşması”, Vatan, 7 Aralık 1950, s.7.,

³⁷² “Dün geceki boks maçları”, Vatan, 10 Aralık 1950, s.8.

³⁷³ “Bu geceki boks maçları”, Akşam, 9 Aralık 1950, s.7.

maçların sonuçlarına dair bilgi vermemekteydi. Maç sonuçları başka gazetelerden teyit edilerek çalışmaya eklendi.

2.2.2. Futbol Maçları

Türkiye ve Yunanistan arasında gerçekleştirilen futbol karşılaşmaları incelendiğinde milli sporcuların ve ordu takımı futbolcularının gerçekleştirdiği dört maç ön plana çıkmaktaydı. Bunların ikisi 1950 yılının sonunda Türkiye’de ve 1952 yılının art ayında Yunanistan’da gerçekleştirilen Ordu Futbol Takımı maçlarıydı. Gerçekleştirilen üçüncü maç 1952 yılının mayıs ayında Yunan Milli Futbol Takımı’nın İstanbul’da katıldığı milli maçı. Dördüncü ve son maç ise Atina Karma Futbol Takımı’nın 22 Haziran 1953 günü İstanbul’a gelerek gerçekleştirdiği maçı.

2.2.2.1. Yunan Ordu Futbol Takımı’nın Türkiye Ziyareti (27 Aralık 1950 – 2 Ocak 1951)

Ülkelerin Ordu Futbol Takımlarının karşılaştığı Ordular Arası Futbol Turnuvası çeşitli ülkelerden sonra 1950 yılında da Türkiye’de gerçekleştirildi. Turnuvaya katılmak için Yunan Ordu Futbol Takımı 27 Aralık 1950 günü Ankara’ya geldi.

Yunan Ordu Futbol Takımı 30 Aralık 1950 günü gerçekleşen Türk-Yunan Ordular Arası Futbol Turnuvası’na katılmak üzere 27 Aralık 1950 günü saat 16.40’ta uçakla Ankara’ya gelen misafir futbolcular Belvü Palas’ta misafir edildi.³⁷⁴ Gelen katile bir antrenör ve on altı futbolcudan oluşmaktaydı. Bu on altı sporcunun sekizi daha önce milli forma giyen sporculardı.³⁷⁵ Bu maçın amacı 1951 yılında yapılan Dünya Ordular Arası

³⁷⁴ “Türk-Yunan ordulararası futbol maçı”, Akşam, 28 Aralık 1950, s.2.

³⁷⁵ “Ordu takımımızla karşılaşacak olan Yunan ordu takımı dün geldi”, Vatan, 28 Aralık 1950, s.3.

Futbol Şampiyonluğunun finaline katılacak olan takımı belirlemektir.³⁷⁶ 28 Aralık 1950 günü Yunan Ordu Takımı Anıtkabir'e giderek Atatürk'ün mezarına çelenk bıraktı ve Ankara Garnizonunu ziyaret etti.³⁷⁷ 30 Aralık 1950 günü, 19 Mayıs Stadyumu'nda gerçekleşen maça ise Bakanlar, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut, Generaller, Ankara Vali ve Belediye Başkanı, Yunanistan'ın Türkiye büyükelçisi ve kordiplomatik kişiler de katıldı. Gazetelerde yazılan haberlere göre kapalı bir havada oynanan maça yaklaşık sekiz bin seyirci de katıldı. Sahaya bando takımının ardından ilk önce Yunan takımı sonra da Türk takımı çıkarak geçit töreni yaptılar. Çalınan marşların ardından Yunan takımı halkı “*sağ ol*” diyerek selamladı. Maç başlamadan önce sahanın ortasında daire oluşturan Yunan takımını, uçlarında Türk bayrağı asılı on bir balonu havaya bıraktı.³⁷⁸ 7-0'lık skorla Türk Ordu Takımı, ilk gün yapılan maçı kazandı.³⁷⁹

Yunan ve Türk Ordu Takımları 31 Aralık 1950 günü rövanş maçını yapmak üzere uçakla Ankara'dan İstanbul'a gitti. Rövanş maçı, 1 Ocak 1951 günü saat 14:30'da İnönü Stadi'nda gerçekleşti.³⁸⁰ Rövanş maçı, Yunan Ordu Takımı'nın 4-1'lik mağlubiyetiyle sona erdi. Maçtan sonraki gün sporcular ülkelerine geri döndüler.³⁸¹

1951 yılında yapılan Dünya Ordular Arası Futbol Şampiyonluğunun finaline katılacak takımı belirlemek amacıyla yapılan ziyaret çalışmada yer alırken final maçı Türk-Yunan ziyaretlerini içermediğinden çalışmaya dâhil edilmedi. Ordu takımlarının maçlarına üst düzey siyasi ve askeri kişilerin katılmış olması ise bu ziyaretin en dikkat çekici özelliklerinden biriydi.

³⁷⁶ “Ordu takımımızla karşılaşacak olan Yunan ordu takımı dün geldi”, Vatan, 28 Aralık 1950, s.3.

³⁷⁷ “Türk Yunan Ordu maçı”, Akşam, 29 Aralık 1950, s.1.

³⁷⁸ “Ordu futbol takımımız Yunanlıları 7-0 yendi”, Vatan, 31 Aralık 1950, s.8.

³⁷⁹ “Dünkü futbol maçları”, Akşam, 31 Aralık 1950, s.1.

³⁸⁰ “Dünkü futbol maçları”, Akşam, 31 Aralık 1950, s.1.

³⁸¹ “Ankara Garnizon takımı, Atina'yı 4-1 yendi”, Akşam, 2 Ocak 1951, s.1.

2.2.2.2. Türk Ordu Futbol Takımı'nın Atina Ziyareti (15–25 Mart 1952)

1952 yılında Ordular Arası Futbol Turnuvası'nın yarı final ve final maçları Atina'da yapıldı. Maçların yanı sıra Türk Ordu Takımı'yla birlikte bir Türk heyet, Ordular Arası Spor Kongresi'ne katılmak için Atina'ya gitti.

Ordular Arası Futbol Turnuvası'nın yarı final ve final maçları 15 Mart 1952 tarihinde Atina'da başladı. Maçlara katılmaya hak kazanan dört takım: Hollanda, Belçika, Yunanistan ve Türkiye'nin Ordu Takımları oldu.³⁸²

Maçlara hazırlanmak için uzun ve düzenli bir programda çalıştırılan Türkiye Ordu Takımı 15 Şubat 1952 günü askeri bir uçakla Yunanistan'a gitmek üzere yola çıktı. Akşam gazetesinin haberine göre ilgili kişiler, Türk takımının iki ay boyunca askeri disiplin altında kamp yaptığını, yapılan deneme maçlarından şampiyonaya dair olumlu sonuçlar gözlendiğini açıklamıştılar.³⁸³ Türk ordu takımında milli futbolculardan Fenerbahçeli futbolcu Mehmet Ali ile Beşiktaşlı futbolcular Recep ve Eşref de bulunmaktaydı. Bu oyuncuların yanı sıra takımda olan diğer kişiler de birinci sınıf kulüplerde oynamış futbolculardı.³⁸⁴

Dünya Ordular Arası Futbol Turnuvası'na katılmak üzere 15 Mart 1952 günü askeri bir uçakla Ankara'dan ayrılan yirmi kişilik sporcu ekibi saat 14.45'te Atina Havaalanı'na indi. Kafiye Başkanı Kurmay Binbaşı Şinasi Osma ile Kurmay Binbaşı Nuri Gücüyener ise sivil bir uçak ile İstanbul'dan yola çıkarak saat 11.00'da Atina'ya gitti.³⁸⁵

Türk Ordu Futbol Takımı'nı karşılamaya gazeteciler ile birlikte, Türkiye'nin Atina Büyükelçilik Kâtibi Enver Özalp, Atina Kara ve Hava Ataşesi Kurmay Yarbay Abidin Tüzel, Deniz Ataşesi Kurmay Yarbay Şahap Güler ve Kara Ataşe Muavini Kurmay Binbaşı Kemal Aybars geldi. Yunanlardan ise Yunan Genelkurmay Protokol Şefi Binbaşı

³⁸² “Ordu takımımız yarın Belçika ile karşılaşıyor”, Akşam, 15 Mart 1952, s.6.

³⁸³ “Ordu takımımız yarın Belçika ile karşılaşıyor”, Akşam, 15 Mart 1952, s.6.

³⁸⁴ “Ordu takımımız yarın Belçika ile karşılaşıyor”, Akşam, 15 Mart 1952, s.6.

³⁸⁵ Akşam Yazarı, “Ordu takımımız nasıl karşılandı?”, Akşam, 18 Mart 1952, s.1.

Hacıpetros, Kara Yüzbaşı Takis, Kara Yüzbaşı Papapelakalos, Hava Binbaşı Sakaridis, Deniz Kuvvetlerini temsilen bir subay ve Polis Binbaşı Valsamidis karşılamaya geldi.³⁸⁶ Türk Ordu futbol takımı, Atina'nın kırılık bir yeri olan Kifissia'da, Yunan Milli Savunma Bakanlığı'nın kendilerine ayırdığı Cecil Otel'deki dairelerinde konakladılar. Hollanda Ordu Futbol Takımı da yine bu otelde konakladı ve daha önce yine maçlar nedeniyle tanıştıkları Türk futbolcularla yakın ilişkiler kurdular.³⁸⁷

Dünya Ordular Arası futbol şampiyonasının yarı final maçları 16 Mart 1952 günü Panatiakos Stadi'nda başladı. İlk karşılaşma Türkiye ve Belçika ordu takımları arasında gerçekleşti. Yağmurlu havalara rağmen maçların yapıldığı Panatiakos Stadi'na yirmi bin seyirci geldi. Stadin ön kapısının üstündeki direklere CISM³⁸⁸ üyesi olan on altı³⁸⁹ ülkenin bayrakları asılıydı. Bu ülkelerin hepsi de Yunanistan'da Yunan Kralı tarafından açılacak olan yıllık altıncı kongre için temsilci gönderdiler.³⁹⁰

Yarı final ve final maçlarını oynayan Türk, Yunan, Belçika ve Hollanda ordu takımları stada gitmek için saat 15.00'da otellerinden ayrıldılar. Tören başlangıcında en önde askeri bando, onun arkasında CISM bayrağı ile onu takiben dört ordunun bayraklarını taşıyan birer subay ve en arkada alfabetik sırayla ordu futbol takımları sahaya girdi. Türk ordu takımının sahaya girişi alkışlarla karşılandı. Tören alayı önce şeref tribünün önünden geçerek on altı devletin temsilcilerini daha sonra ise tribündeki seyircileri selamladılar. CISM bayrağının göndere çekilmesiyle dört devletin marşları okundu ve Yunan ordusu adına bir subay konuşma yaptı. Törenin sona ermesiyle kfile sahadan ayrıldı. 15.45'te başlayan Belçika-Türkiye maçını 4-2 Belçika kazandı.³⁹¹ Turnuva sonunda CISM, Türk ordu futbol takımına teknik ve centilmen maçlar yaptığı için centilmenlik kupasını verdi.³⁹² 25 Mart 1950 günü yapılan Belçika-Yunanistan

³⁸⁶ Akşam Yazarı, "Ordu takımımız nasıl karşılandı?", Akşam, 18 Mart 1952, s.1.

³⁸⁷ Akşam Yazarı, "Ordu takımımız nasıl karşılandı?", Akşam, 18 Mart 1952, s.1.

³⁸⁸ The International Military Sports Council/Milletlerarası Askeri Sporlar Konseyi

³⁸⁹ Arjantin, ABD, Belçika, Büyük Britanya, Danimarka, Fransa, Hollanda, İspanya, İsveç, İtalya, Lübnan, Lüksemburg, Mısır, Pakistan, Türkiye, Yunanistan

³⁹⁰ Akşam Yazarı, "Ordu takımımız nasıl karşılandı?", Akşam, 18 Mart 1952, s.1.

³⁹¹ "Atınada Belçika ordu takımına 4-2 yenildik", Milliyet, 27 Mart 1952, s.1.

³⁹² "Centilmenlik Kupası", Akşam, 28 Mart 1952, s.1.

arasındaki son maçın kazananı ise Yunanistan oldu. Bu maçın sonucuyla birlikte Yunanistan Ordu Futbol Şampiyonası'nın birincisi oldu.³⁹³

Diğer yandan 17 Mart'tan 25 Mart'a kadar süren Ordular Arası Spor Kongresi'ne Türkiye ile birlikte toplam on altı ülke katıldı.³⁹⁴ Kongrenin Atina Üniversitesi amfi tiyatrosunda yapılan açılış törenin Yunanistan Kralı Majeste Paul da katıldı. Tören öncesi saat 10.00'da Türk heyeti, Yunan Genelkurmayından bir heyet ile genelkurmay binasında bir araya geldi. Bu toplantının amacı Kore'den ikinci yaralı kabileyi getiren Yüzbaşı Ahmet Çankaya'nın, aynı vapurda beraber geldikleri Yunan kabile başkanı Yarbay Papadokis'ten aldığı Yunan hediyesine karşılık Türk-Yunan bayraklarıyla süslü bir albümü takdim etmesiydi. Bu törenin ardından heyet üniversiteye giderek salondaki yerlerini aldılar. Katılımcılar arasında, Başbakan Plastiras'a vekâleten Başbakan Yardımcısı Sofokles Venizelos ile tüm kabine üyeleri, CISM üyesi on altı devletin temsilcileri ve turnuvaya katılan dört devletin futbolcuları bulunmaktaydı. Kısa bir hitabe ile kongreyi Kral Paul açtı. Gerçekleştirilen konuşmaların ardından delegeler ve takımlar Meçhul Asker Anıtı'na bir çelenk bıraktılar. 25 Mart 1952 günü kongrenin sona ermesiyle heyet Türkiye'ye geri döndü.³⁹⁵

Bu ziyarette vurgulanması gereken iki nokta vardı. Bunlardan ilki Ordular Arası Spor Kongresi'ne katılan on altı ülkeden biri olarak Türkiye'nin de kongreye katılmasıydı. Bu kongre savaş sonrası ülkelerin spor önceliğinde ilişkilerinin göstergesiydi. İkinci önemli olay ise Kore'den yaralı bir kabile getiren Yüzbaşı Ahmet Çankaya'nın beraber geldikleri Yunan kabile başkanı Yarbay Papadokis'e bir hediye vermesiydi. Bahsi geçen bu iki asker Kore Savaşı sırasında gelişen Türk-Yunan dostluğunun somut bir kanıtıydı.

³⁹³ “Yunan ordu takımı şampiyon oldu”, Milliyet, 26 Mart 1952, s.1.

³⁹⁴ “Atinadaki maçta Ordu takımı 4-2 yenildi”, Akşam, 17 Mart 1952, s.2.

³⁹⁵ Akşam Yazarı, “Ordumuzun Yunan ordusuna hediyesi”, Akşam, 20 Mart 1952, s.2.

2.2.2.3. Yunan Milli Futbol Takımı'nın İstanbul Ziyareti (13–18 Mayıs 1952)

Yunan Milli Futbol Takımı, Türk Milli Futbol Takımı ile karşılaşmak üzere 13 Mayıs 1952 günü İstanbul'a geldi. Toplam iki maç gerçekleştiren takımların ilk maçı milli maç olarak kabul edilirken takımlar ikinci maça İstanbul ve Atina Takımları ismiyle çıkarak milli maç kabul edilmeyen bir maç yaptı.

Türk Milli Futbol Takımı ile 16 Mayıs 1952 Cuma günü karşılaşacak olan Yunan Milli Futbol Takımı, 13 Mayıs 1952 akşamı Atina'dan kalkan Air France uçağı ile İstanbul'a geldi. Yeşilköy Havaalanı'nda yapılan karşılamaya bölge müdürü, federasyon ve kulüp idarecileri ve basın mensupları katıldı. Misafirler, karşılama sonrası konaklayacakları Tarabya Konak Otel'i'ne götürüldüler.³⁹⁶

Halk milli maça oldukça büyük ilgi gösterdi. Maçtan bir önceki gün olan 15 Mayıs'ta saat 10.00'dan 13.30'a kadar yapılan bilet satışında toplam 17,544 bilet satıldı.³⁹⁷ Akşam gazetesinin 16 Mayıs 1952 tarihli haberinde, stadyumun önünde toplanan ve on bini aşan kalabalığa polis ve itfaiye tarafından su sıkılmasına rağmen kalabalık dağıtılamadığı bildirilmekteydi. İzdiham sırasında birçok kişinin bayıldığı ve hastaneye kaldırıldığı bilgisi de verilmekteydi.³⁹⁸

Türk-Yunan genç Milli takımlarının karşılaşmaları 16 Mayıs 1952 saat 17.00'de başladı. Maç öncesi yapılan tören 14.45'te başladı ve İstanbul Radyosu 16.30'dan 19.00'a kadar maçla ilgili yayın yaptı. Türk-Yunan Milli maçını, Yunan takımı 1-0 kazandı.³⁹⁹

18 Mayıs 1952 günü yapılan ikinci maçı, Türk-Yunan temsili maçıydı ve takımlar Dolmabahçe Stadi'na İstanbul ve Atina Takımları adıyla çıktılar. Bir önceki maça göre bu

³⁹⁶ "Yunan Milli Takımı dün akşam geldi", Akşam, 14 Mayıs 1952, s.1.

³⁹⁷ "Türk-Yunan milli maçı", Akşam, 16 Mayıs 1952, s.1.

³⁹⁸ "Türk-Yunan milli maçı", Akşam, 16 Mayıs 1952, s.1.

³⁹⁹ "Türk-Yunan milli maçını 1-0 kaybettik", Akşam, 17 Mayıs 1952, s.1.

maça daha az izleyici katıldığı belirtilmekteydi. Bu maçı ise İstanbul Takımı 4-2 kazandı.⁴⁰⁰

Samimi ilişkilerin görüldüğü 1952 yılında gerçekleşen bu maça halk tarafından da bu kadar ilgi gösterilmesi normal karşılanmaktaydı. Siyasilerin sürekli Türk-Yunan dostluğundan bahsettiği o günlerde yapılan bu maçı, Türk-Yunan dostluğunun bir simgesi olarak kabul eden halk yoğun bir ilgiyle takip etti.

2.2.2.4. Atina Karma Futbol Takımı'nın İstanbul Ziyareti (22–28 Haziran 1953)

Gazeteciler Cemiyeti'nin düzenlediği turnuva, Ankara, İstanbul ve Atina karma takımları arasında gerçekleşti. Her takım birbiriyle mücadele ettikten sonra sonuçlar Gazeteciler Cemiyeti tarafından bildirildi.

Gazeteciler Cemiyeti'nin Ankara, İstanbul ve Atina karma takımları arasında düzenlediği futbol turnuvasına katılacak olan Atina Karma Futbol Takımı 22 Haziran 1953 günü saat 12.10'da İstanbul'a geldi. Yeşilköy Havaalanında törenle karşılanan misafir futbolcular, özel otobüslerle Tarabya'da kalacakları Konak Otel'i'ne götürüldüler. Misafir futbolcular 23 Haziran 1953 sabahı saat 9.30'da Dolmabahçe Stadi'nda antrenman yaptı ve ardından da Taksim Abidesi'ne giderek çelenk bıraktı. Turnuva'nın ilk maçı 23 Haziran 1953 günü saat 17.30'da Dolmabahçe Stadi'nda Ankara ile Atina karma takımları arasında gerçekleşti.⁴⁰¹

İlk başta sakın başlayan maç daha sonra sertleşerek her iki takımdan da oyuncuların sakatlanmasına neden oldu. Maç, Atina takımının, Ankara takımını 2-1 yenmesiyle sona erdi.⁴⁰² 28 Haziran 1953 günü ise turnuvanın son maçı olan İstanbul ve

⁴⁰⁰ “İstanbul 4 – Atina 2”, Akşam, 19 Mayıs 1952, s.2.

⁴⁰¹ “Atina karma takımı geldi”, Akşam, 23 Haziran 1953, s.2.

⁴⁰² “Üçler turnuvası”, Akşam, 25 Haziran 1953, s.2.

Atina karma takımları maçı yine Dolmabahçe stadında saat 17.30'da başladı. 19,681 seyircinin izlemeye geldiği bu büyük maçtan, 37,747 lira hasılat yapıldığı Akşam Gazetesi tarafından bildirildi. Yoğun ilgi gören ve turnuvanın kazananını belirleyen son maçı ise İstanbul takımı Atina takımını 2-0 mağlup ederek kazandı. Turnuvanın birincisi İstanbul Karma Takımı, ikincisi Atina Karma Takımı ve üçüncüsü ise Ankara Karma Takımı oldu. Üç takımada kupalarını Gazeteciler Cemiyeti Başkanı verdi.⁴⁰³

Takımların ikisinin aynı ülkeden olmasına rağmen futbolcuların ve yetkililerin her iki takımada eşit davrandığı ve hiçbir haksızlığa mahal vermedikleri gözlemlenmekteydi.

Futbol karşılaşmaları dünyanın çoğu ülkesinde en çok takip edilen spor dalıdır. Bu dönemde, ülkeler arası futbol karşılaşmaları ise daha da fazla ilgi görmekteydi. Atletizm ve boks müsabakalarıyla karşılaştırıldığında futbol Türkiye'de daha fazla izlenmekte ve basında da daha fazla yer almaktaydı. Çalışmanın bu bölümüne basında yer alan özel kulüplerin maçları dâhil edilmedi. Bu bölümde yalnızca askeri, milli ve şehirlerarası maçlar yer almaktadır.

2.2.3. Atletizm Karşılaşmaları

1950-1955 yıllarında Türkiye-Yunanistan arasındaki atletizm karşılaşmaları incelendiğinde atletizm bayramları ön plana çıkmaktaydı. Bu yıllarda iki önemli atletizm bayramı bulunmaktaydı. Bunlardan ilki 1953'te birincisi ve 1954'te ikincisi düzenlenen Türk-Yunan Atletizm Bayramlarıydı. İkincisi ise diğer ülkelerin de katılımıyla gerçekleştirilen Atletizm Bayramlarıydı. Bahsi geçen bu bayramların 1953 yılında yirmi dördüncüsü, 1954'te yirmi beşincisi ve 1955'te yirmi altıncısı düzenlendi.

⁴⁰³ "İstanbul muhteliti dün Atınayı 2-0 mağlup etti", Akşam, 29 Haziran 1953, s.2.

2.2.3.1. Türk-Yunan Atletizm Bayramları

Fenerbahçe Spor Kulübü'nün 1953 yılında birincisini düzenlediği Türk-Yunan Atletizm Bayramı 1– 2 Ağustos 1953 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleşti. Yaklaşık bir yıl sonra ise 19-20 Haziran 1954 tarihleri arasında yine Fenerbahçe Spor Kulübü tarafından Türk-Yunan Atletizm Bayramı'nın ikincisi düzenlendi.

Yunanistan'ın ünlü atletlerinden dokuz şampiyon atlet, Fenerbahçe Spor Kulübü'nün düzenlediği Birinci Türk-Yunan Atletizm Bayramı'na katılmak üzere 31 Temmuz 1953 günü İstanbul'a geldi. Ayrı ayrı rekortmenlikleri bulunan Petrakis, Salfis, Depastas, Mavropostolis, Cambadelkis, Kistadiadis, Yataganas, Spiropoulos ve Sakelaris'ten oluşan dokuz atlet toplam on dokuz dalda Türk atletlerle karşılaştı.⁴⁰⁴ Müsabakalar, 1 Aralık 1953 günü saat 17.30'da Fenerbahçe Stadı'nda başladı.⁴⁰⁵ Yunan atletler, ellerinde Türk bayrakları, Türk atletler ise ellerinde Yunan bayraklarıyla sahaya çıktı. Fenerbahçe Spor Kulübü Genel Sekreteri Rüştü Dağlaroğlu ve Yunan heyetinin başkanı hitabelerini sunduktan sonra, İstanbul Atletizm Ajansı Neriman Tekil misafirlere çiçeklerini takdim etti. Galatasaray, Beşiktaş ve Beyoğluspor Kulüpleri'nin atletleri de müsabakalara katıldı. Son karşılaşmalar ise 2 Ağustos 1953 günü saat 17.00'da yine Fenerbahçe Stadı'nda gerçekleşti. Müsabakaların kazananlarına ödülleri, İstanbul milletvekillerinden Füzûzan Tekil takdim etti.⁴⁰⁶

Türk-Yunan Atletizm Bayramı'nın ikinci yıl karşılaşmaları ise 19 ve 20 Haziran 1954 günlerinde gerçekleşti.⁴⁰⁷ Müsabakalara katılan Yunan şampiyonlar, 18 Haziran 1954 günü saat 15.00'da Yunan Havayolları uçağı ile İstanbul'a geldiler. Kafile başkanı Politis, takım kaptanı Yataganas, ünlü şampiyon atletler Çolakis, Efsthadiadis, Depasta, Konstantiniadis, Lahtaridis, Tevdarakis, Kipouros ve Çanikas'tan oluşan kafile Yeşilköy Havaalanı'nda törenle karşılanan atletler, Mano Palas Otel'de misafir edildiler.⁴⁰⁸ 19

⁴⁰⁴ “Yunan atletleri”, Akşam, 26 Temmuz 1953, s.4.

⁴⁰⁵ “Türk-Yunan Atletizm müsabakaları”, Akşam, 1 Ağustos 1953, s.4.

⁴⁰⁶ “Türk-Yunan Atletizm müsabakası”, Akşam, 2 Ağustos 1953, s.1.

⁴⁰⁷ “Fenerin Türk-Yunan atletizm bayramı”, Akşam, 10 Haziran 1954, s.2.

⁴⁰⁸ “Türk-Yunan atletizm karşılaşmaları”, Akşam, 19 Haziran 1954, s.1.

Haziran 1954 Cumartesi günü saat 17.00'da Mithat Paşa Stadı'nda törenle başlayan karşılaşmaların ilk gününde atletler, sekiz dalda karşılaşmalara katıldı.⁴⁰⁹

20 Haziran 1954 günü karşılaşmaların son aşaması Mithat Paşa Stadı'nda saat 17.00'da başladı. Sporcular, ilk gün yedi ve ikinci gün on dalda olmak üzere toplamda on yedi dalda yarıştılar.⁴¹⁰ En başarılı atlete, Başbakan Adnan Menderes'in hediye ettiği kupa, en iyi dereceyi alan atlete İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay'ın hediye ettiği kupa, en iyi ikinci dereceyi alan atlete ise Yunan Konsolosluğu'nun hediye ettiği kupa takdim edildi.⁴¹¹ Adnan Menderes'in turnuvaya hediye ettiği ve en başarılı atlete verilen büyük gümüş kupanın sahibi ise Türk atlet Ekrem Koçağa oldu. Yunan sporcular, Atletizm Bayramı'nın sona ermesiyle ülkelerine geri döndü.⁴¹²

1953-1954 yıllarında yapılan Türk-Yunan Atletizm Bayramlarının 1955 yılında düzenlenmediği dikkat çekmekteydi. Bunun en olası nedeninin 1955'te kötüleşen Türk-Yunan ilişkileri olduğu söylenebilir.

2.2.3.2. Atletizm Bayramları

Türkiye'nin en eski spor turnuvası olan Atletizm Bayramı'nın yirmi dört, yirmi beş ve yirmi altıncısına Yunan atletler de katıldı. 8-9 Ağustos 1953'te düzenlenen turnuvaya katılmak üzere dokuz Yunan atlet Türkiye'ye geldi. 12-13 Haziran 1954 tarihinde yirmi beşincisi düzenlenen turnuvalarda ise atletler toplam on altı dalda

⁴⁰⁹ "Fenerin Türk-Yunan atletizm bayramı", Akşam, 10 Haziran 1954, s.2.

⁴¹⁰ "Fenerin Türk-Yunan atletizm bayramı", Akşam, 10 Haziran 1954, s.2.

⁴¹¹ "Fener'in Atletizm Bayramı", Akşam, 18 Haziran 1954, s.1.

⁴¹² "Türk-Yunan atletizm bayramı", Akşam, 21 Haziran 1954, s.2.

müsabakalara katıldılar. On iki Yunan atletin Türkiye'ye geldiği yirmi altıncı Atletizm Bayramı ise 10-12 Haziran 1955 tarihinde gerçekleşti.

Birincisi düzenlenen Türk-Yunan Atletizm Bayramı'na katılan Yunan atletlerden dördü müsabakalardan sonra uçakla şehirlerine geri döndü. Diğer beşi ise 8 ve 9 Ağustos'ta Fenerbahçe Stadı'nda gerçekleşen ve dokuz Yugoslav atletin de katıldığı Atletizm Bayramı'na katılmak için İstanbul'da kaldı. 7 Ağustos 1953 günü İstanbul'a gelen dört Yunan atletle birlikte Yunan takımı yine dokuz kişi oldu.⁴¹³ 1953 yılında yirmi dördüncüsü kutlanan Atletizm Bayramı Türk, Yugoslav ve Yunan atletler arasında 8 Ağustos 1953 günü Fenerbahçe Stadı'nda başladı.⁴¹⁴ Deniz Bandosu'nun ardından sahaya çıkan Yugoslav, Yunan ve Türk atletler, saha kenarındaki Atatürk büstüne çelenk bıraktıktan sonra bando istiklal marşını çalarak töreni başlattı. Törende sözü ilk olarak İstanbul Atletizm Ajanı Neriman Tekil ardından Yugoslav kabile başkanı Lukas ve son olarak Yunan kafilesinden Karayorgos aldı. 8 ve 9 Ağustos 1953 tarihlerinde gerçekleşen müsabakalarda birçok rekor kırıldı ve her takım çok iyi derecelerle ülkelerine geri döndü.⁴¹⁵

Yirmi beşincisi 1954 yılında düzenlenen İstanbul Atletizm Bayramı'na ise Mısır ve Yunanistan'dan birçok atlet katıldı. Türkiye'nin en eski spor turnuvası olan Atletizm Bayramı, 12 Haziran 1954 günü başladı.⁴¹⁶ Açılış töreni Deniz Bandosu eşliğinde gerçekleşen resmigeçitle başladı. Geçit resminden sonra sözü alan İstanbul Atletizm Ajanı Neriman Tekil, İstanbul Atletizm Ajanlığı adına bu bayramın kurucularından olan Akşam yazarı Adil Giray'a teşekkür ederek bir buket çiçek takdim etti. Mithat Paşa Stadı'nda başlayan karşılaşmaların ilk gününde sporcular dokuz dalda yarıştılar.⁴¹⁷ 13 Haziran 1954 günü yapılan karşılaşmalar ise Dolmabahçe Stadı'nda gerçekleşti. Çok kalabalık bir

⁴¹³ "Atletizm Bayramı", Akşam, s.2., 7 Ağustos 1953

⁴¹⁴ "Bugünkü atletizm karşılaşmaları", Akşam, s.4., 8 Ağustos 1953

⁴¹⁵ "İstanbul atletizm bayramı", Akşam, s.2., 9 Ağustos 1953

⁴¹⁶ "Atletizm bayramı", Akşam, s.2., 12 Haziran 1954

⁴¹⁷ "İstanbul atletizm bayramı", Akşam, 13 Haziran 1954, s.2.

seyirci kitlesinin katıldığı karşılaşmaların ikinci gününde yedi yarış düzenlendi ve yarışların sonunda kazananlara ödülleri Adil Giray tarafından takdim edildi.⁴¹⁸

1955 yılında ise yirmi altıncısı düzenlenen İstanbul Atletizm Bayramı'na katılmak üzere Yugoslav atletler 10 Haziran sabahı, Yunan atletler ise 10 Haziran gece yarısı İstanbul'a geldi.⁴¹⁹ Yunanistan'dan gelen atletler arasında Georgopoulos, Çolakis, Depastas, Karmalis, Papavasilliou, Kosmas, Marseles, Kipouras, Hadoziandrev, Estafilthadis, Yataganas ve Kriketis bulunmaktaydı.⁴²⁰ Müsabakalar, 11 ve 12 Haziran 1955 günlerinde Mithatpaşa Stadi'nda gerçekleşti. 11 Haziran 1955 günü saat 17.00'da başlayan müsabakalarda birinci gün dokuz dalda ve 12 Haziran 1955 günü olan ikinci gün de dokuz dalda olmak üzere toplam on sekiz dalda karşılaşmalar yapıldı.⁴²¹ Müsabakalara katılan Yunan atletlerin, çok ünlü atletler olmasına karşın Türk ve Yugoslav atletlerden en güçlü adaylar müsabakalara katılmak istemedi. Akşam gazetesinde ise bu karşılaşmalar "Heyecansız bir atletizm bayramı" başlığı altında verilmekteydi. Atletler, müsabakaların ardından ülkelerine geri döndü.⁴²²

Atletizm bayramlarına Yunanistan'ın haricinde birçok ülke atletleri daha katıldı. Fakat çalışmanın içeriği gereği bunlara bölümde çok fazla değinilmedi. Bu bayramların en dikkat çekici olanı ise 1955 yılında gerçekleşen turnuvalardı. Dönemin soğuyan Türk-Yunan ilişkileri arasında gerçekleşen bu bayram, diğerlerine oranla daha sönük ve daha heyecansız geçti. Bu durum basında yer alan haberlere de yansdı.

⁴¹⁸ "Atletizm bayramı", Akşam, 14 Haziran 1954, s.2.

⁴¹⁹ "Kısa spor haberleri" Akşam, 7 Haziran 1955, s.2.

⁴²⁰ "Yunanlı ve Yugoslav atletler geliyor" Akşam, 6 Haziran 1955, s.2.

⁴²¹ "Atletizm müsabakaları dün de çok sönük geçti" Akşam, 13 Haziran 1955, s.8.

⁴²² "Heyecansız bir atletizm bayramı başladı" Akşam, 12 Haziran 1955, s.8.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: EĞİTİM VE SOSYOKÜLTÜREL AMAÇLI ZİYARETLER

Eğitim ve sosyokültürel amaçlı ziyaretler incelendiğinde basında toplam otuz dört ziyarete rastlanmaktaydı. Bu ziyaretler çalışmanın beşinci bölümünde üç alt başlıkta incelendi. Bu başlıklardan ilki öğrenci ve eğitimcilerin gerçekleştirdiği on beş ziyareti içerirken ikinci alt başlıkta cemiyet ve kabilelerin gerçekleştirdiği toplam on dört ziyaret yer aldı. Üçüncü ve son alt başlıkta Türkiye ve Yunanistan’a gerçekleştirilen beş sanatçı ziyareti incelendi.

3.1. Öğrenci ve Eğitimcilerin Ziyaretleri

1950 yılında eğitim amaçlı yapılan ziyaretler arasında Atina Üniversitesi öğrencilerinin 5-15 Nisan 1950 tarihleri arasında yaptığı İstanbul ziyareti, Aristoteles Üniversitesi öğrencilerinin 17 Nisan 1950 günü yaptığı İstanbul ziyareti, Edirne Öğretmenler Birliği’nin 3 Temmuz 1950 günü yaptığı Nea Orestia ziyareti, Fen Fakültesi Talebe Cemiyeti öğrencilerinin 23–31 Temmuz 1950 tarihleri arasındaki Atina ziyareti, Selanik Aristoteles Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin 30 Temmuz – 8 Ağustos 1950 tarihleri arasında yaptığı İstanbul ziyareti bulunmaktaydı. 1951 yılına bakıldığında iki ziyaret görülmekteydi. Bunlardan ilki İstanbul Yüksek Ticaret ve Ekonomi Okulu öğrencileri 2 Mart 1951 günü Selanik’e yaptığı ziyaret ve ikincisi de Yunan denizcilik okul gemisi Armatolos’un 17 – 22 Eylül 1951 tarihleri arasında İstanbul’a yaptığı ziyaretti. 1952 yılına gelince Atina Üniversitesi Rektörü Konstantinos Moutoussis’in İstanbul ziyareti, Türk Profesörlerden oluşan bir heyetin 30 Mayıs 1952 gerçekleştirdikleri Atina ziyareti, Selanik Kız Lisesi öğretmen ve öğrencilerinden oluşan kafilenin 4 Nisan 1952 günü yaptıkları Edirne Ziyareti, Edirne Öğretmenler Birliği’nin 11 – 16 Temmuz 1952 tarihleri arasındaki Yunanistan ziyareti ve İstanbul Öğretmenler Derneği’nin 25

Temmuz – 4 Ağustos 1952 tarihleri arasında yaptıkları Yunanistan ziyareti mevcuttu. 1953 yılında ise Aristoteles Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Konstantinos Efstathiadis'in 5 Mayıs 1953 günü yaptığı İstanbul ziyareti bulunurken 1954 yılında Yunan Milli Talebe Birliği'nin 28 Şubat 1954 – 3 Mart 1954 tarihleri arasındaki Ankara ziyareti ve Celal Bayar Lisesi Öğrencilerinin 19 Temmuz – 2 Ağustos 1954 tarihleri arasında yaptıkları İstanbul ziyareti yer almaktaydı.

1950 yılında öğrenci ve eğitimcilerin gerçekleştirdiği birçok ziyaret bulunmaktaydı. Bu ziyaretlerin ilk ikisi Atina Üniversitesi ve Aristoteles Üniversitesi öğrencilerinin 1950 yılının Nisan ayında yaptıkları ziyaretlerdi. İlk olarak Atina Üniversitesi öğrencileri yanlarında profesörleriyle birlikte 5 Nisan 1950 günü İstanbul'a geldi. Batı Akdeniz seferinden dönen iki yüz üç yolculu Trabzon Vapuru ile İstanbul'a gelen heyet otuz öğrenci ve yedi profesörden oluşmaktaydı. Heyet başkanı Prof. Sokhos gazetecilere, İstanbul'a gelmekten duyduğu mutluluğu anlatarak on gün kalıp müzeleri ve camileri ziyaret edeceklerini söyledi.⁴²³ Misafir öğrenciler 7 Nisan 1950 günü de Valiliği ziyaret ederek kendilerine gösterilen misafirperverliğe teşekkür ettiler.⁴²⁴ Heyetin 10 Nisan 1950 günü Taksim Abidesine çelenk koydukları fotoğraf da Yeni Sabah gazetesinde yer almaktaydı.⁴²⁵ 17 Nisan 1950 günü İstanbul'a gelerek Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay'ı ziyaret eden Aristoteles Üniversitesi öğrencileri de üniversitelerindeki tüm öğrencilerin selamlarını getirdiklerini söyleyerek iki ülke gençleri arasında dostluğu arttıracak ziyaretlerin düzenlenmesini de talep ettiler. Öğrenciler, Gökay'a, Atatürk'ün Selanik'teki evinin yağlı boya ile çizilmiş bir resmini de hediye etti.⁴²⁶ İkinci ziyaretin dönüş tarihiyle ilgili bilgiye ulaşamadı. Kültürel amaçlı yapılan bu iki ziyaret kalabalık kabilelerden oluşmaktaydı. Fakat basında gezinin içeriğiyle ilgili çok detaya yer verilmemekteydi.

⁴²³ “Yunanlı talebeler geldi”, Yeni Sabah, 6 Nisan 1950, s.5.

⁴²⁴ “Yunan Üniversite heyeti vilayette “, Yeni Sabah, 8 Nisan 1950, s.2.

⁴²⁵ “Şehrimizde bulunan Yunan Üniversite mensupları dün Taksim abidesine çelenk koyduktan sonra“, Yeni Sabah, 11 Nisan 1950, s.3.

⁴²⁶ “Yunanlı üniversiteliler”, Akşam, 18 Nisan 1950, s.2.

1950 yılının üçüncü ziyareti Edirne Öğretmenler Birliği'nden bir öğretmen kafilesinin ziyaretiydi. Kafiye, 3 Temmuz 1950 günü İstanbul'dan trenle yola çıkarak Nea Orestia kasabasına gitti. Nea Orestia kasabasının tren istasyonunda kafiye, kasabanın kaymakamı, idarecileri ve halktan oluşan bir kalabalık karşıladı. Heyet, kasabanın okullarını ve tarihi yerlerini gezdi. Gezintinin ardından kasaba halkı ve meslektaşları tarafından düzenlenen ziyafete katılan heyet, akşam treni ile İstanbul'a geri döndü.⁴²⁷

Dördüncü ziyaret Türkiye Milli Talebe Federasyonu Teşkilatı'na bağlı Fen Fakültesi Talebe Cemiyeti öğrencilerinden oluşan elli kişilik bir kafilenin Yunanistan ziyaretiydi. 23 Temmuz 1950 günü saat 14.00'da İstanbul Vapuru ile Pire Limanı'na giderek bir hafta Atina'da kaldı.⁴²⁸ Pire Limanı'nda öğrenci cemiyetleri tarafından karşılanan Türk öğrencilere, Atina'ya kadar eşlik ettiler.⁴²⁹ Yunanistan'a giden ilk Türk öğrenci kafilesi olmalarından dolayı çok büyük bir ilgiyle karşılandılar.⁴³⁰ Öğrenciler orada kaldıkları süre boyunca Atina Üniversitesi ve Atina Teknik Okulu tarafından misafir edildiler.⁴³¹ Kafilenin başında, Türkiye Milli Talebe Federasyonu Teşkilatı İkinci Başkanı Orhan Cemal Fersoy da bulunmaktaydı.⁴³² Atina'da kaldıkları bir haftanın sonunda Selanik'e giden kafiye, orada Atatürk'ün evinde anma töreni düzenledi ve sonrasında trenle İstanbul'a döndü.⁴³³ Vatan Gazetesi, ziyaretin tarihini 23 Temmuz olarak verirken, Akşam Gazetesi tarihi 22 Temmuz olarak vermektedir. Akşam Gazetesi'nin ziyaretin tarihini daha önceden belirtmesinden ve Vatan Gazetesi'nin ziyaret günü bu tarihi vermesinden dolayı çalışmada tarih 23 Temmuz olarak kabul edildi.

1950 yılının son ziyareti ise, Aristoteles Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinden oluşan kırk beş kişilik bir kafilenin İstanbul ziyaretiydi.⁴³⁴ Başlarında Fakülte Dekanı Anastasios Mısıroğlu'nun bulunduğu kafiye, 30 Temmuz 1950 günü İstanbul'a geldi. Tıp

⁴²⁷ "Edirne öğretmenlerinin Neorestiya'yı ziyareti", Akşam, 4 Temmuz 1950, s.3.

⁴²⁸ "Fen fakültesi talebelerinin Yunanistan seyahati", Akşam, 6 Temmuz 1950, s.7.; "Bir Üniversiteli grup Yunanistana gidiyor", Vatan, 23 Temmuz 1950, s.2.

⁴²⁹ "Bir Üniversiteli grup Yunanistana gidiyor", Vatan, 23 Temmuz 1950, s.2.

⁴³⁰ "Yunanistana gidecek fen fakültesi talebesi", Akşam, 12 Temmuz 1950, s.3.

⁴³¹ "Atinaya giden Türk talebeleri", Akşam, 28 Temmuz 1950, s.5.

⁴³² "Fen fakültesi talebelerinin Yunanistan seyahati", Akşam, 23 Temmuz 1950, s.2.

⁴³³ "Fen fakültesi talebelerinin Yunanistan seyahati", Akşam, 6 Temmuz 1950, s.7.

⁴³⁴ "Selanik Tıp Fakültesinden bir grup geliyor", Vatan, 30 Temmuz 1950, s.2.

Fakültesi öğrencilerinin yurtdışına gerçekleştirdikleri ilk ziyaret Türkiye'ye oldu. Çapa Lisesi tarafından misafir edilen öğrenci kafilesi şehirdeki eğitim ile üniversite alanlarındaki gelişmeleri tetkik etti.⁴³⁵ 1 Ağustos 1950 günü saat 12.00'da İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay'ı ziyaret eden öğrenciler, yanlarında Selanik'teki Atatürk'ün doğduğu evin bahçesinden toprak getirdiler.⁴³⁶ Eski Sağlık Bakanı olan Dr. Mısırlıoğlu ziyaret sırasında Atatürk ve Venizelos'un kurmuş olduğu Türk-Yunan dostluğu konusunda bir konuşma yaptı.⁴³⁷ Ziyaret sonrası gazetecilerle de görüşen Dr. Mısırlıoğlu ülkenin Atatürk inkılaplarıyla nasıl geliştiğini hep duyduklarını ama ilk kez gözleriyle gördüklerini söyledi. Ayrıca Atatürk'ün Selanik'teki evinin Selanik Belediyesi tarafından satın alındığı ve eski haline göre restore edilip koruma altına alındığını da sözlerine ekledi.⁴³⁸ Sanat eseri bir toprak vazo içinde Atatürk'ün evinden getirilen toprak, 8 Ağustos 1950 günü Selanik Tıp Fakültesi öğrencileri ve profesörleri tarafından Şişli'deki Atatürk Müzesi'ne konulması için törenle Belediye Başkanı Gökay'a teslim edildi. Kafile daha sonra Selanik'e geri döndü.⁴³⁹

1951 yılında gerçekleşen ziyaretlerin ilki İstanbul Yüksek Ticaret ve Ekonomi Okulu öğrencilerinin 2 Mart 1951 günü Selanik'e yaptıkları geziydi. Orada Kuzey Yunanistan Bakanı Leonidas Iasonidis tarafından şereflerine düzenlenen çaya katılan öğrencilere, Türkiye Genel Konsolosu, Kuzey Yunanistan İşleri Müsteşarı, Selanik Belediye Başkanı ve üniversite rektörleriyle profesörleri de eşlik etti.⁴⁴⁰ İkinci ziyaret de Yunan denizcilik okul gemisi Armatolos ve öğrencilerinin 17 Eylül 1951 günü İstanbul'a demirlemesiyle yapıldı.⁴⁴¹ 20 Eylül 1951 gecesi gemide Amiral Kyrıs ve eşi tarafından bir kokteyl verildi. Kokteyle Vali ve Belediye Başkanı Gökay, Deniz Komutanı, Yunan elçiliği çalışanları ve birçok davetli katıldı. Armatolos okul gemisi 21 Eylül 1951 günü

⁴³⁵ "Selanik Üniversiteleri", Akşam, 2 Ağustos 1950, s.3.

⁴³⁶ "Selanik Üniversiteleri", Akşam, 2 Ağustos 1950, s.3.; "Yunanlı öğrenciler Valiyi ziyaret ettiler", Vatan, 2 Ağustos 1950, s.2.

⁴³⁷ "Yunanlı öğrenciler Valiyi ziyaret ettiler", Vatan, 2 Ağustos 1950, s.2.

⁴³⁸ "Selanik Üniversiteleri", Akşam, 2 Ağustos 1950, s.3.

⁴³⁹ "Atatürk'ün doğduğu evden getirilen toprak", Akşam, 9 Ağustos 1950, s.3.; "Atatürk'ün doğduğu evden getirilen toprak", Vatan, 3 Ağustos 1950, s.2.

⁴⁴⁰ "Türk-Yunan dostluğu", Vatan, 4 Mart 1951, s.3.

⁴⁴¹ "Yunan denizcilik okul gemisi geliyor", Vatan, 7 Eylül 1951, s.2.

İstanbul'dan ayrıldı.⁴⁴² Kuzey Yunanistan Bakanının Türkiye'den gelen öğrenciler şerefine çay düzenlemesi, bu ziyaretin Yunan siyasetçiler tarafından önemle karşılandığını göstermekteydi.

1952 yılı öğrenci ve eğitimci ziyaretleri bakımından yoğun bir yıl oldu. 1952 yılının Mayıs ayında İstanbul'u ziyaret eden Atina Üniversitesi Rektörü Konstantinos Moutoussis'in tam ziyaret tarihi bulunamadı. Fakat akşam gazetesinin 21 Mayıs 1952 günü yayımladığı haberine göre Moutoussis, Vali ve Belediye Başkanı Prof. Gökay'a gönderdiği bir mektupla Gökay ve eşi tarafından kendisine gösterilen misafirperverlik ve üniversite ile olan sıcak temaslardan dolayı çok mutlu olduğunu ayrıca Prof. Gökay'ı tekrar Atina'da görmek istediğini söyleyen bir mektup gönderdi.⁴⁴³

Atina Üniversitesi Rektörü Konstantinos Moutoussis'in ziyaretini iade etmek ve Türk-Yunan kültür ilişkilerini geliştirmek amacıyla İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Kazım İsmail Gürkan başkanlığında bir profesörler heyeti, Ankara Vapuru ile 30 Mayıs 1952 günü Atina'ya gitti. Rektör Prof. Gürkan'ın başkanlığındaki heyette; Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Ekrem Şerif Egeli, Prof. Tevfik Sağlam, Edebiyat Fakültesi Dekanı Ali Tanoğlu, Orman Fakültesi'nden Prof. Fehim Kırat, Dış Fakültesi'nden Dr. Ziya Cemal Aksoy, İktisat Fakültesi'nden Ömer Lütfi Yarkan, Tıp Fakültesi'nden Prof. Ekrem Behçet Tezel ve eşi Dr. Semiramis Tezel, Doçent Dr. Müfide Görel, Doçent Selahaddin, Edebiyat Fakültesi'nden Doçent Suat Baydur ve üniversitenin Genel Sekreteri Hasan Refik Ertuğ da bulunmaktaydı. Atina Üniversitesinde ilk olarak heyet başkanı Prof. Kazım İsmail Gürkan bir açılış konuşması yaptı ve daha sonra üyeler kendi uzmanlıklarıyla ilgili konferanslar verdi.⁴⁴⁴

1952 yılının bir diğer ziyareti Selanik Kız Lisesi öğretmen ve öğrencilerinden oluşan doksan iki kişilik bir kafilenin Edirne ziyaretiydi. 4 Nisan 1952 sabahı otobüslerle

⁴⁴² "Yunan mektep gemisinde kokteyl parti verildi", Vatan, 21 Eylül 1951, s.3.

⁴⁴³ "Atina üniversitesi rektörünün Valiye teşekkürü", Akşam, 21 Mayıs 1952, s.4.

⁴⁴⁴ "Üniversite heyeti Atinaya gitti", Akşam, 31 Mayıs 1952, s.1.

Edirne'ye giden kabile Karaağaç'ta yetkililer tarafından karşılandı. Atatürk anıtına çiçek bıraktıktan sonra tarihi anıtları da gezen kafilenin dönüş tarihi basında bulunamadı.⁴⁴⁵

1952 yılında gerçekleşen başka bir ziyaret Edirne Öğretmenler Birliği üyesi on iki erkek ve on iki kadın öğretmenden oluşan bir kafilenin Yunanistan'a düzenlediği bir geziyle gerçekleşti. Edirne'den yola çıkan kabile Dedeoğlu'na giderek bir gece orada konakladı. Daha sonra Gümülcine yolu ile Kavala'ya geçen öğretmenler bir geceyi de Kavala'da geçirdi. Geçtikleri tüm şehir ve kasabalarda halk ve Batı Trakya'daki Türkler tarafından samimi bir şekilde karşılandılar. Gezinin son durağı Selanik'te ise yerel idare ve daha önce Edirne'yi ziyaret eden Selanik Kız Lisesi ve diğer okullara mensup kalabalık tarafından karşılandılar. Öğretmenler, Selanik'te Atatürk'ün doğduğu eve ve Meçhul Asker Abidesi'ne çelenk bıraktılar. Selanik'te bulunan okulları ve çocuk kamplarını da ziyaret eden öğretmenler gittikleri her yerde Yunan halkı tarafından misafir edildi. Geri dönüş yolunu Serez bölgesi üzerinden yapan kabile, Türk Cemaati ve Trakya Genel Valisi'nin misafiri olarak Gümülcine'de de bir gece konakladı. Kabile 16 Temmuz 1952 günü Edirne'ye geri döndü. Bu seyahate katılan tüm öğretmenler, gazetecilere seyahatin her bakımdan faydalı ve çok samimi geçtiğini söylediler.⁴⁴⁶

1952 yılının son ziyareti de İstanbul Öğretmenler Derneği'nden elli kişilik bir kafilenin 25 Temmuz 1952 günü Yunanistan'a gitmesiyle gerçekleşti. Öğretmenler orada bir resim ve eliş sergisi düzenledi ve on gün kaldıktan sonra Selanik yoluyla Türkiye'ye geri döndü. Serginin hangi şehirde gerçekleştiği basında yer bulmamaktaydı.⁴⁴⁷

1953 yılında bulunan tek ziyaret Aristoteles Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Konstantinos Efstathiadis'in 5 Mayıs 1953 günü İstanbul'a yaptığı ziyaretiydi. İstanbul Hukuk Fakültesi'nde konferans vermek üzere İstanbul'a gelen Prof. Efstathiadis, Hukuk Fakültesinde saat 16.00'da sekiz numaralı dershanede gerçekleşen konferansta "İnsan Haklarının Milletlerarası Teminatı" konulu konuşmasını gerçekleştirdi.⁴⁴⁸

⁴⁴⁵ "Selanikten bir öğretmen kafilesi Edirneye geldi", Akşam, 5 Haziran 1952, s.2.

⁴⁴⁶ "Edirne öğretmenlerinin Yunanistan gezisi", Akşam, s.8., 17 Temmuz 1952, s.8.

⁴⁴⁷ "Öğretmenler Derneğinin Yunanistan seyahati", Akşam, 12 Temmuz 1952, s.3.

⁴⁴⁸ "Selanik Hukuk Fakültesi dekanının konferansı", Akşam, 1 Mayıs 1953, s.3.

1954 yılı yine öğrenci ziyaretleri bakımından yoğun bir yıl oldu. 1954 yılının Şubat ayında Türkiye Milli Talebe Federasyonu, Yugoslav Talebe Birliği ve Yunan Milli Talebe birliğinin ortaklaşa hazırladığı ve Ankara’da gerçekleşen Balkan Talebe Festivali’ne, Yunan Talebe Birliği’ne üye olan çok sayıda öğrenci katıldı.⁴⁴⁹ 28 Şubat 1954 tarihinde başlayan festival -yaklaşık iki yüzden fazla öğrencinin katıldığı açılış töreni- Ankara Üniversitesi Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi’nde gerçekleşti. Törene, Meclis Başkanı Refik Koraltan, eğitimden sorumlu vekiller ve Yunanistan ile Yugoslavya’nın Büyükelçileri de katıldı. Türkiye Milli Talebe Federasyonu’ndan bir kişi, törende Başbakan Adnan Menderes tarafından gönderilen mesajı okudu ve ardından da Yunan ve Yugoslav talebe birliklerinden sözcüler birer konuşma yaptı. Törenin ardından toplanan üç ülke öğrencileri, Anıtkabir’e giderek saygı duruşunda bulundu ve çelenk bıraktı.⁴⁵⁰ Festival kapsamında 1, 2 ve 3 Mart’ta, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nin spor salonunda basketbol ve voleybol karşılaşmaları düzenlendi.⁴⁵¹ 2 Mart 1954 günü saat 17.00’da Türk-Yugoslav basketbol maçı, saat 18.00’da ise Türk-Yunan voleybol maçı gerçekleşti.⁴⁵² Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü’nden hiç destek almayan Türkiye Milli Talebe Federasyonu, karşılaşmalarla ilgili tüm organizasyonu kendileri üstlendi. Destek alınmadan düzenlenen bu festival basında çıkan haberlere göre çok başarılı bir şekilde ilerledi ve 3 Mart 1954 günü sona erdi.⁴⁵³

Öğrenci ziyaretlerinin sonuncusu ise Batı Trakya’nın Gümülcine bölgesinde bulunan Celal Bayar Lisesi’nin öğrencilerinden oluşan yüz kişilik kafilenin İstanbul ziyaretiydi. Kafiye 19 Temmuz 1954 günü İstanbul’a geldi ve on beş gün boyunca Galatasaray Lisesi tarafından misafir edildi.⁴⁵⁴

Öğrenci ve eğitimcilerin gerçekleştirdikleri ziyaretlerin 1950, 1952 ve 1954 yılında daha yoğun gerçekleştiği görülmektedir. Diğer yıllarda basında neredeyse hiç

⁴⁴⁹ “Balkan Maçları”, Akşam, 20 Şubat 1954, s.2.

⁴⁵⁰ “Balkan paktı gençliği dün Anıt Kabir’de saygı duruşu yaptı”, Akşam, 1 Mart 1954, s.2.

⁴⁵¹ “Balkan Maçları”, Akşam, 20 Şubat 1954, s.2.

⁴⁵² “Ankara’daki Balkan maçları”, Akşam, 1 Mart 1954, s.2.

⁴⁵³ “Balkan spor festivali-Basketbol hasılatından kulüplere bir hisse vermek lazımdır”, Akşam, 6 Mart 1954, s.8.

⁴⁵⁴ “Celal Bayar Lisesi öğrencileri şehrimizde”, Akşam, 20 Temmuz 1954, s.1.

ziyaret görülmemekteydi. Bu ziyaretlere katılan kabilelerin çok kalabalık olmaları dikkat çekmekteydi. Ziyaretler arasında iki tanesi ise ön plana çıkmaktaydı. Bunlardan ilki Türk öğrencilerin Yunanistan'a yaptıkları ilk ziyaret olarak basına yansıyan Türkiye Milli Talebe Federasyonu Teşkilatı'na bağlı Fen Fakültesi Talebe Cemiyeti öğrencilerinin 1950 yılında yaptıkları ziyaretti. İkincisi de Aristoteles Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin yurtdışına gerçekleştirdikleri ilk ziyaret için Türkiye'yi seçmiş olmalarıydı. Ayrıca Fakülte Dekanı Anastasios Mısıroğlu, gazetecilere, Türkiye'nin Atatürk inkılaplarıyla nasıl geliştiğini hep duyduklarını ama ilk kez gözleriyle gördüklerini söylediği konuşması altı çizilecek bilgilerden biriydi.

3.2. Cemiyet ve Kafilelerin Ziyaretleri

Cemiyet ve kafilelerin düzenlediği ziyaretlere bakılacak olunursa bu ziyaretlerin 1952 yılı itibariyle basında yer almalarının çoğaldığı görülmekteydi. 1950 yılında bir ve 1951 yılında iki tane olmak üzere 1952 yılı öncesi basına yansıyan ziyaret sayısı üç olmuştu. Bunlardan ilki 30 Haziran 1950 günü Akropolis Gazetesi'nin sahibi Nassos Boitris'in Türkiye ziyareti ile 1951 yılında işçilerin çalışma hayatlarıyla ilgili yapılan İstanbul ziyaretleri ve 23 Nisan 1951 günü Türk-Elen Dostluk Cemiyeti'nden bir kafilenin İstanbul ziyaretiydi. 1952 yılı incelendiğinde ise Yunan sanayicilerinin mayıs ayında yaptıkları İstanbul ziyareti, Türk gazetecilerin 15–20 Mayıs 1952 tarihleri arasında gerçekleştirdikleri Yunanistan ziyareti, Atina Türk-Yunan Dostluk Cemiyeti üyelerinin 10 Haziran 1952 günü itibariyle başlayan Türkiye ziyareti, Şimali Yunanistan Harp Yaralıları Cemiyet'inden bir kafilenin 5–19 Temmuz 1952 tarihleri arasında yaptıkları İstanbul ziyareti, Yunan işçi kafilesinin 4–8 Eylül 1952 arasında gerçekleştirdikleri İstanbul ziyareti ve Türk-Elen Dostluk Cemiyeti'nin 25–30 Ekim 1952 tarihleri arasında Atina'da gerçekleştirdikleri ziyaret, 1952 yılında yapılan cemiyet ve kafile ziyaretleriydi. 1953 yılında Selanik Hristiyan Gençlik Teşkilatı üyelerinin 14 Temmuz 1953 günü İstanbul'a ziyaret ve Diş Hekimleri Cemiyeti Başkanı Feyzullah Doğruer'in 23 Ekim–3 Kasım 1953 tarihleri arasında yaptığı Atina ziyareti olmak üzere basında iki ziyaret bulunmaktaydı. 1954 yılında da yine iki ziyaret basına yansımaktaydı. Bunlar, Yunan gazetecilerin 26 Şubat–1 Mart 1954 tarihleri arasında yaptığı Ankara ziyareti ve Yunan izcilerinin 27 Temmuz 1954 günü gerçekleştirdikleri İstanbul ziyaretiydi. 1955 yılında basında bulunan tek ziyaret ise Elen-Amerikan Dostluk Cemiyeti üyelerinin 12 Nisan 1955 günü İstanbul'a gerçekleştirdikleri ziyaretti.

1950 yılında basına yansıyan tek ziyaret Yunanistan'da basılan Akropolis gazetesinin sahip ve başyazarı Nassos Boitris'in 30 Haziran 1950 günü İstanbul'a yaptığı ziyaretti. Ziyareti süresince Ankara'ya giderek Cumhurbaşkanı Bayar ve Başbakan Menderes'i de ziyaret eden Boitris, görüştüğü gazetecilere iki ülke arasındaki ilişkileri

arttırmada basının çok önemli bir rol oynadığını söyledi.⁴⁵⁵ Haberde belirtilmesine de Boitris'in Cumhurbaşkanı ve Başbakan ile görüşecek kadar siyasi nüfuza sahip olduğu çıkarımı yapılabilir.

1951 yılının ilk ziyareti incelendiğinde, işçilerin çalışma hayatlarıyla ilgili tetkik yapmak üzere 1951 yılının Nisan ayı içerisinde birçok ilgili Yunan şahıs İstanbul'a geldiği görülmektedir. Gelenler arasında bulunan Yunan Tütün İşçi Federasyonu Genel Sekreteri Stephanos Lolos, 12 Nisan 1951 günü verdiği beyanatta: Türkiye'deki tütün işçilerinin yaşama ve çalışma hayatları hakkında tetkiklerde bulunmak ve tütün üretiminin geleceğini tehdit eden konularda Türk ve Yunan hükümetlerinin ortak menfaatlerine göre kararlar almak üzere burada olduğunu söyledi. Yunanistan Çalışma Bakanlığı Müdürü Xristomes Malagardis de Lolos ile aynı dönemde İstanbul'a geldi. Malagardis ise işçilerin çalışma ve sigorta şekilleri konusunda tetkiklerde bulundu. Yunan İşçi Federasyonu Genel Sekreteri Makris de bu tetkikleri incelemek için 12 Nisan 1951 akşamı İstanbul'a geldi.⁴⁵⁶ Tetkikler sonucunda ne kararlar alındığı basında yer almamaktaydı.

1951 yılında gerçekleşen ikinci ziyaret Türk-Elen Dostluk Cemiyeti'nden bir kafilenin 23 Nisan 1951 sabahı İstanbul'a gelmesiyle gerçekleşti. Yüz altmış kişilik kafilenin başkanı İlia İavia ile birlikte Vali ve Belediye Başkanı Gökay ile görüşen misafirler, Türk-Yunan dostluğu ve Kıbrıs meselesiyle ilgili konuştu. Kafile Başkanı İavia, Kıbrıs'ın İngiliz himayesinde kalmasının Türk-Yunan ilişkilerini kötü etkileyeceğini savunduğu konuşmasında Kıbrıs konusunun sadece Türkiye ve Yunanistan hükümetlerini ilgilendirdiğini ve bazı kişilerin Kıbrıs'taki Türk-Yunan dostluğunu zehirlemeye çalıştığını söyledi.⁴⁵⁷ Bu kalabalık kafilenin ne kadar süre İstanbul'da kaldığı ve neler yaptığı basında yer almamaktaydı.

Basında tam tarihi bulunamayan sadece 1952 yılının Mayıs ayında gerçekleştiği bilinen Yunan sanayicilerinden oluşan bir heyetin İstanbul ziyareti bulunmaktaydı. Burada Türk iş adamlarıyla temaslarda bulunan sanayiciler, Türkiye'ye demir

⁴⁵⁵ "Bir Yunanlı gazeteci şehrimize geldi", Vatan, 1 Temmuz 1950, s.4.

⁴⁵⁶ "Türk ve Yunan tütüncüleri", Vatan, 13 Nisan 1951, s.2.

⁴⁵⁷ "Yunanlı misafirler Valiyi ziyaret ettiler", Vatan, 25 Nisan 1951, s.2.

malzemeler, alüminyum, elektrik cihazı, seramik, ziraat malzemesi, lastik, pamuklu dokumalar ve çimento gibi maddeler ihraç etmek istemekteydiler.⁴⁵⁸

Yine 1952 yılının Mayıs ayında gerçekleşen bir diğer ziyaret Selanik Muharrirler Derneği'nin daveti üzerine Yunanistan'a giden Türk heyetinin ziyaretiydi. 15 Mayıs 1952 günü trenle Pityon'a giden heyet, orada birlik başkanı, başkan yardımcısı ve hudut makamları tarafından karşılandı. Heyet, beş gün boyunca Yunan basın mensuplarıyla birlikte Batı ve Doğu Makedonya'da birçok şehri ziyaret etti. Dimetoka'yı da ziyaret eden heyet orada Eğitim Enstitüsü müdürü ile talebeleri, belediye başkanı, Müslüman cemaati başkanı ve yerel yöneticiler tarafından karşılandı. Oradan Dedeagaç'a geçen heyet tezahüratlarla karşılandı ve Pedagoji Akademisi'nin şereflerine düzenlediği ziyafete katıldı. Beş günlük gezinin ardından heyet, 20 Mayıs 1952 günü Selanik'e giderek oradan İstanbul'a geri döndü.⁴⁵⁹

1952 yılının haziran ayında Atina Türk-Yunan Dostluk Cemiyeti üyelerinden oluşan kalabalık bir kabile İstanbul'a geldi. 10 Haziran 1952 günü İstanbul'a varan heyet üyeleri, 11 Haziran sabahı Atina'dan getirdikleri çiçeklerden oluşan bir çelengi Taksim Abidesi'ne bıraktı ve ardından Vali ve Belediye Başkanı'nı ziyaret etti. Atina Türk-Yunan Dostluk Cemiyeti başkanı Orfanidis, görüşme sırasında Türkiye'yi ziyaret etmekten duyduğu sevinci ve Vali ve Belediye Başkanı'nın iki milletin dostluğu için harcadığı çabadan duyduğu mutluluğu dile getirdi. Heyet, öğleden sonra da Türk-Yunan Dostluk Cemiyeti Lokalini ve Patrikhane'yi ziyaret etti. Heyetin dönüş tarihiyle ilgili bilgi basında yer almamaktaydı.⁴⁶⁰

Merkezi Selanik'te bulunan Şimali Yunanistan Harb Yaralıları Cemiyeti'nden yetmiş beş kişilik bir kabile 5 Temmuz 1952 tarihinde İstanbul'a gelerek ve burada iki hafta kaldı.⁴⁶¹ İstanbul'da düzenlenen, "Milletlerarası Eski Muharipler Kongresi'ne" katılan Yunan delegelerinden bir heyet, 10 Temmuz 1952 günü, Vali ve Belediye Başkanı

⁴⁵⁸ "Yunan sanayicileri şehrimizde", Akşam, 21 Mayıs 1952, s.3.

⁴⁵⁹ "Türk gazetecileri Selanikte", Akşam, 22 Mayıs 1952, s.7.

⁴⁶⁰ "Yunanlı misafirler", Akşam, 12 Haziran 1952, s.3.

⁴⁶¹ "Eski Yunan muhariplerinden bir grup geliyor", Akşam, 2 Temmuz 1952, s.7.

Gökay'ı ziyaret etti. Eski Yunan askerleriyle görüşen Gökay, bu ziyarete çok önem verdiğini çünkü gazilerin dostluğun ve barışın kıymetini çok iyi bildiklerini söyleyen ve Türk-Yunan dostluğunu, temelleri sağlam bir esere benzeten Gökay, bu eserin tüm felaketlere karşı dimdik ayakta durabileceğine, kahraman savaş gazilerinin ise barışı sağlamakta büyük rol oynayacağına inandığını ifade ettiği konuşmasında şunları söyledi:

*“Türk-Yunan dostluğu mevzusunda büyük bir eser inşa edilmektedir. Tarihte bazı mabetlerin inşası yıllarca sürmüştür. Böyle eserler yapılırken fırtınalar, zelzeleler olur. Fakat temeli sağlam yapılar böyle fırtınalardan korkmaz ve tamamlanır. Binaenaleyh Atatürk ile Venizelosun kurduğu tecrübe ve realiteye dayanan abidenin işçilerinden biri olarak onun salabetine inanıyorum. Kahraman harb malullerinin de bizim gibi düşünerek çalışacaklarından eminiz. Öyle bir tarih yazılmaktadır ki yarın bütün dünya çocukları bunu örnek alacaklardır.”*⁴⁶²

Gördükleri misafirperverlikten dolayı Gökay'a teşekkür eden Yunan Muharipler Birliği Başkanı, Türk-Yunan dostluğunun bir nişanesi olarak Yunanistan Kralı tarafından Yunan eski muharıpleri bayrağına takılmış olan ve iyiliksever devlet adamlarına verilen madalyayı takdim etti.⁴⁶³ 16 Temmuz 1952 günü saat 17.00'da Gökay, İstanbul'da bulunan tüm Yunan Muharipler Birliği üyeleri şerefine Yıldız Çadır Köşkü'nde çay tertip etti. Heyet, 19 Temmuz 1952 günü ülkelerine dönmek üzere İstanbul'dan ayrıldılar.⁴⁶⁴

1952 yılında gerçekleşen bir diğer ziyaret iki yüz on kişiden oluşan bir Yunan işçi kafilesinin İstanbul'a yaptığı gezi amaçlı ziyaretiydi. Kafilenin temsilcileri ve İstanbul İşçi Sendikaları Birliği temsilcilerinden oluşan bir heyet 4 Eylül 1952 günü Vali ve Belediye Başkan Vekili Fazıl Uygadın'ı ziyaret ettiler. Ziyaretin ardından misafir işçiler, Taksim'e giderek oradaki anıta çelenk bıraktılar. Misafir işçiler arasında bulunan kırk kişilik koro ekibi ise orada İstiklal Marşını ve Yunan Marşını söyledi. Ayrıca, bu koro heyeti Türk ses

⁴⁶² “Eski Yunan muharıpleri dün Valiyi makamında ziyaret ettiler”, Akşam, 11 Temmuz 1952, s.3.

⁴⁶³ “Eski Yunan muharıpleri dün Valiyi makamında ziyaret ettiler”, Akşam, 11 Temmuz 1952, s.3.

⁴⁶⁴ “Valinin eski Yunan muharıplerine çay ziyafeti”, Akşam, 17 Temmuz 1952, s.3.

ve saz sanatkârlarının da katılımıyla 7 Eylül 1952 Pazar gecesi saat 21.00'da Açık Hava Tiyatrosu'nda bir konser verdi.⁴⁶⁵ Konserin ardından heyet ülkelerine geri döndü.⁴⁶⁶

1952 yılının son ziyareti Vali ve Belediye Başkanı ve Türk-Elen Dostluk Cemiyeti fahri başkanı Prof. Fahrettin Kerim Gökay ile Yunan Başkonsolosu Hristopoulos'un düzenlediği Türk-Elen Dostluk Cemiyeti'nin Atina ziyaretiydi. 25 Ekim 1952 tarihinde gerçekleşen ve Ordu Vapuru ile yapılan bu geziye Vali ve Belediye Başkanı adına Vali Muavini Fuat Alper, Yunan Başkonsolosu adına patrik temsilcisi Dimitropoulos ve Türk-Elen Dostluk Cemiyeti idari heyetinden iki üye başkanlık etti. Ayrıca geziye katılanlar arasında Türk-Elen Dostluk Cemiyeti üyelerinden Vatan Gazetesi Başyazarı Ahmet Emin Yalman ile Burhan Felek de bulunmaktaydı.⁴⁶⁷ Elli bin liraya kiralanan vapurda seyahat eden kişiler yüz liradan başlayan ve mevkilere göre artan bir ücret ödediler. Sadece Türk-Elen Dostluk Cemiyeti başkanı ve idari heyeti üyelerinin bu seyahate ücret ödemediği basında yer almaktaydı.⁴⁶⁸ 25 Ekim'de Pire Limanı'na demirleyen geminin orada bulunduğu süre boyunca Atina sokakları ve Akropolis ışıklarla donatıldı. Beş gün süren gezi boyunca Atina'da bulunan Elen-Türk Dostluk Derneği'nde bir toplantı yapıldı ve Kral ile Kraliçenin de katıldığı bir balo düzenlendi. Ayrıca Atina Belediyesi ve Elen-Türk Dostluk Derneği tarafından ziyafetler verildi. Beş günlük Atina seyahati 30 Ekim 1952 günü sona erdi.⁴⁶⁹

1953 yılında cemiyet ziyaretlerinden basında yansıyan sadece iki ziyareti vardı. Bu ziyaretlerin ilki Selanik Hristiyan Gençlik Teşkilatı üyelerinin 14 Temmuz 1953 günü İstanbul'a gelmesiyle gerçekleşti. Misafirler, Türk-Yunan Dostluk Cemiyeti üyeleri ile birlikte Vali ve Belediye Başkanı Gökay'ı ziyaret etti ve Selanik halkının, İstanbul halkına selamlarını getirdiklerini söylediler. Heyet üyelerinden biri Gökay'a Selanik Cami'sinin yağlı boyadan yapılmış resmini hediye etti.⁴⁷⁰

⁴⁶⁵ "Yunan İşçileri", Akşam, 5 Eylül 1952, s.3.

⁴⁶⁶ "Yunan İşçileri", Akşam, 5 Eylül 1952, s.3.

⁴⁶⁷ "Türk-Elen Dostluk Derneğinin Atina gezisi", Akşam, 10 Ekim 1952, s.3.

⁴⁶⁸ "Türk-Elen Derneğinin Yunanistan seyahati", Akşam, 4 Ekim 1952, s.3.

⁴⁶⁹ "Atinaya seyahat", Akşam, 28 Eylül 1952, s.3.

⁴⁷⁰ "Selanik Gençlik Teşkilatı azaları vilayette", Akşam, 15 Temmuz 1953, s.4.

İkinci ziyaret Dış Hekimleri Cemiyeti Başkanı Feyzullah Doğruer tarafından Atina'da gerçekleşti. Atina'da yapılan Birinci Yunan Dış Tababeti Kongresi'ne katılmak üzere 23 Ekim 1953 günü Ankara Vapuru ile Atina'ya gitti. Kongrenin, on gün sürdüğü basında yer alsa da Doğruer'in kesin dönüş tarihi verilmedi. Fakat basında yer alan haberlerden anlaşılan Doğruer, kongre bitiminden hemen sonra Türkiye'ye geri döndü.⁴⁷¹

1954 yılında gerçekleşen ilk ziyaret Ankara Paktı'nın birinci yıl dönümü nedeniyle Yunan gazetecilerden Alkis Zafiroopoulos ve Epomondes Baburis'in yaptığı Ankara ziyaretiydi. Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin, Ankara'da düzenlediği ve 27 Şubat 1954 günü başlayan konferansına katılmak üzere Zafiroopoulos ve Baburis, 26 Şubat 1954 günü devlet havayollarına ait bir yolcu uçağı ile Atina'dan Ankara'ya geldi. Bir diğer Yunan gazeteci Platon Metaksas ise Yugoslav gazeteciler Stay Duhar, Bora Milyovaki ve Sbolodan Glumas ile birlikte 27 Şubat 1954 sabahı Ankara'ya gelmiştir. Konferansa, Türk gazetecilerden ise Nadir Nadi, Behzat Bilgin, Cavit Oral ve Mekki Sait Esen katıldı.⁴⁷² İki gün süren ve 28 Şubat 1954 günü sona eren Ankara Paktı Devletleri Gazeteciler Konferansı sonunda üç ülke gazetecileri arasında bir Balkan Basın Birliği kurulması kararı alındı. Bu konu üzerinde prensipte kabul edilen protokol, üç ülkenin gazeteciler cemiyeti temsilcileri tarafından imzalandı.⁴⁷³ Misafir gazeteciler 1 Mart 1954 sabahı saat 11.00'da Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü tarafından kabul edildi.⁴⁷⁴ Ankara'dan sonra İstanbul'a da uğrayan misafir gazeteciler, 3 Mart 1954 günü Gazeteciler Cemiyeti'ni ziyaret ederek Türk gazeteciler ile tanıştılar. İstanbul'un Levent bölgesinde kurulacak olan gazeteciler sitesinin planlarını da inceleyen misafirler, Atina'da gazeteciler için yapılan ve uygun fiyata satılan evlerle ilgili de bilgi verdiler. Yunan gazetecilerin bir kısmı 3 Şubat 1954 akşamı, geriye kalanlar ise 5 Şubat 1954 günü Atina'ya gitmek üzere İstanbul'dan ayrıldılar.⁴⁷⁵

⁴⁷¹ "Atina'da Dış Tababeti kongresi toplanıyor", Akşam, 24 Ekim 1953, s.3.

⁴⁷² "Üçlü Pakt gazetecileri konferansı", Akşam, 27 Şubat 1954, s.2.

⁴⁷³ "Balkan Basın Paktı imzalandı", Akşam, 1 Mart 1954, s.2.

⁴⁷⁴ "Üçlü Pakt gazetecileri konferansı", Akşam, 27 Şubat 1954, s.2.

⁴⁷⁵ "Balkan gazetecileri", Akşam, 4 Mart 1954, s.3.

1954 yılının son ziyaretinin temmuz ayında gerçekleştirildiği bilgisi bulunmasına rağmen tam tarih basında yer almamaktaydı. 1954 yılının temmuz ayında Selanik'ten İstanbul'a gelen bir Yunan izci kafilesi, Vali ve Belediye Başkan Vekili Mehmet Ali Çeltik'i ziyaret ederek Çeltik'e bir masa çanı, bir flama ve bir biblo hediye etti.⁴⁷⁶

1955 yılında basında yer alan tek ziyaret Amerika'da yaşayan Yunanların kurduğu Elen-Amerikan Dostluk Cemiyeti üyelerinin İstanbul ziyaretiydi. Yirmi bir kişiden oluşan kafile 12 Nisan 1955 günü Atina'daki ziyaretlerini tamamlayıp İstanbul'a geldi. Patrikhane temsilcileri eşliğinde şehri gezen kafile daha sonra şehirden ayrıldı.⁴⁷⁷

Her iki ülkenin Türk-Yunan dostluk cemiyetlerinin gerçekleştirdiği ziyaretlerin çoğunlukta olduğu çalışmanın bu bölümünde, özellikle iki ziyaret ön plana çıkmaktaydı. Bunlardan ilki Türk-Elen Dostluk Cemiyeti'nin 1952 yılının ekim ayında Atina'ya yaptıkları ziyaretti. Bu ziyareti diğerlerinin önüne çıkartan olay ise cemiyet için düzenlenen baloya Kral ve Kraliçe'nin katılmış olmasıydı. Basına yansıyan ziyaretlerin hiçbirinde Kral ve Kraliçe'nin katılımıyla gerçekleşen bir ziyaret bulunmamaktaydı. Ön plana çıkan bir diğer ziyaret ise Yunan gazetecilerin 1954 yılının Şubat ayında, Ankara Paktı Devletleri Gazeteciler Konferansı'na katılmak üzere Ankara'ya gelmesiyle gerçekleşti. Bu ziyareti önemli kılan ise konferansın sonunda üç ülke gazetecileri arasında bir Balkan Basın Birliği kurulması kararının alınmasıydı.

⁴⁷⁶ "Yunan izcileri", Akşam, 28 Temmuz 1954, s.3..

⁴⁷⁷ "Elen-Amerikan Dostluk Cemiyeti üyeleri vilayette" Akşam, 13 Nisan 1955, s.3.

3.3. Sanatçıların Ziyaretleri

Çalışmanın kapsadığı yıllarda basına yansıyan beş sanatçı ziyareti bulunmaktaydı. Bu ziyaretlerden 1950 yılında olanı Yunan tiyatro yazarı Spyros Melas ve bir tiyatro ekibinin 18 Nisan 1950 günü İstanbul'a yaptıkları ziyaretti. 1951 yılına bakıldığında basında iki ziyaret yer almaktaydı. Bunlardan ilki Yunan Milli Tiyatrosu'ndan Yunan dram tiyatrocusu Marika Kotopouli'nin 6 – 22 Mart 1951 tarihleri arasında İstanbul'a yaptığı ziyaret ve ikincisi de Yunan Sahne Sanatkârları Cemiyeti Başkanı Kostas Kofiniyotis'in 1951 yılının eylül ayında İstanbul'a gerçekleştirdiği ziyaretti. 1952 yılında Marika Kotopouli'nin 13 Temmuz – 17 Ağustos 1952 tarihleri arasında yaptıkları ikinci kez İstanbul'a yaptığı ziyaret bulunmaktaydı. 1953 yılında ise Türk ses sanatçısı Safiye Ayla'nın 17–22 Mart 1953 tarihleri arasında gerçekleştirdiği Yunanistan ziyareti basında yer almaktaydı.

Basına yansıyan 1950 yılındaki tek ziyaret, Yunan tiyatro yazarı Spyros Melas ve bir tiyatro ekibinin 18 Nisan 1950 günü İstanbul'a gelmesiyle gerçekleşti. İstanbul'da temsillerde bulunmak üzere gelen Melas, Türkiye'ye ilk kez yirmi sene önce Venizelos ile birlikte geldiğini ve Pera Palas'ta Atatürk ve İnönü ile birlikte iki saat görüşme fırsatı bulduğunu söyledi. Burada temsil vermekten duyduğu mutluluğu da dile getiren Melas, Türk ve Yunanları dost ve kardeş olarak gördüğünü de sözlerine ekledi.⁴⁷⁸ Fakat basında temsillerle ilgili bilgi bulunamadı.

Yunan dram tiyatrocusu Marika Kotopouli çalışmanın kapsadığı yıllardaki ilk ziyareti 1951 yılının Mart ayında gerçekleşti. Kotopouli, bir hafta sürecek temsillerini gerçekleştirmek üzere 6 Mart 1951 günü İstanbul'a geldi. Kaldığı Park Otel'de basınla konuşmak için bir kokteyl düzenleyen Kotopouli, 1934'de bir defa Türkiye'ye geldiğini ve şu an burada olmanın onu "*sevinçten çılgına döndürdüğünü*" söyledi. Bir hafta süren ve Avrupa ile Amerika'daki modern tiyatro repertuarlarının yeni eserlerinin

⁴⁷⁸ "Yunanlı müellif ve tiyatro grubu geldi", Yeni Sabah, 19 Nisan 1950, s.2.

canlandırıldığı temsiller 8 Mart 1951 günü başladı. Ünlü tiyatrocu iki hafta boyunca Bernard Shaw'ın "Mrs. Warren'in Mesleği" ve Maxwell Anderson'un "Bin Gecelik Kraliçe" isimli piyeslerini tam on iki kere sahneledi.⁴⁷⁹ Ankara Devlet Tiyatrosu tarafından telgrafla Beyoğlu'ndaki bir çiçekçiden bir çiçek sipariş verilerek Yunan tiyatrocuya teslim edildi. Kotopouli de bu hediyeden çok memnun kaldığını ilettili.⁴⁸⁰ İstanbul'u son elli yılda beş kez ziyaret eden Kotopouli, 22 Mart 1950 günü öğlen özel bir uçakla Atina'ya geri döndü.⁴⁸¹ Kotopouli'nin bu temsillerinin ilgiyle izlenmesi, ünlü tiyatroçunun 1952 yılında İstanbul'a bir daha gelmesine neden oldu.

1951 yılının basına yansıyan ikinci ve son ziyaretinde Yunan Sahne Sanatkârları Cemiyeti Başkanı ve Yunan müzikalının eski bir tenoru olan Kostas Kofiniyotis İstanbul'a geldi. Yaklaşık on beş sene önce Yunanistan'ın en çok tanınan kadın rembetikocularından Zozo Dalmas ile birlikte Türkiye'ye gelerek birçok Türk sanatçıyla ortak operetlerde ve temsillerde oynayan Kofiniyotis, 1951 yılının eylül ayında İstanbul'a geldi. 25 Eylül 1951 günü saat 18.00'da İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda, Kofiniyotis şerefine bir çay verildi. Vali ve Belediye Başkanı Gökay'ın da katıldığı bu çayda Kofiniyotis Türk sahne sanatkârları ve Türk basın mensuplarıyla tanıştırıldı.⁴⁸² Kofiniyotis'in bu ziyaretinin amacı ve ziyaretin kesin tarihleri basında yer almamaktaydı.

1952 yılının basına yansıyan tek ziyareti Yunan Milli Tiyatrosu ve Marika Kotopouli'nin İstanbul ziyaretiydi. Yunan Milli Tiyatrosu 13 ve 17 Ağustos tarihleri arasında Açık Hava Tiyatrosu'nda temsil vermek için İstanbul'a geldi. Yunan Milli Tiyatrosu Rejisörü Mongenidis 21 Temmuz 1952 tarihinde İstanbul'a gelerek Yunan Konsoloslugu'nda konuyla ilgili basın toplantısı yaptı. Yunan Rejisör konuşmanın başında bu temsillerin Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu ve Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin himayelerinde yapıldığını, Yunan Başbakan Yardımcısı ve Milli Eğitim Bakanının da bu kültürel ilişkileri desteklediğini söyledi. İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay'a da teşekkür eden Yunan Rejisör, bir sonraki aşamada

⁴⁷⁹ "Büyük bir Yunan sanatkarı geldi", Vatan, 7 Mart 1951, s.4.

⁴⁸⁰ "Marika Katopuli'ye gönderilen çiçekler", Vatan, 17 Mart 1951, s.5.

⁴⁸¹ "Yunanlı artistler bugün gidiyor", Vatan, 22 Mart 1951, s.5.

⁴⁸² "Bir Yunan sanatkarı şerefine çay veriliyor", Vatan, 23 Eylül 1951, s.2.

İzmir’de de temsiller vermeyi planladıklarını söyledi. Buradaki temsillerde orkestrayı Cemal Reşit Rey’in yöneteceğini ve en büyük Yunan dram tiyatrocusu Marika Kotopouli’nin de katılacağını bildirdi. Temsiller öncesinde Vali ve Belediye Başkanı Gökay’ın başında bulunduğu bir heyet, temsil için gerekli hazırlıkları yaptı.⁴⁸³ Ünlü Yunan dram tiyatrocusu Marika Kotopouli ise 6 Ağustos 1952 günü İstanbul’a geldi. Kotopouli, kaldığı Park Otel’de, bir muhabire; bu klasik piyesleri Türkiye’de oynamaktan duyduğu mutluluğu belirtti. Konuşmasında Türkiye’ye daha önce gelmesine rağmen bu kez gelme amacını Türkiye’ye karşı görüşlerini ve ülke ile halkı hakkındaki düşüncelerini aktararak, gerçekleşecek temsillerle ilgili bilgi verip bunların izleyicileri nasıl etkileyeceğini de anlatan Kotopouli şunları söyledi:

“Misafirperver memleketinize ilk defa olarak gelmiyorum. Asrımızın ilk senelerinde başlayan ve 50 sene devam eden sanat hayatımda, memleketinizi birkaç kere ziyaret ettim. Sanatın ebedi ve yüksek manasın hizmet daima tek gayemdir. Bu defa gelişim hususi bir mana taşıyor: Bu da 45 seneden beri yüreğimi ısıtan bir rüyanın nihayet hakikat olmasıdır: Eşil, Sofokles ve Öripidis’in ilahi Akropol kayasının gölgesi altında dramatik eserleriyle büyük sanatının asil heyecanını yarattıkları zamanda olduğu gibi, yeniden şiir olmasını temin etmek!

Bu gaye ile, diğer mesai arkadaşlarımla birlikte Klasik Yunan Dramı organizasyonunu tesis ederek, gerek memleketimizin dahilinde ve gerekse diğer memleketlerin edebi merkezlerinde turnelerime başladım. Ananevi bir medeniyet sahibi misafirperver memleketinizde, klasik trajedilerin temsilleri dost bir muhit buluyor. Temsillerimiz, diğer teşebbüslerle birlikte, iki milletimizin manevi temasında ilk adımlardan birini teşkil ediyor. Harikulade olan Açık hava Tiyatronuzda birkaç gün sonra Eşil’in kıymetli ve manidar sözleri aksedince, Türk, Elen ve diğer yabancı seyirciler ilahi bir coşkunluk içinde birleşip günlük hayatlarının ufak olaylarını unutacak ve güzel ideallerin verdiği kuvvetli hislere

⁴⁸³ “Yunan tiyatrosu”, Akşam, 22 Temmuz 1952, s.1.

kapılacaktır. Türk medeniyetinin güzide bir örneği olan Açık hava Tiyatronuzda bütün kalbler birleşecek ve bir müşterek anlayış hüküm sürecektir.

Manevi kuvvetlerini ispat eden Türk sanatkarları, aynı tiyatroda Kırıl Ödip'i temsil ettiler. Öğrendiğime göre Ankara Devlet Tiyatrosu da yeni sezona Elektra'nın temsilleriyle başlayacaktır. Bu olaylar güzel memleketinizin sanatkarlarının olgunluğunu ispat ediyor. Mukaddes bir heyecanla Klasik Yunan dramı organizasyonu temsilleri ile buna iştirak ediyor. Asırların şüpheşiz en büyük eserini, Eşil'in Orestias'ını, seçtik. Bu meşhur trilojiden Agamemnon ve Holfori'yi temsil edeceğiz. Fakat Yunan hükümet erkanının yardımından maada, memleketinizin de siyasi ve fikir adamlarının ananevi misafirperverliğine nail olmasaydık bu müşkül gayemize erişemeyecek ve rüyam da hakikat olmayacaktı.

Sayın Samet Ağaoğlu ve Tevfik İleri'nin gösterdikleri iltifat sayesinde ve sayın İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Dr. F. K. Gökay şahsiyet ve mevkileriyle temsillerimize manevi temenni vererek, Türk-Yunan dostluğunun kuvvetlendirilmesinde sanatın en mühim bir vasıta olduğunu ispat ettiler. Bundan dolayı bütün yunan tiyatrosunun ve kendi teşekkürlerimi alenen bildirmeği bir borç bilirim. Demokratik rejimlerde en büyük kuvveti temsil ettiğiniz memleketlerin birbirini anlamakta ve sanatın tekemmülünde rol oynayan sizlere en candan selamımı arz ederim. Yardımınızdan emin olduktan sonra, muvaffakiyetin yarısını temin etmiş olduğumdan eminim. Teşekkür ederim.”⁴⁸⁴

Kotopouli, 13, 14, 15, 16 ve 17 Ağustos tarihlerinde Açık hava Tiyatrosu'nda eski Yunan eserlerinden Agamemnon ile Holfori piyeslerini temsil etmiştir.⁴⁸⁵ Kotopouli'nin verdiği temsillerin Türk halkı tarafından ilgiyle izlendiği basına yansıyan haberlerden açıkça anlaşılmaktaydı.

1953'te gerçekleşen ziyaret ise ses sanatçısı Safiye Ayla'nın Yunanistan ziyaretiydi. Atina ve Selanik'te konser vermek üzere 17 Mart 1953 günü Yunanistan'a

⁴⁸⁴ “En büyük Yunan dram artisti şehrimizde”, Akşam, 7 Ağustos 1952, s.4.

⁴⁸⁵ “En büyük Yunan dram artisti şehrimizde”, Akşam, 7 Ağustos 1952, s.4.

giden Safiye Ayla, 19 Mart 1953 gecesi saat 22.45'te Atina'da ve 20 Mart 1953 gecesi saat 22.25'te Selanik'te konser verdi. Basına yansıyan haberlere göre Safiye Ayla'nın konserleri yoğun bir ilgiyle izlendi.⁴⁸⁶ Safiye Ayla 22 Mart 1953 günü uçak ile İstanbul'a döndü. Ayla, 7 Nisan 1953 günü Saray'da vereceği mevsimin son büyük konser programına Atina'da okuduğu ve çok beğenilen Rumca şarkıları da eklediğini açıkladı.⁴⁸⁷

Basında sanatçılara ait sadece iki ziyaret bulunmaktaydı. Bu da iki ülkenin sanat ilişkilerinin fazla gelişmediğini göstermekteydi. Bunun nedeninin dil farkı veya kültür farkı olduğunun söylenmesi pek yanlış olmaz.

Cemiyet ve heyetlerin ziyaretleri incelendiğinde Türkiye-Yunanistan arasında sayı olarak en fazla ziyarete sahip oldukları görülmekteydi. Fakat bu ziyaretlerde basında içerik bakımından çok da fazla bilgiye sahip olmamaları, bu bölümün çalışmanın beşinci kısmına alt başlıklar halinde yazılmalarına neden olmaktaydı.

⁴⁸⁶ "Safiye Ayla Yunanistana gidiyor", Akşam, 11 Mart 1953, s.11.

⁴⁸⁷ "Safiye Ayla Yunanistan turnesinden döndü", Akşam, 25 Mart 1953, s.4.

SONUÇ

Türk-Yunan ilişkileri, iki ülkenin ortak tarihleri boyunca inişli çıkışlı süreçler yaşadı. 1950-1955 yılları da iki milletin ilişkilerinin bu yönünü incelemek için uygun bir dönem olmuştur. Birlikte katıldıkları paktlar ve aralarında imzaladıkları antlaşmalar bu dönemde dostluklarını merdivenin en üst basamaklarına kadar çıkarmayı başarırken, Kıbrıs sorunuyla başlayan ve her iki ülkenin milliyetçilik duygularını kabartan olaylar Türk-Yunan ilişkilerinin zedelenmesine neden oldu.

Bu dönemi, gerçekleştirilen ziyaretler üzerinden değerlendiren bu tezde Türk basını ana kaynak olarak ele alınarak bu süreçte gerçekleşen çok yönlü ziyaretler incelendi. Ziyaretlerin kronolojik sırası tezin sonunda belirtilmiş olsa da tezin içeriğinde bu ziyaretler yapılarına ve amaçlarına göre bölümlendirilmiştir. Bu bölümler; Siyasi ve Diplomatik Ziyaretler, Gezi ve Spor Amaçlı Ziyaretler ile Eğitim ve Sosyokültürel Amaçlı Ziyaretler olmak üzere üçe ayrılmıştır.

Tezin en kapsamlı ziyaretlerini oluşturan siyasi, diplomatik ve askeri ziyaretler ilk bölümde incelenmiştir. Bu ziyaretler basında, meclis tutanaklarında ve kullanılan diğer kaynaklarda en fazla detaya sahip olan ziyaretler olmuştur. Siyasi ziyaretler arasında ilk olarak devlet başkanlarının ziyaretleri bulunmaktaydı. 1952 yılında önce Kral Paul ve Kraliçe Frederika'nın Türkiye ziyareti daha sonra da Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan ziyareti gerçekleşti. İki ülke arasında gerçekleşen tüm ziyaretlerin arasında belki de en önem gösterilenler bunlardı. İki ülkede de bu üst düzey ziyaretlerin aylar öncesinde hazırlıklar başlatıldı. Misafirlerin kalacakları süre boyunca her güne dair yapacakları programlar bile önceden kamuoyunun bilgisine sunuldu. Yunanistan'da Bayar'ı taşıyan gemi için özel iskele kurulurken Türkiye'de gemilerden oluşan büyük bir konvoy boğazda misafirlere eşlik etti. Her iki ziyaret sırasınca tüm şehir Türk-Yunan bayrakları ile süslendi. Bir diğer deyişle her iki ülkede de bayram havasında hazırlıklar

yapıldı. Bu kişilerin ülkelerinin en üst mevkilerinde olmaları ziyaretlerinin de en coşkulu ziyaretler sayılmasına neden oldu.

Ayrıca 1952 yılının başında her iki ülkenin de Atlantik Paktı'na girmesiyle siyasi ziyaretler başladı. 1952 yılının ilk beş ayında konuyla ilgili toplam üç ziyaret gerçekleşti. Bu ziyaretlerde Atlantik Paktı ile birlikte her iki ülkenin de çıkarlarıyla doğru orantıda kararlar alındı. Pakta girilmesinden hemen önce Türkiye'ye gelen Yunan Dışişleri Bakanı Sofokles Venizelos, kendi sıcak ve samimi tutumuyla müzakerelere pozitif bir yön verdi. Venizelos'un bu ziyaretinde pakt sonrası yapılacaklara dair kararlar alındı. Yine bu ziyaret, Atlantik Paktı kapsamında yapılacak ikinci ziyarete neden oldu. Görüşmeler sırasında Venizelos'a eşlik eden eski Yunan Havacılık Bakanı Anastasios Bakkalbaşı, Mart ayında kendi başkanlığındaki ticaret heyetiyle birlikte tekrar Türkiye'ye gelerek aslı ilk ziyarette konuşulan konuların detaylarını çözmek için uzun bir süre burada kaldı. Türk ticaret heyetiyle gerçekleştirdikleri müzakereler sonucu iki ülke arasında yıllardan beri sorun yaratan çeşitli sorunlara çözüm buldular. İşte bu ziyaret diğer ziyaretlere nazaran daha kesin sonuçlar alınmış olunmasından dolayı en önemliler arasına girmiştir. Atlantik Paktı kapsamında yapılan üçüncü ziyaret ise Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Yunanistan ziyaretleriydi. Bu iki önemli şahsiyetin yanı sıra ziyarete katılan Türk Hava Kuvvetleri Komutanı Şükrü Kanatlı'nın görüşmelere gözle görülür bir etkisi oldu. Daha önceki ziyaretlerde ticari, ekonomik ve sosyal sorunlar çözülmüş olsa da Kanatlı'nın görüşmelere katılması, askeri konuların çözülmesine katkı sağladı. Dolayısıyla bu ziyaret askeri açıdan değer kazanırken diğer konular bağlamında da tamamlayıcı unsur oluşturdu.

Atlantik Paktı görüşmelerinin yanı sıra dikkat çeken bir diğer ziyaret grubu mülki yöneticilerin ziyaretleriydi. Bu ziyaretler toplumları yakınlaştırma kapsamında önemli yere sahipti. 1951 yılında Atina Belediye Başkanı Konstantinos Koçyas'ın gerçekleştirdiği ziyaret bu ziyaretlerin ilkiydi. İstanbul'da düzenlenen Sergi Kupası Futbol Maçları için İstanbul'a gelen Atina Futbol Takımına eşlik eden Koçyas, İstanbul ve Ankara'nın belediye başkanlarıyla görüştü. Her fırsatta Türklere olan sevgisinden ve Türklerin başarılarından bahseden Koçyas, savaş dönemi Türklerin yaptığı yardımlara

nasıl minnettar olduğunu da dile getirdi. Özellikle İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay ile kurmuş oldukları dostluk altı çizilmesi gereken bir olgudur. Ziyaretten çok kısa bir süre sonra hayatını kaybeden Koçyas ile ilgili Gökay'ın sözleri çok anlamlı ve duygu yüklüydü. Gökay yakın dostunu kaybetmesinin ardından 1952 yılında Atina'ya bir ziyaret gerçekleştirdi. Atina'nın yeni Belediye Başkanı Konstantinos Nikopoulos tarafından ağırlanan Gökay, yeni başkanla da çok samimi ilişkiler kurmayı başarmıştı. Gökay'ın genel siyasi tutumu değerlendirilirse, kendisinin Yunan yetkililere karşı çok samimi yaklaştığı ve onları adeta kendi evine gelen bir dostu gibi ağırladığı söylenebilirdi. Bunu sadece Atina'nın iki belediye başkanıyla olan ilişkilerinden değil İstanbul'a uğrayan tüm Yunan misafirlere karşı olan tutumundan da anlaşılmaktaydı.

1950-1955 yılları arasında Türkiye ve Yunanistan'ı birbirlerine yakınlaştıran iki pakt bulunuyordu. Bunların ikincisi 1953 yılının Şubat ayında Ankara'da imzalanan Balkan Paktı'ydı. Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya arasında imzalanan bu pakt için her üç ülkenin başkentlerinde sıklıkla müzakereler düzenlendi. Fakat tezin içeriği gereği Yugoslavya'da gerçekleşen ziyaretler içeriğe eklenmemiştir. İkisi Atina'da ve ikisi de Ankara'da olmak üzere paktla ilgili toplam dört ziyaret gerçekleşti. Askeri ve siyasi konuların tartışıldığı iki ziyareti, Atina'da antlaşmanın parafe edilme müzakereleri ve Ankara'da antlaşmanın imzalanma müzakereleri takip etti. Balkan Paktı iki ülkeyi birbirlerine daha da bağlamıştı. Çok kısa süre yaşanacak olumsuzluklardan habersiz iki millet tam bir bayram havası içinde, göğüslerini gererek kardeş olduklarını tüm dünyaya ilan etmişti. Kıbrıs'ta yaşanan olaylar yavaş yavaş gün yüzüne çıkmaya başladığında ise siyasi ziyaretlerin gözle görülür bir biçimde azaldığı görülmekteydi. 1953 yılında özellikle siyasilerin sert tutumları ipleri iyice germiş ve 1953-1955 yılında yaşanan ziyaretlerin sadece mecburiyetten yapıldığı izlenimini vermişti.

Tezin konu aldığı yıllar içerisinde çok fazla askeri ziyarete de rastlanmaktaydı. Hem Türkiye'de hem de Yunanistan'da birçok askeri ziyaret gerçekleşti. Bu ziyaretlerin çoğunun ortak bir nedeni vardı: İmzalanan paktlar sonrası iki ülkenin ortak çıkarlarını korumak ve onları savunmak. Dolayısıyla bu ziyaretler belirgin bir iyi niyet göstergesi

oldu. Her iki ülkenin askeri şahsiyetlerinin birbirleriyle samimi ilişki kurmuş olmaları dikkat çekmekteydi. Bu kişiler müzakereleri sürdürürken kaldıkları şehirleri hem gezip hem de askeri birlikleri teftiş ettiler.

Askeri ve siyasi ziyaretler sürerken artık iki ülkenin siyasileri tatillerini geçirmek için bir diğer ülkeyi tercih etmekteydi. Özellikle Yunan siyasetçiler özel tatilleri için İstanbul'a gelmekteydi. Tatil amaçlı gerçekleştirilen bu ziyaretler arasında basında Yunanistan'a gerçekleştirilen sadece bir ziyarete rastlanmaktaydı. Geriye kalan tüm ziyaretler Yunan siyasetçiler tarafından gerçekleştirildi. Aslında bu ziyaretlere dâhil çok fazla bilgi bulunamamıştır. Bunların çoğunun basına yansımalarının tek nedeni Belediye Başkanı Gökay'ı ziyaret etmiş olmalarıydı. Siyasilerin gezi amaçlı ziyaretler tezin ikinci bölümünde incelenmiştir.

Sosyokültürel ziyaretler kapsamında milli sporcu ziyaretleri de önemli bir yer tutmaktaydı. Aslında sporla ilgili birçok ziyaret bulunmaktaydı. Fakat tezde sadece milli sporcuların ziyaretleri incelenmiştir. Diğer taraftan genel hatlarıyla spor müsabakaları birçok tarihte, dalda ve birçok vesileyle gerçekleştiği için bu spor müsabakalarını bütünüyle ele almak ayrı bir çalışma konusu oluşturacağından tez hazırlanırken sadece milli sporcuların ziyaretleri kayda alınmıştır.

Milli sporcu ziyaretleri, boks müsabakaları, futbol maçları ve atletizm karşılaşmalarını içeren üç alt başlığa bölünmüştür. Boks müsabakalarıyla ilgili dikkat çeken husus siyasi ziyaretlerin daha artmadığı bir dönemde yapılmış olmalarıydı. Boks müsabakalarında, rekabet duygusunun çok ileri safhada olduğu hissedilmekteydi. Bu, müsabakaların Türk-Yunan ilişkilerinin dönem içerisindeki zirve noktasına varmadan önce gerçekleşmesine bağlanabilirdi. Futbol maçları ise halk tarafından en çok ilgi çeken etkinliklerdi. Bunun nedenlerinden biri dünyada yapılan sporlar arasında futbolun en çok seyirciye sahip olan spor olmasıydı. İkinci neden ise futbolcuların ordu takımından ya da milli takımdan olmalarıydı. Daha çok tanınan bu kişilerin dolayısıyla müsabakaları da daha fazla ilgi görmüştü. Atletizm karşılaşmaları incelendiğinde ise göze çarpan şey atletizm bayramlarıydı. Bu süreç içerisinde yaşanan iki atletizm bayramı vardı. Bunlardan

biri Türkiye'nin en eski spor bayramı olan "Atletizm Bayramları" diğeri de 1953 yılında başlayıp sadece iki yıl yapılan "Türk-Yunan Atletizm Bayramları" idi. Türk-Yunan Atletizm Bayramlarının ömrünün kısa olmasının bir nedeni 1955 yılında iyice kopma noktasına gelen siyasi ilişkilerdi. Atletizm Bayramları adıyla gerçekleşen karşılaşmalara ise Yunan atletler 1955 yılında katılmış olsalar da bu karşılaşmaların çok tatsız bir havada gerçekleştiği ve atletlerin bile ilgisini kaybettiği söylenebilirdi.

Eğitim ve sosyokültürel amaçlı ziyaretler sayı bakımından en fazla ziyareti içeren kısımdı. Fakat içerikleri gereği bu ziyaretlerin detaylarına basında fazla yer verilmemişti. Dolayısıyla bu ziyaretler tezde kısa bilgilerle anlatılmıştır. Ülkenin siyasi ilişkileri iyileştikçe bu ziyaretler de artmıştı. İki ülkenin halkları bu gelişen Türk-Yunan ilişkilerinin tadını belirgin bir şekilde çıkartmaktaydı. Nitekim ilişkilerin zora düştüğü dönemde bu ziyaretler de azalmaktaydı. Bu ziyaret grubunun en dikkat çekenleri ise sanatçıların gerçekleştirdiği ziyaretlerdi. Bu sanatçı ziyaretlerinin sayıca az olmasının nedeni birçok sebebe dayandırılabilmeyle birlikte muhtemelen toplumların sanat anlayışlarının farklılığı ya da dönemin imkânlarının darlığı olarak yorumlanabilirdi.

Her bölüm farklı amaçlı ziyaretleri içerse de ortak olan noktaları da vardı. Bunlardan ilki siyasi olarak antlaşmalar ve paktların yaşandığı dönemlerde tüm ziyaretlerin çok sıcak ve samimi duygularla yaşanmasıydı. İkinci ortak özellik de 1953 yılının yarısından itibaren 1955 yılına gelinceye kadar ziyaret sıklıklarının azalarak son bulmasıydı. 1953 yılında Kıbrıs'ta artan sorunlar bu ilişkilerin sonunu hazırladı. Dahası, 1955 yılında gerçekleşen 6-7 Eylül Olayları iki ülke arasındaki ziyaretlerin daha da seyrelmesine hatta son bulmasına neden olmuştu. Türk basını, iki ülke arasındaki bu iniş çıkışlı olayların ziyaretlere yansımalarını yakından takip ederek verdiği bilgilerle ziyaretlerin taslağını çıkarmış ve detayların bulunmasında faydalı olmuştur.

KAYNAKLAR

1. Tutanak ve Zabıtlar

Düstur (Üçüncü Tertip), C. V, Necmi İstikbal Matbaası, İstanbul 1931

Meclis Zabıt Cerideleri (ZC)

Türk Parlamento Tarihi, haz. Kazım Öztürk, C. IV-V-VI, Türkiye Millet Meclisi Vakfı yay., Ankara 1999

2. Kitap ve Makaleler

ADIYEKE, Ayşe Nükhet, **Osmanlı İmparatorluğu ve Girit Bunalımı (1896-1908)**, Türk Tarih Kurumu yay., Ankara 2000

AKSU, Fuat, **Türk-Yunan İlişkileri**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 2001

AKTAR, Ayhan, **Varlık Vergisi ve Türkleştirme Politikaları**, İletişim yay., İstanbul 2012

BEZİRCİ, Asım, **İnceleme ve Şiirlerle Türk-Yunan Dostluk ve Barışı**, Milliyet yay., İstanbul 1987

DEMİRÖZÜ, Damla, **Savaştan Barışa Giden Yol**, İletişim yay., İstanbul 2007

ELMACI, Defne, TOY, Hakan, **Kronolojik Türkiye Tarihi Ansiklopedisi**, Karma yay., İstanbul 2015

GAZİOĞLU, Ahmet, **Londra Dosyası**, Cyrep yay., Lefkoşa 2006

GÜREL, Şükrü S., **Tarihsel Boyut İçinde Türk Yunan İlişkileri (1821-1993)**, Ümit yay., Ankara 1993

HATİPOĞLU, Murat, **Yakın Tarihte Türkiye ve Yunanistan 1923-1954**, Siyasal Kitabevi, Ankara 1997

KALELİOĞLU, Oğuz, **Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri ve Megali-İdea**, Bilgi yay., İstanbul 2009

KISAKÜREK, Necip Fazıl, **Başmakalelerim 1**, Büyük Doğu yay., İstanbul 2013

MİLAS, Herkül, **Sözde Masum Milliyetçilik**, Kitap Yayınevi, İstanbul 2010

MİLAS, Herkül, **Yunan Ulusunun Doğuşu**, İletişim yay., İstanbul 2006

ÖRENÇ, Ali Fuat, **Balkanlarda İlk Dram Unuttuğumuz Mora Türkleri ve Eyaletten Bağımsızlığa Yunanistan**, Babıali Kültür yay., İstanbul 2011

SALIŞIK, Selahattin, **Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri Tarihi ve Etnik-i Eterya**, Kitapçılık Ticareti Şirketi yay., İstanbul 1975

SÜKAN, Faruk, **Başbakan Adnan Menderes'in Meclis Konuşmaları**, Kültür Ofset yay., Ankara 1992

ŞAKİR, Ziya, **Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Seyahat Hatıraları**, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1953

ŞEN, Erdal, **Bir Yiğit Vardı**, Yitik Hazine yay., İzmir 2010

T.C. Gnkur. Başkanlığı, **Türk Yunan İlişkileri ve Megalo İdea**, Gnkur. Basımevi, Ankara 1985

UYKUCU, Ekrem, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Ansiklopedisi**, Toker yay., İstanbul 1994

3. Süreli Yayınlar

Akşam
Aydın Tarihi
Büyük Doğu
Cumhuriyet
Milliyet
Tan
Ulus
Vatan
Yeni İstanbul
Yeni Sabah

4. Elektronik Kaynaklar

Rulers. (t.y.). <http://www.rulers.org>, (ET: 15.12.2017).

ZİYARETLERİN KRONOLOJİK LİSTESİ

1. Yarbay Papoulsis Komutasındaki Yunan Havacılarının Ankara Ziyareti (28 Ocak–1 Şubat 1950)
2. Prens Yorgos ve Prenses Maria Bonapart'ın İstanbul Ziyareti (12–19 Mart 1950)
3. Atina Üniversitesi Öğrencilerinin İstanbul Ziyareti (5–15 Nisan 1950)
4. Aristoteles Üniversitesi Öğrencilerinin İstanbul Ziyareti (17 Nisan 1950 –)
5. Tiyatro Yazarı Spyros Melas'ın İstanbul Ziyareti (18 Nisan 1950 –)
6. Akropolis Gazetesi Başyazarı Nassos Boitris'in Türkiye Ziyareti (30 Haziran 1950 –)
7. Edirne Öğretmenler Birliği'nin Nea Orestia Ziyareti (3 Temmuz 1950)
8. Fen Fakültesi Talebe Cemiyeti Öğrencilerinin Atina Ziyareti (23–31 Temmuz 1950)
9. Aristoteles Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin İstanbul Ziyareti (30 Temmuz–8 Ağustos 1950)
10. Yunan Boksörlerinin İstanbul Ziyareti (23 Eylül 1950)
11. Türkiye Deniz Harp Okulu'nun Atina Ziyareti (15–16 Kasım 1950)
12. Yunan Milli Boks Takımı'nın İstanbul Ziyareti (19 Kasım–9 Aralık 1950)
13. Yunan Ordu Futbol Takımı'nın Türkiye Ziyareti (27 Aralık 1950–2 Ocak 1951)
14. İstanbul Yüksek Ticaret ve Ekonomi Okulu Öğrencilerinin Selanik Ziyareti (2 Mart 1951 –)
15. Dram Tiyatrocusu Marika Kotopouli'nin İstanbul Ziyareti (6–22 Mart 1951)
16. İlgili Şahısların İşçi Yaşamlarıyla İlgili Gerçekleştirdikleri Ziyaretler (Nisan 1951)
17. Türk-Elen Dostluk Cemiyeti'nden Bir Kafilenin İstanbul Ziyareti (23 Nisan 1951 –)
18. Genelkurmay Harekât Başkanı Korgeneral Yusuf Egeli'nin Başkanlığındaki Askeri Heyetin Selanik Ziyareti (Haziran–7 Haziran 1951)
19. Batı Trakya Umumi Valisi'nin İstanbul Ziyareti (2 Temmuz 1951)

20. Atina Belediye Başkanı Konstantinos Koçyas ve Atina Futbol Takımı'nın İstanbul Ziyareti (6–11 Temmuz 1951)
21. General Sfetsion'un Başkanlığındaki Yunan Milli Savunma Okuluna Mensup Subayların Türkiye Ziyareti (16–22 Temmuz 1951)
22. Denizcilik Okul Gemisi Armatolos ve Öğrencilerinin İstanbul Ziyareti (17–20 Eylül 1951)
23. Yunan Sahne Sanatkarları Cemiyeti Başkanı Kostas Kofiniyotis'in İstanbul Ziyareti (Eylül 1951)
24. Yunanistan Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sofokles Venizelos'un Türkiye Ziyareti (29 Ocak–5 Şubat 1952)
25. Türk Ordu Futbol Takımı'nın Atina Ziyareti (15–25 Mart 1952)
26. Eski Yunan Bakanı Atina Türk-Elen Dostluk ve Kültür Cemiyeti Başkanı Anastasios Bakkalbaşı ve Ticaret Heyeti'nin Ankara Ziyareti. (25 Mart–22 Nisan 1952)
27. Vali ve Belediye Başkanı Prof. Fahrettin Kerim Gökay ve Şehir Meclisi Üyelerinin Atina Ziyareti (29 Mart–4 Nisan 1952)
28. Yunan Askeri Heyeti'nin Ankara Ziyareti (Nisan 1952)
29. Epek Partisi Başkan Vekili Koçarıs ve Yunan Maliye Bakan Yardımcısı Grigorini'nin İstanbul Ziyareti (21 Nisan 1952)
30. Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Yunanistan Ziyareti (26 Nisan–3 Mayıs 1952)
31. Yunan Milli Futbol Takımı'nın İstanbul Ziyareti (13–18 Mayıs 1952)
32. Yunanistan Milletvekillerinden Lemos ve Sakız Belediye Başkanı Patalides ile Belediye Azası Mavridoglu'nun Türkiye Ziyareti (20–23 Mayıs 1952)
33. Yunan Sanayicilerinin İstanbul Ziyareti (20 Mayıs 1952)
34. Atina Üniversitesi Rektörü Konstantinos Moutoussis'in İstanbul Ziyareti (Mayıs 1952)
35. Türk Gazetecilerin Yunanistan Ziyareti (15 Mayıs 1952 – 20 Mayıs 1952)
36. Türk Profesörlerden Oluşan Bir Heyetin Atina Ziyareti (30 Mayıs – Mayıs 1952)

37. Selanik Kız Lisesi Öğretmen ve Öğrencilerinden Oluşan Kafilenin Edirne Ziyareti (4 Nisan–Nisan 1952)
38. Kral Paul ve Kraliçe Frederika'nın Türkiye Ziyareti (8–15 Haziran 1952)
39. Atina Türk-Yunan Dostluk Cemiyeti Üyeleri'nin Türkiye Ziyareti (10 Haziran–Haziran 1952)
40. Demokrat Parti İlçe İdare Kurulu'nun Atina Ziyareti (24 Haziran 1952 –)
41. Türkiye Deniz Kuvvetleri Harekat Başkanı Albay Refet Arnom'un Başkanlığında Bir Askeri Heyetin Atina Ziyareti (28 Haziran 1952 –)
42. Yunan Bahriyesine Mensup Armatolos Okul Gemisi ve Alfiyos Çıkarma Gemisinin İstanbul Ziyareti (3–7 Temmuz 1952)
43. Şimali Yunanistan Harb Yaralıları Cemiyet'inden Bir Kafilenin İstanbul Ziyareti (5–19 Temmuz 1952)
44. Yunanistan Devlet Bakanı Yorgos Varvutis'in İstanbul Ziyareti (10 Temmuz 1952 –)
45. Edirne Öğretmenler Birliği'nin Yunanistan Ziyareti (11–16 Temmuz 1952)
46. İstanbul Öğretmenler Derneği'nin Yunanistan Ziyareti (25 Temmuz–4 Ağustos 1952)
47. Yunan Milli Tiyatrosu'nun İstanbul Temsili ve Yunan Dram Tiyatrocusu Marika Kotopoulı'nın İstanbul Ziyareti (13 Temmuz–17 Ağustos 1952)
48. Yenişehir Metropolitide ve İki Milletvekilinin İstanbul Ziyareti (26 Temmuz 1952 –)
49. Korgeneral Fevzi Mengüç ve Hava Harp Akademisi Subaylarının Yunanistan Ziyareti (4 Ağustos 1952 –)
50. Vironas ve Drapetsona Belediye Başkanları'nın İstanbul'u Ziyareti (8 Ağustos 1952 –)
51. Koramiral Panagiotis Konstas Türkiye Ziyareti ve Türk-Yunan Filolarının Ortak Manevrası (14–19 Ağustos 1952)
52. Koramiral Sadık Altıncan'ın Yunanistan Ziyareti (19–21 Ağustos 1952)
53. Yunan İşçi Kafilesinin İstanbul Ziyareti (4–8 Eylül 1952)
54. Türk-Elen Dostluk Cemiyeti'nin Atina Ziyareti (25–30 Ekim 1952)

55. Türk Askeri Heyetinin Atina Ziyareti (21 Kasım 1952 –)
56. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (25 Kasım 1952 – 2 Aralık 1952)
57. Orgeneral Muzaffer Göksenin'in Atina Ziyareti (17 Aralık 1952 – 26 Aralık 1952)
58. Eğitim Bakanı Konstantinos Kallias'ın İstanbul'u Ziyareti (21 Ocak 1953)
59. Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Atina'yı Ziyareti (26–29 Ocak 1953)
60. Balkan Paktı Kapsamında Yapılan Ankara'daki Askeri Görüşmeler (15 Şubat 1953 – 21 Şubat 1953)
61. Balkan Paktı Kapsamında Yapılan Atina'daki Siyasi Görüşmeler (19 Şubat 1953 – 26 Şubat 1953)
62. Balkan Paktı'nın Ankara'da İmzalanması (26 Şubat 1953 – 3 Mart 1953)
63. Ses Sanatçısı Safiye Ayla'nın Yunanistan Ziyareti (17 Mart 1953 – 22 Mart 1953)
64. Yunan Genelkurmay Başkanı Kitrilakis Başkanlığındaki Askeri Heyetin İstanbul Ziyareti (7 Nisan 1953 –)
65. Selanik Aristoteles Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Konstantinos Efstathiadis'in İstanbul Ziyareti (5 Mayıs 1953)
66. Yunanistan Dışişleri Eski Bakanı Sofokles Venizelos'un İstanbul Ziyareti (5 Mayıs 1953 –)
67. Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Atina Ziyareti (31 Mayıs 1953)
68. Yunanistan Başbakanı Mareşal Aleksandros Papagos'un Türkiye Ziyareti (16 Haziran 1953 – 21 Haziran 1953)
69. Atina Karma Futbol Takımı'nın İstanbul Ziyareti (22–28 Haziran 1953)
70. Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Atina Ziyareti (5–12 Temmuz 1953)
71. Selanik Hristiyan Gençlik Teşkilatı Üyelerinin İstanbul Ziyareti (14 Temmuz 1953 –)
72. Yunan Atletlerin İstanbul Ziyareti (31 Temmuz– 9 Ağustos 1953)
73. Yunanistan Hava Kurmay Başkanı Korgeneral Emmanuel Kelaidis'in Ankara Ziyareti (14 Eylül 1953 –)

74. Diş Hekimleri Cemiyeti Başkanı Feyzullah Doğruer'in Atina Ziyareti (23 Ekim–3 Kasım 1953)
75. Yunan Gazetecilerin Ankara Ziyareti (26 Şubat–1 Mart 1954)
76. Yunan Milli Talebe Birliği'nin Ankara Ziyareti (28 Şubat–3 Mart 1954)
77. Genelkurmay İkinci Başkanı General Theodosios Papathanasiadis Başkanlığındaki Askeri Heyetin Ankara Ziyareti (22–24 Mart 1954)
78. Yunan Belediye Başkanlarının İstanbul Ziyareti (7–23 Nisan 1954)
79. Albay Evangelos Triandafilidis Başkanlığında Askeri Heyetin Ankara Ziyareti (9 Mayıs 1954 –)
80. Eski Yunan Bakanlarının İstanbul Ziyareti (15 Mayıs 1954)
81. Başbakan Adnan Menderes'in Atina Ziyareti (6–8 Haziran 1954)
82. Yunan Atletlerin İstanbul Ziyareti (12–20 Haziran 1954)
83. Celal Bayar Lisesi Öğrencilerinin İstanbul Ziyareti (19 Temmuz–2 Ağustos 1954)
84. Yunan İzcilerinin İstanbul Ziyareti (27 Temmuz 1954)
85. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nurettin Baransel'in Atina Ziyareti (20–23 Eylül 1954)
86. Yunan Boksör Yorgos Lambidis'in İstanbul Ziyareti (26 Şubat 1955 – 27 Şubat 1955)
87. Yunan Bayındırlık Bakanı Konstantinos Karamanlis'in Ankara Ziyareti (16 Şubat– Şubat 1955)
88. Yunan Dışişleri Bakanı Stephanos Stephanopolos'un Ankara Ziyareti (27 Şubat–3 Mart 1955)
89. Elen-Amerikan Dostluk Cemiyeti Üyelerinin İstanbul Ziyareti (12 Nisan 1955)
90. Yunan Atletlerin İstanbul Ziyareti (10–12 Haziran 1955)

ZİYARETLERDEKİ ÖNEMLİ ŞAHISLARIN LİSTESİ

Açıkalın, Cevat: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri (1952-1954)

Adal, Osman Sabri: İzmir Valisi (1948-1951/1952-1953)

Ağaoğlu, Samet: Türkiye Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı (1950-1952)

Akçakoca, Tümgeneral Mithat: Türkiye Cumhuriyeti Erkanı Harbiye Haber Başkanı

Aksel, Agah: Türkiye Cumhuriyeti'nin Belgrad Büyükelçisi (1952-1955)

Aksoy, Dr. Ziya Cemal: İstanbul Üniversitesi Dış Hekimliği Fakültesi Profesörü

Alper, Fuat: İstanbul Vali Muavini

Alpkartal, Topçu Kurmay Albay Nurettin: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Başyaveri (1950-1954)

Altıncan, Koramiral Sadık: Türkiye Cumhuriyeti Deniz Kuvvetleri Komutanı (1950-1957)

Alyot, Dr. Halim: Türkiye Cumhuriyeti Basın-Yayın umum müdürü (1950-1954)

Andrianopoulos, Yorgos (Γεώργιος Ανδριανόπουλος): Pire Belediye Başkanı (1951-1955)

Arnom, Albay Refet: Deniz Kuvvetleri Harekat Başkanı

Arzık, Şerif: Basın-Yayın Umum Müdürlüğü Yayınlar Dairesi Müdürü (1953-1959)

Ataç, Korgeneral Nazmi: Türkiye Cumhuriyeti On beşinci Kolordu Komutanı (1952-1955)

Aybars, Kurmay Binbaşı Kemal: Türkiye'nin Atina Kara Ataşe Muavini

Baburis, Spyros (Σπύρος Μπαμπούρης): Yunan Gazeteci

Bakkalbaşı, Anastasios (Αναστάσιος Μπακαλμπάσης): Havacılık Bakanı (1948)

Baransel, Orgeneral Nurettin: Türkiye Cumhuriyeti Genel Kurmay Başkanı (1954-1955)

Barutcu, Faik Ahmet: Cumhuriyet Halk Partisi Meclis Grubu Başkanı (1950-1954)

Bayar, Celal: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı (1950-1960)

Baydur, Doçent Suat: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Profesörü (1952-1953)

Belbez, Fikret: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Özel Kalem Müdürü (1951-1955)

Benderlioğlu, Mehmet Atıf: Ankara Belediye Başkanı (1950-1954)

Bidault, Georges: Fransa Dışişleri Bakanı (1953-1954)

Birgi, Nuri: Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Umumi Katiplik Birinci Muavini

Boitris, Nassos: Akropolis Gazetesinin Sahibi

Burçak, Rıfık Salim: Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanı (1953-1954)

Carney, Amiral Robert Bostwick: NATO Güney Avrupa Kuvvetleri Başkomutanı (1953-1955)

Çelikbaş, Fethi: Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi ve Ticaret Bakanı (1953-1954)

Çeltik, Mehmet Ali: İstanbul Vali ve Belediye Başkan Vekili

Dağlaroğlu, Rüştü: Fenerbahçe Spor Kulübü Genel Sekreteri (1951-1955)

Dalmas, Zozo (Ζωζώ Νταλμάς): Ünlü Yunan Rembetikocusu

Davos, Yannis (Ιωάννης Ντάβος): Yunanistan Genel Kurmay İkinci Başkanı (1951-1956)

Doğruer, Feyzullah: Dış Hekimleri Cemiyeti Başkanı

Dulles, John Foster: Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı (1953-1959)

Efstathiadis, Konstantinos (Κωνσταντίνος Ευσταθιάδης): Selanik Aristoteles Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı (1950-1960)

Egeli, Prof. Ekrem Şerif: İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı (1951-1953)

Erkmen, Tuğgeneral Reşid: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Komutanı

Ertuğ, Hasan Refik: İstanbul Üniversitesi Genel Sekreteri

Felek, Burhan: Cumhuriyet Gazetesi Yazarı (1940-1969)

Fersoy, Orhan Cemal: Türkiye Milli Talebe Federasyonu Teşkilatı İkinci Başkanı, Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanı (1979-1980)

Giray, Adil: Akşam Gazetesi Yazarı

Gonatas, Stylianos (Στυλιανός Γονατάς): Yunanistan Eski Başbakanı (1932-1932)

Gounarakis, Petros (Πέτρος Γουναράκης): Yunanistan İçişleri Bakanı (1945)

Gökay, Fahrettin Kerim: İstanbul Vali ve Belediye Başkanı (1949-1957)

Göksenin, Orgeneral Muzaffer: Türkiye Cumhuriyeti Hava Kuvvetleri Komutanı (1950-1953)

Görelî, Doçent Dr. Müfide: İstanbul Üniversitesi

Grigoropoulos, Theodoros (Θεόδωρος Γρηγορόπουλος): Yunanistan Genelkurmay Başkanı (1951-1952)

Güler, Kurmay Yarbay Şahap: Türkiye'nin Atina Deniz Ataşesi

Güler, Kurmay Yarbay Şahap: Türkiye'nin Atina Deniz Ataşesi

Gürkan, Prof. Kazım İsmail: İstanbul Üniversitesi Rektörü (1951-1953)

Gürsoy, Ahmet: Kütahya Milletvekili (1946-1960)

Gürsoy, Nilüfer: Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın kızı

I. Athenagoras: Rum Ortodoks Patrikhanesi 268. Patriği (1948-1972)

Iasonidis, Leonidas (Λεωνίδας Ιασονίδης): Kuzey Yunanistan Bakanı (1950)

İleri, Tevfik: Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanı (1950-1953)

İnönü, İsmet: Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı (1938-1972)

İskilipligil, Tümgeneral Canip: Türkiye Cumhuriyeti Kara Kuvvetleri Kurmay Başkan Vekili

Kallias, Konstantinos (Κωνσταντίνος Καλλίας): Yunanistan Eğitim Bakanı (1952-1954)

Kanatlı, Şükrü: Türk Kara Kuvvetleri Komutanı (1951-1954)

Kanellopoulos, Panagiotis (Παναγιώτης Κανελλόπουλος): Yunanistan Savunma Bakanı (1952-1955)

Karamanlis, Konstantinos (Κωνσταντίνος Καραμανλής): Yunanistan Bayındırlık Bakanı (1952-1954)

Karillos, Athanasios (Αθανάσιος Καρύλλος): Nea Smirni Belediye Başkanı (1951-1954)

Kioftercis, Kiriakos (Κυριάκος Κιοφτερτζής): Nea İyonya Belediye Başkanı (1951-1964)

Kitrilakis, General Stilianos (Στυλιανός Κιτριλάκης): Yunanistan Genelkurmay Başkanı (1952-1954)

Kofiniyotis, Kostas (Κώστας Κοφινιώτης): Yunan Sahne Sanatkarları Cemiyeti Başkanı

Konstans, Panagiotis (Παναγιώτης Κώνστας): Yunanistan Deniz Kuvvetleri Kurmay Başkanı

Konstantilieris, Angelos (Άγγελος Κωνσταντιλιέρης): Vironas Belediye Başkanı (1949-1959)

Kontumas, Aleksandros (Αλέξανδρος Κοντουμάς): Yunanistan'ın Türkiye Büyükelçisi

Koraltan, Refik: Türkiye Cumhuriyeti Meclis Başkanı (1950-1960)

Kotzias, Konstantinos (Κωνσταντίνος Κοτζιάς): Atina Belediye Başkanı (1951-1951)

Köprülü, Ayşe Behice: Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Eşi

Köprülü, Fuat: Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı (1950-1956)

Kurtbek, Seyfi: Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanı (1952-1953)

Kuyuş, Tümgeneral Suad: Türkiye Cumhuriyeti Birinci Ordu Kurmay Başkanı

Lambidis, Yorgos (Γιώργος Λαμπίδης): Profesyonel Yunan Boksör

Lolos, Stephanos (Στέφανος Λώλος): Yunan Tütün İşçi Federasyonu Genel Sekreteri

Markezinis, Spyros (Σπυρίδων Μαρκεζίνης): Yunanistan Koordinasyon Bakanı (1952-1954)

Mavros, Georgios (Γεώργιος Μαύρος): Yunanistan Milli Savunma Bakanı (1952)

Melas, Spiros (Σπύρος Μελάς): Yunan Tiyatro Yazarı

Menderes, Adnan: Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı

Menderes, Berrin: Başbakan Adnan Menderes'in Eşi

Menderes, Ethem: Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanı (1954-1955)

Mengüç, Fevzi: Türkiye Cumhuriyeti Akademiler Komutanı, Genelkurmay Başkanı (1957-1958)

Metaksas, Platon (Πλάτων Μεταξάς): Yunan Gazeteci

Mısıroğlu, Anastasios (Αναστάσιου Μισιρλόγλου): Aristoteles Üniversitesi Tıp Fakültesi Profesörü (1942-1959)

Moutoussis, Konstantinos (Κωνσταντίνος Μουτούσης): Atina Üniversitesi Rektörü

Nikopoulos, Konstantinos (Κωνσταντίνος Νικοπουλος): Atina Belediye Başkanı (1951-1955)

Okan, Orgeneral Zekai: Türkiye Cumhuriyeti Birinci Ordu Komutanı (1951-1952)

Onat, Burhanettin: Antalya Milletvekili (1950-1960)

Özak, Tuğamiral Zeki: Türkiye Cumhuriyeti Deniz Kuvvetleri Kurmay Başkanı (1953-1955)

Özalp, Enver: Atina Büyükelçilik Katibi (1951-1959)

Özalp, Enver: Türkiye Cumhuriyeti'nin Atina Büyükelçilik Katibi

Papagos, Aleksandros (Αλέξανδρος Παπάγος): Yunanistan Başbakanı (1952-1955)

Papathanasiadis, General Theodosios (Θεοδόσιος Παπαθανασιάδης): Yunan Ordusu Generali

Plastiras, Nikolaos (Νικόλαος Πλαστήρας): Yunanistan Başbakanı (1951-1952)

Polatkan, Hasan: Türkiye Cumhuriyeti Maliye Bakanı (1950-1955)

Popovic, Koca: Yugoslavya Dışışleri Bakanı (1953-1965)

Radovanoviç, Ljubomir: Yugoslavya'nın Ankara Büyükelçisi

Ramazanoğlu, Celal: Türkiye Cumhuriyeti Milletvekili (1946-1960)

Rendis, Konstantinos (Κωνσταντίνος Ρέντης): Yunanistan İçişleri Bakanı (1951-1952)

Reşat, Nihat: Türkiye Cumhuriyeti Meclis Dışışleri Komisyonu Başkanı

Sifnaios, Panagiotis (Παναγιώτης Σιφναίος): Yunanistan Devlet Bakanı (1952-1954)

Stephanopoulos, Stephanos (Στέφανος Στεφανόπουλος): Yunanistan Dışışleri Bakanı (1952-1955)

Sunay, Tümgeneral Cevdet: Türkiye Cumhuriyeti Genelkurmay Harekat Dairesi Başkanı (1952-1955)

Tacan, Korgeneral Necati: Türkiye Cumhuriyeti Genelkurmay Harekat Başkanı (1951-1956)

Talayman, Tuğamiral Tacettin: Türkiye Cumhuriyeti Denizüssü Komutanı

Taray, Cemal Hüsnü: Türkiye'nin Atina Büyükelçisi (1952-1954)

Targan, Safiye Ayla: Klasik Türk Müziği Sanatçısı

Tayfuroğlu, Gelengül: Türkiye Güzellik Kraliçesi (1952)

Tekelioğlu, Ahmet: İstanbul Emniyet Müdürü (1952-1953)

Tolon, Nurullah İhsan: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri (1951-1954)

Tunaboğlu, Korgeneral İsmail Hakkı: Türkiye Cumhuriyeti Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı (1950-1955)

Tüzel, Kurmay Yarbay Abidin: Türkiye Cumhuriyeti'nin Atina Kara ve Hava Ataşesi

Ubaydın, Fazıl: İstanbul Vali ve Belediye Başkan Vekili

Uçaner, Tümgeneral Fevzi: Türkiye Cumhuriyeti Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanı Hava Kuvvetleri Komutanı (1953-1957)

Ünaydın, Ruşen Eşref: Türkiye'nin Atina Büyükelçisi (1945-1952)

Üresin, Yümnü: Türkiye Cumhuriyeti Ulaştırma Bakanı (1952-1954)

Varvutis, Yorgos (Γεώργιος Βαρβούτης): Yunanistan Devlet Bakanı (1951-1952)

Yalman, Ahmet Emin: Vatan Gazetesi Yazarı (1940-1960)

Yamut, Orgeneral Nuri: Türkiye Cumhuriyeti Genel Kurmay Harekat Başkanı (1950-1954)

Zafiropoulos, Alkis (Άλκης Ζαφειρόπουλος): Yunan Gazeteci, Polisiye Haber Yazarı

Zaharyan, Garbis: Profesyonel Türk Boksör (1946-1966)

Zaimis, Fokion (Φωκίων Ζαΐμης): Yunanistan Denizcilik Bakanı (1950-1952)

Zeytinoglu, Kemal: Türkiye Cumhuriyeti Bayındırlık Bakanı (1950-1955)

Zorlu, Fatin Rüştü: Türkiye Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı (1954-1955)

EKLER LİSTESİ VE EKLER

EK-1	Yunanistan Başbakan Yardımcısı ve Dışışleri Bakanı Sofokles Venizelos'un Türkiye Ziyareti	165
EK-2	Başbakan Adnan Menderes ve Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Yunanistan Ziyareti	166
EK-3	Atina Belediye Başkanı Konstantinos Koçyas ve Atina Futbol Takımı'nın İstanbul Ziyareti	167
EK-4	Vali ve Belediye Başkanı Prof. Fahrettin Kerim Gökay ve Şehir Meclisi üyelerinin Atina Ziyareti	168
EK-5	Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti	169
EK-6	Başbakan Adnan Menderes ve Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Atina Ziyareti	170
EK-7	Yunanistan Başbakanı Mareşal Aleksandros Papagos'un Türkiye Ziyareti	171
EK-8	Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Atina Ziyareti	172
EK-9	Dışışleri Bakanı Sofokles Venizelos'un Türkiye Ziyareti	173
EK-10	Türk Ordu Futbol Takımı'nın Atina Ziyareti	174

EK-11	Eski Yunan Havacılık Bakanı Atina Türk-Elen Dostluk ve Kültür Cemiyeti Başkanı Anastasios Bakkalbaşı ve Ticaret Heyeti'nin Ankara Ziyareti	175
EK-12	Başbakan Adnan Menderes ve Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Yunanistan Ziyareti	176
EK-13	Başbakan Adnan Menderes ve Dışışleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Yunanistan Ziyareti	177
EK-14	Yunan Dışışleri Bakanı Stephanos Stephanopoulos'un Ankara Ziyareti	178
EK-15	Türkiye Deniz Harp Okulu'nun Atina Ziyareti	179
EK-16	Yunan Ordu Futbol Takımı'nın Türkiye Ziyareti	180
EK-17	Eski Yunan Havacılık Bakanı Atina Türk-Elen Dostluk ve Kültür Cemiyeti Başkanı Anastasios Bakkalbaşı ve Ticaret Heyeti'nin Ankara Ziyareti	181
EK-18	Vali ve Belediye Başkanı Prof. Fahrettin Kerim Gökay ve Şehir Meclisi üyelerinin Atina Ziyareti	182
EK-19	Yunanistan Başbakanı Mareşal Aleksandros Papagos'un Türkiye Ziyareti	183
EK-20	Yunan Belediye Başkanlarının İstanbul Ziyareti	184
EK-21	Yarbay Papoulsis Komutasındaki Yunan Havacılarının Ankara Ziyareti	185
EK-22	Prens Yorgos ve Prenses Maria Bonapart'ın İstanbul Ziyareti	186

EK-23	Atina Üniversitesi Öğrencilerinin İstanbul Ziyareti	187
EK-24	Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti	188
EK-25	Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti	189
EK-26	Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti	190

Akşam Gazetesi, 3 Şubat 1952

“Yunanistan Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sofokles Venizelos’un Türkiye Ziyareti”

Akşam Gazetesi, 24 Nisan 1952

“Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü’nün Yunanistan Ziyareti”

Akşam Gazetesi, 11 Temmuz 1951

“Atina Belediye Başkanı Konstantinos Koçyas ve Atina Futbol Takımı’nın İstanbul Ziyareti”

Akşam Gazetesi, 31 Mart 1952

“Vali ve Belediye Başkanı Prof. Fahrettin Kerim Gökay ve Şehir Meclisi üyelerinin
Atina Ziyareti”

Akşam Gazetesi, 26 Kasım 1952

“Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ın Yunanistan Ziyareti”

Akşam Gazetesi, 17 Haziran 1953

“Yunanistan Başbakanı Mareşal Aleksandros Papagos’un Türkiye Ziyareti”

Cumhuriyet Gazetesi, 9 Temmuz 1953

“Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü’nün Atina Ziyareti”

Okur
1952
Çarşamba

Milliyet

Yazı Kurumu
Dergi
1952

M. Venizelos dün şehrimize geldi

Yunan Dışişleri Bakanı Galatarihinde büyük askerî merasimle karşılandı

Dün akşam çıkıp gelen Yunan Dışişleri Bakanı Galatarihinde büyük askerî merasimle karşılandı. Dün akşam çıkıp gelen Yunan Dışişleri Bakanı Galatarihinde büyük askerî merasimle karşılandı.

Yunan Dışişleri Bakanı Galatarihinde büyük askerî merasimle karşılandı.

HOŞ GELDİN VENIZELOS!

Dün akşam çıkıp gelen Yunan Dışişleri Bakanı Galatarihinde büyük askerî merasimle karşılandı. Dün akşam çıkıp gelen Yunan Dışişleri Bakanı Galatarihinde büyük askerî merasimle karşılandı.

Yunan Dışişleri Bakanı Galatarihinde büyük askerî merasimle karşılandı. Dün akşam çıkıp gelen Yunan Dışişleri Bakanı Galatarihinde büyük askerî merasimle karşılandı.

Yunan Dışişleri Bakanı Galatarihinde büyük askerî merasimle karşılandı. Dün akşam çıkıp gelen Yunan Dışişleri Bakanı Galatarihinde büyük askerî merasimle karşılandı.

Rusların verdikleri yeni nota

Sovyetler Orta Doğu'da yeni nota veriyor

Amerika kararını verdi

Amerika'nın yeni kararı

Bütün güreşleri kazandı

Bütün güreşleri kazandı

Yabancı gözüyle Türkiye

Yabancı gözüyle Türkiye

D. P. Meclis grupunun yeni kararı

D. P. Meclis grupunun yeni kararı

Tugisavul vazifesine başladı

Tugisavul vazifesine başladı

Gazinin sofrasında Ali Beyin çıkardığı hâdis

Gazinin sofrasında Ali Beyin çıkardığı hâdis

Süveyş ihtilafına son verilmesi için yeni bir Amerikan teşebbüsü

Süveyş ihtilafına son verilmesi için yeni bir Amerikan teşebbüsü

Başbakan, General Arnold'la görüşte

Başbakan, General Arnold'la görüşte

Yabancı gözüyle Türkiye

Yabancı gözüyle Türkiye

D. P. Meclis grupunun yeni kararı

D. P. Meclis grupunun yeni kararı

Tugisavul vazifesine başladı

Tugisavul vazifesine başladı

Milliyet Gazetesi, 1 Nisan 1952

“Eski Yunan Havacılık Bakanı Atina Türk-Elen Dostluk ve Kültür Cemiyeti Başkanı
Anastasios Bakkalbaşı ve Ticaret Heyeti’nin Ankara Ziyareti”

30 Nisan 1952
Cuma

Milliyet

Hıyefimiz Selâhiye hareket etti
Atina müzakereleri tam görüş birliği içinde cereyan ediyor
Atlantik Paketi Başkomutanlığı emrine verilecek
Türk ve Yunan kuvvetlerinin miktarı tesbit edildi
Menderes ve Köprülü'nün Atina Üniversitesini ziyaret ettikleri
Dışişleri Bakanı burada harici siyasetimizi izah etti

Yarın bir resmî tebliğ nesredilecek

Atina'da görüldüklerim, bir suarenin hikâyesi

Yunan Muhalefet lideri Papagos'la mülâkât

Mısır kralına suikast

Kuluç Ali NATRALARINI Andatıyor!

Atatürk Başvekil Celâl Bayarla iftihar ediyordu

D. P. Meclis Grubu dün toplandı

İstanbul Ticaret Odası seçimleri dün yapıldı

İki köy halî bir biri ne girdi

Genel Meclisinde anayasa

Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Yunanistan Ziyareti

Atina'da görüldüklerim, bir suarenin hikâyesi

Yunan Muhalefet lideri Papagos'la mülâkât

Mısır kralına suikast

Kuluç Ali NATRALARINI Andatıyor!

Atatürk Başvekil Celâl Bayarla iftihar ediyordu

D. P. Meclis Grubu dün toplandı

İstanbul Ticaret Odası seçimleri dün yapıldı

İki köy halî bir biri ne girdi

Genel Meclisinde anayasa

Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Yunanistan Ziyareti

VATAN Spor

Dün Ankarada oynanan mühim maçta Ordu futbol takımımız Yunanlıları 7-0 yendi

Dünkü maçın revans karşılaşması Pazartesi günü İstanbulda yapılacaktır

Dün çok güzel bir oyun çıkaran takımımız birinci devrede 5 gol, ikinci devrede de 2 gol atarak şahadan 7-0 galip ayrıldılar

Ankara 20 (A.3) — Türk-Yunan futbol karşılaşması bugün 19.30 saatlerinde, İstanbul'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Dün Ankarada Yunan Ordu takımı 14 yoran Ordu takımıyla

Yunan Ordu takımı yenildi gün Ankara Belediye meydanı verildi şayetle

Yunan Ordu takımı yenildi gün Ankara Belediye meydanı verildi şayetle. Yunan Ordu takımı, Ankara'da oynanan maçta Ordu takımıyla 7-0 galip ayrıldı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Yeni spor teşkilatı tasarımlı teklif edecek heyel

Ankara 20 (T.H.A.) — Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara'da yeni bir spor teşkilatı tasarımlı teklif edecek heyel. Bu heyel, Ankara'da oynanan maçta Ordu takımıyla 7-0 galip ayrıldı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bugün yapılmış yünme müsabakaları

Ankara 20 (T.H.A.) — Bugün yapılmış yünme müsabakaları, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Türk-Yunan Ordu takımı revans maçı

Ankara 20 (T.H.A.) — Türk-Yunan Ordu takımı revans maçı, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Önemli Cengizli modulyo verildi

Ankara 20 (T.H.A.) — Önemli Cengizli modulyo verildi. Bu modulyo, Ankara'da oynanan maçta Ordu takımıyla 7-0 galip ayrıldı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Galatasaray futbolcuları Admira ile İstanbul'da

Admira - Galatasaray 4 - 0 Vefa - Sarajevo'yu 2 - 0 yendi

Bugün Beşiktaş - Sarajevo Vefa - Admira karşılaşsıyor

Galatasaray Admira maçında Gündüzhan kaptan ile beraber

Admira - Galatasaray 4 - 0. Vefa - Sarajevo'yu 2 - 0 yendi. Bugün Beşiktaş - Sarajevo Vefa - Admira karşılaşsıyor. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bugünkü maçlar

Ankara 20 (T.H.A.) — Bugünkü maçlar, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Beşiktaş - Sarajevo Vefa - Admira karşılaşsıyor

Ankara 20 (T.H.A.) — Beşiktaş - Sarajevo Vefa - Admira karşılaşsıyor. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

Bu karşılaşma, Ankara'da oynandı. Bu karşılaşma, Yunanistan ile Türkiye arasında oynanan birinci devrede 5-0, ikinci devrede de 2-0 galip ayrılmıştı.

ERKEN HABERİ
Aksam 8.45 YALMAN
YAKINLI
Cahidiye, Bulut Feneri No 19-2
Kilimanjaro 1932 - 1933 - 1934
Kilimanjaro YALMAN
YAL. 12 - 1933 - 1934
Fiyatı: 45 kuruş

ÇARŞAMBA
26
MART
1932

ALAT
IGRIYE IGRI DOGRUYA DOGRU

Devlet Hükümeti
HA-LA
PETER PAPUR
KURUMU
KURUMU
KURUMU

Yunan ticaret heyeti geldi
Heyet, Türk - Yunan mütteflik iktisat komisyonunun toplantısına iştirak edecek

«Türkiye, Atlantik Paktına yeni bir ruh getirmiştir»
Genl. Gruenther, Ayan Dış Komisyonunda Türkiye ve Yunanistan övüdü

«Türkiye ve Yunanistan'ın kuvvetli Cennup kanadımızı tahkim etmiştir»

Kangren Başlamıştır
Kireci ile med sahili ana-
mendiler münaharelerinde
kumunusuna ve yalun-
luk normal bir güdü
manasuna olting
bulunuyor

Yunan ticaret heyeti geldi
Heyet, Türk - Yunan mütteflik iktisat komisyonunun toplantısına iştirak edecek

«Türkiye, Atlantik Paktına yeni bir ruh getirmiştir»
Genl. Gruenther, Ayan Dış Komisyonunda Türkiye ve Yunanistan övüdü

«Türkiye ve Yunanistan'ın kuvvetli Cennup kanadımızı tahkim etmiştir»

Kangren Başlamıştır
Kireci ile med sahili ana-
mendiler münaharelerinde
kumunusuna ve yalun-
luk normal bir güdü
manasuna olting
bulunuyor

Yunan ticaret heyeti geldi
Heyet, Türk - Yunan mütteflik iktisat komisyonunun toplantısına iştirak edecek

«Türkiye, Atlantik Paktına yeni bir ruh getirmiştir»
Genl. Gruenther, Ayan Dış Komisyonunda Türkiye ve Yunanistan övüdü

«Türkiye ve Yunanistan'ın kuvvetli Cennup kanadımızı tahkim etmiştir»

Kangren Başlamıştır
Kireci ile med sahili ana-
mendiler münaharelerinde
kumunusuna ve yalun-
luk normal bir güdü
manasuna olting
bulunuyor

Yunan ticaret heyeti geldi
Heyet, Türk - Yunan mütteflik iktisat komisyonunun toplantısına iştirak edecek

«Türkiye, Atlantik Paktına yeni bir ruh getirmiştir»
Genl. Gruenther, Ayan Dış Komisyonunda Türkiye ve Yunanistan övüdü

«Türkiye ve Yunanistan'ın kuvvetli Cennup kanadımızı tahkim etmiştir»

Kangren Başlamıştır
Kireci ile med sahili ana-
mendiler münaharelerinde
kumunusuna ve yalun-
luk normal bir güdü
manasuna olting
bulunuyor

Yunan ticaret heyeti geldi
Heyet, Türk - Yunan mütteflik iktisat komisyonunun toplantısına iştirak edecek

«Türkiye, Atlantik Paktına yeni bir ruh getirmiştir»
Genl. Gruenther, Ayan Dış Komisyonunda Türkiye ve Yunanistan övüdü

«Türkiye ve Yunanistan'ın kuvvetli Cennup kanadımızı tahkim etmiştir»

Kangren Başlamıştır
Kireci ile med sahili ana-
mendiler münaharelerinde
kumunusuna ve yalun-
luk normal bir güdü
manasuna olting
bulunuyor

Yunan ticaret heyeti geldi
Heyet, Türk - Yunan mütteflik iktisat komisyonunun toplantısına iştirak edecek

«Türkiye, Atlantik Paktına yeni bir ruh getirmiştir»
Genl. Gruenther, Ayan Dış Komisyonunda Türkiye ve Yunanistan övüdü

«Türkiye ve Yunanistan'ın kuvvetli Cennup kanadımızı tahkim etmiştir»

[illegible]

BAŞYERİLERİ
Ahmet Emin YALMAN
YALMAN
Cuma 9 Nisan 1954
Fiyat 10 kuruş

CUMA
9
NİSAN
1954
Fiyat 10 kuruş

VATAN

İGRIYE İGRI - DOGRUYA DOGRU

İKTİBASLAR
İngiltere'de seçim nasıl yapılır?
Bugün ikinci sayımda

Aday listeleri Pazartesi günü ilân ediliyor

Yoklamada kazanmayan milletvekillerinin listelere alınmadığı bildiriliyor
İşçi adayları destekleme komitesi hakkında tahkikat açıldı

HZ. DAVUDUN BALTASI

YALMAN

Ahmet Emin YALMAN

Gülsin 1918 yılında, Kocaeli'de doğdu. İlk ve ortaokulu İstanbul'da, lisesi ve üniversiteyi Ankara'da yaptı. İlk kez 1935'te, "Yeni Dünya" adlı gazetesinde yazmaya başladı. 1936'da "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1937'de "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1938'de "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1939'da "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1940'da "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1941'de "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1942'de "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1943'de "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1944'de "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1945'de "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1946'da "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1947'de "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1948'de "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1949'da "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1950'de "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1951'de "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1952'de "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1953'de "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı. 1954'de "Yeni Dünya" gazetesinde yazmaya başladı.

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Başyazısı H.Z. Davudun Baltası

Vatan Gazetesi, 9 Nisan 1954

"Yunan Belediye Başkanlarının İstanbul Ziyareti"

Ankara 28 (A.A.) — Yarıbay Pa-poutsin'in başkanlığında 5 binbaşı, 2 yüzbaş, 1 Üsteğmen ile 10 erbağtan müteakkekl Yunan hava okulu hey-e-ti, bugün saat 13.20 de C. 47 tipi bir nakliye uçağıyle Rodostan Etimesğut hava alana inmişlerdir. Heyet, alanda Türk Hava Kuvvetleri Ko-mutanlığı adına Etimesğut Garnizon Komutanı Albay Şevket Acar, Ko-mutanlık Moral Şubesi Müdürü Al-bay Hulhi Gökdeniz, Hava Nakliye Alayı Komutanı Yarıbay Şakir Tür-sen, Komutan Muavini Binbaşı Ce-mal Gökler, Komutanlık Protokolün-dan Kurmay Binbaşı İhsan Aras ile Hava Nakliye Alayı subay ve er-bağları, Yunan Büyük Elçisi adına Elçilik Başkâtibi ve Yunan Hava ve Deniz Atâğeleri tarafından kar-gulanmıştır.

Yunan ve Türk millî marşları çalındıktan sonra, Yarbay Papoutsis, Türk havacılarıyla mersanın kitasını, Albay Acar da Yunan havacılarını teftiş etmişler ve kargılama törenine son verilmiştir.

“Yarbay Papoulsis Komutasındaki Yunan Havacılarının Ankara Ziyareti”

Yeni Sabah Gazetesi, 13 Mart 1950

“Prens Yorgos ve Prensess Maria Bonapart’ın İstanbul Ziyareti”

Şehrimizde misafır bulunan Yunan Üniversite mensupları dün Taksim âbidesine çelenk koyduktan sonra. .

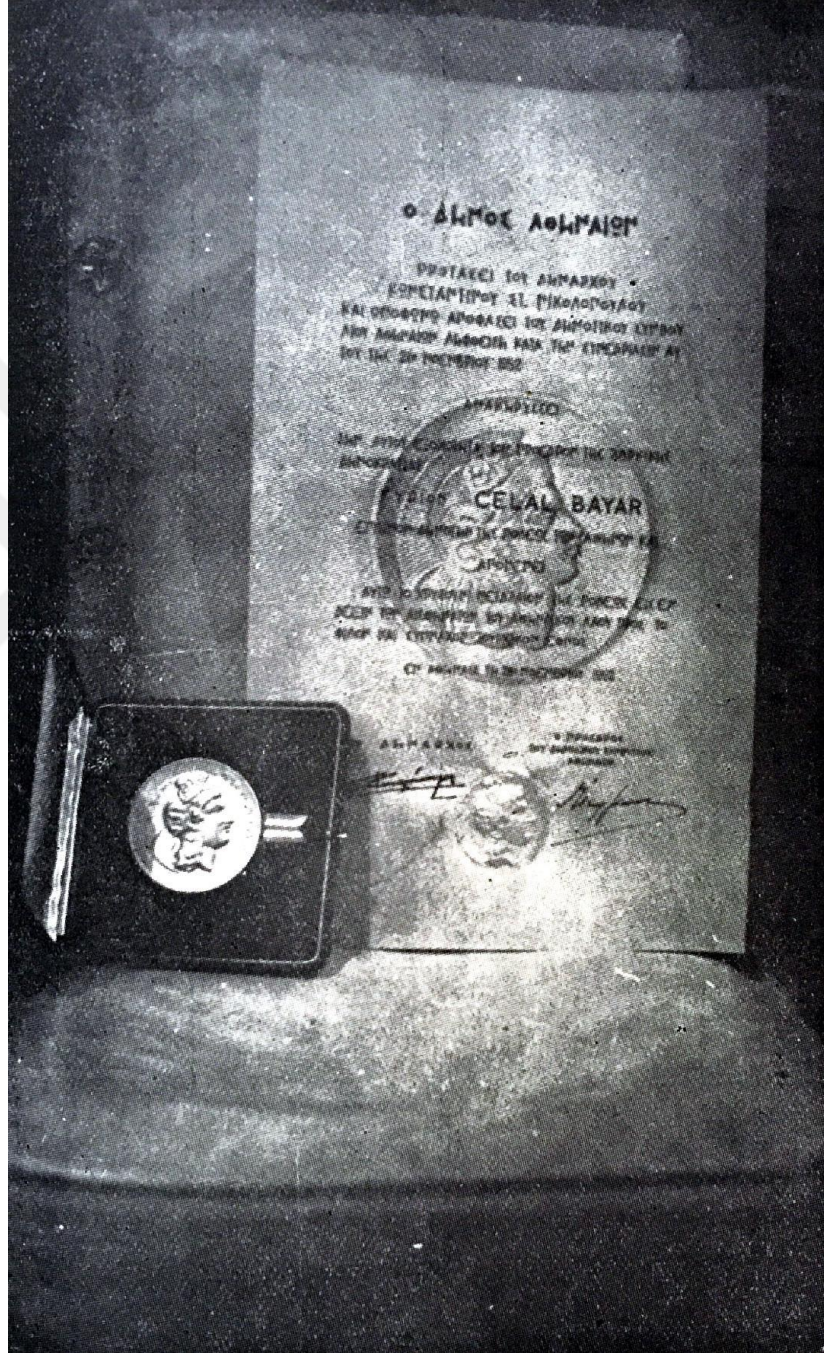
Yeni Sabah Gazetesi, 11 Nisan 1950

“Atina Üniversitesi Öğrencilerinin İstanbul Ziyareti”

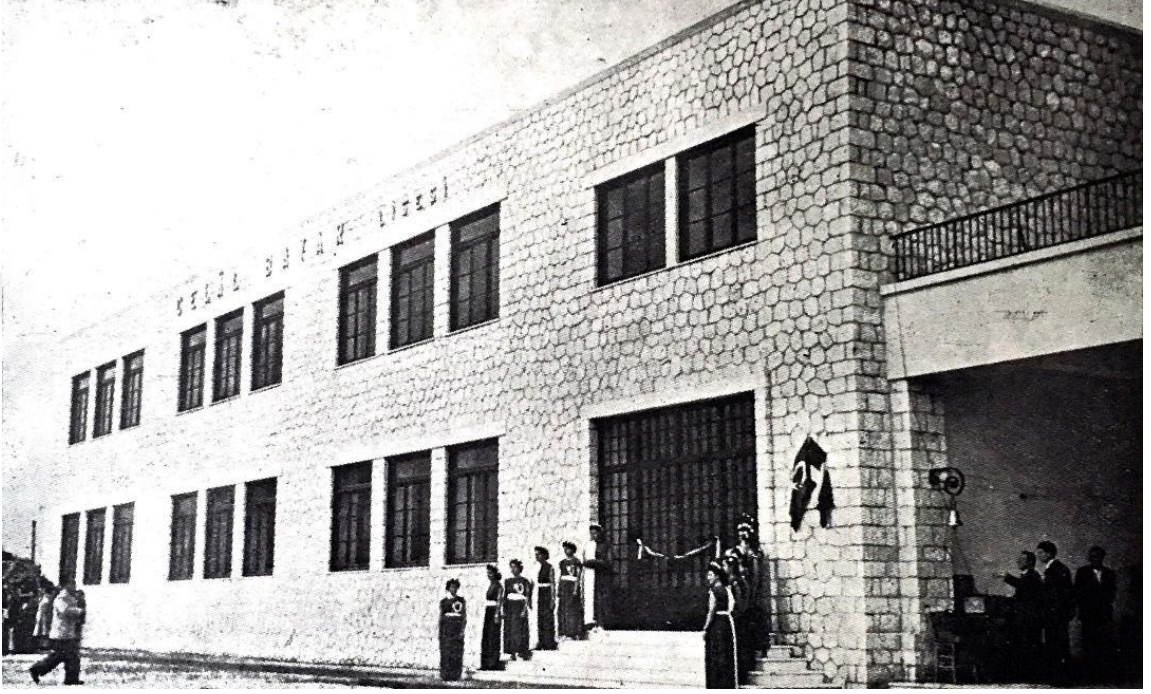
Kraliçe Frederika, Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Kral Paul

“Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ın Yunanistan Ziyareti”

Cumhurbaşkanı Celal Bayar’a verilen Atina Hemşerilik Madalyası

“Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ın Yunanistan Ziyareti”

Gümülcine Celal Bayar Lisesi

“Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ın Yunanistan Ziyareti”